

VERSLAG

BETREFFENDE DE

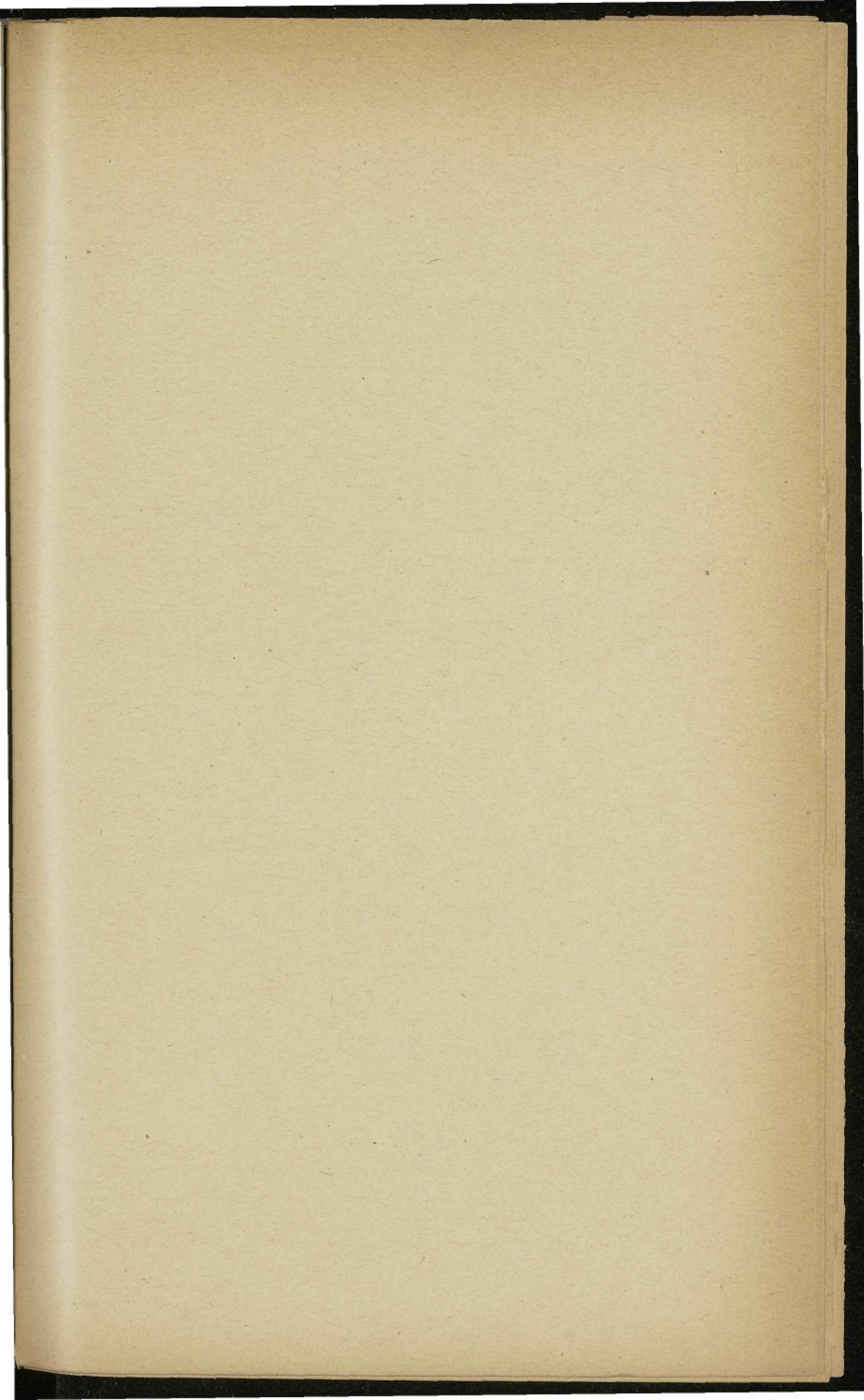
GEMEENTE MEDAN

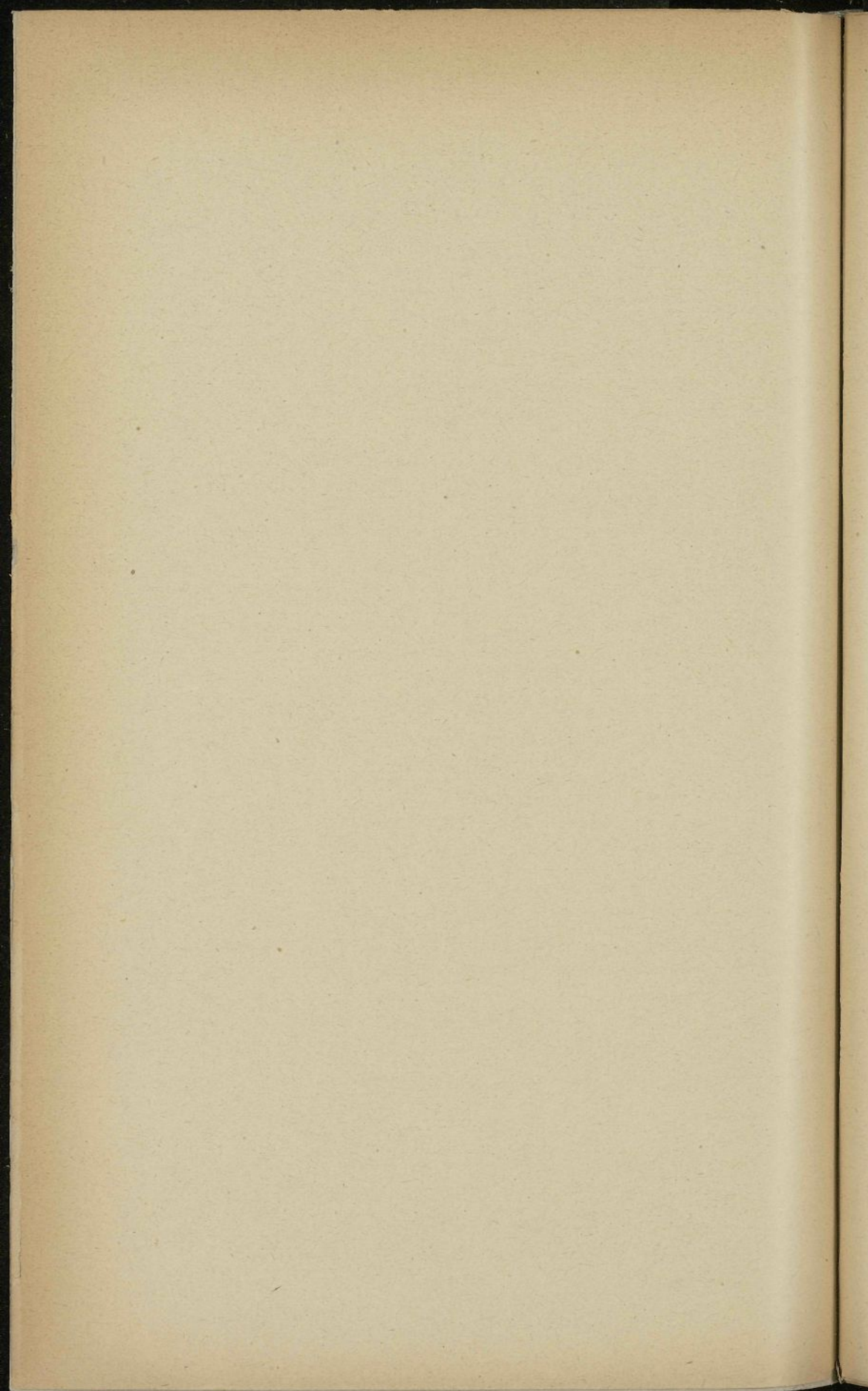
OVER HET JAAR

1 9 2 3

TYP. VAREKAMP & Co.
MEDAN

GEMEENTE MEDAN.

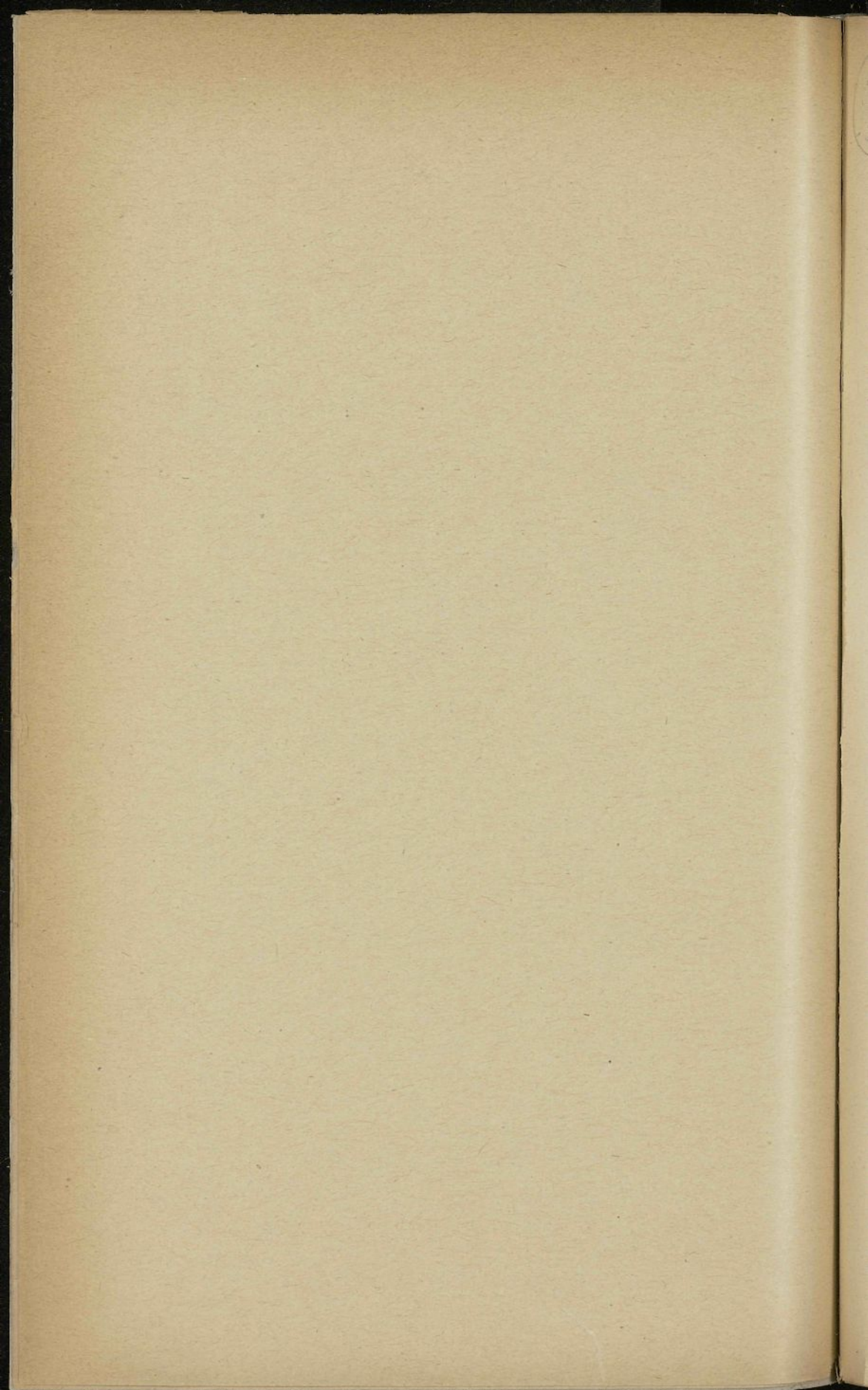
No. 1696.
Onderwerp:
Jaarverslag.

Medan, den 9 October 1924.

Aan
den Gemeenteraad van Medan.

Hierbij heb ik de eer Uw Raad aan te bieden het verslag betreffende de Gemeente Medan over het jaar 1923. Het algemeene gedeelte wordt gevolgd door het verslag van den dienst der Gemeentewerken, dat van den dienst der Openbare Gezondheid, en dat van het Gemeentelijk Bureau voor Grondzaken. Aan het Gemeente verslag zijn ook thans weer toegevoegd het jaarverslag der Huurcommissie, dat der Medansche Vrijwillige Brandweer, en dat van de Sekolah Derma, een en ander over 1923.

De Burgemeester van Medan,
D. MACKAY.

77
505

VERSLAG

BETREFFENDE DE
GEMEENTE MEDAN

OVER HET JAAR

1 9 2 3

TYP. VAREKAMP & Co.
MEDAN

1891

INHOUD.

	Blz.
Algemeen verslag . . .	5—69
Inleiding . . .	5—7
Begrooting. . . .	15—25
Algem. begrooting 1923 . . .	15
Begrootingsrekening 1922 . . .	15
Begrootingsrekening 1923 . . .	30—31
Overzicht van de netto opbrengst van de voornaamsteontvangsten der begrooting 1923.	48
Belastingen en andere heffingen . . .	16—25
Vergelijkend overzicht van de opbrengst dergedurende de jaren 1912 t/m 1923 in de Gemeente Medan geheven belastingen . . .	46
Drankvergunningrecht. . .	16—17
Horstenbelasting. . .	17
Gem. Inkomstenbelasting . . .	17—18
Vergelijkend overzicht van de opbrengst der — volgens kohier . . .	47
Hasil tanah. . .	19—20
Heerendienstafkoopgelden . . .	20
Keurloonen . . .	141
Pasargelden . . .	182
Recht op overschrijving van grondrechten. . .	20
Recht op de waarmerking van onderhandsche geschriften. . .	21
Slachtloonen . . .	140
Staangelden van circussen, warongs en dergelijke . . .	21
Stalloonen . . .	141
Vergoeding wegens het onderzoek van bouwaanvragen . . .	21—22
Vergoeding voor het weghalen van faecaliën. . .	21
Vermakelijkheidsbelasting . . .	18—19
Bijdragen in de kosten van wegeaanleg . . .	22—25
Bestuur der Gemeente . . .	7—14
Bevolking. . . .	56—59
Overzicht van het aantal geboorten en huwelijken van Europeanen, Japanners en Chinezen te Medan gedurende de jaren 1919—1923 . . .	56—57
Statistiek van overlijden in de jaren 1919 t/m 1923. . .	59
Commissiën . . .	10—14
Decentralisatie . . .	25—29
Conferentie van Burgemeesters en Secretarissen in Ned.-Indië . . .	25
Decentralisatiecongres. . .	25
Vereeniging voor Locale Ressoorten in Ned.-Indië. . .	25
Decentralisatiewetgeving . . .	26—27
Gemeenteordonnantie . . .	27—29

	Blz.
Wethouders . . .	29
Financiën . . .	30—34
Accrestoeslag . . .	31—34
Algemeene begrooting 1923 . . .	15
Begrootingsrekening 1923 . . .	30—31
Staat der als reserve belegde gelden . . .	52
Goederen. Staat der onroerende . . .	49
Kiezers. Opgave van het aantal—voor den Gemeenteraad . . .	45
Kiezerslijst . . .	14
Onderwijs . . .	34—35
Gemeent. Duitsche Cursus. . .	34—35
Onderwijsenquête . . .	35
Overzicht betr. de scholen te Medan . . .	63
Pandhuisbedrijf. Overzicht omtrent het—gedurende de jaren 1920 t/m 1923. . .	55
Pasarprijzen. Loop der pasarprijzen gedurende 1923. . .	61
Personeel. . . .	15
Pensioenregeling voor Incl. personeel . . .	36
Regenval . . .	65—69
Schulden. Staat der—wegens leeningen . . .	52
Verkiezingen . . .	14
Verlichting . . .	36—38
Electrische straatverlichting . . .	37—38
Gasstraatverlichting . . .	38
Verordeningen . . .	39—40
Voertuigen. Overzicht van geregistreerde . . .	53
Ziekenezorg . . .	40—43
Inl. vrouwenhospitaal. . .	40
Centraal Hospitaal . . .	41—43
Verslag van den dienst der Gemeentewerken . . .	71—133
Afwateringswerken. . . .	92—97
Normaliseering van de Sei. Kerah . . .	93—97
Bouwwerken (nieuwe) . . .	86—87
Bouw van badhuizen. . .	86
Bouw van dienstwoningen. . .	86
Pasar gebouwen . . .	86
Woningbouw in Kg. Padang Loemba . . .	87
Ziekenstal op de werf van Gemeentewerken . . .	86
Bouwtoezicht . . .	101—105
Algemeene beschouwingen. . .	101
Bouwvergunningen . . .	101—102
Afgewezen verzoeken om bouwvergunningen . . .	102
Intrekking en verlenging van verleende bouwvergunningen . . .	102—103

	Blz.
Afgekeuring van bouwvallige huizen	103-104
Staat van afgekeurde woningen	119
Inspecties	103
Kampong bouwverordening	103
Rooigeld	102
Werkzaamheden i/h belang der openbare gezondheid en veiligheid	105
Werkzaamheden v/h gemeent. Bouwtoezicht over de jaren 1914-1923	118
Staat van perceelen waaraan op last v/h Bouwtoezicht herstellingen worden verricht	120-122
Bruggen	80-82
Bouw van nieuwe bruggen	81
Onderhoud van bruggen	80
Bijzondere werkzaamheden	105-106
Duikers	81-82
Aanleg van nieuwe duikers	82
Onderhoud van duikers	81-82
Gemeente gebouwen	84-85
Openbare badhuizen en privaten	85
Brandspuithuizen	85
Dienstwoningen	85
Kantoor en werkplaats van Gemeentewerken	84
Onderhoud van gebouwen	84
Raadhuis	84
Woningen in kampong Djati Oeloe	85
Woningen in kampong Skip	85
Goten	83
Aanleg van nieuwe goten	83
Doorspoeling der goten	83
Gewone onderhoud der gemetselde goten	83
Onderhoud der gegraven parits	83
Grasaanplant	84
Kampong verbetering	97-101
Kampongrapport	100
Kwekerijen	84
Materieel	73
Verwerkte materialen wegen	80
Staat van het materieel op 31/12-1923	108
Openbare reiniging	87-92
Faecaliëndienst	91-92
Schoonhouden van goten	89
Schoonhouden van rivieren	92
Sproeidienst	90
Straatreiniging	87-89
Vuilnisophaaldienst	90-91
Personeel	71-72
Werklieden	71-72
Aanstelling van werklieden in vasten dienst	72

	Blz.
Staat van de 31/12-23 bij Gemeentewerken in dienst zijnde werklieden	107
Plantsoenen	84
Onderhoud van plantsoenen	84
Rioleering	92-93
Sproeidienst. Wijkverdeling van den—	111-114
Trekdiereu	73
Veegdienst. Wijkverdeling v/d	109-110
Verwerkte bedragen. Staat der in 1923.	123-132
Volkshuisvesting	97-101
Kampong Sidodadi	98-100
Kampong Padang Loemba	97-98
Vuilnisophaaldienst	90-91
Faecaliëndienst	91-92
Wijkverdeling van den vuilnisophaaldienst	115-117
Wegen.	74-80
Aanleg van nieuwe wegen	77-79
Gewoon onderhoud	74-75
Overname van wegen	80
Zware herstelling van wegen	75-78
Wegbeplanting.	83-84
Beplanting langs de wegen	83-84
Wegenplannen.	87
Wegenplan in Kamp. Djati	87
„ Kadasterweg	87
„ in Kampong Koeboer	87
Dienst der Openbare Gezondheid	135-191
a. Gemeente Slachthuis	135-153
Staat der afkeuringen 140 en 146-147	140-147
Exploitatie	135-139
Ingevoerd vleesch	139
Slachtingen	135-139
Stallingen	139
Financieel overzicht	140-142
Staat van aanleg en uitbreidingen	152-153
„ der aflossingen en der betaalde rente tot 1-1-1924	153
Begrotingsrekening 1923	150-151
Exploitatie rekening	140-142
Staat van ontvangsten en uitgaven benevens de exploitatierekening 1923	148-149
Staat betr. de losse inventaris	152
Gebouwen	135
Gebruik en onderhoud	135
Vernieuwing	135
Geslachte dieren. Staat van het aantal op het Slachthuis . . gedurende 1923	144

	Blz.
Vergelijkende staat met be- trekking tot het aantal over 1913 t/m 1923	144
Gestalde dieren. Staat van het aantal geduren- de 1923	145
Personeel.	135
Staat van het personeel op 31-12-1923	143
Slachthuis commissie	135
Slacht en Vleeschkeur.	140
Vee prijzen op 31-12-1923	145
Vleeschprijzen gedurende 1923	140 en 145
b. Melkcontrôle.	155—164
Algemeen gedeelte	155—158
Melkonderzoek	158 en 163-164
Katalase	159—160
Onderzoek voor particu- lieren	160
Reductietijden	159
Graad van reinheid	159 en 162
Soortelijk gewicht	158
Gemiddeld soortelijk ge- wicht bij 15° C.	161
Vetgehalte	158—159
Vetprocenten	162
Gemiddelde vetprocenten.	161
Vetvrije droge stof	159—162
Zuurgraad.	160
Melkverordening.	160
Aanvulling	160
Overtredingen	160
c. Pasarwezen.	165—186
Financieel overzicht der pasars.	173—174
Staat der ontvangsten en uitgaven benevens de exploi- tatierekening van het Gemeen- telijk pasarbedrijf	182—183
Gemeentelijk pasarbedrijf	168—175
Pasar Petissah	168—169
Staat van het aantal ver- huurde M ² . der Gemeente Pa- sar Petissah gedurende 1923.	180
Vischpasar	169—173
Staat van het aantal ver- huurde M ² benevens de hoe- veelheden aangebrachte visch op de Gemeente vischpasar gedurende 1923.	176—179
Particuliere pasars.	165—168
Pasarcredietwezen.	174—175
Stand v/h op 31/12-1923	184
Balans v/h op 31/12-1923	185

	Blz.
d. Voerwezen.	186—187
e. Reglement op het ma- ken en verkrijgbaarstellen van ijs en koolzuurhouden- de wateren.	188
f. Broodverordening.	189—190
g. Hondenkeur.	190
h. Besmettelijke dier- ziekten welke binnen de Gemeente geheerscht heb- ben.	191
Verslag van het Gemeen- telijk Bureau voor Grond- zaken	193—238
Algemeen gedeelte	193
Grondbedrijf	215—218
Bedrijfsrekening van het Grondbedrijf 1923	229—231
Grondzaken	193—215
Grondafstand a/h Gouver- nement.	202—204
Herziening hasil tanah	194—202
Ladangs	204
Opmetingen	193
Regeling van grondrech- ten	193—194
Overschrijvingen	204—215
Volkshuisvesting	226—229
Woningbedrijf	218—225
Bedrijfsrekening van het woningbedrijf 1923	232
Diverse bijlagen b/d be- drijfsrekening v/h woningbe- drijf	233—238
Huurcommissie	239—243
Samenstelling der Com- missie	239—240
Personeel	240—241
Uitspraken	141—243
Medansche Vrijwillige	
Brandweer.	245—252
Branden	247
Financiën	248
Inspecties	247
Ledenlijst	249—250
Materialen.	247
Staat van materiaal in gebruik b/d Med. Vrijw. Brandweer op 31/12-1923	251
Oefeningen	246
Personeel	245—246
Vergaderingen	246
Wijkverdeeling	252
Sekolah Derma	253—256

de

I n

een

die

ston

jaar

vole

gaa

mel

gro

pro

een

mel

rug

wer

afke

der

ren

bed

f 15

Soe

hoe

begr

hou

proc

tot

van

VERSLAG

der Gemeente Medan over het jaar 1923.

ALGEMEEN GEDEELTE.

Samengesteld door E. W. F. B. L. Hendricks,

Secretaris der Gemeente Medan.

Inleiding.

Het jaar 1923 had voor de Gemeente Medan over het algemeen een kalm verloop. In het verstreken jaar werd dezelfde koers als die der voorafgaande jaren gevaren. Bezadigdheid en zelfbeperking stonden daarbij aan het roer met dat gevolg dat op het afgelopen jaar, de ongunstige tijdsomstandigheden in aanmerking genomen, met voldoende tevredenheid kan worden teruggezien.

Want onze Gemeente behoefde zich niet te bepalen tot het gaande houden van het bestaande. Het jaarverslag over 1922 vermeldt in zijn inleiding bldz. 5 en 6 reeds tot welken arbeid de begrooting 1923 in staat stelde. Het in de begrooting 1923 gestelde program kon worden afgewerkt.

Wel had eene belangrijke wijziging plaats hierin bestaande dat een bedrag van f 35.000.— uitgetrokken als aandeel in kosten der melkvoorziening (deelname in het bekende plan „Botje”) werd teruggenomen. Hierdoor werd het mogelijk gevolg te geven aan den wensch van den Gemeenteraad om de ontvangsten uit Heerendienst afkoopgelden inderdaad aan te wenden voor uitgaven ten behoeve der kampongverbetering, m. a. w. tegenover den ontvangstpost „Heerendienst afkoopgelden” een uitgaafpost van ongeveer een gelijk bedrag te stellen. Voor het verslagjaar bedroeg de uitgaafpost f 15.000.—

Met de in uitzicht gestelde verbetering van de afwatering der Soengei Kerah kon in het verslagjaar worden aangevangen ten behoeve waarvan in het eerste jaar van uitvoering f 25.000.— in de begrooting kon worden opgenomen.

Het werd voorzichtig geacht in de begrooting 1924 rekening te houden met eene ongunstige uitspraak in hooger beroep in zake het proces Goerditsingh contra de Gemeente. Immers die uitspraak kan tot gevolg hebben dat de Gemeente gehouden is tot teruggave van hasil tanah, (zie hierover uitvoerig het verslag van het Ge-

meentelijk Bureau voor Grondzaken bladz. 446.) in dier voege dat, waar eene normale raming van de opbrengst van periodieke vergoeding voor grondrechten gesteld mocht worden op f 125.000.—, die raming met $\pm 33\%$ werd verminderd, ten einde het evenwicht der begrooting niet te verstoren indien in het verslagjaar tot teruggave van hasil tanah zou moeten worden overgegaan.

Voorts werden de gelden ad f 40.014.— aanvankelijk bestemd voor den aanleg van nieuwe wegen aangewend voor asfalteering van wegen, terwijl uit leeningsgelden tot een bedrag van f 100.076.41 werd opgebracht zijnde dit bedrag in 1922 onverwerkt gebleven.

Kon in de begrooting voor 1923 alreeds een bedrag van f 53.000.— gereserveerd worden ter dekking van eventueele tekorten op volgende dienstjaren, in het werkprogram voor 1924 kon bij de vaststelling der begrooting voor dat jaar bepaalde aandacht gegeven worden aan de rivierovergangen. De bruggen van Medan verkeerden niet alle in goeden staat en zullen binnen korteren of langeren tijd groote verbetering dan wel algeheele vernieuwing behoeven, voornamelijk die in den Demmeniweg over de Delirivier, terwijl de brug over de Delirivier in de Soekamoelia bij de Gevangenien en die over de Ba boerarivier bij de Gemeente Pasar te Petisah aan de beurt zullen moeten komen. De begrooting liet niet toe de daarvoor benoodigde gelden dadelijk tot het volle bedrag uit te trekken, doch wel kon een bedrag van f 10.000.— terzijde worden gelegd voor de verbetering van rivierovergangen. Behalve voor dit doel werd voorts een som van f 10.000.— uitgetrokken, voor de verbetering van den waterafvoer in Zuid Medan.

Deze som zal vermoedelijk voldoende zijn om de uitgave te bestrijden. Over het doen der uitgave zal echter nog eerst uitdrukkelijk beslist worden. De Raad stelde dit bij het uittrekken van den post als eisch.

Dat het verloop der begrooting 1923 niet ongunstig is geweest is, behalve aan het feit dat vooraangaande jaren financieel voorspoedig voor de Gemeente zijn geweest, mede te danken aan het feit dat in het algemeen gesproken de malaise voor de Gemeente Medan niet dien invloed gehad heeft als aanvankelijk werd gevreesd. Wel daalde de opbrengst van enkele middelen zooals de gemakkelijksbelasting, de ontvangsten uit den faecaliën-dienst, drankvergunningsrecht, doch de voornaamste bronnen van inkomsten met name de gemeentelijke inkomsten belasting, de ontvangst wegens uitgegeven grondrechten (hasil-tanah enz.) — inkomsten die ten nauwste verband houden met

den economischen toestand van de bevolking dezer gemeente — vloeiden in zeer bevredigende mate.

De conclusie van het onderzoek naar de hoogte van den levensstandaard te Medan aan het einde van het jaar 1923 ingesteld door „De Handelsvereeniging te Medan” (Zie mededeelingen jrg. 9 No 24) is dat in alle gevallen de levenskosten zijn gedaald, behalve voor het Inlandsche 4 persoonsgezin met f 75.— inkomen per maand, voor welke groep een onbeteekenende stijging valt waar te nemen.

De daling wordt echter zoo goed als zonder beteekenis geacht en de uitspraak is „dat de levenskosten zich in 1923 gestabiliseerd hebben”. Verdere daling in de naaste toekomst wordt echter niet verwacht.

Indien deze uitspraak juist is, en in aanmerking nemende dat zij is gegeven met groote voorzichtigheid, dan beteekent dit voor de Gemeente Medan dat voornamelijk de inkomsten te verkrijgen uit de gemeentelijke inkomsten belasting niet meer zullen dalen. Voorts dat, waar ter Oostkust de economische toestanden zich vrijwel gestabiliseerd hebben en omtrent de toekomst van dit Gewest weer eenige gunstige perspectieven zichtbaar zijn, de inkomsten der Gemeente Medan langzaam weer zullen stijgen, al zal vermoedelijk het peil van de eerste oorlogsjaren niet meer bereikt worden.

Dit stemt voor de toekomst dezer Gemeente bemoedigend.

De reeds eenige jaren bestaande onzekerheid omtrent de plannen van de Regeering ten aanzien van den accrestoeslag bleef gedurende 1923 voortbestaan.

Daarbij ging het niet meer om de vraag of de Regeering nog meer zou verminderen. Immers alles duidde er op dat de Regeering niet zou aarzelen den toeslag zonder meer nog verder te beperken. Het ging er dus alleen om hoeveel die vermindering zou bedragen.

BESTUUR DER GEMEENTE.

Het Voorzitterschap van den Gemeenteraad werd gedurende het verslagjaar uitgeoefend door den Burgemeester D. Baron Mackay. Als vervangend Burgemeester waren bij G.B. ddo. 14 Juli 1922 No. 11 aangewezen de Heer J. de Waard als eerstop tredende en bij diens verhinderd of ontstentenis de Heer G. van Altena.

Wegens verlof van den Burgemeester trad de Heer J. de Waard als Wd. Burgemeester op van 5 t/m 14 November 1923.

Begin 1923 was de Gemeenteraad als volgt samengesteld:

Jaar van aftreding 1924.

Europeanen:

Dr. J. F. A. M. Buffart.

Dr. W. G. Harrenstein.

A. P. Varekamp.

J. D. Wardenburg.

Inlanders:

Abdullah Loebis.

Mas Moohtar.

Mohamad Noech.

Radja Goenoeng.

Vreemde Oosterlingen:

Jap Soen Tjhay.

Jaar van aftreding 1927.

Europeanen:

G. van Altena.

H. H. Cohen.

Dr. R. A. A. Fruin.

H. E. Krol.

Mr. A. L. A. van Unen.

J. de Waard.

Inlanders:

Raden Noernkali.

Vreemde Oosterlingen:

Gan Hoat Soei.

Wegens vertrek en om andere redenen traden in het verslagjaar af de Heeren Dr. J. F. A. M. Buffart, Dr. W. G. Harrenstein en Mas Moohtar.

De vacatures werden aangevuld door de Heeren A. E. Prosée, Ir. J. W. Duys en Baharoedin.

De geloofsbriefen der nieuw verkozenen werden onderzocht en zonder bezwaar goedgekeurd in de vergadering van 23 Mei 1923.

Vervolgens werden door het overlijden van den Heer H. E. Krol en door het aftreden van den Heer Kajamoedin gelar Radja Goenoeng op 19 November 1923 twee tusschentijdsche verkiezingen gehouden. Bij enkele candidaatstelling werd de Heer G. Lodder gekozen, die van November 1918 — September 1922 raadslid was geweest. In de plaats van den Heer Kajamoedin gelar Radja Goenoeng werd gekozen de Heer Achmad Saleh.

De geloofsbrieven werden onderzocht en goedgekeurd in de vergadering van respectievelijk 21 November en 19 December 1922.

Einde 1923 telde de Gemeenteraad de volgende leden.

Jaar van aftreding 1924.

Europeanen:

Ir. J. W. Duys.
A. E. Prosée.
A. P. Varekamp.
J. D. Wardenburg.

Inlanders:

Abdullah Loebis.
Achmad Saleh.
Baharoedin.
Mohamad Noech.

Vreemde Oosterlingen:

Jap Soen Tjhay.

Jaar van aftreding 1927.

Europeanen:

G. van Altena.
H. H. Cohen.
Dr. R. A. A. Fruin.
G. Lodder.
Mr. A. L. A. van Unen.
J. de Waard.

Inlanders:

Raden Noerngali.

Vreemde Oosterlingen:

Gan Hoat Soei.

Gehouden werden 14 openbare raadsvergaderingen tegen 16 in 1922 terwijl drie maal met gesloten deuren werd beraadslaagd. Het aantal raadsbesluiten bedroeg 250 tegen 323 in 1922.

Het aantal der door den Burgemeester genomen besluiten (bouw- en andere vergunningen niet medegerekend) bedroeg 105 tegen 137 in 1922.

De periodieke verkiezing van verschillende Raads- en andere Commissies had plaats in de vergadering van 21 November.

Het reglement van orde voor de Commissie voor Onderwijszaken werd vastgesteld in de vergadering van 17 Januari 1923, zoodat thans alleen nog gewijzigd moet worden het reglement op het beheer van en het toezicht op de begraafplaats voor lijken van Europeanen en met dezen gelijkgestelden. Dit reglement kwam in het verslagjaar nog niet aan de orde.

In de raadsvergadering van 10 October werd een ziekenhuis-commissie ingesteld, welke Commissie belast werd met:

- a. het instellen van een onderzoek naar den bestaanden toestand op het gebied der ziekenverpleging te Medan (beschrijving van alle verplegingsgelegenheden, plaatsruimte, inrichting, tarieven enz.);
- b. het inwinnen der meeningen van alle medici te Medan over de beste en meest practische oplossing van het vraagstuk der ziekenverpleging te Medan;
- c. het doen van voorstellen ter verbetering der opgemelde ziekenverpleging, in het oog houdende de beperkte geldmiddelen der Gemeente.

In die Commissie werden benoemd de Heeren:

H. H. Cohen, Arts.

Ir. J. W. Duys.

Mr. A. L. A. van Unen.

J. de Waard.

Achmad Saleh, Ind. Arts.

terwijl als Secretaris optrad de Adjunct Gemeente Secretaris.

Einde verslagjaar was de samenstelling der verschillende raads- en andere commissies als volgt:

1. Leden van de Commissie voor de Verordeningen:
de Heeren:
Mr. A. L. A. van Unen, Voorzitter.
Dr. R. A. A. Fruin.
Ir. J. W. Duys.
Secretaris: De Gemeente Secretaris.
2. Leden van de Technische Commissie:
de Heeren:
Ir. J. W. Duys.
J. D. Wardenburg.
G. Lodder.
Secretaris: De Directeur der Gemeentewerken.
3. Leden van de Commissie voor de Financiën.
de Heeren:
G. van Altena.
J. de Waard.
Plaatsvervangende Leden.
de Heeren:
Baharoedin.
Gan Hoat Soei.
Secretaris: de Gemeente Secretaris.
4. Leden van de Gezondheidscommissie.
de Heeren:
H. H. Cohen (Voorzitter).
A. P. Varekamp.
Raden Noerngali.
Secretaris: de Adj. Gemeente Secretaris.
5. Leden van de Slachthuis Commissie.
De Voorzitter der Gezondheidscommissie.
De Voorzitter der Technische Commissie en
Het oudste lid (in leeftijd) der Commissie voor de Financiën.
Secretaris: de Gemeente Veearts.
6. Leden van de Belasting Commissie.
de Heeren:
J. D. Wardenburg.
J. de Waard.
Mohamad Noech.
Secretaris: De Controleur voor de Gemeente Belastingen.

7. Leden van de Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting.
de Heeren:
J. de Waard, Voorzitter.
Dr. R. A. A. Fruin.
Ir. J. W. Duys.
Raden Noerngali.
Secretaris: Het Hoofd van het Gemeentelijk Bureau voor
Grondzaken.

8. Leden van de Commissie voor de vaststelling van de Keizers-
lijst 1924/1925.
de Heeren:
A. P. Varekamp.
Mr. A. L. A. van Unen.
Mohamad Noech.
Jap Soen Tjhay.
Secretaris: De Adjunct Gemeente Secretaris.

9. Leden van de Commissie van taxatie voor de herziening der
hasil tanah enz.
de Heeren:
J. G. Eylander, Voorzitter.
F. van der Linde van Sprankhuizen.
Abdullah Loebis.
(Ambtshalve Secretaris: Het Hoofd van het Gemeentelijk Bureau
voor Grondzaken).

10. Leden van de Personeelscommissie.
de Heeren:
J. de Waard, Voorzitter.
Mr. A. L. A. van Unen.
Abdullah Loebis.
Secretaris: de Gemeente Secretaris.

11. Leden van de Pasar Commissie.
de Heeren:
Dr. R. A. A. Fruin.
J. de Waard.
Ir. J. W. Duys.
Ambtshalve Secretaris: De Gemeente Veearts,

12. Gewone Leden van het Stembureau.

de Heeren:

A. J. E. Dingemans.

J. A. Vredevoogd.

Toegevoegd lid van het Stembureau in den zin van artikel 35 lid 4 der Kiesordonnantie.

de Heer.

Dr. R. A. A. Fruin.

Plaatsvervangende leden van het Stembureau.

de leden van den Gemeenteraad in volgorde door den Burge-meester te bepalen.

13. De Commissie voor Onderwijszaken ingesteld bij besluit van 21

Juni 1919 No. 86 bestond uit:

de Raadsleden:

J. D. Wardenburg, Voorzitter.

Mr. A. L. A. van Unen.

en de Heeren:

G. Kok.

F. J. H. Klevant.

Tjik Nang.

Secretaris: De Adjunct Commies, F. Fliers.

14. De Commissie van toezicht op en beheer over de Sekolah Derma bestond uit:

de Heeren:

W. P. F. L. Winckel, Assistent Resident van Deli en Serdang
(Voorzitter).

Tjik Nang.

Mevrouw J. P. Jansen-van Dijk.

„ T. J. F. Vierhout geb. Fenenga.

Tengkoë Sabariah.

15. De Schoonheids Commissie bestond uit:

de Heeren:

Ir. H. J. F. Smit.

Ir. J. W. Duys.

J. Hogervorst.

16. Leden van de Commissie van beheer der begraafplaatsen voor lijken van Europeanen en met hen gelijkgestelden.

de Heeren:

A. E. Prosée, Voorzitter.

A. P. Varekamp.

(Gemeente Ontvanger, Ambtshalve Lid Secretaris Penningmeester).

17. Leden van de Commissie voor geschillen inzake de Concessie der Waterleiding Maatschappij „Ajer Beresih”.

de Heeren:

Ir. J. W. Duys, (voor de Gemeente).

Hoofdadministrateur der Deli Maatschappij (voor de Waterleiding Mij. „Ajer Beresih”).

A. W. G. Stigter (aangewezen door den President van den Raad van Justitie).

Kiezerslijst en Verkiezingen.

Het hulpmiddel in 1921 en 1922 toegepast om een redelijk aantal kiezers voor den Gemeenteraad te verkrijgen behoefde in het verslagjaar voor de kiezerslijst 1923/1924 wat Medan betreft niet te worden te baat genomen. Bij de voorloopige vaststelling der kiezerslijst 1923/1924 op 29 Maart 1923 bevatte de lijst 490 namen, welk aantal bij de definitieve vaststelling kon vermeerderd worden met 15 namen in totaal 505 namen van kiezers te verdeelen als volgt: 490 Europeanen, 14 Inlanders en 1 Vreemde Oosterling. (zie verder bijl. 1).

Gehouden werden 3 tusschentijdsche verkiezingen.

- 1e. verkiezing 3 vacatures. (2 Europeanen en 1 Inlander).

- 2e. verkiezing 1 vacature (1 Europeaan).

- 3e. verkiezing 1 vacature (1 Inlander).

Candidaten voor de 1e. verkiezing 3 Europeanen en 1 Inlander.

Gekozen bij enkele candidaatstelling 1 Inlandsch lid en gekozen bij stemming 2 Europeesche leden.

Deelgenomen werd aan deze stemming door 138 kiezers.

Candidaat voor de 2e verkiezing 1 Europeaan, gekozen bij enkele candidaatstelling.

Candidaten voor de 3e verkiezing 2 Inlanders. Gekozen bij stemming 1 Inlandsch lid.

Deelgenomen werd aan deze stemming door 52 kiezers.

Personeel.

A. Het Bureau van den Burgemeester onderging geene uitbreiding.

B. Gemeente Secretarie.

E. W. F. B. L. Hendricks, Gemeente Secretaris.

L. J. Winckel, Adj. Secretaris.

F. Fliers Jr. Adj. Commies.

Mej. M. J. L. Dirk, Adj. Commies.

en 4 Inlandsche klerken.

Mutaties in het personeel kwamen niet voor.

BEGROOTING.

De begrooting 1923 werd vastgesteld ter raadsvergaderingen van 30 October en 21 November 1922 en zonder eenige bemerking door den Gouverneur der Oostkust van Sumatra goedgekeurd bij diens besluit van 23 December 1922 No. 2218.

Begrootingsrekening 1922.

Deze werd voorloopig vastgesteld bij raadsbesluit van 15 Augustus 1923 No. 135.

De ontvangsten bedroegen	f 1.680.299.70
de uitgaven	„ 1.452.331.86

saldo	f 227.967.84
-------	--------------

De totaal ontvangsten en uitgaven waren oorspronkelijk geraamd op f 916.545.23 en werden in den loop van het jaar verhoogd tot f 1.179.039.64.

De ontvangsten kwamen bevredigend binnen. In werkelijkheid werd netto f 5.070.15 meer ontvangen, dan waarop kon worden gerekend, terwijl de uitgaven tot een bedrag van f 222.897.69 beneden de raming bleven. Onder deze mindere uitgaven bevindt zich een bedrag van f 135.307.80 wegens nog niet verwerkt saldo van voorgaande jaren.

Het aldus verkregen saldo van f 227.967.84 is echter slechts ten deele aan te merken als voordeelig slot op den dienst 1922, daar in dat bedrag is begrepen een som van f 30.712.— voor werken die in 1922 niet konden worden uitgevoerd, niettemin hun volle bestemming hebben, en in 1923 voor dezelfde doeleinden werden verwerkt, en voorts een som van f 155.111.51 afkomstig van vorige jaren, zoodat 1922 zelf een voordeelig saldo heeft van f 42.144.33. (Zie mede Verslag 1922 bladz. 35 e.v.)

Belastingen en andere heffingen. (Zie Bijl: II).

Gedurende het verslagjaar werden de volgende belastingen geheven:

1. Drankvergunningsrecht.
2. Hondenbelasting.
3. Inkomstenbelasting.
4. Vermakelijkheidsbelasting.

Van deze belastingen worden die genoemd sub 1° en 3° geheven volgens kohier.

Daarnaast worden geheven:

5. hasil tanah:	Controleursgrants.
(periodieke vergoeding voor	Sultansgrants.
uitgegeven grondrechten).	Deli Maatschappijgrants
	Voorloopige bewijzen.
	Gemeentegrants.
6. recht op de overschrijving van grondrechten.
 7. recht op waarmede van onderhandsche geschriften
 8. staangelden van circussen, warongs en dergelijke.
 9. vergoeding voor het weghalen van faecaliën.
 10. vergoeding voor het onderzoek van bouwaanvragen.
 11. bijdragen in de kosten van wegaanleg. (wegengeld).
 12. slachtloonen.
 13. keurloonen.
 14. stalloonen.
 15. pasargelden.

I. Drankvergunningsrecht.

Het maximum aantal voor 1924 uit te reiken vergunningen voor den verkoop van sterken drank in het klein werd bij raadsbesluit van 18 Juli 1923 No. 125 bepaald op 50 evenals in 1922 t.w. 33 voor verkoop per glas (tevens per flesch) en 17 voor verkoop per flesch.

Het kohier voor het dienstjaar 1923 was vastgesteld op f 22.285.—. Hierop werd ontvangen gedurende 1922 f 16.805.—. De opbrengst uit dit middel was voor 1922 geraamd op f 15.500.—

Elf bezwaarschriften kwamen in, waarvan er 5 werden afgewezen en op de 6 overige aanslagen in totaal f 1275.— vermindering werd toegekend.

Teruggegeven werden 3 vergunningen.

De raming van het dienstjaar 1923 bedroeg f 20.000.— Het kohier voor 1924 werd vastgesteld in de raadsvergadering van 10

October 1923 tot een bedrag van f 17.890.— dus f 2.110.— lager dan de raming 1923. De netto ontvangsten gedurende het verslagjaar bedroegen f 16.955.—, alzoo f 3045.— beneden de raming.

2. Hondenbelasting.

Geregistreerd werden in het belastingjaar 1922/1923 597 honden (tegen 540 in het belastingjaar 1921/22), terwijl 167 duplicaat penningen werden afgegeven (tegen 102 duplicaat penningen over 1921/1922).

De opbrengst bedroeg, verkoop van duplicaat penningen en boete inbegrepen, f 3.197.50, of f 197.50 meer dan de raming voor 1923 en f 81.50 minder dan de opbrengst over 1922.

Indien een intensiever toezicht op de naleving dezer verordening plaats had zou de opbrengst ongetwijfeld toenemen.

3. Gemeentelijke Inkomsten belasting.

In het verslag over het jaar 1922 wordt op bladzijde 20 e. v. melding gemaakt van de motie „Buffart” tengevolge waarvan de opbrengst der gemeentelijke inkomsten belasting voor het verslagjaar 1923 geraamd werd op f 90.000.—

De netto ontvangst over het verslagjaar bedroeg f 141.859.08 of f 51.859.08 meer dan de raming doch bleef f 103.500.63 beneden de opbrengst over 1921 en f 29.596.35 lager dan de opbrengst over 1922.

Dat de opbrengst over 1923 belangrijk hooger was dan de raming is hoofdzakelijk het gevolg van een vrij gunstig verloop der belasting, alsmede van het ruim binnenkomen van achterstallige belasting.

In bijlage III wordt een vergelijkend overzicht gegeven van de opbrengst der gemeentelijke inkomsten belasting volgens de kohieren over de jaren 1919 — 1923.

Een nadere beschouwing van dit overzicht doet het volgende in het oog springen.

Het aantal aangeslagenen is voor alle groepen gedaald, het belangrijkste voor de groep Inlanders. Toch is het bedrag van het belastbaar inkomen voor de groepen Chineezers en andere Vreemde Oosterlingen in vrij sterke mate gestegen, daarentegen is het bedrag van den aanslag voor alle groepen aanzienlijk lager dan voor 1924. Dit moet worden toegeschreven aan twee factoren; de ongunstige tijdsomstandigheden en de verlaging van het tarief.

De grootste daling van den aanslag vertoont het cijfer voor de groep Europeanen, bij een vermindering van het aantal belastingplichtigen met 191 daalt het bedrag van den aanslag met f 44.216.70. De daling van den aanslag is voor de andere groepen veel geringer, zoodat uit een en ander de conclusie getrokken mag worden dat het de Europeesche ingezetenen dezer gemeente zijn geweest die het meest en het ergst door de malaise zijn getroffen.

De daling van den aanslag dient verder bekeken te worden te zamen met het bedrag der toegestane verminderingen wegens te hoogen aanslag. De zeer sterke daling in vergelijking met 1922 en 1921 van het bedrag dat deswege moest worden gerestitueerd bewijst overduidelijk dat de aanslagen zeer zeker niet te hoog zijn geweest, misschien eerder aan den lagen kant zijn gehouden.

Verder toonen de cijfers aan dat voor de jaren 1921, 1922 en 1923 de verhouding tusschen het bedrag van den aanslag en dat van den achterstand practisch gesproken dezelfde is; voor elk dienstjaar moet op een achterstand gerekend van $\frac{1}{5}$ van den aanslag.

Ten slotte blijkt dat op den achterstand over de jaren 1919, 1920 en 1921 belangrijk is ingehaald.

Dat de inning met meer moeielijkheden gepaard ging valt af te leiden uit het feit dat voor 1921 op een bruto ontvangst van f 245.347.18 aan boete werd betaald f 1669.63 voor 1922 op een bruto ontvangst groot f 171.455.43 een bedrag van f 1710.41 terwijl de zooveel lagere opbrengst over 1923 @ f 143.812.16 aan boete vorderde f 1610.65 niet heel veel minder alzoo dan voor 1921.

Vermakelijkheidsbelasting.

Ten vorigen jare werd reeds gewezen op de sterke daling der ontvangsten uit dit middel. Die daling zette zich in het verslagjaar in sterke mate voort niettegenstaande verschillende bijzondere vermakelijkheden, zooals pasar malam plaats hadden. Bij eene reeds verminderde raming van f 40.000.— werd netto ontvangen f 32.384.22 tegen f 37.878.06 in 1922.

Uit een berekening van het aantal gedurende 1923 verkochte plaatsbewijzen blijkt dat wat de bioscopen betreft het bezoek der Inlandsche bevolking wederom sterk is toegenomen. Voor de rangen van f 1.— en daar beneden beliep het aantal bezoekers in 1921 355400, in 1922 214400, in 1923 343591. De cijfers toonen voorts aan dat het meerendeel der vermakelijkheidsbelasting geleverd wordt

door de Chineesche- en Inlandsche bevolking. Van het totaal aantal verkochte plaatsbewijzen @ 709.932 dienden 60.234 voor Europeesche bezoekers en 649.698 voor Chineesche- en Inlandsche bezoekers.

De bruto belastingopbrengst is naar die cijfers te verdeelen:

9.241.80	opgebracht door Europeanen
„ 25.692.40	„ „ „ Chineez en Inlanders.

Moge zeer zeker de malaise een nadeeligen invloed hebben uitgeoefend op de opbrengst der gemakkelijksbelasting als tweede oorzaak van de daling der opbrengst moet worden aangemerkt het feit dat voor de Europeesche inwoners de aard der gemakkelijksheid zich heeft gewijzigd. Bedoeld zijn de veelvuldige danspartijen in de hotels die niet in de gemakkelijksbelasting vallen. Het is billijk dat deze soort gemakkelijksheden voortaan ook hun aandeel van de belasting leveren. De opvatting wordt in Holland algemeen gehuldigd en komt alleszins juist voor. Inderdaad is het onbillijk de eene gemakkelijksheid wel te belasten en de andere niet. Bovendien geldt het hier tot zekere hoogte een luxe-belasting. Door genoemde gemakkelijksheden ook te belasten zal de opbrengst der belasting wederom op het normale peil zijn te brengen en zal voor vermeerdering van deze ontvangst niet de toevlucht gezocht behoeven te worden in verhooging van het percentage, dat vergeleken bij de meeste gemeenten in Nederlandsch Indië laag is te noemen.

Hasil tanah enz.

Voor 1923 kon volgens de betrekkelijke registers gerekend op een opbrengst uit:

Hasil tanah, Controleurs- en Sultans-	
grants	f 117.000.—
Deli Maatschappijgrants.	„ 25.500.—
	————— f 142.500.—
vergoeding voor recht van opstal	
en recht van erfpacht	„ 14.500.—
	—————
	f 157.000.—

In verband met de tijdsomstandigheden werd het voorzichtig geacht niet hooger te ramen dan voor 1922, dus f 125.000.—

De netto opbrengst bedroeg f 120.215.04 tegen f 156.558.22 over 1922. Deze opbrengst kan niet ongunstig genoemd worden, als wordt bedacht dat een bedrag van f 16.000.— aan hasil tanah, verschuldigd over den dienst 1923, betaald werd in begin Januari 1924.

Hetgeen in het verslag over 1922 (zie bldz. 25) gezegd wordt met betrekking tot dit middel geldt wederom voor 1923. De inning eischte ook in het verslagjaar een groote mate van activiteit van den betrokken dienst.

Heerendienstafkoopgelden.

Het ontvangstcijfer uit de heerendienstafkoopgelden geeft een bedrag dat f 3.004.50 beneden de raming van f 15.000.— blijft. Die lagere ontvangst is het gevolg van het feit dat een bedrag van f 8.777.50 hetwelk de Gemeente toekwam over de maanden November en December 1923 eerst in 1924 kon worden ontvangen.

In een brief van 11 December 1923 No. 1784 aan den Burge-meester gaf de Gemeente Secretaris eene becijfering waarvan de conclusie is dat het aantal heerendienstplichtigen te stellen is op 6400. De opbrengst van afkoopgelden zou alsdan moeten zijn f 38.400.— In werkelijkheid bedragen die ontvangsten slechts $\pm$ f 15.000.— of f 23.400.— lager.

De Gemeente Secretaris gaf in overweging deze kwestie te bespreken met den Gouverneur der Oostkust van Sumatra ten einde na te gaan of er middelen zijn om de opbrengst der heerendienstafkoopgelden te verhoogen.

Als middelen om de inkomsten uit dezen hoofde te verhoogen werd aanbevolen de beschikbaarstelling door de Gemeente van een kracht die onder leiding en toezicht van het Hoofd van Plaatselijk Bestuur speciaal met het opsporen van heerendienstplichtigen zou worden belast. Hiertoe werd overgegaan.

Recht op overschrijving van grondrechten.

De ontvangsten uit dit middel waren voor 1923 geraamd op f 6000.—, de opbrengst over 1923 bedroeg f 7.254.75 (f 9.997.50 over 1922) of f 2.742.75 minder.

Ter toelichting worde verder verwezen naar bldz. 204^{der} van het jaarverslag van het Gemeentelijk Bureau voor Grondzaken.

Recht op de waarmerking van onderhandsche geschriften.

Het aantal waarmerkingen bedroeg in:

1919/1920	1921	1922	1923.
189	42	123	155.

De opbrengst was geraamd op f 150.—, de werkelijke ontvangst bedroeg f 163.— of f 4.— meer dan over 1922. De waarmerkingen betreffen grootendeels acten van volmacht. Echter bevonden zich onder de te waarmerken stukken vele die eene transactie inhouden, waarbij de grond dient als middel om crediet te verkrijgen.

Staangelden van circussen, warongs en dergelijke.

De inkomsten uit dit middel zijn vergeleken bij 1922 stijgende. De opbrengst over 1922 bedroeg f 6.592.60 tegen f 7.199.40 over 1923. De raming 1923 @ f 7.000.— werd overtroffen met f 199.40.

Het is te verwachten dat in de toekomst dit middel meer zal opbrengen.

Vergoeding voor het weghalen van faecaliën.

Deze ontvangst was tot 1922 steeds in belangrijke mate stijgende. In 1922 werd het bedrag der raming @ f 18.000.— niet bereikt, ontvangen werd f 16.417.— d.i. f 1.583.— of 8,8% minder. In het verslagjaar werd bij eenzelfde raming van f 18.000.— f 13.602.50 ontvangen of f 2.814.50 minder dan in 1922.

Dezelfde feiten die voor 1922 een daling der opbrengst veroorzaakten bestonden ook gedurende 1923. (Zie jaarverslag Gemeentewerken bladz..... 91..... e.v.)

Vergoeding wegens het onderzoek van bouw-aanvragen.

Voor 1923 was de raming van de ontvangst uit de z.g. „rooigelden” belangrijk lager gesteld dan voor 1922 n.l. op f 5000.— tegen f 10.000.— voor 1922. De vooruitzichten in het bouwbedrijf waren alles behalve bemoedigend. De ontvangsten over het eerste kwartaal 1923 wezen een ongekend laag cijfer aan zoodat te vreezen was dat de inkomsten uit de „bouwerij” nog slechter zouden worden. Het verslagjaar verliep echter niet zoo ongunstig als het zich liet aanzien; ten slotte werd de raming ad f 5000.— met f 2.175.30 d.i. ruim 40% overschreden. Het verloop der ontvangsten kwartaalsgewijze was als volgt:

1e kwartaal 1923	f 739.25	tegen f 1690.20 in '22	en f 2626.75 in '21
2e „ „	„ „ 1553.50	„ „ 1131.95 „ „	„ „ 1783.75 „ „
3e „ „	„ „ 2773.65	„ „ 1534.85 „ „	„ „ 4276.20 „ „
4e „ „	„ „ 2108.90	„ „ 1725.40 „ „	„ „ 4266.82 „ „

Waar het aantal bouwvergunningen in 1923 vrij belangrijk is gestegen (zie bijlage VI van het verslag van Gemeentewerken) en de cijfers voor het eerste halfjaar 1924 zich veel gunstiger laten aanzien *), is het niet onvoorzichtig te zeggen dat ook ten aanzien van de malaise in het bouwbedrijf het ergste geleden is, en eene langzame opleving van dat bedrijf merkbaar is.

Daarbij komt dat de behoefte aan behoorlijke en niet te dure woonhuizen voor Europeanen nog steeds bestaat, terwijl ook altijd nog geldt hetgeen in het jaarverslag over 1922 (bldz. 26) werd geschreven dat het de woonhuizen zijn die in slechten toestand verkeerden of ongunstig gelegen zijn die thans zijn vrijgekomen. Ook staan nog steeds vele kedehs, petakhuizen en enkele groote winkelhuizen leeg.

Het bouwen in de kampongs, onderworpen aan de kampong bouwverordening, geschiedde in mindere mate dan in 1922.

De cijfers daarvan vertoonen het volgende beeld:

Afgegeven werden:

in:	voor woonhuizen:	voor petaks:	voor stallen:	voor ver- bouwingen
1920	49 vergunningen	—	—	—
(April- Decr.)				
1921	31 „	—	—	10 vergun- ningen.
1922	64 „	—	—	20 „
1923	43 „	12 vergun- ningen.	2 vergun- ningen.	15 „

(Zie verder jaarverslag Gemeentewerken bldz. ~~111~~ e. v.)

Bijdragen in de kosten van wegensaanleg.

Het verloop van deze ontvangst was alles behalve gunstig. De raming was gesteld op f 10.000.— de ontvangst bedroeg f 4.776.—

*) de ontvangsten bedroegen:
over het 1e kwartaal 1924 f 1076.13
„ „ 2e „ „ 1414.08.

terwijl aan afbetalingen nog werd ontvangen een bedrag van f 2.498.— totaal f 7.274.—

In het jaarverslag over 1922 werd op bladzijde 26 e. v. reeds gewezen op de vele moeilijkheden, die bij het innen der door belanghebbenden verschuldigde bijdragen uithoofde van den aanleg van nieuwe wegen werden ondervonden. Eveneens werd de aandacht op een en ander gevestigd in de memorie van toelichting op de ontwerp-begrooting voor 1924 (bladzijde 11). In November 1922 deelde de Gemeente Ontvanger mede bij zijn brief van den 28en dier maand No. 60, dat verschillende vorderingen uit dezen hoofde niet inbaar waren. In zijn schrijven van 8 December 1923 No. 1766 aan den Burgemeester bracht de Gemeente Secretaris de kwestie opnieuw ter sprake. Na bespreking met den Burgemeester werden de vorderingen nog niet voor afschrijving voorgedragen, doch werd bepaald dat door den Gemeente Secretaris pogingen zouden worden aangewend om alsnog betaling van achterstallige vorderingen te verkrijgen.

Dit geschiedde en aanvankelijk met eenig succes, doch de ongunstige toestand, die de waarde van grond en huizen had doen dalen en waardoor vele huiseigenaren niet die voordeelen behaalden waarop zij gerekend hadden, en ook de onwilligheid tot betalen (omdat in enkele gevallen de weg nog niet is aangelegd), deed alras alle pogingen om de gelden binnen te krijgen schipbreuk lijden.

De betrokken personen werden herhaaldelijk opgeroepen, medewerking van werkgevers en/of bank werd gevraagd, zelfs werden de belanghebbenden ten huize aangemaand doch het resultaat was ten slotte gering of nihil. Sommige personen teekenden schuldbekentenissen ter vervanging van de aanvankelijke verklaring.

In Augustus 1923 werd met instemming van den Burgemeester de kwestie besproken met Mr. H. van Wageningen, die in zijn advies van 15 Augustus 1923 wees op eenige tegenstrijdigheid welke bestaat tusschen de Medansche Bouwverordening en de Wegengeldverordening, doch overigens geen wettelijk bezwaar tegen de invordering aanwezig achtte. Het waren echter de tijdsomstandigheden die een kras optreden niet wenschelijk maakten, waarom hiertoe nog niet werd overgegaan. Immers ten aanzien van deze vorderingen dient dezelfde houding te worden aangenomen als is aangenomen jegens de granthouders die achterstallig zijn met de betaling van hasil tanah,

Er bestaat echter geen reden ten aanzien van die personen jegens wie de Gemeente hare verplichting tot het aanleggen van den weg nakwam langer geduld te hebben. Wat de nog niet aangelegde wegen betreft komt het niet billijk voor om dwangmaatregelen toe te passen, te meer daar in sommige gevallen betaling gevorderd wordt voor wegen die vermoedelijk in de eerste jaren niet zullen worden aangelegd, zooals de Valeriusstraat, de Verlengde Avroslaan, Simeloengoenstraat.

Ten aanzien van deze wegen schijnt het juist toe voorloopig geen betaling te vorderen, doch de verplichting aan te teekenen op de grant, zoodat bij overdracht van rechten de nieuwe verkrijger met de verplichting bekend is en deze door een nieuwe verklaring gedurende den tijd van zijn recht tot betaling verplicht kan worden. Deze methode is alreeds in enkele gevallen door den Gemeente Ontvanger toegepast.

In bovengenoemd schrijven van den Gemeente Secretaris wordt voorts de vraag gesteld of het bedrag van f 25.— per Meter weglengte, zijnde de eenheid van de berekening der bijdrage niet te hoog is m.a.w. of verlaging van dat bedrag te overwegen zou zijn om alsdan de bijdrage verband te doen houden met de meerdere of mindere wegbreedte en soort der verharding.

In verband met de opmerkingen van den Heer Mr. H. van Wageningen ontwierp de Gemeente Secretaris een verordening tot wijziging der Wegengeldverordening ten einde de door genoemden juridischen raadsman geconstateerde tegenstrijdigheid tusschen de betrekkelijke verordeningen op te heffen. Het geldt hier de artikelen 34 en 55 der Medansche Bouwverordening en de artikelen 2 en 6 der Wegengeldverordening.

In het ontwerp der wijzigingsverordening is aan de beoogde wijziging terugwerkende kracht verleend. Daarnaast werd met het oog op de slechte ervaring met de betaling van wegensgeld in termijnen, termijnbetaling niet langer toegestaan. Tevens is in het ontwerp de bijdrage voor kampongwegen, overeenkomstig het advies van den Wnd. Directeur der Gemeentewerken ddo. 6 Augustus 1923 No. 606 de bijdrage gesteld op f 8.50 per Meter weglengte.

Het is intusschen gebleken dat de regeling van de betaling van bijdrage voor den aanleg van nieuwe wegen geheel dient te worden herzien.

Met het oog daarop ontwierp de Gemeente Secretaris een geheel nieuwe verordening, waarin beoogd is de bijdrage verband te

doen houden met de soort der wegen, n.l. hoofdwegen, secundairewegen en kampongwegen, voorts met de wijze van aanleg er van n.l. of de wegen geasfalteerd, verhard dan wel onverhard zijn of aan de wegen open of gesloten bebouwing mag worden toegepast en ten slotte met de breedte der verharding. Het in dat ontwerp opgenomen tarief verdeelt de wegen in 21 klassen en vangt aan met f 5.— per strekkenden meter weglengte en klimt voor elke nieuwe klasse met f 1.— op tot f 25.—

Een en ander kwam in het verslagjaar nog niet in behandeling.

Slacht-, Keur- en Stalloonen.
Pasargelden.

Zie voor deze ontvangsten het verslag van den Dienst der Openbare Gezondheid.

DECENTRALISATIE.

Conferentie van Burgemeesters en Secretarissen in Nederlandsch-Indië.

Eene conferentie, die op 28 Januari 1923 gehouden werd door de Burgemeesters en Secretarissen der 4 grootste gemeenten op Java, bewees de wenschelijkheid tot het houden van periodieke conferenties van Burgemeesters en Secretarissen ter bespreking van verschillende bijzondere gemeentelijke aangelegenheden. Dezerzijds werd desgevraagd met het denkbeeld volle instemming betuigd.

Het is gebleken dat het denkbeeld van het houden dezer conferenties inderdaad levensvatbaarheid heeft. Deze conferenties hebben naast de jaarlijksche congressen van de Vereeniging van Locale Belangen alle reden van bestaan daar zij meer rechtstreeks en practisch dienstbaar zijn aan de belangen der gemeenten. Het is dan ook te bejammeren dat door de Gemeente Medan aan deze conferenties niet wordt deelgenomen.

Decentralisatie congres.

De Gemeente was in het verslagjaar wederom niet vertegenwoordigd op het Decentralisatiecongres.

Vereeniging voor Locale Ressorten in Nederlandsch-Indië.

Deze vereeniging kwam gedurende het verslagjaar nog niet tot stand.

Decentralisatie wetgeving.

Bij Stbld. 151 van 10 April 1923 (G.B. 5 April 1923 No. 35) onderging het negende lid van art. 49 der Locale Raden Ordonnantie eene wijziging met betrekking tot het restitueeren aan het Land, boven de gebruikelijke vergoeding van 2 % kosten van inning van belastingen van door het Land betaalde collecteloon. Deze wijziging trad in werking op 11 April 1923.

Bij Staatsblad 1923 No. 236 onderging de Locale Raden Ordonnantie eene wijziging met betrekking tot de inrichting der begrooting, met name dat indien onderscheid gemaakt wordt tusschen gewonen en buitengewonen dienst, de begrooting zoowel voor de uitgaven als voor de ontvangsten daartoe bovendien in twee hoofdstukken wordt verdeeld. Voorts moet onder de gewone uitgaven een post voor onvoorziene uitgaven worden uitgetrokken. In verband met deze wijziging werden bij G. B. van 13 Mei 1923 No. 31 Stbld. No. 237 de voorschriften betreffende de inrichting van locale begrootingen vastgesteld bij Gouvernements besluit van 23 Maart 1905 No. 6 (Stbld. No. 220) tevens gewijzigd.

Het doet vreemd aan dat in het betreffende begrootingsmodel de inkomsten en uitgaven uit gemeentebedrijven gerangschikt zijn onder den buitengewonen dienst. Aangezien elke toelichting te dien aanzien ontbreekt zijn de motieven daarvan niet na te gaan. Het wordt echter van belang geacht hierop de aandacht te vestigen aangezien bij een beoordeeling van den financieelen toestand van een Localen Raad — bepaaldelijk of de gewone uitgaven gedekt worden door gewone inkomsten — met deze vreemde verdeeling rekening gehouden moet worden.

De Locale Raden Ordonnantie werd voorts nog gewijzigd in lid 2 van artikel 71 alsmede in artikel 86 letter *a*. welke wijzigingen resp. een vereenvoudiging en een verduidelijking der bestaande bepalingen inhouden.

De wijzigingsordonnantie trad in werking op 3 Juni 1923.

Het Gouvernements Besluit van 23 Mei 1923 No. 12 (Staatsblad No. 249) bracht een wijziging van art. 10 lid 1 van het Decentralisatiebesluit en kende aan de Leden van het College van Burgemeester en Wethouders het recht van vrijwaring toe. Dit besluit trad in werking op 2 Juni 1923 en werkte terug tot 1 Januari 1923.

Een vierde wijziging in de Decentralisatie wetgeving vond plaats bij G.B. van 5 Juni 1923 No. 36 (Stbld. 271). Volgens zijn considerans bedoelt het besluit:

- a. door wijziging van artikel 10 lid 6 der Locale Raden Ordonnantie mogelijk te maken om bij vermeerdering van het aantal te benoemen of te kiezen leden van locale raden dadelijk de open plaatsen te doen vervullen.
- b. art. 33 der Locale Raden Ordonnantie te brengen in overeenstemming met het Algemeen Reisreglement.

De gedurende 1923 in de Decentralisatiewetgeving aangebrachte wijzigingen kwamen allen tot stand zonder dat terzake de Locale Ressorten werden gehoord.

Gemeente Ordonnantie.

Het was uit de dagbladen dat de Locale Raden moesten ervaren dat door de Regeeringscommissaris voor de bestuursherziening voorstellen aan de Regeering waren toegezonden voor eene nieuwe gemeente ordonnantie voor die gemeenten, welke na invoering der provincies binnen eene provincie komen te liggen en alsdan in een geheel andere verhouding tot het Gouvernement zullen komen te staan.

Begrijpelijkerwijze trof dit bericht de Locale Raden op de gevoeligste plek. Behalve dat voor zoover bekend werd de voorstellen een zeer ingrijpende wijziging beoogen van het bestaande gemeentewezen, kwam aan het licht dat die wijziging bij de Regeering in bewerking was zonder dat het noodig was gevonden de gedecentraliseerde gebieden zelve daarbij te raadplegen.

Het persbericht omtrent het in bewerking zijn eener Gemeente ordonnantie deed de Locale Raden in het geweer komen, waartoe de Burgemeester van Bandoeng het initiatief nam. Het voorstel van den Burgemeester van Bandoeng om bij den Gemeenteraad van Medan stappen te doen om te voorkomen dat buiten de Gemeenteraden om een nieuwe gemeenteordonnantie zou worden vastgesteld vond bij den Burgemeester een gereed oor. Een voorstel, gedaan bij brief van 3 April 1923 No. 548 om terzake van een en ander een verzoek tot den Landvoogd te richten, om den Gemeenteraad „wel te willen hooren naar aanleiding van de voorgenomen herziening der verhouding tusschen de Regeering en onderscheidene „Gemeenten en wel voordat de beslissing ten aanzien eener nieuwe

„Gemeenteordonnantie zal zijn genomen” werd door den Gemeenteraad aangenomen bij zijn besluit van 25 April 1923 No. 70.

Deze actie heeft er toe bijgedragen dat de Adviseur voor de Decentralisatie bij brief ddo. 16 Juli 1923 No. 1005/Z namens de Regeering mededeelde dat de Regeering voornemens is de gemeenteraden vooraf „nopens de regeling van de positie der stadsgemeenten en der burgemeesters van de toekomstige provincie” vooraf te raadplegen. Tevens teekende de Adviseur daarbij aan dat „de door „den Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming dienaangaande ingediende ontwerp-ordonnantie nog geen vasten vorm „heeft aangenomen, zoodat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat „dit ontwerp nog wijziging zal ondergaan, inverband waarmee „over het tijdstip van raadpleging nog niets te voorspellen valt”.

Tot nog toe werd omtrent de nieuwe gemeente ordonnantie niets verder vernomen.

Naar aanleiding van de wijziging der Locale Raden Ordonnantie bij Staatsblad 1922 No. 664, waarbij o.m. bepaald is dat de bezoldiging van den Gemeente Secretaris voortaan zal worden vastgesteld door den Gouverneur Generaal deed de Adviseur voor de Decentralisatie bij brief van 10 November 1922 het verzoek de Regeering te willen mededeelen op welke wijze de Raad meent dat de bezoldiging en verdere voordeelen aan het Secretaris-amt te verbinden behooren te worden geregeld. (Zie jaarverslag 1922 bladz. 31/32). Dit onderwerp kwam in behandeling in de zitting van den Gemeenteraad van 17 Januari 1923. Alstoen besloot het College zonder hoofdelijke stemming aan de Regeering, onder aanbieding van de desbetreffende verordeningen te doen weten dat de Gemeenteraad van oordeel is dat de bezoldiging van den Secretaris van het College en de aan het Secretaris ambt verbonden wettige voordeelen zoowel voor den huidige functionaris als voor diens opvolgers behooren te worden geregeld als is geschied in de Medansche Ambtenaren Verordening en in de Medansche Salaris Verordening, hebbende de vaststelling der laatstgenoemde verordening plaats gehad met inachtneming van de onderlinge ambtelijke verhouding en van de mate van verantwoordelijkheid der betrokkenen.

Op grond van het vorenvermelde kan gezegd worden dat het verslagjaar voor de Decentralisatie wel van beteekenis is geweest,

niet zoozeer wegens de wijzigingen die in de wetgeving terzake zijn aangebracht als wegens de verstrekkende plannen der Regeering tot wijziging dier wetgeving, en wegens de meerdere aaneensluiting die gezocht en verkregen is tusschen de Gemeentebesturen. Die aaneensluiting is voor een goed deel toe te schrijven aan de behoefte aan zekerheid wat de geldmiddelen der gemeenten betreft m.a.w. de financieele verhouding tusschen Land en Gemeenten, en voorts aan de urgentie van het verkrijgen van regelingen van allerlei onderwerpen die voor een goede verdere ontwikkeling van het Indische gemeentewezen van beteekenis zijn, te noemen is o.a. Burgemeester — Hoofd van Plaatselijk Bestuur.

Wethouders.

In de ontwerp-begrooting voor 1923 werd een memoriepost uitgetrokken terzake van de aanstelling van wethouders. Gedacht was daarbij aan het eventueel aanstellen van 3 dezer functionarissen op een toelage van f 150.— per persoon per maand.

De Gemeenteraad was niet eenstemmig in zijn oordeel. Eenerzijds werd de aanstelling zeer gewenscht ten einde het werk der Raadscommissien te verlichten, anderzijds werd gemeend dat voor de aanstelling van Wethouders geenerlei reden is, omdat de Gemeente Medan te klein is en bovendien over voldoende personeel beschikt om de gemeentezaken naar behooren te behartigen.

Op voorstel van den Burgemeester werd de memoriepost geschrapt.

De kwestie kwam opnieuw ter sprake bij de behandeling der begrooting voor 1924.

Het was bekend uit een B. G. S. van Juli 1923 aan den Burgemeester van Semarang dat de Regeering het standpunt inneemt dat Zij vóór alles wenscht dat de Gemeente de noodige fondsen bezit om de kosten aan de aanstelling van Wethouders verbonden te dekken.

De Burgemeester noemde in de Memorie van Toelichting bij de ontwerp-begrooting 1924 de aanstelling urgent, doch liet om financieele redenen een begrootingspost achterwege.

De Gemeenteraad besprak in de begrootingsafdeelingen het onderwerp wederom uitvoerig en het bleek alstoen dat 's Raads meening sedert 1922 feitelijk niet was veranderd. Gezegd kan worden dat de Raad niet voor de aanstelling van Wethouders is gestemd.

FINANCIEN.

Begrootingsrekening dienst 1923. (zie Bijlagen IV — VII).

Einde Maart 1924 was de stand der begrootingsrekening van den dienst 1923 als volgt:

Algemeene Begrooting.

Gewone dienst.

Ontvangsten.

Raming na wijzigingen	f	1.130.238.87
meer dan geraamd	f	187.428.29
minder dan geraamd	„	31.532.59

Netto meer ontvangen.	„	155.895.70
-------------------------------	---	------------

Werkelijke ontvangsten	f	1.286.134.57
----------------------------------	---	--------------

Uitgaven.

Raming na wijzigingen	f	1.130.238.87
minder dan ge- raamd	f	83.360.62
meer dan geraamd	„	31.767.64

netto minder uitgegeven	„	51.592.98
-------------------------	---	-----------

Werkelijke uitgaven	f	1.078.645.89
-------------------------------	---	--------------

saldo	f	207.488.68
-------	---	------------

Buitengewone dienst.

Ontvangsten.

Raming na wijzigingen	f	432.585.89
meer dan geraamd nihil.		
minder dan geraamd	f	135.775.59
netto minder ontvangsten	„	135.775.59

Werkelijke ontvangsten	f	296.810.30
----------------------------------	---	------------

Transport	f	296.810.30
Uitgaven.		
Raming na wijzigingen	f	432.585.89
meer dan geraamd	80.—	
minder „	f	168.595.89
netto minder uitgaven	f	168.515.89
Werkelijke uitgaven.	f	264.070.—
	saldo	f
bij saldo gewone dienst.	f	32.740.30
	„	207.488.68
Aldus totaal saldo	f	240.228.98

De dienst 1922 sloot met een voordeelig saldo van f 227.967.84 waarvan bij de vaststelling der begrooting 1923 werd beschikt over f 142.000.— en in den loop van het dienstjaar nog over f 30.712.— voor werken die in het jaar 1922 niet gereed gekomen waren en alzoo voor het onverwerkte gedeelte naar het dienstjaar 1923 moesten worden overgebracht. In het saldo van f 240.228.98 is tevens nog begrepen een bedrag van f 47.388.21 dat wegens onverwerkt naar 1924 moest worden overgeschreven.

Accrestoeslag.

Alreeds gedurende twee jaren moet in het jaarverslag dezer Gemeente een belangrijke plaats ingeruimd worden aan het onderwerp „accrestoeslag”.

De historie die omtrent dit onderwerp te schrijven is, is niet opwekkend. Het is voornamelijk de wijze waarop de geldmiddelen der Indische Gemeenten zijn aangetast, die zoo pijnlijk aandoet. De harde noodzakelijkheid, die niet weg te redeneeren valt, voor de Regeering om tot krasse maatregelen over te gaan ten einde de zoo noodige herstelling van 's Lands financiën te verkrijgen en de plicht der Locale Ressorten om de Regeering daarin te steunen, schijnt voor velen toch niet te rechtvaardigen de wijze waarop de Regeering de Locale Ressorten dwong om het hunne in de bezuiniging bij te dragen.

De plannen der Regeering moesten gekend worden uit dagbladberichten, de Locale Ressorten werden onkundig gelaten van

hetgeen van hen verlangd werd, zoodat de geldmiddelen der Gemeenten onzeker werden, want men wist niet wat boven het hoofding.

De dagbladberichten omtrent de plannen der Regeering tot verdere verlaging van den accrestoeslag deden den Burgemeester op 6 April 1923 tot den Landvoogd het verzoek richten om te doen mededeelen op welk bedrag aan accresuitkeering de Gemeente Medan voor het begrootingsjaar 1924 zou kunnen rekenen.

Op dit schrijven werd geen antwoord ontvangen. Wel deelde de Adviseur voor de Decentralisatie bij brief van 23 Mei 1923 No. 759/S, zonder verwijzing naar eenigen dezerzijdschen brief en zonder eenige toelichting, dat voor 1924 de accrestoeslag door de Regeering was bepaald op f 94.975.—

De rigoureuze vermindering der accresuitkeering lokte een ernstig protest uit van de zijde der Locale Raden. De Gemeenteraad van Semarang verzocht adhaesie te betuigen aan zijne uitspraak:

„dat de Gemeenteraad het onverantwoordelijk acht dat de Regeering zonder overleg met de betrokken Gemeente tot belangrijke „besnoeiing op de accresuitkeering overgaat en dat het College nog „steeds in het onzekere wordt gelaten omtrent het bedrag dier uitkeering over 1924”.

In zijne vergadering van 23 Mei 1923 besloot de Gemeenteraad adhaesie te betuigen, waarvan aan den Landvoogd mededeeling werd gedaan bij brief van 29 Mei 1923 No. 830. Daarin werd aangedrongen op de spoedige totstandkoming van een afdoende regeling der financieele verhouding tusschen Gouvernement en de Gemeenten en voorts verzocht om in afwachting daarvan eventueele wijzigingen in de bestaande regeling ten minste twee jaar te voren aan het betrokken Locaal Ressort mede te deelen.

Het bovenvermelde bericht van den Adviseur voor de Decentralisatie van 23 Mei 1923 No. 759/S deed de Gemeenteraad in zijne vergadering van 20 Juni 1923 besluiten den Gouverneur Generaal te verzoeken:

1. Terzake van bezuiniging op de geldmiddelen, door de Regeering aan de Locale Ressorten toe te kennen, overleg te plegen met genoemden Raad;
2. In het gemeentelijk leven diep ingrijpende financieele beslissingen te doen inwerkingtreden, zoo mogelijk twee jaar nadat zij door den Landvoogd zijn genomen.

Onder dagteekening van 19 Juli 1923 No. 1707/II deed de Regeering in een uitvoerig schrijven aan den Gemeenteraad weten, dat zij 19 Januari 1923 een commissie had ingesteld die tot taak heeft een oplossing aan te geven inzake de regeling van de financieele verhouding tusschen Land en de Gemeenten en ter zake voorstellen te doen. Uit die instelling zou der Gemeenten blijken dat „ook de „Gouverneur-Generaal van oordeel is, dat ernstig behoort te worden „overwogen of eene andere regeling dan de bestaande aanbeveling „verdient”.

De Regeering bleek voorts ten volle bereid om kennis te geven van voorgenomen wijzigingen in bestaande uitkeeringen, doch kan niet toezeggen dat zoodanige mededeelingen twee jaren van te voren zullen kunnen plaats hebben.

De wenschelijkheid van voorafgaand overleg met de betrokken locale besturen omtrent vermindering wordt in principe erkend doch om practische redenen niet raadzaam geacht, „vooral ook omdat van „een zoodanige raadpleging niet immer goede uitkomsten verwacht „kunnen worden”.

De Regeering laat voorts uitkomen dat zij niet ieder ressort op zich zelf kan beschouwen doch in onderling verband, daarbij rekening houdende met hunne meerdere of mindere belangrijkheid.

Ten slotte wijst de Regeering de protesten der Locale Raden af, door uit te spreken dat, uit hoofde van de verplichting der locale besturen om „als onderdeelen der Landsoverheid” mede te werken tot de gezondmaking van 's Lands financiën, „zij derhalve zullen „hebben af te laten van het indienen van protesten tegen hun opge- „legde bezuinigingen”.

Door dit schrijven deelde de Regeering feitelijk voor het eerst klaar en duidelijk aan Medan hare meening mede. Het gaf den Burgemeester aanleiding om in een schrijven aan den Raad ddo. 25 Juli 1923 No. 1091 te constateeren dat de Raad met de Regeering mede werkt om in eigen kring te bezuinigen, doch daarnaast te wijzen op het recht aan den Gemeenteraad toegekend in art. 68c R. R. om de belangen van 's Raads Ressort bij den Gouverneur-Generaal voor te staan, en dat de wijze van uitoefening van dat recht binnen de wettelijke grenzen uitsluitend vastgesteld wordt door den Raad zelven.

De maatregelen der Regeering inzake de accrestoeslag lokten critiek uit in den Volksraad, welke critiek er toe leidde dat alsnog een bedrag van f 400.000.— beschikbaar werd gesteld om als extra uitkeering over eenige gemeenten te worden verdeeld. Een en ander

had tot resultaat dat de Adviseur voor de Decentralisatie bij schrijven van 21 November 1923 No. 1557/S deed weten dat aan Medan een extra uitkeering was toebedacht van f 11.451.— en dat voor 1924 de accresuitkeering zou worden bepaald op f 106.426.—

Het is niet ondienstig hiermede een overzicht te geven betreffende de accrestoeslag (— uitkeering) door Medan in den loop der jaren genoten.

Ontvangen werd:	Te ontvangen indien niet gefixeerd.
in 1919 (opbrengst locale belastingen 1917) f	55.632.— —
„ 1920 („ „ „ 1918) „	59.259.— —
„ 1921 („ „ „ 1919) „	120.181.— —
„ 1922 (gefixeerd, uitkeering gelijk gemaakt aan opbrengst 1919) „	120.271.— f 171.783.—
„ 1923 (idem 1919) „	120.181.— „ 320.108.—
voor 1924 vastgesteld op f	94.975.—
extra uitkeering „	11.451.— „ 106.426.— „ 229.619.—

Dit overzicht behoeft geen verdere toelichting, de cijfers spreken voor zich zelf.

Uit het bovenstaande blijkt wel de dringende noodzakelijkheid dat de financieele verhouding tusschen Land en Gemeente eindelijk tot stand kome. Er moge hier verwezen worden naar hetgeen in het jaarverslag over 1919 (bladzijde 10) geschreven werd: „Spoedige „afdoende wijziging in de regeling der geldvoorziening van de Locale „Raden is dringend noodig. De Regeering moge zich Haar taak ten „deze ten volle bewust zijn”. Het is te wenschen dat de Commissie welke 19 Januari 1923 voor het doel werd ingesteld inderdaad *spoedig* en *afdoende* een regeling weet te vinden.

Tot nog toe is de onzekerheid niet weggenomen en de kans dat tot meerdere vermindering der accresuitkeering zal worden overgegaan is lang niet denkbeeldig. Daarmede werd door het Gemeentebestuur van Medan dan ook bij voorbaat rekening gehouden.

ONDERWIJS.

Gemeentelijke Duitsche Cursus.

Overzicht betreffende het aantal leerlingen van den Gemeentelijken Duitschen Cursus over de jaren 1922 en 1923.

	1e klasse		2e klasse		3e klasse		Totaal	
	betal. Niet		betal. Niet		betal. Niet		betal. Niet	
	betal.		betal.		betal.		betal.	
1-1-'22	12	3	12	3	Nog niet gevormd		24	6
1-1-'23	23	3	10	2	8	1	41	6
1-7-'22	23	3	8	2	7	1	38	6
1-7-'23	23	8	12	1	7	1	42	10
31-12-'22	23	3	10	2	8	1	41	6
31-12-'23	15	6	8	2	4	1	27	9

De ontvangsten over 1923 bedroegen f 1.226.— (over 1922 f 1251) tegen f 2729.12 aan uitgaven (in 1922 f 2267.41).

Bij de behandeling der begroting 1924 kwam de onderwijsvoorziening wederom ter sprake. Eenerzijds werd aangedrongen op het bevorderen van ambachtsonderwijs voor Inlanders, anderzijds werd voor de Inlanders vervolgonderwijs op dat der lagere school gevraagd.

De Onderwijscommissie gaf in haar verslag ddo. 16 October 1923 als hare meening te kennen dat het Gouvernement tekort schiet in de onderwijsvoorziening, meer bepaaldelijk wat de Chineezeeen aangaat. Zij besloot daarom tot het instellen van een uitgebreide enquête omtrent alles wat het onderwijs te Medan aanbelangt, ten einde de behoeften van het onderwijs te kunnen overzien.

Einde verslagjaar was terzake nog geen rapport uitgebracht.

Bij raadsbesluit van 17 Januari 1923 werd een nieuw reglement voor de Commissie voor Onderwijszaken vastgesteld. De taak der Commissie wordt daarin aldus omschreven:

„De Commissie is belast met het uitbrengen van advies aan den „Gemeenteraad omtrent de haar toegezonden onderwerpen, het onderwijs betreffende; bevoegd aan den Gemeenteraad van hare beschoouwingen en bevindingen te doen blijken ten aanzien van vraagstukken het onderwijs te Medan betreffende; en belast met het toezicht anders dan financieel toezicht op die onderwijsinstellingen, waarbij de Gemeente geldelijk is betrokken, volgens regelen vastgesteld bij afzonderlijk reglement”.

De Gemeenteraad verleende wederom subsidie aan een 3-tal onderwijsinrichtingen.

PENSIOENREGELING VOOR INLANDSCH PERSONEEL.

Het ontwerp van den Gemeente Secretaris van een pensioen-regeling voor het Inlandsche Gemeente personeel werd door genoemden Dienstchef nader omgewerkt en aan de Verordeningen Commissie ter behandeling toegezonden.

Genoemde Commissie bracht eenige wijzigingen aan doch zond bij schrijven van 19 November 1923 No. 27/C.V. het ontwerp terug aan den Burgemeester. Zij stelde in haar schrijven o.m. de vraag: „moet door de pensioengerechtigden al dan niet eene premie betaald „worden” en meende dat de beantwoording daarvan niet tot de competentie der Commissie behoorde, doch dat een en ander van belang is voor de redactie der verordening.

Voorts had de Commissie bezwaar omtrent de toekenning van onderstand naar gelang van het aantal kinderen, omtrent de uitsluiting van de wettige vrouw, en kon zij niet instemmen met de toekenning van onderstand aan de kinderen zonder het stellen van nadere eischen omtrent wettigheid dan wel vaderschap.

De Commissie wenschte vooraf een uitspraak van den Raad omtrent een en ander terwijl zij ook wenschte te weten welke de financiële gevolgen der regeling zullen zijn.

Het schrijven der Commissie kwam in het verslagjaar niet meer in behandeling.

VERLICHTING.

Het jaarverslag over 1922 vermeldt op bladzijden 45 en 46 het Besluit van den Gemeenteraad van 26 Juli 1922 No. 158 waarbij aan de Nederlandsch Indische Gas Maatschappij op grond van artikel 14 der aan die Maatschappij verleende electriciteitsvergunning een boete was opgelegd van f 1950.— wegens onderbreking van electrischen stroom zonder toestemming van den Gemeenteraad gedurende een aantal dagen in de maanden April en Mei 1922.

Tegen 's Raads beslissing was door de N. I. G. M. bezwaar gemaakt.

Bij brief van 26 Februari 1923 No. 936/Dir. W. E., welk schrijven een vervolg was op brief van 25 November 1922 No. 5197/Dir. W. E. deelde de Directeur van Gouvernements Bedrijven mede dat uit een categorisch overzicht door de N. I. G. M. bij genoemden Departementschef ingediend duidelijk blijkt „dat de N. I. G. M. alles „gedaan heeft wat van haar te verwachten was om spoedig over een „bedrijfszekere inrichting voor het opwekken van de noodige energie

„te beschikken, zoodat de storingen van 22 April tot 29 Mei moeten „worden beschouwd als een gevolg van overmacht”.

De Directeur van Gouvernements Bedrijven gaf daarom den Burgemeester in overweging te trachten om 's Raads besluit van 26 Juli 1922 No. 158 te doen intrekken.

De Burgemeester stelde in zijn brief van 12 April 1923 No. 435 aan den Gemeenteraad voor zijn besluit No. 158 van 1922 in te trekken.

De Gemeenteraad gaf in zijn vergadering van 25 April 1923 duidelijk te kennen het niet eens te zijn met den Directeur van Gouvernements Bedrijven noch met den Burgemeester, aangezien het College meende dat de oplegging der boete terecht had plaats gehad en geen nadere argumenten waren aangevoerd waaruit het tegendeel kon blijken.

De Burgemeester hoewel te kennen gevende dat het te verwachten was dat 's Raadsbesluit toch zou worden ingetrokken en voorts het eens te zijn met de opvatting van den Directeur van Gouvernements Bedrijven dat inderdaad overmacht had bestaan, trok zijn voorstel in, zoodat het Raadsbesluit No. 158 van 1922 gehandhaafd werd.

Bij besluit van 20 Juli 1923 No. 9757/W. E. overwoog de Directeur van Gouvernements Bedrijven dat de onderbrekingen van de levering van elektrische energie, waarvoor (aan de N. I. G. M.) de onderhavige boete werd opgelegd, niet het gevolg zijn geweest van onvoldoende zorg van de vergunninghoudster en besloot in hooger beroep uitspraak doende, „aan den Gemeenteraad en de verzoekster „mede te deelen dat de oplegging van de bij het hiervoren genoemd „besluit van 26 Juli 1922 No. 158 bedoelde boeten ten onrechte heeft „plaats gehad”.

De nieuwe elektrische centrale te Gloegoer werd op 23 April 1923 geopend, waarmede het verleden met zijn duisternissen werd afgesloten en een „verlicht” tijdperk werd ingetreden.

Thans volgen eenige cijfers:

Per 1 Januari 1923 bestond de *electrische straatverlichting* uit:

343 lampen van 50 N. K. per mnd.	$343 \times f \ 2.40 = f \ 823.20$
4 lampen van 400 N. K. per mnd.	$4 \times „ \ 16.— = „ \ 64.—$
	$f \ 887.20$

Per Ultio. Dec. 1923.

474 lampen van 50 N. K. per mnd.	$474 \times f \ 2.40 = f \ 1137.60$
4 lampen van 400 N. K. per mnd.	$4 \times \text{,,} \ 16.- = \text{,,} \ 64.-$
	f 1201.60

De electricische straatverlichting kreeg een groote uitbreiding. Voornamelijk de wijken Soengei Rengas en het Serdangkwartier werden aangesloten.

De electricische straatverlichting, heeft in 1923 na aftrek van inhouningen en reducties gekost f 12.688.47 tegen f 11.232.52 in 1922.

In de electricische verlichting kwamen dit jaar bijna geen storingen voor. Slechts 3 keer n.l. in een gedeelte van het leidingsnet telkens voor $\pm$ een half uur.

Per 1 Januari 1923 bestond de *Gasstraatverlichting* uit:

234 eenl. lantaarns ad f 46.06 per jaar	f 10.778.04
145 tweel. ,, ,, ,, 63.27 ,, ,, ,,	9.174.15

f 19.952.19 of f 1.662.68
per maand.

11 lage druk sterklicht en 21 pergaslantaarns

per maand ,, 537.07

f 2.199.75

Per Ultio. December 1923.

244 eenl. lantaarns ad f 46.06 per jaar	f 11.238.64
146 tweel. ,, ,, ,, 63.27 ,, ,, ,,	9.237.42

per maand $1/12 \times f \ 20.476.06 = f \ 1.706.38$

11 lage druk sterklicht en 21 pergaslantaarns

per maand ,, 537.07

f 2.243.45

De Gasstraatverlichting kostte in 1923 = f 26.747.66 tegen in 1922 f 22.101.76.

Storingen kwamen niet voor.

Omtrent de lichtsterkte der lampen kwamen geen klachten in.

VERORDENINGEN.

De volgende verordeningen werden in 1923 vastgesteld.

Naam van de Ver- ordening.	Datum en nummer v/h Raadsbesluit.	Afgekondigd in de Javasche Courant ddo. No.
Reglement voor de Commissie voor Onderwijszaken.	17 Januari 1923 No. 15	—
Militieuitkeerings- verordening.	14 Febr. 1923 No. 33	23 Febr. 1923 No. 16.
Medansche Brood- verordening.	22 Maart 1923 No. 66	20 April 1923 No. 32.
Verordening tot intrekking der ver- ordening betreffen- de den opslag van rijstvoorraden in de Gemeente Medan van 3 Juli 1919 (Afgekondigd in de Jav. Courant van 15-8-1919 No. 65).	25 April 1923 No. 85	17 Mei 1923 No. 40.
Algemeene Me- dansche Politie verordening.	20 Juni 1923 No. 117	27 Juli 1923 No. 60.
Verordening tot wijziging der Me- dansche Broodver- ordening.	20 Juni 1923 No. 118	27 Juli 1923 No. 60.
Wachtgeldver- ordening.	18 Juli 1923 No. 130	10 Aug. 1923 No. 64.

Verordening tot wijziging en aanvulling aan de Medansche Reinigingsverordening. 15 Aug. 1923 No. 149 21 Sept. 1923 No. 76.

Verordening tot wijziging der Medansche Bouwverordening. 18 Juli 1923 No. 134 21 Sept. 1923 No. 76.

Verordening tot wijziging en aanvulling der Wegengebruik verordening. 21 Nov. 1923 No. 202 14 Dec. 1923 No. 100.

Verordening tot aanvulling van de Melkverordening. 21 Nov. 1923 No. 222 Werd in het verslagjaar nog niet afgekondigd.

Medansche Hotel verordening. 19 Dec. 1923 No. 235 Werd in het verslagjaar nog niet afgekondigd.

Verordening tot wijziging der Onderwijs Subsidie verordening. 19 Dec. 1923 No. 236 Werd in het verslagjaar nog niet afgekondigd.

Mede kwam in het verslagjaar bij de Commissie voor de Verordeningen in behandeling een nieuwe Bouw- en Woonverordening, die echter den Raad nog niet bereikte.

ZIEKENZORG.

Inlandsch Vrouwenhospitaal.

Het Inlandsche Vrouwenhospitaal werd op 17 Juli 1923 door Mevrouw Dr. G. B. Walch-Sorgdrager wegens vertrek van de Oostkust overgedragen aan Mejuffrouw Dr. E. A. van Teutem.

In zijne vergadering van 18 Juli 1923 stemde de Gemeenteraad in met de woorden van dank door den Burgemeester aan het adres van Mevrouw Walch gesproken voor het werk door haar verricht ten bate van de Inlandsche Ziekenzorg en Kraamverpleging, de verbetering van het te voren zoo gebrekkige Inlandsch Vrouwen Hospitaal.

Het is hier de plaats nogmaals te zeggen dat het werk van Mevrouw Walch den grondslag heeft gelegd voor een inrichting tot goede verpleging van de zieke Inlandsche vrouw en van de Inlandsche kraamvrouw, annex polikliniek. De inrichting wordt door de Inlandsche bevolking zeer gewaardeerd.

De belangstelling van den Gemeenteraad ten aanzien van de verbetering van de Inlandsche ziekenzorg, bleek in het verslagjaar opnieuw, door de beschikbaarstelling van f 1007.70 ter bestrijding van de kosten van keukenuitrusting en aanleg van gasleiding naar de besmettelijke afdeling en de verbandkamer, zoowel in het Stadsverband als in het Inlandsche Vrouwenhospitaal te Medan. Die beschikbaarstelling was het gevolg van een verzoek van den fungeerend Inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst van 1 Juni 1923 No. 254. Als contrapraestatie bood genoemde Inspecteur namens het Gouvernement aan om kosteloze verloskundige hulp te verstrekken in het Inlandsche Vrouwenhospitaal te Medan aan echtgenooten der lagere Inlandsche beambten en werklieden in dienst der Gemeente Medan.

In zijne vergadering van 19 September 1923 aanvaardde de Gemeenteraad dit aanbod.

Het is de bedoeling de geboden verloskundige hulp straks mede te verstrekken in de woningen.

De oprichting van een centraal hospitaal kwam in 1923 wederom op het tapijt. Het was de komst van den Hoofdinspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst te Medan waarin de Burgemeester aanleiding vond tot het houden van een bespreking op 24 September 1923 met genoemden Hoofdinspecteur inzake de ziekenhuis kwestie. Die bespreking werd o.m. bijgewoond door den toenmaligen Gouverneur der Oostkust van Sumatra, den Secretaris voor de Ziekenhuiscommissie te Weltevreden, de Gezondheidscommissie uit den Gemeenteraad, den Eerstaanwezend Officier van Gezondheid, den Eerstaanwezend Waterstaatsambtenaar ter plaatse en den Ingenieur van de Technische afdeling voor de Landsgebouwen.

De Burgemeester vatte de te behandelen stof samen in vier punten:

1. de principieele uitspraak of er een centraal ziekenhuis zal komen dan wel of een andere oplossing aan de ziekenhuiskwestie zal worden gegeven;
2. de kwestie of er kans is op subsidie der Regeering dan wel geen kans.

3. de plaats van het ziekenhuis mede in verband met de plannen voor de oprichting van een centraal gevangenis,
4. de afstand van grond behoorende tot het Stadsverband voor de verbreeding van de Smidstraat.

De Burgemeester deed op een daartoe strekkende vraag van den Hoofdinspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst uitkomen dat er moet zijn een ziekeninrichting voor minder goed gesitueerde Europeanen, min of meer gegoede Chineezzen, Japaneezen en Inlanders voor welke categorie van personen thans geen verpleegruimte is.

Uit de woorden van den Hoofdinspecteur van den B. G. D. bleek dat het niet zeker was dat de Gemeente Medan subsidie zou verkrijgen.

De Hoofdinspecteur liet doorschemeren dat Medan zeer bescheiden in hare wenschen zou moeten zijn en dat gevraagd zou worden wat er reeds is, wat het eerste verandering eischt, wat te behouden is en wat er nog te doen is. In dit verband stelde genoemde hoofdamtenaar de vraag of de verbreeding van de Smidstraat urgent is, omdat in het bevestigende geval het Stadsverband ten doode zou zijn opgeschreven. De bedoeling van den Hoofdinspecteur was het Stadsverband voorloopig te laten zooals het is desnoods iets uit te breiden en zoo goed mogelijk te verbeteren. Daarbij zou kraamverpleging en kinderverpleging moeten blijven in handen van particulieren, zulks met het oog op het feit dat de Inlandsche wereld deze soort verpleging liever niet in een hospitaal heeft. Daarom ook wenschte de Hoofdinspecteur het Inlandsche Vrouwenhospitaal te laten zooals het is, het verstandiger achtende deze inrichting tot een particuliere te maken zoonoodig gesteund door het Gouvernement. De Hoofdinspecteur verklaarde zich niet te kunnen uitspreken over de plannen der Regeering ten aanzien van het Stadsverband indien overgegaan zou worden tot verbreeding van de Smidstraat.

Ter sprake kwam het aanbrengen van eenige wijzigingen in het Stadsverband met betrekking tot de verbreeding van de Smidstraat en het bleek dat de Hoofdinspecteur niet genegen was om tot die wijziging mede te werken, voornamelijk omdat daardoor de goede oplossing van het ziekenhuisvraagstuk zou worden bemmerd. Immers als het Stadsverband gewijzigd (verbeterd) zou worden zou de aanleiding om het op te heffen en te vervangen door een betere inrichting geringer worden.

De toenmalige Gouverneur der Oostkust van Sumatra bracht ter sprake de vraag of de Gemeente de oprichting van een centraal ziekenhuis kan entameeren als het Gouvernement niet helpt, welke vraag de Burgemeester beantwoordde met de woorden „neen niet voldoende”.

De Gouverneur vroeg alstoen of het niet de aangewezen weg zou zijn te trachten anderen in de ziekenhuiskwestie te interesseeren en steun te doen geven. Hierbij dacht het Gewestelijk Bestuurs-hoofd naast het Gouvernement en de Gemeente aan den Cultuur-raad, de Landschappen en de Maatschappijen en meende dat van die zijde wel steun te verwachten zou zijn.

De vragen van den Gouverneur vonden in het verslagjaar niet nadere beschouwing.

Deze bespreking had de ziekenhuiskwestie echter niet verder gebracht. Het was het voorstel van de Gemeenteraadsleden H. H. Cohen en J. de Waard ddo. 24 September 1923 inhoudende om over te gaan tot de benoeming eener Commissie waardoor de ziekenhuiskwestie nader tot een einde werd gebracht. Dit voorstel werd aangenomen.

Op bladzijde 10 is reeds vermeld welke taak der Commissie werd opgedragen en wie tot Leden der Commissie werden benoemd.

De Commissie kreeg bovendien het recht zich 2 leden te assumeeren. Zij assumeerde zich den Heer A. E. Prosée.

Einde verslagjaar had den Raad nog geen rapport bereikt.

Medan, 6 October 1924.

BIJL. I.

Opgave van het aantal Kiezers voor den Gemeenteraad.

Jaar	Europeanen of met hen gelijkgestelden	Inlanders	Vreemde Oosterlingen.
1912/13	321	—	—
1913/14	337	—	—
1914/15	323	—	—
1915/16	491	—	—
1916/17	486	—	1
1917/18	475	—	—
1918/19	466	26	1
1919/20	518	37	2
1920/21	415	32	3
1921/22	358	6	—
1922/23	404	28	2
1923/24	490	14	1

Vergelijkend overzicht van de opbrengst der gedurende de jaren 1912 tot en met 1923,
in de Gemeente Medan geheven belastingen.

Bijl. II.

Jaar.	Vermakelijkheidsbelasting.			Opcenten personeele belasting.			Honden- belasting	Vergunningsrecht.			Inkomstenbelasting.		
	Bruto	Restitutie	Netto	Bruto	Collec- teloon	Netto		Bruto	Restitutie	Netto	Bruto	Restitutie	Netto
1912	10806.18	111.42	10694.76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1913	15609.62	587.85	15101.77	4977.86 ⁵	174.45 ⁵	4803.41	—	—	—	—	—	—	—
1914	14975.02 ⁵	1740.13 ⁵	13234.89	6585.27	143.01	6442.26	—	—	—	—	—	—	—
1915	22180.31 ⁵	3778.90 ⁵	18401.41	11182.66	112.00 ⁵	11070.65 ⁵	—	—	—	—	—	—	—
1916	22833.84 ⁵	2931.08	19902.76 ⁵	16792.40 ⁵	316.37 ⁵	16476.03	2476.75	16815.—	—	16815.—	—	—	—
1917	25362.72	1698.39	23664.33	16345.28	326.17	16021.11	2767.—	13275.—	420.—	12855.—	—	—	—
1918	30010.27	3071.36	26938.91	15284.07	369.92	14914.15	2344.—	15007.50	345.—	14662.50	—	—	—
1919	32368.51	1695.84	30672.67	8305.91	167.46	8138.45	2455.25	16100.—	—	16100.—	62646.96	—	62646.96
1920	40005.45	3428.75	36576.70	2638.26	211.47	2426.79	2455.50	15290.—	—	15290.—	117140.04	2317.90	114822.14
1921	56144.67	7253.97	48890.70	134.06	7.35	126.71	2823.75	21730.—	—	21730.—	249538.86	3779.15	245759.71
1922	45309.95	7431.89	37878.06	201.52	5.77	195.75	3279.—	17930.—	1125.—	16805.—	177155.86	5700.43	171455.43
1923	37442.20	5057.98	32384.22	166.21	32.47	133.74	3197.50	17255.—	300.—	16955.—	143812.16	1953.08	141859.08

Bijl. III.

Vergelijkend overzicht van de opbrengst der

Belastingjaar	Aantal aangeslagenen									Bedrag van het belastbaar inkomen				
	Europeanen		Inlanders		Chineezzen		Andere vreemde Oosterlingen		Totaal	Europeanen	Inlanders	Chineezzen	Andere vreemde Oosterlingen	Totaal
	aantal	‰	aantal	‰	aantal	‰	aantal	‰						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1919	1.115	49.6	190	8.4	790	35.1	155	6.9	2.250 f	7.615.200 f	303.600 f	2.478.400 f	476.300 f	10.873.500 f
1920	1.440	45.4	169	5.3	1.349	42.5	215	6.8	3.173 „	10.517.900 „	338.700 „	4.584.600 „	644.100 „	16.085.300 „
1921	1.624	42.2	383	9.9	1.562	40.5	284	7.3	3.853 „	13.363.100 „	821.800 „	4.472.800 „	897.200 „	19.554.900 „
1922	1.573	39.4	468	11.7	1.624	40.7	326	8.2	3.991 „	12.533.300 „	1.029.600 „	4.408.100 „	1.077.100 „	19.048.100 „
1923	1.382	40.3	264	7.7	1.516	44.1	273	7.9	3.435 „	11.004.880 „	627.400 „	4.472.900 „	1.127.700 „	17.232.880 „

Het bedrag der toegestane verminderingen op de aanslagen beliep:

	Dienst 1921	Dienst 1922	Dienst 1923
a Wegens te hoogen aanslag	f 11.738.70	f 3.011.60	f 584.90 *)
b Wegens vertrek, vestiging of overlijden	„ 13.258.63	„ 15.040.50	„ 7.920.81
Totaal	f 24.997.33	f 18.052.10	f 8.505.71
Bedrag van den aanslag	„ 231.796.35	„ 202.758.30	„ 140.809.40
Totaal vermindering	„ 24.997.33	„ 18.052.10	„ 8.505.71
De netto aanslag bedroeg alzoo	f 206.799.02	„ 184.006.20	f 132.303.69

*) Het aantal bezwaarschriften bedroeg 36, te verdeelen als volgt:

Europeanen	Inlanders	Chineezzen	Andere Vreemde Oosterlingen
20	1	8	7

Gemeentelijke Inkomstenbelasting volgens de kohieren.

Bedrag van den aanslag								Totaal	Raming der opbrengst	Zuivere opbrengst
Europeanen		Inlanders		Chineezzen		Andere vreemde Oosterlingen				
aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%			
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
f 83.491.80	68.7	f 1.737.90	1.4	f 32.755.80	27.--	f 3.467.50	2.8	f 121.453.—	f 62.000.—	f 62.646.96
„ 102.155.70	64.5	„ 1.713.70	1.1	„ 49.177.30	31.--	„ 5.370.30	3.4	„ 158.417.—	„ 100.000.—	„ 114.822.14
„ 177.577.05	76.6	„ 3.538.10	1.5	„ 44.337.50	19.1	„ 6.343.70	2.7	„ 231.796.35	„ 200.000.—	„ 245.759.71
„ 153.460.20	75.7	„ 4.777.30	2.3	„ 36.229.70	17.9	„ 8.291.10	4.—	„ 202.758.30	„ 135.000.—	„ 171.455.43
„ 109.243.50	77.6	„ 1.815.20	1.3	„ 23.334.80	16.6	„ 6.415.90	4.5	„ 140.809.40	„ 90.000.—	„ 141.859.08

De stand der inning was als volgt:

Einde dienstjaar	Openstaande posten, dienstjaar:						Ontvangen boete	Totaal der ontvangsten
	1919	1920	1921	1922	1923	Totaal		
1921	f 714.35	f 3.954.45	f 43.934.75 18,9‰ van den aanslag	—	—	f 47.703.55	f 1.669.63	f 245.347.18
1922	„ 537.40	„ 3.181.02	„ 12.718.42	f 38.239.57 18,8‰ van den aanslag	—	„ 54.676.41	„ 1.710.41	„ 171.455.43
1923	„ 205.80	„ 1.181.97	„ 8.937.82	„ 7.083.36	f 25.354.91 19‰ van den aanslag	„ 42.763.86	„ 1.610.05	„ 143.812.16

BIJL. IV.

Overzicht van de netto opbrengst van de voornaamste ontvangsten der begrooting 1923.

Onder-deel.	OMSCHRIJVING	Raming.	Werkelijke ontvangst.	Meer.	Minder.
III	Inkomsten uit alg. begraafplaatsen	5.500.—	7.153.78	1.653.78	—
V	Ophalen van vuilnis voor derden	2.000.—	5.015.—	3.015.—	—
VI	Legalisatie.	150.—	163.—	13.—	—
VIII	Vergoeding voor onderzoek bouwaanvragen.	5.000.—	7.175.30	2.175.30	—
IX	Heerendienst afkoopgeld.	15.000.—	11.995.50	—	3.004.50
X	Rente van belegde gelden.	3.130.—	7.126.03	3.996.03	—
XI	Verhuur van Gemeentegrond.	7.000.—	7.199.40	199.40	—
XVI	Vermakelijkheidsbelasting.	40.000.—	32.384.22	—	7.615.78
XVII	Hondenbelasting	3.000.—	3.197.50	197.50	—
XVIII	Vergunningsrecht.	20.000.—	16.955.—	—	3.045.—
XIX	Inkomstenbelasting.	90.000.—	141.859.08	51.859.08	—
XX	Periodieke vergoeding voor uitgegeven grondrechten (hasil tanah).	125.000.—	12.2150.04	—	4.784.96
XXI	Overschrijvingskosten grondacten.	6.000.—	7.254.75	1.254.75	—
XXIV	Bijdragen voor aanleg nieuwe wegen.	10.000.—	4.776.—	—	5.224.—
XXV	Ontvangsten faecalien-dienst.	18.000.—	13.602.50	—	4.397.50
XXXIII	Voordeelige saldi van Gemeentebedrijven.	16.246.25	33.300.—	17.053.75	—
XXXIV	Cursusgelden Deutsche Cursus.	1.058.—	1.307.73	249.73	—
XXXV	Andere ontvangsten.	p. m.	3.506.63	3.506.63	—

BIJL. V.

STAAT DER ONROERENDE GOEDEREN

(met uitzondering van die als wegen, bruggen, plantsoenen, enz. kosteloos ten gebruike van het algemeen bestemd).

OMSCHRIJVING.	Geschatte waarde		Kostprijs zonder grond.	Afschrijvingen in jaren.	TOELICHTING.
	op 30 Juni 1924.	op 30 Juni 1923.			
Raadhuis	f 15.001.—	f 16.001.—	f 26.000.—	26	f 1000.— per jaar
Gemeentewerken. Werkplaats	21.870.—	23.021.—	34.530.—	30	" 1151.— " "
Stal	2.641.—	2.761.—	3.600.—	30	" 120.— " "
Gemeente Slachthuis c. a. (Afzonderlijk bedrijf. Het wordt verbeterd en uitgebreid uit een reservefonds voor nieuwbouw.	52.654.81	58.268.12	119.892.45*)	20	Afschrijving is 5% op de gebouwen en 10% op de vaste inrichting, voor 1923 f 6.029.53.— Totaal werd afgeschreven „ 57.237.64.— *) Totaal der bouwkosten, uitbreidingen en verbeteringen tot 1 Januari 1924; vorig jaar f 109.476.23.— De bouw- en installatiekosten hebben totaal bedragen f 68.808.39.—
Passars. Petissah	24.301.—	25.651.—	27.000.—	20	f 1350.— per jaar. De Gemeente heeft voorts
Vischpasar	27.001.—	28.501.—	30.000.—	20	" 1500.— " " nog de beschikking over
Brandspuithuizen. 6 steenen huizen	51.—	101.—	600.—	12	" 50.— " " badhuizen, toebehooren-
Badhuizen. Pandau	3.175.—	3.313.—	3.450.—	25	" 138.— " " de aan de Waterleiding
Petissah Darat	3.175.—	3.313.—	3.450.—	25	" 138.— " " Mij. „Ajer Beresih”
WONINGBEDRIJF.					
Bioscooptheater	74.177.68	74.467.90	38.580.—	50	Ingebracht voor f 75.000.— annuiteit bij 6% rente f 4.758.30.— (3e jaar).
Deli Club-gebouw			9.000.—	50	
Oude Dienstwoningen :					
Directeur Gemeentewerken			9.000.—	50	Ingebracht voor f 66.000.— id. „ 4.187.30.— (3e jaar).
Adj. Dir. „			8.900.—	50	
Secretaris „			10.450.—	50	
Opzichter „	65.276.38	65.531.76	7.000.—	50	
Commies „			7.000.—	50	
Ond. Opzichter „			6.500.—	50	
Dienstwoningen 1923.					
Hoofd Bureau Grondzaken			12.182.17	50	Annuiteit bij 7% rente f 2.480.02.— Ingebracht per 16 Augustus 1923 over 1923 geen aflossing.
Adjunct Secretaris	34.226.07	—	11.021.95	50	
Gemeente-Ontvanger			11.021.95	50	
Volkswoningen Kp. Sekip.					
1 toko			4.800.—	50	Annuiteit bij 6% rente f 1.573.41.— (2e jaar). Permanent gedeelte.
4 woningen type D	24.624.08	24.714.59	20.000.—	50	
2 woningen type E			2.740.—	20	id. f 2.613.79.— (2e jaar). Semi permanent gedeelte.
6 woningen type F	28.301.12	29.165.01	5.820.—	20	
28 woningen type G			21.420.—	20	
8 woningen type H	4.839.66	5.037.44	5.400.—	18	id. f 500.— Houten huizen (3e jaar).
Volks woningen Kg. Djati Oeloe.					
30 Europeesche woningen	215.456.49	215.987.82	215.987.82	50	Annuiteit bij 7% rente f 15.650.49.— (1e jaar).
158 Inlandsche woningen			182.842.50	40	id. f 15.195.90.— (1e jaar).
2 toko's	201.569.62	202.584.57	11.887.68	40	
1 centraal badhuis			7.854.39	40	

Bi

De
V
fo

Vo
aa
sc

Vo
da
vo
G
H

Ve
p
m

Vo
b
li
S

Vo
h

Vo
o
g

Vo
V

Vo
d

Vo
tu
g

Bijl. VI.

Staat der als reserve belegde gelden.

Belegde reserve.	Uitto. December 1923	Uitto. December 1922	TOELICHTING.
Deposito bij het Civiel Weduwen- en Weezenfonds	175.000.—	250.000.—	Belegging van het nog niet opgenomen gedeelte der Nillmij leening, bij het Fonds geplaatst. Rente 5%.
Voor kapitaalsuitkeering aan het Inlandsch personeel	4.708.33	4.708.33	Rente 4%.
Voor pensioen en weduwen- en weezenfonds voor den Directeur der Gemeente Werken J. Hogervorst.	17.946.82	14.967.29	Eigen pensioenfonds, 6% oblig. Ned. Indië nominaal f 17.800.— 5% oblig. Gemeente Soerabaja nominaal f 250.— rente ten bate der reserve.
Verloffonds voor het personeel van het Gemeente Slachthuis.	6.000.—	6.000.—	4% rente
Voor verbetering, nieuwbouwen zware herstelling van het Gemeente Slachthuis.	17.000.—	17.495.91	4% rente
Voor kranslegging op het Tamiangmonument.	500.—	500.—	4% rente
Voor bestrijding van onderhoudskosten van graven	1.200.—	1.200.—	4% rente
Voor het Gemeentelijk Woningbedrijf	6.101.19	6.101.19	2% rente
Voor rente en aflossing der Nillmijleening	38.323.50	36.197.50	Deze reserve is een voor waarde der Nillmijleening 2% rente.
Voor dekking van eventuele tekorten op volgende dienstjaren.	53.000.—	—	Dit bedrag werd in 1923 gereserveerd 2% rente.

Bijl. VII.

STAAT der schulden wegens leeningen.

Oorspronkelijk bedrag,	Regeling betreffende rente en aflossing,	Afgelost.	Restant schuld	Wanneer en waarvoor aangegaan, alsmede ordonnantie waarbij bekrachtigd,
f 75.000.—	Rente $4\frac{1}{2}\%$ betaalbaar 10 Jan. en 10 Juli. De obligaties worden afgelost in de jaren 1914 t/m 1936 bij uitloting, behoudens vervroegde aflossing.	f 27.500.—	f 47.500.—	De leening werd aangegaan op den 1sten Dec. 1911 voor den bouw van een Gemeente slachthuis te Medan, Raadsbesluit 20 Mei 1911 No. 30, bekrachtigd bij Gouvernementsbesluit van 24 Juli 1911 No. 43.
f 1.000.000.—	Aangegaan met de Ned. Indische Levensverzekering en Lijfrente Mij. en het Weduwen- en Wezenfonds van Europeesche Burgerlijke ambtenaren in Ned. Indië ieder voor f 500.000.— rente minstens 7% en hoogstens 8% , voor de eerste vijf jaren 7% , betaalbaar 1 Mei en 1 Nov. Wordt afgelost in de jaren 1924 t/m 1941.	—	f 1.000.000.—	De leening werd aangegaan op den 1sten Aug. 1921 voor den aanleg van nieuwe wegen en de volkshuisvesting, Raadsbesluit 13 April 1921 No. 81 bekrachtigd bij Gouvernementsbesluit van 31 Juli 1921 No. 4.

Uit deze leening werd de van het Gouvernement middels promessen opgenomen f 200.000.— terugbetaald.

BIJL. VIII.

Overzicht van geregistreerde voertuigen.

	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923
SADO'S								
Geregistreerd	633	651	654	646	537	526	525	552
Afgekeurd	5	3	8	—	109 ¹⁾	0	0	0
Nieuw bijgekomen	23	6	—	—	—	—	—	27
OSSENKARREN.								
Geregistreerd	781	817	1000	961	910	1154	1176	1132
Afgekeurd	—	—	39 ¹⁾	51 ¹⁾	—	0	0	0
Nieuw bijgekomen	—	—	—	—	—	—	—	—
Afgegaan	—	—	—	—	—	—	—	44
HONGKONGS.								
Geregistreerd	669	695	706	724	682	726	866	873
Afgekeurd	—	50	49	40	44	—	—	—
Nieuw bijgekomen	26	61	58	—	—	—	—	7
AUTO'S (MOTORRIJTUIGEN, HUURAUTO'S)								
Geregistreerd dan wel overgeschreven	—	—	200	320	507 ³⁾	374 ⁴⁾	202	694 ⁵⁾
RIJWIELEN.								
Geregistreerd	—	—	706	721	1483	5684 ³⁾	7649	—
Bijgekomen	—	—	—	—	—	—	—	2270

N.B. Afgekeurd werden 2 paarden.

1. Niet voor de keuring verschenen wegens opheffing der verhuurderijen door gebrek aan voeder.
2. In dit jaar had een algeheele hernummering plaats; onder het aantal zijn ook begrepen de rijwielen van verhuurderijen.
3. w.o.: 454 pers. auto's, 35 vrachtauto's, 38 motorrijwielen, afgeschreven werden 15
4. „ 298 „ 43 „ 33 „ „ 27
5. „ 537 „ 98 „ 39 „

Overzicht omtrent het pandhuisbedrijf gedurende de
over de werking van de pacht

jaren 1920 t/m 1923 (ontleend aan het rapport
van het pandhuis te Medan).

Jaar	PANDEN			SOORT VAN PANDEN				Andere goederen	BELEENERS							Geschatte waarde der panden :	Bedragen waarvoor beleend :	PANDEN DIE ZIJN					NOG NIET INGELOSTE PANDEN			
	Restant 31 Dec. 1919, 1920, 1921 en 1922	Inge-bracht in 1920, 1921 en 1922	Totaal	Artikelen voor dagelijksch gebruik enz.			Siera-den		LANDAARD			BEROEP						Ingelost	Publiek verkocht	Totaal	Tot welke bedragen beleend	Renten	Restant 31 December 1920, 1921, 1922 en 1923	Tot welk bedrag beleend	Renten welke den pachter nog aankomen	
				Klee-ren	Ge-reed-schap-pen	Huis-houde-lijke artike-len			Goud-en zilver-werken en ju-weelen	Maleiers Boyans Javanen en Bandja-reezen	Chinee-zen	Andere Vreem-de Oos-terlin-gen	Land-bou-wers	Am-bachts-lieden, hande-laars e. d.	Koe-lies											Ande-ren
1920	33.070	156.755	189.825	165.375	8.978	2.725	8.535	3.212	158.686	27.015	4.124	51.751	3.738	125.121	9.215	f 1.659.859.70	f 1.106.569.80	154.969	7.290	162.259	f 946.287.—	f 87.108.61	27.566	f 160.282.80	f 24.042.42	
1921	27.566	134.811	162.377	135.752	6.251	445	19.510	419	135.151	25.113	2.113	7.520	2.087	150.255	2.515	„ 1.593.710.70	„ 1.062.473.80	124.534	11.131	135.665	„ 897.048.20	„ 98.832.59	26.712	„ 165.425.60	„ 10.787.84	
1922	26.712	147.134	173.486	124.357	—	962	28.534	19.993	149.191	20.630	3.825	4.594	9.468	154.188	5.496	„ 1.243.094.05	„ 828.729.10	133.868	7.405	141.273	„ 646.701.—	„ 73.367.18	32.573	„ 182.028.10	„ 10.921.68	
1923	32.573	131.186	163.759	17.349	4.530	8.123	121.523	12.234	138.275	21.517	3.967	3.598	7.835	147.342	4.984	f 1.116.691.05	f 744.460.70	122.548	14.362	136.910	f 590.573.10	f 69.592.63	26.849	f 153.387.60	f 9.233.25	

Bijl. X.

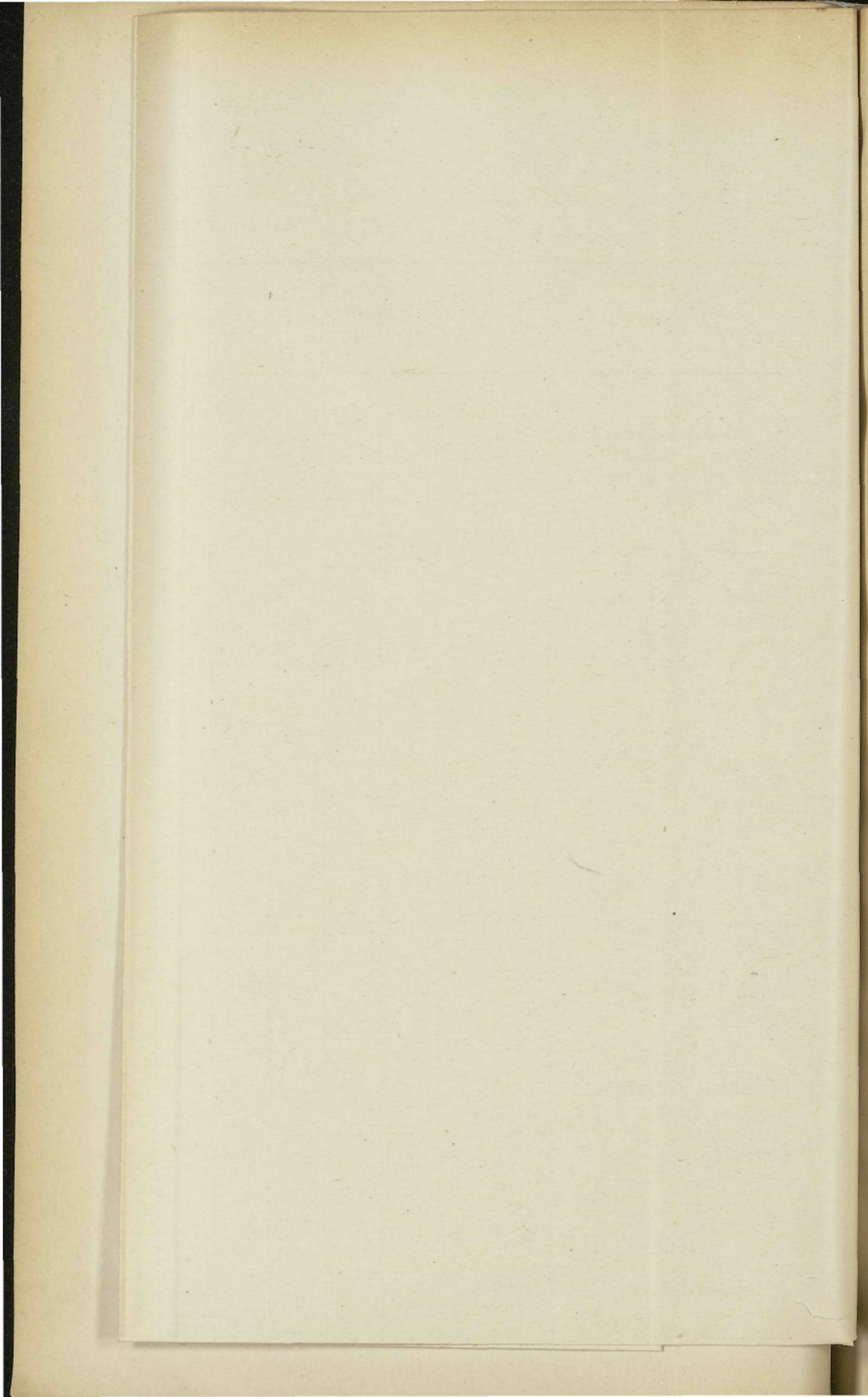
Overzicht omtrent het aantal geboorten en huwelijken van Europeanen, Japanners en Chineezzen te Medan gedurende jaren 1919 — 1923.

	Jan.	Febr.	Mrt.	April	Mei	Jun	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal.												
	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m.	vr.											
Geboorten.																									
Europeanen 1919	6	6	2	7	2	4	3	4	10	6	5	4	6	7	4	2	4	6	3	5	3	6	54	58 = 112	
1920	6	7	5	8	14	5	6	4	3	—	4	4	12	5	5	8	4	5	5	7	10	8	6	75	68 = 143
1921	5	7	4	2	3	3	4	5	12	4	7	2	10	13	8	5	3	11	4	7	5	5	6	78	66 = 144
1922	12	8	5	5	9	7	9	10	8	8	6	8	2	10	9	7	12	10	4	6	9	4	5	94	86 = 180
1923	12	8	4	6	12	10	5	7	5	10	11	6	2	9	9	4	2	13	11	1	11	4	8	86	90 = 176
													387 + 368 = 755												
Japanners 1919	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	1	—	—	7	1 = 8
1920	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3 = 4
1921	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2 = 4
1922	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	5	2 = 7
1923	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3	2 = 5
													18 + 10 = 28												
Chineezen 1919 *)										7	5	5	15	6	21	11	19	19	29	17	19	14	115	73 = 188	
1920	27	18	16	15	19	16	27	20	18	16	20	16	17	14	13	7	12	6	14	26	21	18	15	214	193 = 407
1921	19	11	17	10	19	12	22	3	17	15	17	21	3	16	12	16	11	23	11	18	18	24	13	229	133 = 362
1922	22	17	13	18	31	22	16	12	27	14	20	28	13	15	20	35	17	32	22	24	25	21	16	284	212 = 496
1923	19	18	16	11	28	15	23	18	27	18	30	19	8	15	7	24	13	22	19	28	13	26	12	277	173 = 450
													1119 784 = 1903												
Huwelijken.																									
Europeanen 1919	7	4	3	5	—	1	3	1	5	4	3	1	37												
1920	1	2	7	1	6	4	4	3	5	7	2	4	46												
1921	4	4	2	4	4	3	6	2	6	5	3	4	47												
1922	3	4	3	—	5	1	4	3	5	3	3	2	36												
1923	—	3	2	2	7	4	1	2	4	3	2	3	33												
													199												
Japanners 1919																									
1920																									
1921																									
1922																									
1923																									
Chineezen 1919 *)					7	1	2	—	1	22	2	5	40												
1920	9	12	4	6	6	8	2	7	9	12	10	12	97												
1921	15	6	5	2	6	10	3	2	12	5	11	13	90												
1922	9	3	9	2	9	6	4	4	9	9	1	9	74												
1923	8	11	7	6	5	2	6	5	2	9	9	9	79												
													380												

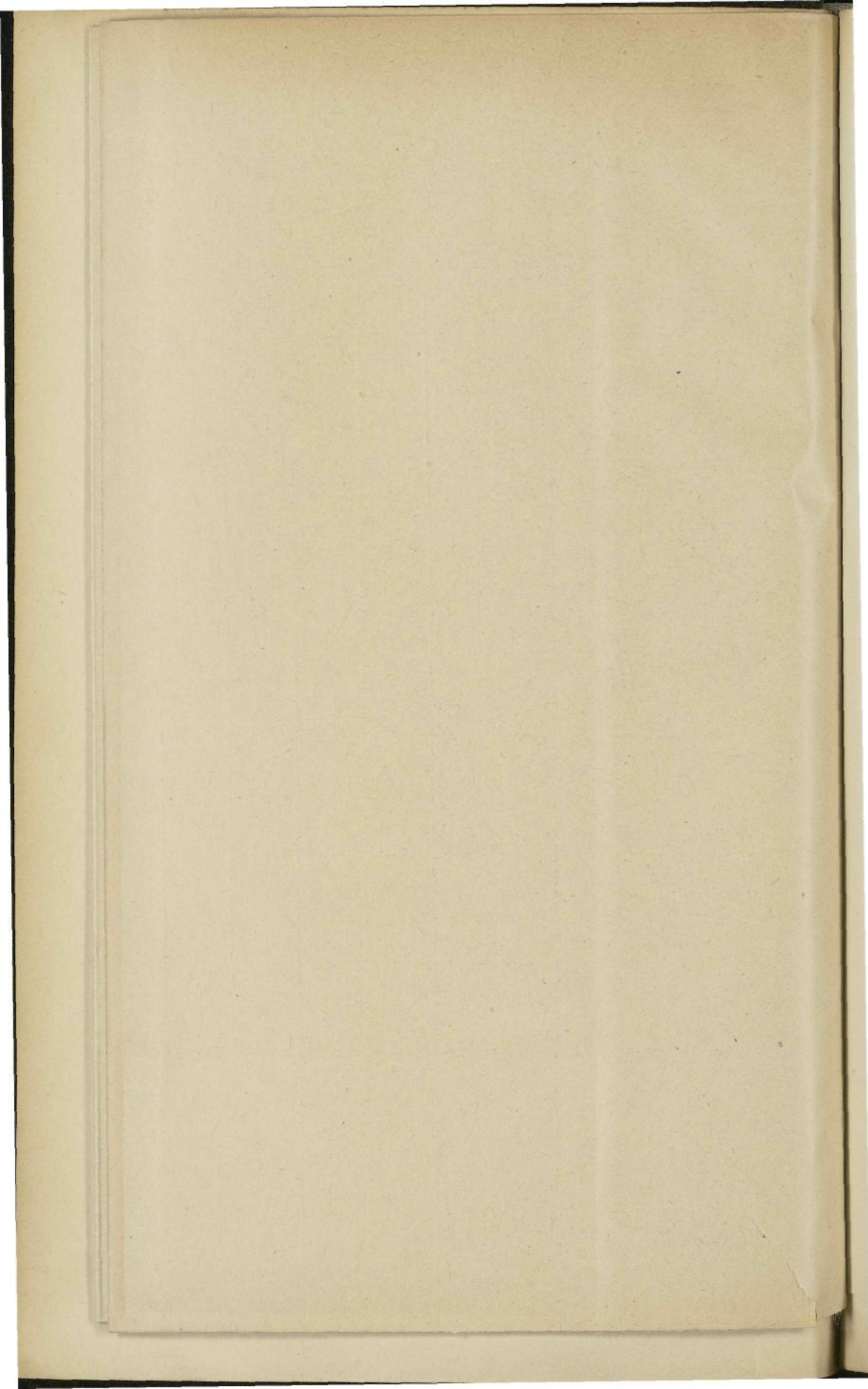
*) De Burgerlijke stand voor de Chineezzen werd eerst in Mei 1919 ingesteld.

Statistiek van overlijden te Medan in de jaren 1919 t/m 1923.

Europeanen	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal	Japanners	Jan.	Febr.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal	
1919	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.		m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	m. vr.	
Levenloos geboren en	— 1	—	— 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 2		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 1	
Beneden 1 jaar	—	— 1	— 1	1	—	—	— 1	—	— 1	—	— 3	— 1	6 3		—	—	—	—	— 1	—	—	—	—	—	—	—	— 1	
van 1 tot 15 jaar	—	—	—	— 1	—	—	—	—	—	—	— 1	—	1 1		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 1	
boven 15 jaar	2	—	— 1	— 1	—	2 1	— 1	—	— 1	— 3	— 12	— 1	13 5		—	—	— 1	—	— 1	—	—	—	—	—	—	—	— 1	
													20 11														1 3	
													31														4	
1920																												
Levenloos geboren en	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Beneden 1 jaar	—	—	— 3	— 1	—	—	—	—	— 2	—	—	—	6 1		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
van 1 tot 15 jaar	—	—	—	—	—	— 1	—	—	— 1	—	—	—	3 —		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
boven 15 jaar	2	— 1	— 2	— 2	— 1	—	— 1	— 3	— 1	—	—	— 3	16 2		—	—	—	—	—	—	—	— 1	—	—	—	—	1 —	
													25 3														1	
													28															
1921																												
Levenloos geboren en	—	—	—	— 1	—	— 1	—	— 1	—	—	—	—	2 1		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Beneden 1 jaar	—	—	— 1	—	— 1	—	—	—	— 1	— 1	— 1	— 12	4 4		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
van 1 tot 15 jaar	—	—	— 1	—	— 1	—	—	—	— 1	—	—	—	2 2		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
boven 15 jaar	1	—	— 1	—	— 1	— 3	— 1	—	— 2	—	— 1	— 1	6 9		2	—	—	— 1	—	—	—	—	— 1	—	—	—	4 —	
													14 16														4	
													30															
1922																												
Levenloos geboren en	1	1	—	— 1	—	— 1	—	—	—	— 1	— 1	—	4 4		—	—	— 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 1	
Beneden 1 jaar	—	—	—	—	— 1	—	— 1	—	—	—	—	— 1	4 —		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
van 1 tot 15 jaar	—	—	—	— 1	— 1	—	—	—	— 1	— 1	—	—	4 —		—	—	—	— 1	—	—	—	— 1	—	—	—	—	— 3	
boven 15 jaar	—	—	— 1	— 1	—	— 2	— 1	— 4	— 1	—	— 1	— 3	10 8		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 1	—	1 —	
													22 12														1 4	
													34														5	
1923																												
Levenloos geboren en	—	— 1	— 1	—	—	—	—	— 2	—	—	— 1	—	4 1		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Beneden 1 jaar	—	—	— 1	—	—	— 1	—	—	—	—	—	—	2 —		—	—	—	—	— 1	—	—	—	—	— 1	—	—	1 1	
van 1 tot 15 jaar	—	—	—	—	—	—	—	— 1	—	—	—	—	1 —		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Boven 15 jaar	1	1	—	— 2	— 1	— 2	— 1	— 2	— 1	— 1	— 3	— 1	16 7		—	—	— 1	—	— 1	— 2	—	—	—	—	—	—	— 4	
													23 8														1 5	
													31														6	
1922																												
Inlanders.																												
Inl. militairen	1	—	—	—	—	2	1	1	—	—	2	—	7	Inl. militairen . . .	—	—	—	— 1	— 1	— 1	—	—	—	—	—	—	—	3
Amb. militairen	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	Amb. militairen . .	—	—	—	— 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Inlanders	72	45	47	49	54	57	45	28	35	44	52	51	579	Inlanders	60	34	44	32	57	39	45	47	35	33	46	37	509	
Batakkers	1	1	3	1	1	—	1	1	—	—	1	—	10	Batakkers	—	— 1	— 2	— 1	—	— 2	—	— 2	—	— 2	— 1	— 1	—	12
Inlandsche gestraften	1	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5	Inlandsche gestraften.	—	—	—	—	—	—	— 2	—	—	—	—	— 1	3	
													603														528	
Chineezen.																												
Chin. gestraften	4	1	5	—	1	3	—	—	—	1	1	1	17	Chin. gestraften. . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	
Chineezen van Medan	39	51	40	48	38	33	40	36	35	33	38	28	459	Chineezen van Medan	30	21	25	23	28	31	32	18	20	28	11	29	296	
Chineezen v. Hospitalen	22	18	31	16	24	21	23	13	14	21	16	15	234	Chin. van Hospitalen	17	14	9	12	25	19	18	13	10	15	7	14	173	
													710														473	
Andere Vreemde Oosterlingen.																												
Arabieren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Arabieren.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Klingaleezen	3	—	—	—	— 1	— 3	— 2	— 1	— 1	—	— 2	— 5	19	Klingaleezen. . . .	—	— 1	— 4	—	— 1	— 4	—	— 5	— 3	— 5	— 3	— 2	28	
Bengaleezen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bengaleezen	—	—	—	— 1	—	—	— 1	— 1	—	—	—	— 1	5	
													20														33	

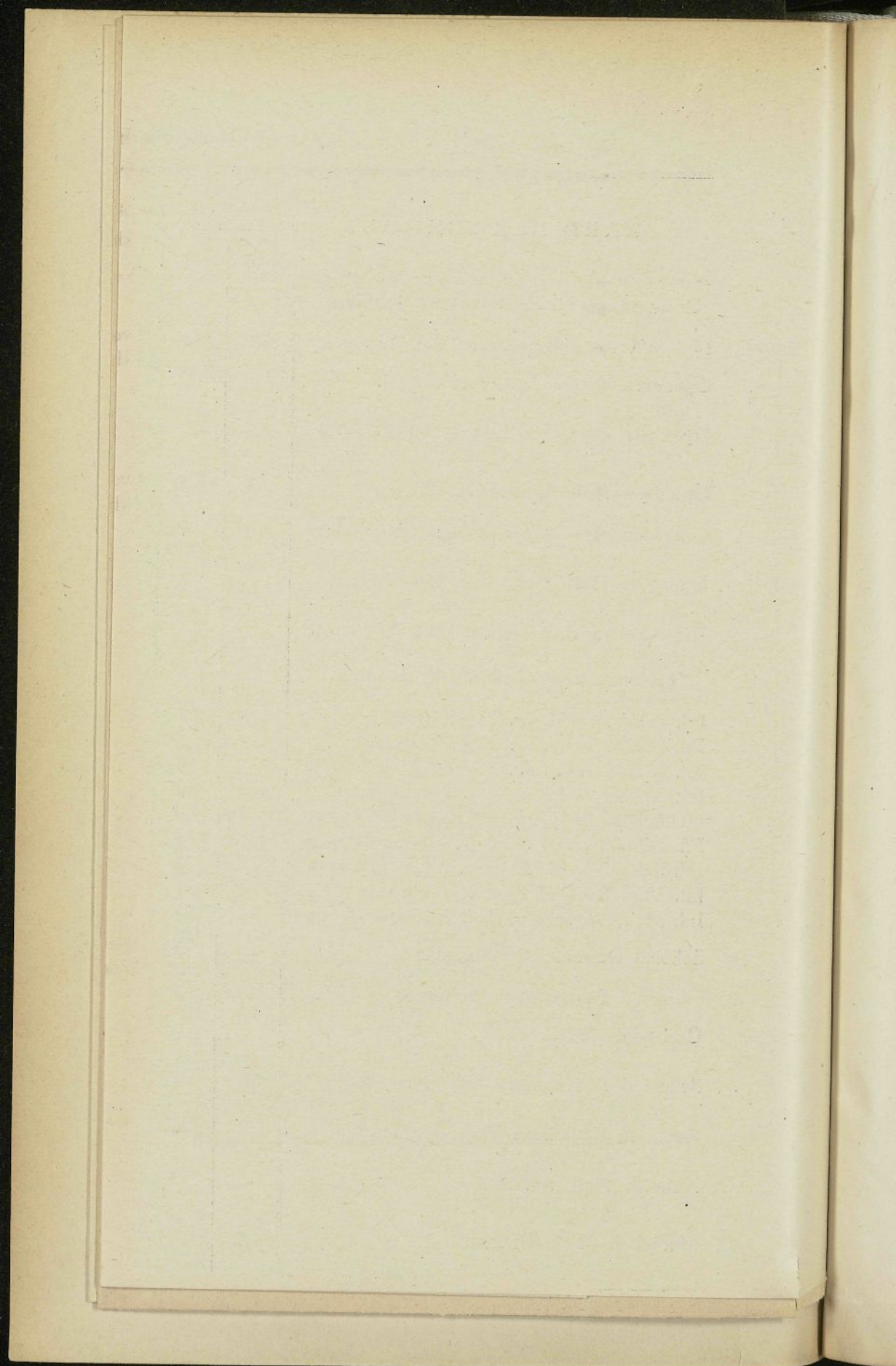
ARTIKELEN.	Een- heid per	FEBRUARI		MAART		APRIL		MEI		JUNI		JULI		AUGUSTUS		SEPTEMBER		OCTOBER		NOVEMBER		DECEMBER		Jaarcijfer 1923	
		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs		Prijs	
		Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste	Laagste	Hoogste
Vleeschwaren.																									
Biefstuk	K. G.	1.20	1.60	1.10	1.60	1.60	1.80	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.10	1.80	
Runderhaas	"	2.—	2.10	2.10	2.20	2.20	2.30	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.—	2.30	
Rundertong	stuk	1.10	1.40	1.20	2.20	1.80	2.20	1.80	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	2.20	1.20	2.20	1.20	2.20	1.10	2.20	
Lapjes	K. G.	0.80	1.20	0.90	1.10	1.—	1.20	1.—	1.15	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	0.80	1.—	0.80	1.20	
Soepbeenderen	"	0.40	0.50	0.50	0.60	0.50	0.65	0.50	0.60	0.50	0.60	0.50	0.60	0.50	0.60	0.50	0.60	0.50	0.60	0.50	0.60	0.40	0.65		
Varkensvleesch	kattie	0.70	0.86	0.70	0.85	0.70	0.80	0.70	0.80	0.70	0.70	0.70	0.70	0.70	0.70	0.70	0.70	0.70	0.70	0.80	0.70	0.80	0.70	0.86	
Kapoen	"	1.—	1.40	1.—	1.40	1.45	1.50	1.25	1.50	1.20	1.25	1.20	1.25	1.20	1.20	1.20	1.20	1.20	1.25	1.25	1.—	1.20	1.—	1.50	
Eend	stuk	1.40	1.80	0.95	1.70	1.20	1.60	0.90	1.40	0.90	1.50	0.90	1.45	0.90	1.40	0.90	1.45	0.90	1.40	0.80	1.40	0.80	1.50	0.80	1.80
Slachtkip	"	0.90	1.50	0.60	2.—	0.60	1.25	0.75	1.50	0.75	1.50	0.70	1.50	0.70	1.20	0.70	1.25	0.60	1.20	0.45	1.50	0.35	1.40	0.35	1.50
Visch.																									
Versche zeevisch	kattie	0.10	0.75	0.06	0.55	0.09	0.40	0.20	0.40	0.20	0.40	0.13	0.55	0.13	0.55	0.08	0.50	0.09	0.45	0.09	0.45	0.07	0.45	0.06	0.75
Kakap	moot	0.15	0.70	0.15	0.70	0.15	0.45	0.15	0.45	0.15	0.45	0.15	0.50	0.15	0.50	0.15	0.50	0.15	0.45	0.15	0.45	0.15	0.45	0.15	0.70
Ikan Bawal	stuk	0.10	0.80	0.10	0.90	0.20	0.80	0.35	0.75	0.35	0.90	0.30	0.80	0.40	0.80	0.40	0.80	0.45	0.80	0.45	0.80	0.30	0.75	0.10	0.90
" Lidah	"	0.10	0.25	0.10	0.20	0.15	0.15	0.10	0.15	0.10	0.15	0.10	0.20	0.10	0.20	0.10	0.25	0.15	0.20	0.15	0.20	0.15	0.20	0.10	0.25
" Senangin	"	0.20	1.50	0.20	1.25	0.25	0.90	0.40	0.90	0.35	0.95	0.35	0.80	0.45	0.80	0.40	0.85	0.40	0.75	0.40	0.85	0.30	0.75	0.20	1.50
Garnalen	kattie	0.12	0.35	0.20	0.80	0.15	0.80	0.25	0.70	0.25	0.55	0.25	0.75	0.25	0.75	0.20	0.75	0.25	0.75	0.25	0.75	0.10	0.60	0.10	0.80
Kepiting	"	0.05	0.15	0.12	0.15	0.12	0.25	0.13	0.15	0.13	0.15	0.13	0.15	0.13	0.18	0.13	0.18	0.15	0.20	0.15	0.20	0.17	0.20	0.05	0.25
Gedroogde visch	"	0.06	0.60	0.06	0.52	0.09	0.50	0.20	0.60	0.15	0.60	0.10	0.55	0.10	0.55	0.09	0.55	0.09	0.55	0.09	0.75	0.09	0.55	0.06	0.75
Eieren.																									
Eendenei	stuk	0.04 ^{1/2}	0.06	0.04 ^{1/2}	0.05	0.04 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.04 ^{1/2}	0.04 ^{1/2}	0.04 ^{1/2}	0.04 ^{1/2}	0.04 ^{1/2}	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.04 ^{1/2}	0.06	
Kippenei	"	0.05	0.06	0.05	0.06	0.05	0.06 ^{1/2}	0.05	0.08	0.06	0.08	0.05 ^{1/2}	0.06	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05 ^{1/2}	0.05	0.08	
Aardappelen.																									
Kattie	kattie	0.06	0.10	0.07	0.12	0.05	0.10	0.07	0.17	0.07	0.16	0.06	0.09	0.06	0.09	0.06	0.10	0.05	0.08	0.05	0.09	0.07	0.10	0.05	0.12
Rijst.																									
Kampongrijst	kattie	0.10	0.15	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.12	0.10	0.12	0.10	0.12	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.07	0.13	0.07	0.13	0.07	0.15
Ketanrijst	"	0.10	0.20	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.12	0.10	0.12	0.10	0.12	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.13	0.10	0.13	0.13	0.13	0.10	0.20
Rangoonrijst	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.10	0.11	0.07	0.10	0.10	0.12	0.10	0.11	0.17	0.12
Siamrijst	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.11	0.13	0.11	0.13	0.13	0.13	0.13	0.15	0.11	0.15
Meel.																									
Kattie	kattie	0.18	0.30	0.18	0.18	0.17	0.17	0.17	0.18	0.18	0.18	0.18	0.18	0.18	0.19	0.18	0.25	0.18	0.18	0.18	0.18	0.18	0.18	0.17	0.30
Groenten																									
Slaboontjes	kattie	0.10	0.20	0.08	0.30	0.10	0.17	0.05	0.17	0.05	0.10	0.07	0.10	0.07	0.25	0.07	0.25	0.08	0.09	0.08	0.10	0.10	0.20	0.05	0.30
Snijboonen	"	0.10	0.20	0.08	0.30	0.10	0.17	0.06	0.17	0.06	0.10	0.06	0.10	0.07	0.10	0.07	0.12	0.07	0.10	0.07	0.10	0.07	0.12	0.06	0.30
Salade	krop	0.01	0.03	0.01	0.03	0.01	0.07	0.02	0.04	0.02	0.04	0.02	0.04	0.02	0.04	0.02	0.04	0.02	0.03	0.02	0.03	0.01	0.03	0.01	0.07
Komkommer	stuk	0.02	0.05	0.02	0.05	0.02	0.05	0.03	0.05	0.03	0.05	0.01	0.04	0.01	0.04	0.01	0.04	0.02	0.03	0.01	0.04	0.01	0.04	0.01	0.05
Soepgroenten	bos	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01	0.02	0.01	0.02	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01	0.03	0.01	0.03
Groene erwten	kattie	0.14	0.16	0.14	0.18	0.14	0.16	0.15	0.16	0.16	0.18	0.16	0.16	0.16	0.18	0.16	0.18	0.16	0.16	0.16	0.16	0.16	0.16	0.14	0.18
Bruine boonen	"	0.10	0.20	0.10	0.30	0.25	0.50	0.25	0.35	0.25	0.25	0.23	0.25	0.23	0.24	0.22	0.24	0.22	0.23	0.22	0.25	0.23	0.23	0.10	0.50
Kool	"	0.10	0.20	0.10	0.20	0.07	0.20	0.08	0.15	0.08	0.15	0.06	0.15	0.06	0.20	0.12	0.20	0.15	0.20	0.12	0.25	0.19	0.25	0.06	0.25
Bieten	"	0.35	0.45	0.35	0.50	0.38	0.45	0.40	0.45	0.40	0.40	0.35	0.45	0.35	0.45	0.35	0.50	0.30	0.35	0.30	0.40	0.25	0.35	0.25	0.50
Wortelen	"	0.25	0.35	0.20	0.35	0.30	0.35	0.30	0.35	0.30	0.30	0.30	0.35	0.35	0.35	0.35	0.40	0.30	0.40	0.25	0.40	0.20	0.35	0.20	0.40
Sawi poetih	stuk	0.02	0.02 ^{1/2}	0.02	0.03	0.02	0.03	0.02	0.02 ^{1/2}	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.03	0.02	0.03	0.02	0.02	0.02	0.03	0.02	0.03
Spinasie	bos	0.01	0.02	0.01	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.03	0.03	0.02	0.03	0.02	0.04	0.01	0.04
Tomaten	kattie	0.25	0.30	0.20	0.35	0.25	0.30	0.25	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.38	0.3									

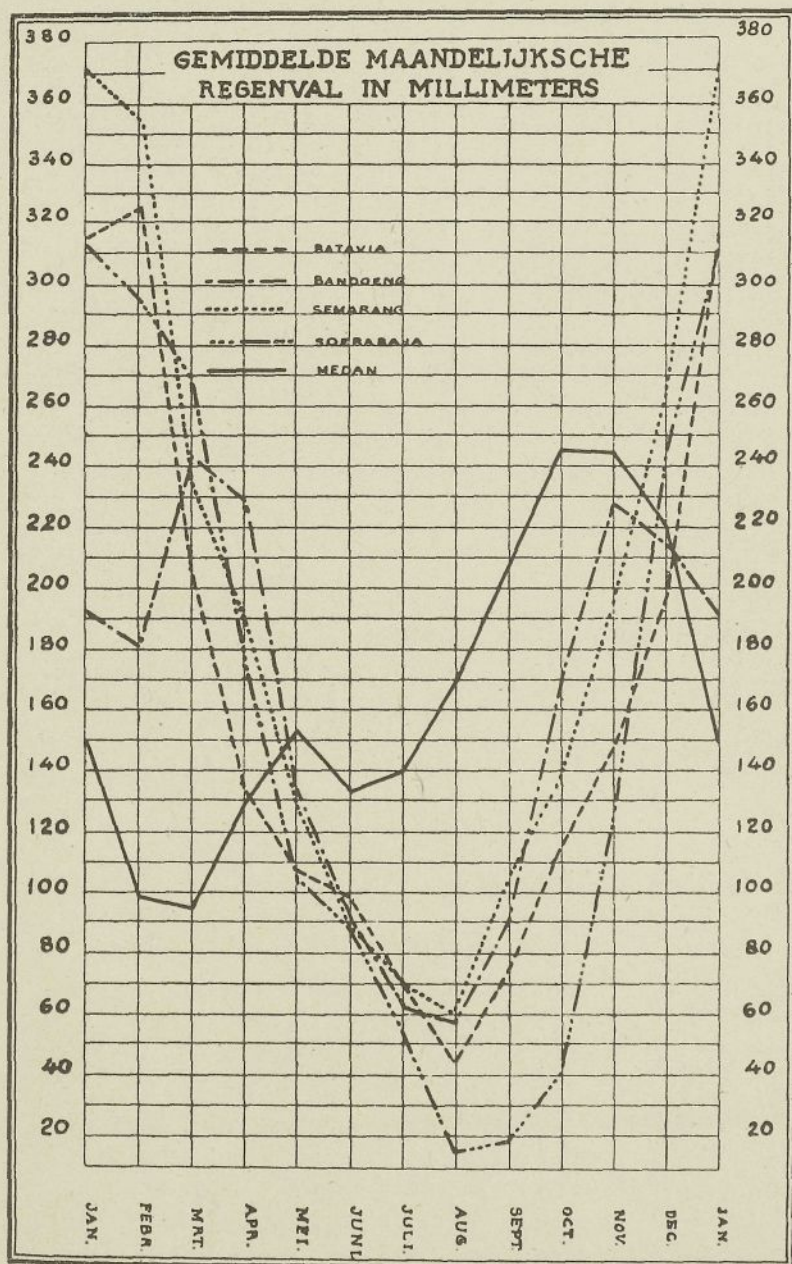

Overzicht betreffende de scholen te Medan (per aanvang cursus 1924).

AARD DER SCHOOL	Aantal onderwijs krachten		Aantal klassen	Aantal leerlingen			A A N M E R K I N G E N.
	Europ.	Inl.		jongens	meisjes	Totaal	
Gouvernements Europeesche Scholen.							
Mulo afd. der algemeene middelbare school	12	2	{ 1 voorklasse 3 klassen	206	49	255	Voorklasse. 2 afd. met 49 j. en 3 m., 1e kl. 4 afd. met 76 j. 26 m., 2e kl. 3 afd. met 58 j. 13 m., 3e kl., 2 afd. met 23 j. en 7 m.
Openbare Europ. 1e Lagere School.	6	—		7	101	100	201
Openbare Europ. 2e Lagere School.	5	—	7	104	52	156	1e kl. 7 j. 7 m., 2e kl. 8 j. 6 m., 3e kl. 6 j. 10 m., 4e kl. 20 j. 7 m., 5e kl. 25 j. 9 m., 6e kl. 20 j. 7 m., 7e kl. 28 j. 6 m.
Openbare Holl. Chineesche School.	3	2(chin.)	{ 1 voorklasse 7 klassen	129	60	189	Voorkl. 27 j. 19 m., 1e kl. 25 j. 14 m., 2e kl. 17 j. 7 m., 3e kl. 21 j. 7 m., 4e kl. 13 j. 8 m., 5e kl. 11 j. 3 m., 6e kl. 7 j. 2 m., 7e kl. 8 j.
Openbare Holl. Inlandsche School nr. I.	3	4		7	236	71	307
Openbare Holl. Inlandsche School nr. II.	3	3	7	230	57	287	1e kl. 44 j. 17 m., 2e kl. 43 j. 16 m., 3e kl. 34 j. 5 m., 4e kl. 37 j. 5 m., 5e kl. 25 j. 9 m., 6e kl. 27 j. 2 m., 7e kl. 20 j. 3 m.
Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers.	3	—	3	64	—	64	1e kl. 25 j., 2e kl. 23 j., 3e kl. 16 j.
Gouvernements Inlandsche Scholen.							
Inl. School 2e kl. nr. 1 Paleisweg.	—	7	5	231	59	290	1e kl. 72 j. 29 m., 2e kl. 34 j. 17 m., 3e kl. 41 j. 9 m., 4e kl. 33 j. 2 m., 5e kl. 51 j. 2 m.
Inl. School 2e kl. nr. 2 Serdangweg.	—	5	5	147	41	188	1e kl. 29 j. 17 m., 2e kl. 30 j. 18 m., 3e kl. 36 j. 6 m., 4e kl. 30 j., 5e kl. 22 j.
Inl. School 2e kl. nr. 3 Padang Boelanweg.	—	5	5	111	22	133	1e kl. 26 j. 11 m., 2e kl. 27 j. 7 m., 3e kl. 24 j. 1 m., 4e kl. 18 j. 3 m., 5e kl. 16 j.
Inl. School 2e kl. nr. 4 Laboeanweg.	—	4	5	137	6	143	1e kl. 43 j. 4 m., 2e kl. 23 j. 1 m., 3e kl. 30 j. 1 m., 4e kl. 28 j., 5e kl. 13 j.
Inl. School 2e kl. nr. 5 Soengei Rengasweg	—	5	5	164	14	178	1e kl. 46 j. 6 m., 2e kl. a 24 j. 4 m., 2e kl. b 27 j., 3e kl. 37 j. 3 m., 4e kl. 34 j. 1 m.
Inl. School 2e kl. nr. 6. Kampong Sekip	—	4	5	89	21	110	1e kl. 30 j. 9 m., 2e kl. 21 j. 8 m., 3e kl. 22 j. 3 m., 4e kl. 9 j. 1 m., 5e kl. 7 j.
Inl. School 2e kl. Emplac. D.S.M.P. Brayan	—	3	5	88	9	97	1e kl. 24 j. 2 m., 2e kl. 25 j. 7 m., 3e kl. 23 j., 4e kl. 12 j., 5e kl. 4 j.
Inl. Vervolgschool Kampong Baroe	—	1	3	26	—	26	1e kl. 26 j., Geopend 15 Juli 1924. 2e en 3e kl. nog niet gevormd.
Inl. Meisjeskopschool Djal. Toetoepan Radja	—	2	3	—	36	36	1e kl. 25 m., 2e kl. 11 m., Geopend 15 Mei 1924. 3e kl. nog niet gevormd.
Sekolah Dermah Djalan Radja	—	3	{ geen klasse indeeling	—	± 80	± 80	Inlandsche handwerkschool. Gesplitst in 2 afd. voor beginnelingen en meer gevorderden.
Particuliere Scholen.							
Christelijke School.	5	—	7	71	47	118	1e kl. 14 j. 9 m., 2e kl. 12 j. 7 m., 3e kl. 6 j. 13 m., 4e kl. 13 j. 4 m., 5e kl. 10 j. 2 m., 6e kl. 9 j. 7 m., 7e kl. 7 j. 5 m.
School der Medansche Schoolvereeniging.	6	—	7	70	78	148	1e kl. 7 j. 17 m., 2e kl. 16 j. 14 m., 3e kl. 10 j. 21 m., 4e kl. 17 j. 11 m., 5e kl. 8 j. 9 m., 6e kl. 9 j. 6 m., 7e kl. 3 m.
Roomsche Katholieke Europ. Lagere School.	2	—	7	26	39	65	1e kl. 8 j. 12 m., 2e kl. 7 j. 9 m., 3e kl. 7 j. 10 m., 4e kl. 4 j. 8 m., 5e t/m 7e kl. nog niet gevormd.
Neutrale Holl. Inl. School.	—	3	7	125	23	148	1e kl. 26 j. 6 m., 2e kl. 32 j. 7 m., 3e kl. 35 j. 4 m., 4e kl. 21 j. 6 m., 5e kl. 11 j. 6e en 7kl. nog niet gevormd.
Methodist Boy's School.	2	9(chin.)	{ 2 voorklassen 7 klassen	360	—	360	Aanvangskl. 60 j. voorklasse 59 j., 1e kl. 43 j., 2e kl. 48 j., 3e kl. 42 j., 4e kl. 40 j., 5e kl. 33 j., 6e kl. 20 j., 7e kl. 15 j.

N.B. Van verschillende particuliere Engelsch-Chineesche en andere Scholen en Schooltjes, alwaar de voertaal niet de Nederlandsche is en de leerlingen uitsluitend uit Inlanders, Chineez en andere Vreemde Oosterlingen bestaan, konden ondanks vele moeite geen gegevens worden verkregen.

TOELICHTING

(door Gerard Jansen, Hoofd v/h Gem. Bureau voor Grondzaken.)

In 1923 is verschenen een verhandeling van het Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia betreffende den „Regenval in het Noordelijk deel van Sumatra's Oostkust” door Dr. J. Broerema. De daarin verwerkte waarnemingen van een driehonderdtal regenstations in het Cultuurgebied zijn natuurlijk in de eerste plaats van belang voor de tabakscultuur, die immers zoo zeer afhankelijk is van een juiste verdeling van den regenval. Maar toch ook voor Medan als woonstad heeft de gelijkmatige regenval een groote beteekenis, omdat hierin een voorname oorzaak ligt voor het steeds frissche uiterlijk onzer stad.

Er wordt in de genoemde verhandeling herhaaldelijk gewezen op de gelijkmatige verdeling van den regen in Sumatra's Oostkust vergeleken bij Java, en tevens, dat binnen het waarnemingsgebied de regenval het meest gelijkmatig over het jaar is verdeeld in een breede strook langs de kust, waarin ook Medan ligt. Van een droge tijd, zooals die op Java voorkomt, is geen sprake; Medan kent niet die verschroeiende maanden wanneer alles dor en stoffig is, zooals Java en in het bijzonder het Oostelijk deel die hebben. Trouwens de invloed van de moesons — de winden, die gedurende een groot deel van het jaar waaien onder invloed van de sterke verhitting in het Zomerhalfjaar van Centraal Azië en in het Winterhalfjaar van Noord-Australië — is voor Deli gering; de gebergten van Sumatra en van het schiereiland Malakka houden deze winden op, waardoor Deli de dubbele tropische regentijd heeft, ongeveer volgende op de beide keeren per jaar, dat de zon door het zenith gaat. In Medan, 3° 15' N Br. gaat de zon einde Maart en half September door het zenith; de kleine en de groote regentijd vallen een maand later: Mei en October. Tusschen deze tijden van grooten regenval zijn tijden van minimumregenval, die echter geenszins het karakter van „droge” tijden dragen.

Om een vergelijking met de vier groote steden op Java mogelijk te maken is de gemiddelde regenval maand voor maand op bijgaande grafiek aangegeven. Er blijkt daaruit zeer duidelijk het verschil in verdeling van den regenval over het jaar: op Java een zeer uitgesproken regentijd ongeveer December tot April en eveneens zeer uitgesproken droge tijd ongeveer van Juni tot October.

Voor Medan is de lijn veel vlakker; de regentijden vormen niet zulke hooge toppen en de droge tijden niet zulke diepe dalen. Het is juist de gelijkmatige verdeling van den regenval te Medan, zooals door de lijn in beeld gebracht, die het groote verschil met Java kenmerkt. Immers verschilt de totale hoeveelheid regen, die gemiddeld per jaar valt, voor de vijf opgegeven plaatsen slechts weinig, en bedraagt voor Batavia 1835 mM, voor Bandoeng 1897 mM, voor Semarang 2204 mM, voor Soerabaja 1746 mM en voor Medan 1984 mM. Het is dus allerminst de grootere hoeveelheid regen, die Medan zoo bevoorrecht, doch uitsluitend de verdeling daarvan.

Behalve de gemiddelde hoeveelheid regen, die iedere maand van het jaar valt, is voor de vergelijking der regenverdeling van belang de duur der droogte periodes. Hieromtrent werden van genoemd Observatorium nog nadere gegevens ontvangen. Vooreerst wat betreft het gemiddeld aantal dagen behoorende tot regenlooze tijdvakken van minstens zes dagen. Dat wil dus zeggen, dat alleen zijn meegeteld de keeren, dat het zes dagen of langer achter elkaar droog bleef, wat in het dagelijksch leven heet, dat er de geheele week geen drop gevallen is. Gedurende het geheele jaar behooren gemiddeld tot dergelijke droogte periodes

in Batavia	119 dagen
in Bandoeng	126 „
in Semarang	114 „
in Soerabaja	163 „
in Medan	99 „

Hetzelfde berekend voor droogte periodes van minstens tien dagen geeft de volgende cijfers

in Batavia	75 dagen
in Bandoeng	88 „
in Semarang	84 „
in Soerabaja	137 „
in Medan	54 „

Er valt hierbij niet alleen op het groote verschil tusschen Java en Deli, maar bovendien het verschil tusschen West- en Oost-Java.

Nog sterker spreken die verschillen, wanneer niet alleen worden genomen de droogte periodes van minstens 6 of 10 dagen, maar alleen „de” droge tijd. Die bedraagt gemiddeld voor Medan 17 dagen, voor Batavia 31 dagen en voor Pasoeroean zelfs 108 dagen.

Dat wil dus zeggen, dat in Pasoeroean gemiddeld in drie en een halve maand geen droppel regen valt. Dit is dan nog de „Meteorologische” droge tijd, maar de „burgerlijke” droge tijd is veel langer, want als er een buitje valt van een enkele milimeter is voor de regenwaarnemingen de droge tijd geëindigd, maar in werkelijkheid is nauwelijks het bovenste aardlaagje bevochtigd.

Er mogen tenslotte nog worden vermeld de cijfers voor de langste droge periode, die werd geregistreerd. Voor Medan is dat geweest 27 dagen, voor Batavia 87 dagen (bijna drie maanden) en voor Pasoeroean 207 dagen (bijna zeven maanden!).

VERSLAG

van den Dienst der Gemeentewerken van Medan over het dienstjaar 1923.

Samengesteld door J. Hogervorst.

Directeur der Gemeentewerken van Medan.

PERSONEEL GEMEENTEWERKEN.

A. Algemeene Technische dienst.	
Directeur	J. Hogervorst.
Adjunct Directeur	J. G. Eylander.
Opnemer	Mas Daroesman.
Teekenaar	Achmad Chatib.
B. Openbare werken.	
Opzichter	W. J. Fröger.
C. Reinigingsdienst.	
Opzichter	J. Brinkhuis.
Werkbaas	J. H. A. Olmanst.
idem	J. Roger.
D. Bouwtoezicht.	
Opzichter	H. A. K. Hillerström.
idem	J. L. Paardekooper.
idem	C. Deweerdt.
E. Administratie.	
Commies	P. de Korte.
Klerk	Abdul Wahab.

In de personeelsformatie kwam na de vermindering in 1922 doorgevoerd geen wijziging.

De Directeur der Gemeentewerken was van af begin Maart tot einde October met buitenlandsch verlof. De leiding van den dienst werd gedurende dien tijd waargenomen door den Adjunct Directeur.

Medio October vertrok de Opzichter der Openbare Werken, W. J. Fröger met buitenlandsch verlof; zijn dienst werd waargenomen door een der Opzichters van het Bouwtoezicht.

WERKLIEDEN.

In bijlage I is het aantal werklieden opgenomen gespecificeerd naar hunne dienstverrichtingen.

Zooveel mogelijk werd getracht de arbeidsprestatie der werklieden op te voeren en werd de dienst niettegenstaande de uitbreiding der verschillende werkzaamheden met minder werkvolk uitgevoerd dan in het vorige jaar het geval is geweest.

De verschillende in den aanvang des jaars voorgestelde wijzigingen der arbeidsverdeeling, alsmede de uitbreiding van den werktijd, werden stelselmatig doorgevoerd, reden waarom de geraamde bezuiniging dan ook ten volle werd verkregen. Spoedig hadden de werklieden zich aan de nieuwe regelingen gewend en de uitbreiding van den werktijd zonder groote bezwaren aanvaard.

Aanstelling van werklieden in vasten dienst.

In het afgelopen jaar werden geen werklieden in vasten dienst opgenomen.

Een mandoer in vasten dienst van de afdeeling „Reiniging” werd naar die der „Openbare Werken” overgeplaatst.

Het personeel in vasten dienst werkzaam bestond uit de navolgende personen:

AFDEELING OPENBARE WERKEN		AFDEELING REINIGINGSDIENST	
Naam	Beroep	Naam	Beroep
Dawi	Baas smid	Brahim	Smid
Salekan	Hoofdman.	Hadji Asnawi	„
Oesin	Mandoer	Kasim	Mandoer
Boelet	Machinist	Amin	Mandoer
Perasamy	Mandoer	Nalajah	Stalknecht
Nagapan	„	Sodiwongso	Koelie
Sapi	Stoker	Soeroesemadi	„
Toerasamy	Koelie	Dalim	„
Kasanmoenadi	„	Ronotaroeno	„
		Djowirodo	„
		Basir	„
		Wongso	„
		Kasiman	„
		Amatsoegio	„

TREKDIEREN.

In het afgelopen jaar werden 7 ossen, 2 paarden en 1 muildier wegens ouderdom of om andere reden voor verderen dienst afgekeurd en zoo mogelijk voor de slachtbank verkocht.

Aangekocht werden 4 ossen, 1 paard en 1 muildier.

Het aantal trekdieren was feitelijk te gering om den dienst zonder stagnatie te kunnen verrichten.

De aankoop van muildieren, waarop bij de begrooting was gerekend, was niet mogelijk, niettegenstaande de moeite hiervoor door den Gemeente veearts gedaan.

Wanneer niet spoedig een tiental van deze dieren kan worden aangekocht zal op andere wijze in de tractie moeten worden voorzien. Het is vooral de sproeidienst, die onder het tekort aan trekdieren lijdt. Blijkt de aankoop van muildieren uitgesloten, dan zal beslist tot den aankoop van meerdere motorsproeiwagens moeten worden overgegaan.

Het aantal trekdieren bestond ultimo December uit: 59 ossen, 9 muildieren en 6 paarden. De onderhoudskosten der trekdieren bedroegen voor:

een paard ±	f 27.—
een muildier ±	„ 22.50
een os ±	„ 19.—

MATERIEEL.

Aangekocht werden 3 groote asfaltkookketels en 2 faecaliëntankwagens, welke laatste eerst eind December te Belawan werden aangebracht.

Verder was nog een faecaliënslangenwagen in bestelling.

Aan een der tientons stoomwalsen moest een groote reparatie worden verricht, waarvoor de te vernieuwen onderdeelen rechtstreeks van de fabriek werden betrokken. De reparatie, welke aan de Deli Estate Engineering alhier werd opgedragen, was einde van het jaar nog niet gereed.

Van een andere wals werd de pomp vernieuwd, welk werk in de werkplaats der Deli Spoorweg Maatschappij werd uitgevoerd.

Het gewone onderhoud en reparatie van het materieel kon verder in de werkplaats van Gemeentewerken worden uitgevoerd.

Bijlage II geeft een overzicht van het groote materieel bij Gemeentewerken en den gemeentelijken Reinigingsdienst in gebruik.

WEGEN.

Gewoon onderhoud.

Als gevolg van het drukker wordende verkeer met zware voertuigen en autobussen wordt aan het onderhoud der wegen steeds hogere eischen gesteld.

Voor al de niet geasfalteerde verkeerswegen als Bindjieweg, Laboeanweg en Padangboelanweg hadden het daardoor zwaar te verantwoorden en kan het asfalteeren van genoemde wegen niet sterk genoeg worden aanbevolen.

Het gewone onderhoud der wegen leverde geen bijzondere moeilijkheden op.

Door de lang aanhoudende regens werden vooral de ongeasfalteerde wegen op een zware proef gesteld.

De onverharde wegen werden zoo goed mogelijk onderhouden. Aan de klachten over den toestand dezer wegen in den regentijd werd zoo mogelijk tegemoet gekomen, door aan den waterafvoer speciale aandacht te schenken.

Langs eenige wegen, voornamelijk langs die welke den toegang geven naar de kampongs, werden voetpaden aangelegd, wat door de kampongbewoners zeer werd gewaardeerd. Jammer genoeg hebben de ossenkarrevoerders de onhebbelijke gewoonte deze voetpaden als rijweg te gebruiken. Het op korten afstand van elkaar plaatsen van palen teneinde het rijden op de paden tegen te gaan had weinig resultaat, daar niettegenstaande de palen met een kruis in den grond waren bevestigd, deze werden uitgegraven, meegenomen en voor brandhout gebruikt.

Even als vorige jaren liet het opbreken van wegen voor reparatie of aanleg van verschillende leidingen voor water, gas of electriciteit niet na een nadeeligen invloed op de wegen uit te oefenen. Langen tijd na de uitvoering dezer werkzaamheden moeten, als gevolg van het slordige dichten der sleuven, deze nog geregeld worden bijgewerkt en aangevuld.

De kosten aan particuliere diensten in rekening gebracht voor herstelling van de door hen opgebroken wegen bedroegen in het afgelopen jaar:

voor de Waterleiding Maatschappij	f 2372.25
„ „ Ned. Ind. Gasmaatschappij, afdeeling gas . „	1914.—
„ „ idem „ „ electriciteit „	2448.—
„ „ Deli Spoorweg Mij. afdeeling Weg & Werken „	853.25

terwijl verder van de Deli Spoorweg Maatschappij nog een bedrag van f 840.— voor het gewoon onderhoud van enkele wegen werd ontvangen.

Voor verhuur van walsen en het verrichten van nog andere werkzaamheden voor derden werd nog een bedrag van f 493.75 ontvangen.

Van Tjong Hau Lung, als gemachtigde van Tjie Pak Mei, werden bij besluit van den Gemeenteraad van 23 Mei 1923 No. 102 de hem toebehoorende gedeelten van de Rahder-, Ballot- en van der Plasstraat overgenomen en werd ter bestrijding van de onkosten tot het in goeden staat brengen dier weggedeelten door hem f 1326.— in de gemeentekas gestort.

Zware herstelling van wegen.

De levering van asfalt leverde in het afgelopen jaar geen moeilijkheden op, zoodat aanvoer geregeld plaats had.

De asfalt werd uit Australië en Mexico in ongeveer gelijke hoeveelheden betrokken.

De Australische asfalt was van een andere samenstelling als die van het vorige jaar. Verschillende proeven werden hiermede genomen en bleek daarbij dat deze asfalt niet geschikt is voor het bijlappen van wegen. Deze asfalt blijft, ondanks toevoeging van een groote hoeveelheid olie te broos en brokkelt spoedig geheel af. De Mexicaansche asfalt voldeed daarentegen goed.

De prijs der Australische asfalt was even hoog als die der Mexicaansche, n.l. f 140.— per ton.

Van verschillende firma's werden nog aanbiedingen voor asfalt ontvangen, doch de prijzen waren over het algemeen hooger dan die van de beide hiervoor genoemde soorten.

De Barber Asfalt Compagnie zond een vertegenwoordiger, specialiteit in het leggen van asfaltwegen, naar Medan om propaganda te maken voor de natuurasfalt van Trinidad en Bermudez.

Met dezen persoon werd een conferentie gehouden, waarbij bleek, dat deze asfalt zich moeilijk op de wijze zooals te Medan geschiedt, n.l. zonder mengmachine, laat verwerken. De prijs van een dergelijke mengmachine bedraagt f 90.000.— en wordt door dezelfde firma geleverd. Deze enorme som maakte verdere bespreking overbodig daar het aanschaffen van een machine voor zulk een hoog bedrag voor een plaats als Medan, met bescheiden geldmiddelen, niet is te verantwoorden.

De wegen, welke in 1923 voor zware herstelling in aanmerking kwamen, waren:

Benaming van den weg of straat	Lengte in M.	Breedte in M.	Opper- vlakte in M ² .	Aard van de verhar- ding	Opmerkingen
1. Spoorstraat	500	8.4	4200	asfalt	
2. Boolweg	925	6.5	10012	"	
3. Paleisweg	600	6.5	3900	"	
4. Vleeschmarkt	90	6.—	540	"	
5. Pachtstraat	300	6.—	1800	"	
6. Stationsplein	—	—	4820	"	
7. Hüttenbachstraat van Hindoestr. tot Demmeniweg	190	10.—	1900	"	
8. Moskeestraat van Hüttenbachstr. tot de Moskeestraat	180	7.—	1260	"	
9. Prins Hendrikstraat	560	7.	3920	"	Eind verslagjaar voor 2/3 gereed
10. Oranje Nassastr. van Serdangweg tot spoorwegovergang	1840	7.5	13800	Wampoe- steen	
11. Klingenstraat	490	6.5	3185	"	
12. Nieuwe Markt	505	7.—	3535	"	
13. Serdangweg van S. Kerahstraat tot Ge- meente grens	1040	6.—	6240	"	
14. Avroslaan	750	6.	4500	"	
15. Djalan Djaparis	330	5.5	1850	Pertjoetgrint	

De wegen onder 1, 2 en 3 zijn het restant van de in het vorige dienstjaar opgebrachte wegen, waarvan tot de verbetering toen niet kon worden overgegaan.

Aan de navolgende wegen werden min of meer belangrijke herstellingen uitgevoerd:

Benaming van den weg of straat	Lengte in M.	Breedte in M.	Oppervlakte in M ² .	Aard van de verharding	Opmerkingen
Padangboelanweg van de Passar tot Coenstr.	1125	7. —	7875	wampoesteen	aan weerszijden voetpaden gemaakt
Poloniaweg van Residentsweg tot 1e Europeesche school	300	7. —	2100	"	
Poloniaweg van 1e Europeesche school tot Gemeentegrens	1150	5. —	5750	deligrint	
Bindjeiweg	1110	5.50	6105	wampoesteen	
Achterweg	2125	5. —	10625	deligrint	
Amaliastraat	385	8. —	3100	pertjoetgrint	
Djalan Oetama	1250	4. —	5000	deligrint	
" Amalioen	1875	6. —	11250	"	
Laboeanweg	675	5.50	3712.50	wampoesteen	
Madrasstraat	220	5.50	1210	pertjoetgrint	
Gloegoerweg	300	5 80	1740	"	

Aanleg van nieuwe wegen.

De aanleg van de bij besluit van den Gemeenteraad van 15 Februari 1922 No. 24 genoemde wegen in het stadsgedeelte begrensd door de Julianastraat, Oranje Nassaustraat en Spoorbaan, welke in het vorige verslagjaar niet geheel werden afgewerkt, kwamen gereed.

Van het toegestane bedrag, groot f 64000.— bleef f 7248.07 onverwerkt over.

De wegen, aangelegd op de terreinen begrensd door de verlengde Hakkastraat, Wilhelminastraat, Prins Hendrikstraat en Oranje Nassaustraat, waarvoor bij besluit van den Gemeenteraad dd. 17 Mei 1922 No. 113 autorisatie werd verleend, kwamen begin verslagjaar gereed.

Hieraan werd een bedrag van f 37813.93 verwerkt, terwijl een bedrag van f 43000.— was toegestaan.

Mede werd voltooid de aanleg van de Soengei-Kerahstraat, Pertjoetweg en Soengei-Rengasweg, waarmede vorig jaar een aanvang werd gemaakt.

Van de eigenaars van den grond, grenzende aan deze wegen, werden strooken grond, noodig om die wegen op breedte te bren-

gen, gratis verkregen, zoodat het daardoor mogelijk werd, deze wegen op de volle breedte van 11 Meter aan te leggen. Van het voor dit werk toegestane bedrag van f 34000.— bleef f 2799.74 onverwerkt over.

Bij besluit van den Gemeenteraad van 14 Februari 1923 No. 35 werd autorisatie verleend tot den aanleg van een gedeelte Manggalaan en een gedeelte Ceintuurbaan. Van het Deli-Proefstation werd een strook grond verkregen om het aan te leggen gedeelte Manggalaan op een breedte van 20 Meter te brengen. Het gedeelte Manggalaan van Kartinilaan tot Kanonnenweg, dat geen onderlaag had, werd gelijktijdig verbeterd. Medio verslagjaar kwamen deze wegen gereed; van de toegestane som à f 18000.— bleef een bedrag van f 1522.79 onverwerkt over.

Nog werden aangelegd de Djalan Canna, een gedeelte van de Djalan Teratei, een gedeelte van de Ceintuurbaan, van de Polonia-brug tot aan den Poloniaweg en een gedeelte Smidstraat van den Paleisweg tot de Poloniabrug. Aan deze wegen, waarvoor bij besluit van den Gemeenteraad dd. 15 Augustus 1923 No. 154 autorisatie werd verleend, werd in totaal uitgegeven een bedrag van f 13921.05. Einde October kwamen deze wegen gereed.

Verder werd door den Gemeenteraad bij zijn besluit van 21 Juli 1923 No. 121 toestemming verleend tot den aanleg, dan wel verbetering van enkele wegen in kampong Petissah en Gloegoer (Rivierpad).

Einde verslagjaar was dit werk nog niet voltooid.

Met de ophooging voor den aanleg van den Pakhuisweg en een gedeelte van de Djattilaan van af de Delirivier tot aan de Spoorbaan, werd eind verslagjaar begonnen.

De navolgende wegen werden in 1923 aangelegd:

Naam van den weg	lengte	breedte	breedte der ver- harding	Opper- vlakte der ver- harding	Toelichtingen
	van den weg in Meters.			in M ² .	
1 Julianastraat	505	12	9.88	4949	Is verbreed en aan beide zijden van gemetselde goten voorzien

Naam van den weg	lengte	breedte	breedte der ver- harding	Opper- vlakke der ver- harding	Toelichtingen
	van den weg in Meters.			in M².	
2 van Maasdam- straat	415	10	7.80	3237	Aan een zijde ge- metselde goten aan de andere zijde gras- band.
3 de Wittstraat	85	9	6.80	578	Aan beide zijden gemetselde goten.
4 van Oldenbarne- veldtstraat	115	9	6.80	782	idem
5 Amaliastraat	144	10	7.80	1123	"
6 van Hogendorpstr.	200	11	8.80	1760	"
7 Marnixstraat	185	9	6.80	1443	"
8 Oranje Nassastr.	195	12.20	6.50	1267.50	gedeeltelijk opge- hoogd.
9 Hakkastraat	530	16	6	3180	Aan een zijde ge- metselde goot aan de andere zijde ge- graven sloot
10 Sindorostraat	290	10	6	1740	Aan beide zijden ge- metselde goten.
11 Merapistraat	158	9	6	948	idem
12 Bromostraat	78	9	6	468	"
13 Renbaanstraat	148	16	6	888	"
14 Manggalaan	725	20	6	4350	Aan beide zijden gegraven goten.
15 Ceintuurbaan van Manggalaan tot Poloniaweg	617	25	6	3702	idem
16 Ceintuurbaan van Poloniaweg tot brug	525	25	10	5250	"
17 Smidstraat van brug tot Paleisweg	185	25	10	1850	Aan beide zijden grasbanden.
18 Djalan Teratei van Ceintuurbaan tot Djalan Kenanga	100	12	6	600	Aan beide zijden gegraven goten.
19 Djalan Canna	60	9	4	240	idem
20 Rivierpad	2000	7	4	8000	" kwam ongeveer voor de helft gereed.

Overname van wegen.

De ten vorige jare met den eigenaar van de ten Oosten van de Kroesenstraat gelegen Ballotstraat, Rahderstraat en v.d. Plasstraat aangevangen onderhandelingen over de overname door de Gemeente van genoemde wegen werden dit jaar met een gunstig gevolg voortgezet en werden deze wegen, nadat voor het in orde maken ervan een bedrag van f 1326.— in de Gemeentekas was gestort, bij besluit van 24 Mei 1923 No. 102 door den Gemeenteraad van Tjie Pak Mei overgenomen.

Verwerkte materialen.

Voor herstelling, onderhoud en aanleg van nieuwe wegen werden de navolgende materialen verwerkt:

Hoeveelheden		Aard van de materialen	Kostprijs inclusief vervoer tot ultimo December		
4607	M ³	Deliolsteen	f	5.—	per M ³
1920	"	Wampoesteen	"	11.50	" "
775	"	grove Deligrint	"	4.—	" "
2894.5	"	Deligrint	"	3.—	" "
208	"	gebroken Pertjoetgrint	"	7.50	" "
4825.5	"	Pertjoetgrint	"	5.—	" "
69425	"	Zand	"	1.20	" "
100616	K.G.	Australische asfalt	"	144.50	per 1000 Kg.
251301	"	Mexicaansche asfalt	"	140.—	" " "
32	M ³	geklopte Soengalsteen	"	6	" M ³
70	wagon	brandhout	"	85.—	" wagon

De prijs der materialen was over het algemeen lager dan verleden jaar, hoofdzakelijk als gevolg van de mindere vraag.

BRUGGEN en DUIKERS.

Onderhoud van bruggen.

De werkzaamheden aan de bruggen beperkte zich tot het verven en teeren en het gewone onderhoud.

Alle bruggen werden minstens eenmaal per maand geïnspecteerd.

Bij een bandjir in October sloegen de hulpbrug in het verlengde van Gang Mantri en de voetbrug in den Gloegoerweg weg.

Bouw nieuwe bruggen.

Bij besluit van den Gemeenteraad van 20 December 1922 No. 302 werd autorisatie verleend voor den bouw van een brug over de Delirivier in de Ceintuurbaan. De aanleiding om tot de uitvoering van dit kostbare werk over te gaan was allereerst en allermeeft gelegen in de gevoelde behoefte om het nieuwe stadsgedeelte (Nieuw Polonia) gemakkelijker van uit het centrum der stad bereikbaar te maken, om er daardoor meer bekendheid aan te geven, doch ook om een nieuwen verkeersweg te scheppen, aan welken weg ten gevolge van de uitbreiding van het autoverkeer meer en meer behoefte wordt gevoeld. De bouw van deze brug maakte tevens een niet onbelangrijke normalisatie van de Delirivier noodzakelijk.

Begin Januari met den bouw ervan aangevangen, kon de brug midden November voor het verkeer worden opengesteld.

Deze brug bestaat uit 2 zware tot ± 1 Meter beneden den rivierbodem gefundeerde landhoofden, waarop de bovenbouw van 2 zware geconstrueerde ijzeren hoofdliggers met daar tusschen dwarsliggers en opzij aangeklonken consoles. Het dek (rijvlak) bestaat uit 8 cM. dikke marbau planken, afgedekt met een 4 cM. dikke asfaltbeton laag; het trottoir uit 5 cM. dikke marbau planken.

Het ijzerwerk werd door de firma Carl Schlieper geleverd, doch door Gemeentewerken ter plaatse gemonteerd en geklonken.

Van het beschikbaar gestelde bedrag à f 81000.— bleef f 5093.86, zijnde ongeveer de post voor onvoorziene uitgaven, over.

In December werd een aanvang gemaakt met den bouw van een brug over de genormaliseerde Soengei-Kerah. Deze brug is een onderdeel van het werk: „Verbetering van den waterafvoer in Oest-Medan”, waarvoor de Regeering een subsidie van $\pm$ f 150.000.— heeft toegezegd.

In het Rivierpad werd in verband met de reeds genoemde verbetering van de wegen in kampong Gloegoer en kampong Sekip een brugje van gewapend beton gebouwd.

DUIKERS.

Onderhoud van duikers.

De bij de Gemeente in onderhoud zijnde duikers werden geregeld hersteld, de schermwanden bijgewerkt, gewit en geteerd.

Eenige oude duikers, waarvan de bestaande afdekking niet tegen het zware verkeer bestand bleek, werden opnieuw met gewapend betonplaten afgedekt.

De groote duiker in den Poloniaweg, welke onderloops was geworden en gedeeltelijk ingestort, werd geheel uitgebroken en in verband met het plan de geheele afvoer van Nieuw-Polonia te wijzigen, tijdelijk door een balkbrugje vervangen.

Een aantal duikers, o.a. die aan de Calcuttastraat/Colombostraat en Colombostraat/Madrasstraat werden in verband met een noodige hoekafrondding verlengd.

Aanleg van nieuwe duikers.

De navolgende nieuwe duikers werden aangelegd:

Aantal	Plaats aanduiding	Lengte	Constructie	Afdekking
1	Soengei Kerahstraat	10	metselwerk	gewapend beton idem
1	Pertjoetweg	10	"	
1	Soengei Kerahstraat	7	betonbuizen	gewapend beton
2	Soengei Rengasweg	7	"	
1	Soengei-Kerahstraat	7	"	
1	Pertjoetweg	7	"	
1	Soengei Rengasweg	6	"	
1	Soengei-Kerahstraat	4	"	
1	onbenaamden weg	6	"	
1	idem	3	"	
1	"	7	"	
1	"	7	"	
1	Pertjoetweg	18	"	
2	Manggalaan	26	"	
1	Ceintuurbaan	40	"	
1	Ceintuurbaan	31	"	
1	Poloniaweg	34	metselwerk	
1	idem	14	betonbuizen	
1	Ceintuurbaan	7	"	
1	Max Havelaarlaan	6	"	
1	Djalan Teratei	20	"	
5	Rivierpad	25	"	
1	idem			
1	Rivierpad			
1	Gloegoerweg			
1	Sekipweg			

GOTEN.

Gewoon onderhoud der gemetselde goten.

Alle bij de Gemeente in onderhoud zijnde goten werden zoo noodig hersteld. Van eenige werden de bodems verhoogd of verlaagd.

De parit langs de Colombostraat werd opgebroken en verlegd naar de nieuwe weggrens. De wanden werden opgemetseld tot gelijk met het wegoppervlak.

In verband met den grondafstand door de Handels Vereeniging Amsterdam werd een gedeelte van de parit langs den Poloniaweg naar de nieuwe weggrens van dit terrein verlegd.

Enkele parits, die gevaar opleverden, werden met ijzeren roosters afgedekt.

Onderhoud der gegraven parits.

De gegraven parits in de buitenwijken werden geregeld schoon en op diepte gehouden, waardoor in de langdurige regenperiode dan ook een goede afwatering verzekerd was. De afvoer van kampong Soengei Rengas en Soengei Kerah wacht op de verbetering door de omlegging van de Soengei-Kerah.

Doorspoeling der goten.

Eenige goten werden door kleine veranderingen voor waterspoeling uit de Batoeanleiding ingericht. Het doorspoelen der goten had geregeld plaats.

Daar waar geen water uit de spoelleidingen kon worden ingevoerd, werd gespoeld met de op de brandkranen aangesloten slangen. De parits in de brandgangen werden vrijwel geregeld met op de brandkranen aangesloten slangen schoon gespoten.

Aanleg van nieuwe goten.

In verslagjaar werden geen gemetselde goten aangelegd.

WEGBEPLANTING en PLANTSOENEN.

Beplanting langs de wegen.

De langs de wegen staande schaduwboomen werden op geregelde tijden gesnoeid. De oude kwijnende en doode boomen werden gerooid en door jonge boomen vervangen.

De oude Djohorboomen langs de Hongkongstraat en Kerkstraat werden gekandelaard tot het vormen van nieuwe kruinen.

Langs de nieuwaangelegde Ceintuurbaan, Djalan Teratei en Djalan Canna werden verschillende soorten schaduwboomen uitgeplant.

De jonge boomen werden allen uit de gemeentelijke kweekerijen betrokken.

Onderhoud van plantsoenen.

Het onderhoud der plantsoenen had geregeld plaats. In de bloementuin in Polonia werden de bloemperken van nieuwe planten voorzien en het wandelpad langs de rivierzijde omgelegd.

De Esplanade werd na de gehouden jaarbeurs op kosten van het Jubileums Comité omgetjancold en van blinde drainageparits voorzien.

Kweekerijen.

In de kweekerijen werden de open gekomen plaatsen door het uitplanten van jonge boomen ontstaan weder met bibit volgeplant.

Grasaanplant.

De grasaanplant aan den Laboeanweg werd met een klein gedeelte uitgebreid en op afstanden van 10-20 M met toeriboompjes beplant. Ook van de grasaanplant in Djati Oeloe werd ongeveer de helft met deze boompjes beplant.

De aanplant van deze boomen is gedaan om te zien of dit, zooals wordt beweerd, invloed ten goede op de grasaanplant uitoefent.

GEMEENTE GEBOUWEN.

Onderhoud van gebouwen.

Het gewone onderhoud der gemeentegebouwen had geregeld plaats en werden daaraan de navolgende werkzaamheden verricht:

Raadhuis:

Het Raadhuis werd van buiten geheel geschilderd en gewit en in de kamer van het Hoofd van het Bureau voor Grondzaken een plafond aangebracht.

Kantoor en werkplaats van Gemeentewerken:

Het kantoor en de werkplaatsen van Gemeentewerken werden van buiten geheel geschilderd en gewit.

Dienstwoningen:

In dienstwoning I werden drie kamers van nieuwe vloeren voorzien. Rondom de bijgebouwen werd een gemetselde goot gemaakt, Verschillende reparaties werden verricht en de woning zowel binnen als buiten geheel geschilderd en gewit.

In de badkamer van dienstwoning II werd een nieuwe vloer gelegd en een nieuwe inrit gemaakt.

Voor dienstwoning III werd een nieuwe inrit gemaakt en de vrijkomende grond van de afgebroken politiepost daar ter plaatse, bij den tuin van deze woning getrokken.

Dienstwoning VI werd van buiten bijgeschilderd en gewit.

Bij dienstwoning VII werd een tijdelijke autogarage gebouwd.

Aan dienstwoning VIII en de gebouwen van de Oranje Bioscoop en Deli-Club hadden geen bijzondere werkzaamheden plaats.

Brandspuithuizen.

Bij het brandspuithuisje in de Calcuttastraat werd de inrit veranderd en de vloer in het spuithuis op de werf van Gemeentewerken geheel vernieuwd.

Aan de overige spuithuizen werden geen werkzaamheden verricht.

Openbare badhuizen en privaten.

De openbare badhuizen en privaten werden alle van binnen en buiten gewit en geverfd. Bij het badhuis in Djati-Oeloe werd een toegangsstraatje gemaakt en de vloer om het hydrant vergroot.

Woningen in kampong Sekip.

Aan de woningen werden geen bijzondere werkzaamheden verricht.

De woningen type D moesten na ontruiming opnieuw worden gewit en bijgeverfd.

Woningen in kampong Djati-Oeloe.

Een windhoos veroorzaakte in Djati-Oeloe nog al aanmerkelijke schade, doordat van vele woningen een gedeelte der pannen was afgewaaid en het binnenstroomende regenwater het wit- en schilderwerk der woningen beschadigde. Ook hier evenals in kampong Sekip was het meestal, nadat een huurder was vertrokken, noodzakelijk de woning bij te schilderen en te witten. Bijzondere werkzaamheden hadden verder niet plaats.

NIEUWE BOUWWERKEN.

Bouw dienstwoningen.

Bij besluit van den Gemeenteraad van 20 December 1922 No. 303 werd autorisatie verleend tot den bouw van drie dienstwoningen, waarvan een aan de Manggalaan, een aan de Kartinilaan en een aan de Max Havelaarlaan werd geplaatst.

Medio verslagjaar kwamen de woningen gereed en werden spoedig daarna door de daarvoor in aanmerking komende ambtenaren betrokken.

Van het toegestane bedrag, groot f 35400.—, bleef f 1173.93 onverwerkt over.

Pasargebouwen.

Den 28en Februari 1923 werd bij besluit No. 39 door den Gemeenteraad autorisatie verleend tot den bouw van een nieuwe vischpasar aan de Spoorstraat. De pasar, bestaande uit een voorbouw van metselwerk met vloeren en afdekking van gewapend beton, een achterbouw van ijzeren kolommen met ijzeren kapspannen en afgedekt met maltheïd en gebakken pannen, werd in drie gedeelten gebouwd, teneinde aan het pasarbedrijf zoo weinig mogelijk hinder te veroorzaken.

Het gebouw kwam in 7 maanden gereed en mocht aan de gestelde verwachting beantwoorden. Van het toegestane bedrag, groot f 40250.—, bleef f 6099.34 hoofdzakelijk als gevolg van de wijziging der verkooptafels, onverwerkt over.

Ziekenstal op de werf van Gemeentewerken.

Op de werf van Gemeentewerken werd een ziekenstal gebouwd.

Deze stal heeft drie afdelingen en kan geheel muskietenvrij worden afgesloten.

Bouw van badhuizen.

Bij besluit van den Gemeenteraad dd. 15 Augustus 1923 No. 151 werd autorisatie verleend voor den bouw van twee openbare badhuizen met privaten en wel een in kampong Pandau en een in kampong Tempel. Met den bouw werd spoedig daarna aangevangen. Einde verslagjaar waren deze gebouwtjes nog niet gereed.

Woningbouw in kampong Padang-Loemba.

Bij de behandeling van de begroting voor 1923 werd een bedrag, groot f 50000.— gereserveerd voor het bouwen van een kampong in Oost-Medan en besloten, nadat kampong Djati-Oeloe minstens een jaar in gebruik zou zijn geweest en de resultaten ervan gunstig waren, over te gaan tot den bouw van bedoelde kampong.

Tot den bouw werd 15 Augustus j.l. besloten en daarbij autorisatie verleend tot de oprichting van 12 woningen type Ma, 18 woningen type Oa, 6 woningen type P en 8 woningen type Q.

Eind verslagjaar was met den bouw echter nog niet begonnen.

WEGENPLANNEN.

Wegenplan kampong Koeboer.

In kampong Koeboer werden vele huizen wegens bouwvalligheid afgekeurd.

Om in de toekomst, wanneer in deze kampong weer huizen zullen worden gebouwd, eenige orde en regelmaat te scheppen werd een wegenplan voor deze kampong vastgesteld.

In afwijking van de bestaande verordening werden voor deze kampong de wegen op 6 meter breedte geprojecteerd.

Wegenplan kampong Djati.

Voor kampong Djati bleek het gewenscht eenzelfde wegenplan vast te stellen, teneinde in de toekomst van een behoorlijk geregelde bebouwing in deze kampong verzekerd te zijn.

Wegenplan Kadasterweg.

Door den Eerstaanwezend Ingenieur der B. O. W. werd een plan tot bebouwing van het terrein achter het gebouw van den Raad van Justitie in overweging genomen. Ten behoeve hiervan werd de „Kadasterweg” geprojecteerd.

OPENBARE REINIGING.

Straatreiniging.

De nieuwe indeeling van den Reinigingsdienst, welke als een gevolg van de noodige en door den Gemeenteraad gewenschte

bczuiniging werd ingevoerd, beantwoordde aan de gestelde verwachting.

Er werd met een aanzienlijk aantal koelies minder gewerkt, doch aangezien daartegen uitbreiding van den arbeidstijd stond, was het mogelijk-slechts enkele wegen werden iets minder geveegd- den dienst op hetzelfde peil van vroeger te houden. Waar dan ook geen bijzondere klachten werden vernomen, mag worden aangenomen, dat de wijziging van dezen dienst en de daaruit voortvloeiende versobering als geslaagd mag worden beschouwd.

Het vegen der straten geschiedt om reeds vroeger vermelde redenen door ploegen werklieden en niet door werklieden afzonderlijk.

Op de asfaltwegen wordt steeds en met succes gebruik gemaakt van de beide veegmachines. Door de uitbreiding van het oppervlak der geasfalteerde wegen treedt de wenschelijkheid van de aanschaffing van meerdere machines naar voren, temeer daar de met deze werktuigen uitgevoerde arbeid vlugger en intensiever geschiedt.

De reiniging van de macadamwegen vraagt meerderen arbeid dan die der asfaltwegen en verdient het daarom aanbeveling, dat met den aanleg van laatstgenoemde wegen in een flink tempo wordt voortgegaan, maar vooral ook om de mindere stofvorming, die op deze wegen plaats heeft.

Buiten het geregeld vegen werden de macadam- en grintwegen op gezette tijden van de zich daarop ontwikkelde stof en modder gereinigd.

Enkele aan particulieren toebehoorende wegen werden tegen betaling door den gemeentelijken Reinigingsdienst schoongehouden.

Het kappen en maaien der grasbermen geschiedde als vroeger.

Het schoonhouden van de terreinen tusschen en om de pasars vroeg wederom veel arbeid. Alle mogelijke deelen en hoekjes van het terrein werden voor verkoopstandplaats gebruikt en kostte het ook veel moeite deze meesttijds ten onrechte ingenomen standplaatsen te doen ontruimen, daar anders de reiniging in 't geheel niet was uit te voeren.

Veel last en hinder werd ondervonden van de verschillende langs de wegen gestationeerde kooplieden. Geregeld werden de meest vuile stalletjes en kraampjes door hen opgericht en op of over de goten geplaatst. Hoewel deze menschen voor het recht om

aldus hun bedrijf uit te oefenen een kleinigheid betaalden, was het toezicht er op onvoldoende en heerschte er te dien opzichte een bandeloosheid, die naast een gevaar voor het verkeer zeker een ernstige aanslag op de uiterlijke netheid van de stad beteekende.

Schoonhouden van goten.

Het schoonhouden der gemetselde goten geschiedde zooveel mogelijk dagelijks.

Dit werk vraagt in de bebouwde kom, doch meer speciaal in de Chineesche wijken, de onverdeelde aandacht om daardoor storingen in den waterafvoer te voorkomen. Nog maar al te dikwijls werden de goten als vuilnisstortplaats gebruikt en de meest uiteenloopende zaken daarin gedeponeerd.

De afvoer werd daardoor in hooge mate belemmerd evenals door de vele waterleiding- en gasbuizen, die ter halver hoogte in de goten zijn aangebracht. Het doorspoelen der goten had geregeld met het water uit de Batoeanleiding en het overtollige water van de waterleiding plaats.

In October ondervond de aanvoer door een defect aan de hoofdaanvoerleiding stagnatie en was het eenige maanden voor de Waterleiding Maatschappij Ajer-Beresih onmogelijk water aan te voeren en werd het water uit de Batoeanleiding dan ook zooveel mogelijk verdeeld.

Voor zoover de goten niet op de spoelleidingen zijn aangesloten werden deze met een op een brandkraan aangesloten slang doorgespoeld.

Het schoonhouden van de brandgangen, of wat daaronder wordt verstaan, vroeg wederom veel arbeid, aangezien ook deze gangen en sloppen maar al te dikwijls als vuilnisstortplaats worden gebruikt, terwijl de in die gangen uitkomende privaten mede oorzaak zijn, dat daarin een allesbehalve zindelijke toestand heerscht. De goten in die gangen werden geregeld met ontsmettingsmiddelen behandeld.

Alleen door den aanleg van een rioleering kan in de dichtbevolkte wijken verbetering worden gebracht. Het moet telkens weer worden gezegd, dat de huidige toestand een gevaar voor de openbare gezondheid beteekent.

Aan de gegraven afvoersloten werd de noodige zorg besteed, zoodat in 't algemeen de waterafvoer geen aanleiding tot bijzondere klachten heeft gegeven.

Sproeidienst.

De sproeidienst liet in het afgelopen jaar te wenschen over, hetgeen uitsluitend is te wijten aan het onvoldoend aantal trekdieren voor de sproeiwagens. Dit aantal vermindert langzaam maar zeker. Niettegenstaande de moeite daarvoor gedaan, gelukte het den gemeentevereen niet muil dieren aan te koopen en moest daarom van de zooveel oneconomischer ossenbespanning worden gebruik gemaakt. Het was voor dezen dienst een uitkomst, dat 1923 zooveel regendagen heeft opgeleverd.

De motorsproeiwagen voldeed nog steeds goed. Het valt te betreuren, dat niet tot den aankoop van meerdere van deze wagens kon worden overgegaan, aangezien de sproeidienst is aangewezen om met dergelijke voertuigen te worden uitgevoerd.

Voor de wijkindeeling van den sproeidienst wordt verwezen naar bijlage IV.

Vuilnisophaaldienst.

Ook deze tak van dienst functioneerde bij de nieuwe wijkindeeling behoorlijk en was het mogelijk de verwijdering van alle huishoud- en ervenvuil met minder wagens uit te voeren dan in 1922, hetgeen dan ook mag worden toegeschreven aan de verlenging van den arbeidstijd der voerlieden en vermeerdering van het materieel op de stortplaats.

De dienst werd met 15 à 16 karren tegen 20 in 1922 uitgevoerd. Bovendien was nog een aantal wagens noodig voor het ophalen van het verzamelde veeg- en gootvuil en stalmest en voor lediging van verschillende groote, vaste vuilnisbakken.

Het aantal bij particulieren gestationeerde vuilniswagens bedroeg 5 tegen 6 in het vorige jaar.

Voor de verwijdering van afval en vuilnis van de particuliere pasars, hetgeen vroeger dikwijls kosteloos geschiedde, werd een regeling getroffen, zoodat het daarna tegen betaling verwijderd werd. In 't geheel werden 1237 wagens afval van de pasars verwijderd en werd daarvoor een bedrag van f 185.— per maand in de gemeentekas gestort.

Medio December werd van de Deli Spoorweg Maatschappij bericht ontvangen, dat zij met het einde des jaars haar eigen vuilnisdienst zou staken en vroeg aan de Gemeente met ingang van 1 Januari 1924 dat werk van haar over te nemen. Van de zijde der Gemeente bestond daartegen uit den aard der zaak geen bezwaar,

omdat werd erkend, dat het tot haar taak behoort alle inwoners op dezelfde wijze van de gemeentelijke diensten te laten profiteeren. 't Is echter steeds de D. S. M. zelf geweest, die zich van alle gemeentelijke bemoeienis trachtte te vrijwaren en tot voor kort ook alle gemeentelijke hulp heeft afgewezen.

Het was dan ook een verrassing einde des jaars het gewijzigde standpunt van de D. S. M. te mogen vernemen, alleen deed het vreemd aan, dat zoo plotseling de gewenschte hulp werd verlangd.

Om alle door de D. S. M. uitgevoerde werkzaamheden in den gemeentelijken ophaaldienst op te nemen moest de indeeling ervan worden gewijzigd ook omdat zou worden getracht die meerdere werkzaamheden zonder in bedrijfstelling van meer materieel uit te voeren. Einde verslagjaar was de nieuwe indeeling in zooverre gereed, dat met ingang van 1 Januari 1924 zal kunnen worden begonnen met het ophalen van vuilnis van de perceelen der D.S.M., gelegen aan de daarvoor in aanmerking komende wegen.

Bijlage V geeft aan de wijkindeeling voor den vuilnisophaaldienst.

Faecaliëndienst.

Door vertrek van vele ingezetenen, waardoor verschillende huizen zijn komen leeg te staan, alsmede door het verwijderen van faecaliën door particulieren, werden aanmerkelijk veel minder putten geledigd dan in het voorgaande jaar. Bedroeg het aantal aanvragen voor putlediging in het vorige jaar 780, in verslagjaar liep dit terug tot 631. De inkomsten uit dezen arbeid verkregen daalden van f 16696.50 tot f 13348.50.

Het materieel werd met 2 tankwagens uitgebreid en verkeerde in goeden bruikbaren staat.

Om te voorkomen, dat particulieren op minder gewenschte wijze deze taak van de Gemeente zouden overnemen, bleek wijziging van de Reinigings verordening op enkele punten noodzakelijk en werd die wijziging dan ook aangebracht.

Verschillende malen moest, aangezien de faecaliën verwijdering niet geschiedde op de voorgeschreven wijze, proces-verbaal tegen de overtreders worden opgemaakt. Ook voor overtreding van andere bepalingen der Reinigings Verordening hadden verschillende personen zich tegenover den Landrechter te verantwoorden.

Sedert 1912 werden door de Gemeente voor verwijdering van faecaliën de navolgende bedragen ontvangen:

1912.		f	236.—
1913.		„	308.50
1914.		„	947.—
1915.		„	1191.50
1916.		„	2483.—
1917.		„	3745.—
1918.		„	5821.50
1919.		„	6713.—
1920.		„	10407.—
1921.		„	14427.—
1922.		„	16697.50
1923.		f	13348.50

Schoonhouden van rivieren.

Het schoonhouden der rivieren geschiedde als voorheen. Bij de plaats gehad hebbende zware bandjirs moesten verschillende ploegen werklieden aan de rivieren worden tewerkgesteld om het vele aangebrachte vuil en andere zaken, als boomstammen enz. daaruit te verwijderen. Vooral voor de bruggen hadden zich groote hoeveelheden vuil verzameld en leverde dit dan ook gevaar voor die bruggen op.

RIOLEERING en AFWATERINGSWERKEN.

Rioleering.

De plannen voor den aanleg van een rioleering voor een gedeelte van Medan kwamen nog niet tot verwezenlijking.

Dit valt te betreuren, aangezien de wenschelijkheid of liever noodzakelijkheid ervan reeds zoo dikwijls werd aangetoond en steeds dan ook meer en meer naar voren treedt. Vooral voor de dichtbevolkte Chineesche wijken is de aanleg van een goed functioneerende ondergrondsche rioleering zeer urgent. Zooals het deponeeren en verwijderen van faecaliën en andere afvalstoffen plaats heeft, is in strijd met de meest elementaire eischen, die men te dien opzichte mag stellen. Wel wordt met en door allerlei hulpmiddelen getracht de toestand dragelijk te houden, doch mede ook door de weinige medewerking der bewoners en hunne primitieve opvatting

en weinige waardeering omtrent alles wat in het belang der openbare gezondheid moet worden gedaan en nagelaten, komt alles zoo weinig tot zijn recht en heerschen daardoor in het hart van Medan en dan vooral in de brandgangen, sloppen en binnenplaatsjes nog zulke ergerlijke wantoestanden, dat men zich telkens moet verbazen, hoe menschen in een dergelijke omgeving kunnen en willen wonen. Wel wordt door Gemeentewerken gedaan wat mogelijk is om den toestand dragelijk te doen zijn, doch dikwerf heerscht binnen eenige dagen na een gehouden schoonmaak in de gangen en sloppen weer dezelfde walgelijke toestand van voorheen.

Zooals meermalen gezegd kan alleen de aanleg van een rioleering in den bestaanden toestand verbetering brengen en waar de Gemeente zich nu reeds geruimen tijd heeft beziggehouden met voorziening in andere plaatselijke behoeften en daaromtrent reeds goede resultaten heeft bereikt, (werken in het belang der volkshuisvesting, klein woningbouw, wegeaanleg, enz.) daar dringt de vraag zich op, of nu andere minstens even urgente zaken geen recht op wat meerdere belangstelling mogen laten gelden, m.a.w. of de aanleg van een rioleering nu niet eerst aan de orde moet gesteld worden.

Ter verkrijging van de voor den aanleg noodige gegevens wordt geregeld de waterstand in de Delirivier opgenomen, alsmede de regenval ter plaatse.

De daarvoor geplaatste instrumenten (1 zelfregistreerende peilschaal en 1 zelfregistreerende regenmeter en 2 gewone peilschalen) functioneerden uitstekend.

Normaliseering van de Soengei Kerah.

Het vraagstuk omtrent de afwatering van Oost-Medan heeft jarenlang een onderwerp van gedachtenwisseling uitgemaakt. Verschillende plannen werden ontworpen om genoemd stadsdeel van den periodiek terugkeerenden overlast van water te verlossen, doch moesten deze plannen om de hooge kosten daaraan verbonden tot betere tijden blijven liggen. Dank zij een ingrijpen van de Deli Spoorweg Maatschappij kwam eenige jaren geleden het vraagstuk weer aan de orde en nader tot oplossing en hoewel ook nu de toestand nog niet is zooals hij dient te zijn, bestaat er toch gegronde hoop, dat de jaarlijks weerkeerende overstroomingen van de Soengei-Kerah spoedig tot het verleden zullen behooren.

Een kort overzicht van wat te Medan bekend is onder den naam van de „Soengei-Kerah kwestie” mag in dit verslag zeker wel op zijn plaats worden geacht.

De Soengei Kerah is geen rivier in de eigenlijke beteekenis van het woord, doch meer een afvoerkanaal van verschillende om Medan gelegen ondernemingen en kampongs. Op de onderneming Mariëndal haar oorsprong vindende, stroomt zij verder door de ondernemingen Polonia, Medan, Sampali en Mabar en verdwijnt aldaar in een moerassig terrein. In den regentijd treedt de Soengei-Kerah als gevolg van haar gering waterbergend vermogen, maar mede ook door de vele belemmeringen benedenstrooms, buiten hare oevers en inundeert dan een groot gedeelte van Medan of ongeveer alle terreinen ten Oosten van de Oranje Nassaustraat gelegen. Het zijn de bewoners van de kampongs Soengei-Rengas, Soengei-Kerah, Pandau en Pertjoet, die van deze overstromingen hinder en schade ondervinden, daar zij in die periode als het ware van de buitenwereld zijn afgesloten en meermalen zelfs hun huizen moeten ontruimen.

In den loop der jaren werden reeds verschillende plannen om van het waterbezwaar verlost te raken, aan de hand gedaan. Het chronisch geldgebrek van de Gemeente liet echter niet toe belangrijke sommen aan de voorgestelde verbeteringen ten koste te leggen en zoo bleef een toestand bestendig, die een groot deel van de inwoners een enorme hinder en last veroorzaakte. Klachten bleven evenmin als verzoeken om verbetering uit, doch hoe ook van de noodzakelijkheid overtuigd, was het onmogelijk de eerste jaren van Medans bestaan als Gemeente een zoo belangrijk, doch improductief werk uit te voeren.

Pas in 1918 kwam er meer perspectief in deze aangelegenheid en wel door de onverwachte interesse, die de Deli Spoorweg Maatschappij in deze aangelegenheid aan den dag legde.

Genoemde maatschappij was door de Gemeente in het bezit gesteld van een bouwterrein van aanzienlijke grootte, gelegen ten Noorden van den Serdangweg, welk terrein tot 1910 als steenbakkerij gebruikt en daardoor geheel was uitgegraven. Om dit terrein voor huizenbouw geschikt te maken was een belangrijke ophooging en aanvulling ervan noodzakelijk. Waar toevoer van zand voor die ophooging van buiten practisch onmogelijk bleek, werd naar een andere wijze om aan grond te komen uitgezien. Een oplossing werd gevonden in het graven van een kanaal met het tweeledige doel,

n.l. om de uitgegraven grond te gebruiken voor ophooging en het gegraven kanaal dienstbaar te maken aan de verbetering van den waterafvoer van Oost Medan.

De D. S. M. trad met de Gemeente en de Deli Maatschappij in overleg en werd in beginsel besloten tot het graven van een coupure ter lengte van 2600 Meter, welke de bestaande Soengei-Kerah bedding voor ongeveer 150 Meter ten Zuiden van den Serdangweg binnen Medan tot $\pm$ 2200 Meter ten Noorden der gemeentegrens weer met elkaar in verbinding zou brengen; feitelijk dus een normaliseering van de Soengei-Kerah.

Bij diens schrijven van 6 Augustus 1918 werd door den Administrateur der D. S. M. een uitgewerkt plan van de voorgenomen doorgraving aangeboden en verklaarde zoowel de D. M. als de Gemeente zich in beginsel er mede accoord.

Aan de D. S. M. werd toegestaan het beneden gedeelte der nieuwe bedding — geheel loopende over de terreinen van de D. M. — te ontgraven over een lengte van ongeveer 1900 Meter en bleef daardoor $\pm$ 300 M van de gemeentegrens verwijderd, doch werd door deze toezegging in de gelegenheid gesteld de voor haar doel noodige grond uit die ontgraving te betrekken.

Aan de Gemeente werd echter niet dadelijk toegestaan de aangevangen ontgraving over de gronden der D. M. voort te zetten omdat genoemde maatschappij — en wellicht terecht — bevreesd was, dat wanneer het genormaliseerde riviergedeelte zou zijn in gebruik genomen, beneden de nieuwe doorgraving overstromingen zouden plaats vinden. Met de Gemeente werd toen overeengekomen, dat de kosten van de te treffen voorzieningen benedenstrooms door beide partijen zouden worden gedragen. Deze voorzieningen, bestaande in den aanleg van enkele nieuwe en ophooging van bestaande dijken, vroegen een uitgave van f 55000.—. De Gemeente zegde toe de helft daarvan aan de D. M. terug te betalen en verzekerde zich daarmee het recht om de doorgraving der nieuwe coupure over de gronden der D. M. door te zetten tot aan de reeds door de D. S. M. gegraven bedding.

Eenmaal zoover, bleef nog de groote moeilijkheid geld te vinden voor de uitvoering van de geheele verbetering, waaronder begrepen den bouw van een nieuwe brug over de Soengei-Kerah in den Serdangweg. Een verzoek aan den Gouverneur der Oostkust van Sumatra om een subsidie uit de Landschapskas van Deli op grond, dat ook de buiten de grenzen van Medan wonende menschen

van de voorgestelde verbetering zouden profiteeren, werd van de hand gewezen. Onderwijl was ook bij de Regeering om hulp en steun aangeklopt en werd dd. 10 October 1920 bij uitvoerig schrijven, vergezeld van tot details uitgewerkte projecten van het door de Gemeente uit te voeren werk, een subsidie van f 195.000.— aangevraagd.

Dit verzoek werd door de Regeering om advies in handen gesteld van den toenmaligen Inspecteur van den Waterstaatsdienst in Noord-Sumatra, doch werd pas door diens opvolger, Ir. Rotteveel, ernstig in studie genomen.

Na vele besprekingen, plaatselijke onderzoeken en detail metingen werden 5 September 1922 genoemde plannen met betrekkelijk gunstig advies aan de Regeering teruggezonden en daarbij voorgesteld aan de Gemeente Medan een subsidie te verleen van f 150.000.— en verder aan haar een scm uit te keeren van f 27500.—, zijnde de bovengemelde bijdrage in de door de D. M. gemaakte kosten.

Begin Maart van verslagjaar werd van de Regeering bericht ontvangen, dat zij bereid was tot het geven van een subsidie van ten hoogste f 150.000.—, doch geen aanleiding vond de aan de D.M. te betalen kosten te vergoeden.

Hoewel op de aangevoerde motiveering voor de weigering van het laatste wel wat viel af te dingen, meende de Gemeente het aanbod te moeten aanvaarden, temeer daar door de gewijzigde economische omstandigheden de noodige werken vermoedelijk goedkoop kunnen worden uitgevoerd dan waarop deze aanvankelijk waren geraamd.

Trouwens het door den Heer Rotteveel genoemde bedrag van f 150.000.— was reeds merkbaar beïnvloed door de daling der arbeidslooonen en de prijzen der materialen.

Door verschillende omstandigheden werd echter pas einde verslagjaar een begin gemaakt met de uit te voeren werkzaamheden, t.w. met den bouw van een brug; daarvoor heeft alleen aankoop van de voor de doorgraving noodige terreinen plaats gehad.

De door de Regeering toegezegde subsidie werd niet in eens gegeven, doch over 3 jaar verdeeld. In verslagjaar kreeg de Gemeente beschikking over f 25000.—, die echter jammer genoeg niet ten volle konden worden verwerkt; in 1924 over f 80.000.— en in het daaropvolgende jaar over het restant.

Daarom kan pas midden 1925 de voltooiing van dit zoo urgente

en voor Oost-Medan hoogst belangrijke werk worden tegemoet gezien.

VOLKSHUISVESTING en KAMPONGVERBETERING.

K a m p o n g P a d a n g - L o e m b a.

In verslagjaar werd van gemeentewege voortgegaan met den bouw van woningen voor den kleinen man.

Ongeveer een jaar nadat kampong Djati Oeloe was gereedgekomen en — zij het nog wat globaal — een overzicht van de behaalde resultaten was te vormen, werd den Gemeenteraad de plannen voorgelegd voor den bouw van een kampong in Oost-Medan, waartoe in beginsel reeds bij de behandeling van de begrooting voor het dienstjaar 1923 was besloten.

Als plaats om deze kampong te bouwen werd aangegeven een terrein ten Zuiden van het Raceterrein gelegen, meer bekend onder den naam van Padang-Loembâ. Dit aan de Gemeente toebehorende terrein werd tot op dat oogenblik in beslag genomen door een groot aantal zeer bouwvallige krotten, waarvan de opruiming alleszins gerechtvaardigd kon worden geacht. De eigenaars dier krotten werden medio Augustus aangezegd het terrein te verlaten en werd om aan de lastgeving te voldoen hun een periode van 3 à 4 maanden gegeven.

Echter meende de Gemeenteraad terecht, de menschen niet zonder meer te mogen verdrijven, doch bood hen in de eerste plaats aan de voorrang bij de beschikbaarstelling van nieuwe gemeentewoningen, of indien ze van dien voorrang geen gebruik wenschten te maken een stukje gemeentegrond, om daarop een ander huisje te bouwen, hoewel dan bij dat bouwen hogere eischen gesteld zouden worden als aan de thans door hen bewoonde krotten.

Verreweg het grootste deel koos het laatste, zoodat bijna alle bewoners van Padang-Loemba te kennen gaven gaarne voor het verkrijgen van een stukje gemeentegrond in aanmerking te komen.

Om aan dat verlangen te voldoen werd een terrein, gelegen ten Noorden van den Serdangweg voor het beoogde doel beschikbaar gesteld, zoodat de ontruiming van Padang-Loemba voortgang kon hebben.

Bij besluit van den Gemeenteraad van 15 Augustus 1923 No. 150 werd accoord gegaan met het voorstel van de Technische Commissie en de Commissie voor de Volkshuisvesting om op den vrijkomenden grond een nieuwe kampong te stichten, die zou bestaan uit 12 woningen type M^a, 18 woningen type O^a, 6 woningen type P en 8 woningen type Q. De beide eerstgenoemde woningtypen komen in hoofdzaak overeen met de typen M en O in Djati Oeloe, met dat verschil, dat 2 slaapvertrekken wat ruimer werden gemaakt en eenige in de practijk noodig gebleken verbeteringen daarin werden aangebracht. De beide laatste zijn nieuwe woningtypen.

Einde verslagjaar kon met den bouw worden aangevangen, doch bleek daarbij spoedig een wijziging van de terreinindeeling, waardoor ruimere verbouwing werd verkregen, noodzakelijk, waartoe dan ook werd overgegaan. De nieuw te bouwen kampong blijft dezelfde naam, Padang-Loemba, behouden zooals deze reeds in den volksmond had verkregen.

De huizen van het type M^a worden voorzien van eigen waterleiding, badkamer en W.C.. De bewoners van de overige huizen zijn aangewezen op de gebruikmaking van een gemeenschappelijk badhuis met openbare privaten. Waar de hiervoor te bouwen inrichting slechts door een klein aantal gezinnen zal worden gebruikt, daar in de naaste omgeving van Padang-Loemba geen andere kampongs worden gevonden, die ervan zullen kunnen profiteeren, moet naar beperking van de kosten der waterlevering voor dit openbare badhuis worden gestreefd. Een normaal badhuis, zooals er meer in de Gemeente worden gevonden, zou de exploitatierekening van Padang-Loemba veel te veel drukken.

K a m p o n g S i d o d a d i.

In het vorige hoofdstuk werd reeds in het kort melding gemaakt van de verhuizing der bewoners uit de oude kampong Padang-Loemba naar een door de Gemeente voor hen beschikbaar gesteld terrein aan den Serdangweg, welk terrein reeds eerder werd uitgegeven aan „Pro Juventute”, doch door die vereeniging weer aan de Gemeente werd teruggegeven.

Voor dit terrein werd een wegenplan ontworpen en voor het beoogde doel verkaveld. Aan elk der toekomstige bewoners werd een terreintje ter grootte van 150 à 180 meter afgestaan om daarop

een huisje te bouwen. Voor het gebruik van den grond werd een vergoeding van f 0.50 per terrein per maand gevraagd, een bedrag voldoende voor dekking der administratiekosten.

Bovendien kregen de menschen vrijstelling van betaling van hasiltanah en weggeld, gedeeltelijke vergoeding der kosten van het transport der bouwmaterialen en werden zij ten slotte in de gelegenheid gesteld de van de „Pasar malem” afkomende materialen voor verlaagden prijs aan te koopen.

Door deze niet onbelangrijke tegemoetkoming van de zijde der Gemeente, gelukte het dan ook de menschen tot betrekkelijk vlug vertrek te bewegen en was daarmede het eerste doel, n.l. ontruiming van de oude kampong bereikt, doch had mede ten doel daardoor te trachten om bij den bouw van de woningen den bewoners wat meer interesse bij te brengen en te zien in hoeverre door het verleenen van hulp zij zelf zouden medewerken tot verkrijging van een betere woning.

Aanvankelijk waren de menschen zeer ingenomen met de door de Gemeente getroffen maatregelen, getuige hun verzoek om de nieuw te bouwen kampong den naam van „Sidodadi” (hetwelk beteekent: „het is gelukt”) te geven.

Jammer dat bij het bouwen zelf al weer dadelijk veel onverschilligheid en nonchalance naar voren trad. De meesten hadden maar het liefst eenzelfde krot gebouwd als zij in Padang-Loemba hadden moeten prijsgeven en konden zich dan ook maar zeer moeilijk schikken naar den door Gemeentewerken uitgeoefenden druk om zich aan de voorgeschreven, maar toch zeer milde regelen te houden. Er bleek heel wat overreding en geduld noodig om tot een eenigszins dragelijke bebouwing te komen. Wat moest aanvankelijk niet kras worden opgetreden en het gebouwde dikwijls weer worden afgebroken en verplaatst en slechts door veel en geregeld toezicht uit te oefenen was het mogelijk de zaak meester te blijven en een redelijke kampong tot stand te brengen. Feitelijk heeft elke bouw onder dergelijke omstandigheden dan ook wel geregeld toezicht noodig.

Ten slotte zijn in Sidodadi dan ook verschillende aardige huisjes verrezen, de meesten echter van menschen, die daaraan een som van f 400.— à f 500.— hebben kunnen besteden. Daarentegen zijn er ook verschillende woningen, die slechts aan minimum eischen voldoen. De wetenschap echter, dat de menschen in veel gevallen geen middelen bezaten een in alle opzichten volmaakt huis te bou-

wen, dikwijls zelfs al voor de allernoodigste uitgaven geld moesten leenen, deed dan ook veel door de vingers zien.

Einde verslagjaar waren reeds enkele huizen gereed en was reeds toen te constateeren, dat er een voor de bewoners betere woongelegenheid zal tot stand komen dan die, waarmede zij zich in Padang-Loemba hadden moeten behelpen.

In totaal zijn in Sidodadi 75 terreintjes, waarop een evengroot aantal huisjes kan worden gebouwd, uitgegeven.

De genomen proef doet zien, dat er op deze wijze wel wat tot stand kan worden gebracht, doch dat de Gemeente wel heel streng toezicht, niet alleen bij den bouw, doch ook later bij de bewoning zal hebben uit te oefenen.

Van de bij Sidodadi toegepaste wijze van steunverleening kunnen het best profiteeren zij, die voldoende middelen bezitten om een behoorlijk huis te bouwen. Voor hen, die zonder bezittingen zijn, zal dus nog naar een andere wijze van hulpverleening moeten worden omgezien. Hoe het ook zij, door hulp te bieden op de wijze als dat in Sidodadi is geschied is zeker verbetering der kampong-toestanden te bereiken.

K a m p o n g r a p p o r t.

Met het ten vorige jare aangevangen onderzoek in de kampongs werd geregeld voortgegaan en was dit onderzoek op het eind van verslagjaar zoo goed als gereed, doch moesten de gegevens slechts nog worden verwerkt om in een overzichtelijk rapport den Gemeenteraad te kunnen aanbieden. Lag het aanvankelijk in de bedoeling het onderzoek te bepalen tot de binnen de eigendoms-grenzen der Gemeente gelegen kampongs, al spoedig trad de wenschelijkheid naar voren om ook de Sultanskampongs en de kampongs buiten de Gemeente doch onmiddellijk daaraan grenzende in het onderzoek op te nemen om daardoor een meer volledig overzicht van het vraagstuk der kampongverbetering te krijgen. De uit dat onderzoek voortvloeiende werkzaamheden namen zeer veel tijd in beslag, terwijl het in niet geringe mate werd bemoeilijkt door de weinig toeschietelijkheid door de bewoners aan den dag gelegd om de noodige inlichtingen te verstrekken.

In totaal werden 4358 woningen, waarvan er 2618 in de kampongs binnen het eigendomsgebied der Gemeente en 1740 in de Sultanskampongs zijn gelegen, onderzocht. Het onderzoek in de

kampongs *buiten* Medan gelegen droeg een meer oppervlakkig karakter.

Bij dit onderzoek is wel zeer overtuigend gebleken, dat er heel wat aan de huisvesting ontbreekt en dat aan de geconstateerde toestanden in het algemeen, doch die van de huisvesting van den minderen man in het bijzonder, aandacht dient te worden geschonken.

BOUWTOEZICHT.

Algemeene beschouwing.

Veel verbetering viel er in het afgelopen jaar ten opzichte van het bouwen niet te bespeuren. De gedrukte toestand van de beide voorafgaande jaren bleef bestendigd.

Het geringe aantal kedehs en petaks, hetwelk in verslagjaar werd gebouwd, doet zien dat de bouwer nog steeds huiverig is nieuwe werken onderhanden te nemen, hetgeen eenigszins is te begrijpen, gezien de vele kedehs en dan speciaal die, welke in de laatste jaren werden gebouwd, welke onverhuurd bleven of wel ver beneden den werkelijken prijs moesten worden verhuurd, zoodat het daarin gestoken kapitaal niet voldoende rendabel gemaakt kon worden.

De prijzen van materialen en arbeidsloozen zijn niet onbelangrijk gedaald, waardoor het bouwen dan ook goedkooper kon geschieden dan enkele jaren geleden en kan dit als reden worden aangenomen waarom enkele particulieren ondanks de mogelijke kans van leegstaan van hun nieuw te bouwen perceelen, toch tot dien bouw overgingen.

De moeilijkheid om bouwcrediet te krijgen speelde ook een voorname rol, hetwelk bleek uit het feit, dat een aantal houders van bouwvergunningen of in 't geheel niet bij machte waren den voorgenomen bouw te beginnen of slechts een gedeelte van het werk afmaakte en met de rest moesten wachten op betere tijden. Herhaaldelijk werd ook verlenging van de verleende vergunning aangevraagd.

Bouwvergunningen.

In verslagjaar werden voor het gedeelte der Gemeente, waarop de Medansche Bouwverordening van toepassing is, 295 bouwvergunningen uitgereikt, welke betrekking hadden op den bouw van:

20 Europeesche woningen,
29 kedehs, pètaks, enz.
7 werkplaatsen en pakhuizen,
1 schoolgebouw,
1 wajanggebouw,
4 ondergrondsche opslagplaatsen voor benzine,
14 bijzondere gebouwen,
52 kleine bouwwerken,
19 tijdelijke bouwwerken,
en het doen van
57 groote verbouwingen en
142 kleine verbouwingen.

Voor werkjes, waarvan de kosten minder dan f 50.— bedroegen, werden 86 mondelinge vergunningen verleend.

Tijdens de behandeling werden 3 bouwaanvragen door belanghebbenden op eigen verzoek ingetrokken.

Bijlage VI geeft een beknopt overzicht van de werkzaamheden van het Bouwtoezicht over de laatste 10 jaren.

Rooigeld.

Aangezien de ontvangsten aan rooigelden in 1922 zeer belangrijk waren gedaald was voor alle zekerheid het bedrag der rooigelden voor 1923 laag geraamd en daarvoor dan ook slechts een post van f 5000.— op de begrooting gebracht.

Deze lage raming werd belangrijk overschreden; een bedrag van f 7293.60 werd aan rooigelden ontvangen, hetgeen, al is het dan in geringe mate, wijst op eenige verbetering in het bouwbedrijf.

Afgewezen verzoeken om bouwvergunning.

Zes aanvragen om bouwvergunning moesten worden afgewezen, aangezien deze in strijd waren met de bepalingen der Medansche Bouwverordening.

In de meeste gevallen bleek de aanvrager niet in staat tot het indienen van de noodige bescheiden en moest daarom dan afwijzend op de aanvragen worden beschikt.

Intrekking en verlenging van verleende bouwvergunningen.

Het door de aanvragers niet met de werkzaamheden aanvangen binnen den in de verordening gestelden termijn, alsmede het

vervangen van reeds goedgekeurde projecten door nieuwe, maakte het noodig om 5 vergunningen in te trekken.

Tevens werden 9 verzoeken om verlenging van bedoelden termijn ingediend en steeds in verband met de tijdsomstandigheden toegestaan, echter in meerdere gevallen met de mededeeling, dat onder geen voorwaarde meer verlenging zou worden verleend, welke mededeeling alleen werd gedaan wanneer reeds voor de derde maal verlenging van bedoelden termijn werd gevraagd.

Inspecties.

Geregeld werd controle gehouden over $\pm$ 89 bouwwerken, uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen der Medansche Bouwverordening.

Het totaal der inspecties over het verslagjaar bedroeg 7519, hetgeen neerkomt op een gemiddelde van 28 per dag, zoodat vrijwel om de 3 dagen elk werk kon worden bezocht, terwijl daarnevens nog de kleine werkjes, waarvoor mondelinge toestemming was verleend, werden geïnspecteerd.

Kampong Bouwverordening.

Voor het gedeelte der Gemeente, vallende onder de bepalingen der Kampong Bouwverordening, werden 59 bouwvergunningen uitgereikt, welke betrekking hadden op den bouw van:

43 woonhuizen,

12 petaks,

2 stallen

en het doen van:

15 verbouwingen.

In 't geheel werden, ter controleering der in uitvoering zijnde werken, 1289 inspecties gehouden, waarbij in hoofdzaak de aandacht werd geschonken aan het opvolgen van de eischen der Pestbestrijding, hetgeen voor den kampongbouw wel als een der eerste eischen moet worden beschouwd.

Afgewezen werden 4 bouwaanvragen, aangezien de belanghebbenden in gebreke bleven de vereischte vergunning van den grondeigenaar, om op diens grond te bouwen, over te leggen.

Afkeuring bouwvallige huizen.

Hoewel het in de bedoeling lag geregeld door te gaan met het afkeuren van woningen, welke daarvoor in aanmerking kwamen,

ondervond dit eenige stagnatie wegens de door den Landrechter gegeven uitlegging aan het bepaalde bij artikel 80 der Medansche Bouwverordening, waarop de bedoelde afkeuringen waren gebaseerd.

Het bleek n.l., dat de Landrechter bedoeld artikel voor twee uitleggingen vatbaar achtte en zodoende iemand vrijsprak, die in gebreke was gebleven binnen den gestelden termijn zijn perceel af te breken.

Hierom was het noodig de redactie van meergenoemd artikel zoodanig te wijzigen, dat veroordeeling op een geconstateerde overtreding kon volgen.

Het gevolg van deze wijziging was, dat ook alle personen, die tot dusverre in gebreke waren gebleven aan de gegeven schriftelijke lastgeving te voldoen, wederom moesten worden aangeschreven hunne perceelen af te breken, waarbij een nieuwe termijn moest worden vastgesteld.

Na de ondervonden stagnatie kon worden overgegaan tot het afkeuren van verschillende perceelen in kampong Koeboer en in het gedeelte van kampong Keling achter de Colombostraat. In totaal werden 14 personen aangeschreven om de hun toebehoorende woningen, ten getale van 37, af te breken. Ook werden in kampong Bantam 2 perceelen, aan twee eigenaars toebehoorende, afgekeurd, terwijl het verder nog noodig bleek om de bijgebouwen van twee woonhuizen aan den Paleisweg af te keuren.

Voor het afbreken van twee afgekeurde kedehs aan de Moskeestraat in de z.g.n. kampong Mesdjid, toebehoorende aan een toengkoe en een datoek, werd de hulp van den Toengkoe Besar ingeroepen, aangezien deze menschen zich beriepen op zekere rechten en meenden, dat de Gemeente niet bevoegd was hen te gelasten de bouwvallige krotten af te breken.

Einde verslagjaar was deze zaak nog niet opgelost.

Waar de eigenaars van verschillende bouwvallige krotten in de kampongs, uitgezonderd die, welke gelegen zijn in kampong Koeboer en hoofdzakelijk aan Chetties toebehooren, veelal tot de armen behoren, is het voor velen hunner dikwijls moeilijk om een andere woongelegenheid te bekomen, zoodat met eenige lankmoedigheid moest worden opgetreden. Zoonoodig werd de termijn, waarbinnen hun woonhuis moest zijn afgebroken, verlengd.

Bijna zonder uitzondering werd gevolg gegeven aan de lastgeving het bouwvallige af te breken.

Werkzaamheden in het belang der openbare gezondheid en veiligheid.

De eigenaars der brandgangen achter de huizen rondom de vischpasar, m.a.w. in het stadsgedeelte begrensd door Marktstraat, Nieuwe Markt, Kerkstraat en Spoorstraat, werden verplicht die brandgangen in goeden staat te brengen.

Om echter de gangen in redelijken staat te houden zou het noodig zijn om *voortdurend*, d.w.z. dag in dag uit controle daarop uit te oefenen, aangezien van de zijde der bewoners niet de minste medewerking werd ondervonden en de verbeterde gangen in minimum van tijd in denzelfden verwaarloosden toestand verkeerden. Deze maatregel kan, aangezien door Gemeentewerken daarvoor over geen personeel wordt beschikt, niet worden doorgevoerd en was het slechts mogelijk op zekere tijden inspectie te houden. Waar ook de politie blijkbaar niet bij machte is meer controle uit te oefenen, komt de uitgevoerde arbeid niet volkomen tot zijn recht.

Met het onderzoek der houten puibalken werd geregeld doorgegaan en was het noodig 58 eigenaren van kedeh's aan te schrijven om de houten puibalken van hun perceelen, waarvan het totaal 288 bedroeg, door betonbalken te vervangen. Van de zijde der eigenaren werd weinig tegenwerking ondervonden, daar door hen werd ingezien, dat bedoelde verandering noodig was.

Hoewel het in de bedoeling ligt om geleidelijk met genoemde werkzaamheden voort te gaan, kan dit slechts langzaam geschieden, daar alleen bij besliste noodzakelijkheid hiertoe wordt aangedrongen.

BIJZONDERE WERKZAAMHEDEN.

Voor de Brandweer werd in de werkplaats van Gemeentewerken een ladderwagen aangemaakt.

Het paard van deze wagen is bij Gemeentewerken gestald en wordt door dien dienst ook onderhouden.

Bij de nieuwe brandkranen werden aanwijspaaltes geplaatst, terwijl verschillende oude, gebroken paaltjes werden vervangen. Alle oude paaltjes werden opnieuw geschilderd en genummerd.

Ter voorkoming van brand in de lalang en het djatibosch achter de woningen in Djati Oeloe, werd het terrein daar ter plaatse schoongemaakt.

Verschillende geprojecteerde wegen in Polonia werden opengekapt en de in de tracés staande boomen gekapt.

Op de Europeesche begraafplaats werd een wachthuisje gebouwd en de ijzeren inrijhekken verbreed.

Ter uitvoering van de bepalingen der verordening op den verkoop van sterken drank in het klein werd de jaarlijksche inspectie over de betrokken localiteiten gehouden en het noodige verricht om die lokalen aan de voorgeschreven bepalingen te doen beantwoorden.

In het afgelopen jaar hadden de bij de Hongkongverordening vastgestelde halfjaarlijksche inspecties over de hongkongs plaats. Gekeurd werden 871 hongkongs tegen 842 in het vorige jaar.

Voor de regeling van het verkeer werden bij verschillende wegen, gelegen tusschen de Kesawan en Spoorstraat (oude Chi-neesche wijk) en enkele wegen in kampong Keling waarschuwborden geplaatst.

Behandeld werden een negentiental aanvragen om vergunning voor het in voorraad hebben en den verkoop in het klein van benzine.

Ter uitvoering van de bepalingen der hondsdelheidordonnantie werden in de werkplaats van Gemeentewerken een aantal muilkorven als model aangemaakt, alsmede een tweede wagen, noodig bij het opvangen van honden.

Bij de politieposthuizen aan den Kapiteinsweg, Coenstraat en Esplanade werden bergplaatsen voor raderbrancards aangebouwd.

Medan, Maart 1924.

Staat van de werklieden, op 31 December 1923 bij Gemeente Werken in dienst.

OMSCHRIJVING VAN DE ARTIKELEN	Hoofdman- doers	Mandoers	Koelies	Stalknechten	Voerlieden	Wakers bad- huis	Machinisten walsen	Stokers walsen	Wakers walsen	Baas smid	Smeden	Timmerlieden	Wagenmaker	Schilders	Chaufeur	Hulpchauffeur
Onderhoud van wegen		1	24				2	2	2							
Herstelling van wegen		1	12				1	1	1							
Werken voor derden		1	12													
Aankoop en onderhoud walsen enz.	1		2	1						1	1		1	1		
Onderhoud van plantsoenen		1	10													
Kosten van besproeiing					8										1	1
Onderhoud van sproeiwagens			1								1		1			
Schoonhouden wegen, pleinen enz.		8	140		2											
Schoonhouden van rivieren			6													
Onderhoud van spoelleidingen			3													
Ophalen huishoud- en ervenvuil			6		22											
Onderhoud vuilniswagens											1	1	1	1		
Ophalen faecaliën	1		3		4											
Onderhoud stallen				6												
Voeding voor trekdieren		1	10													
Schoonhouden openbare badhuizen						12										
Asfalteering van wegen		1	12				1	1	1							
	2	14	241	7	36	12	4	4	4	1	3	1	3	2	1	1

BIJLAGE: II.

Staat van het materieel op 31 December 1923.

Aantal.	Omschrijving	Opmerkingen.
3	10 tons stoomwalsen	
2	6 " "	
1	5 " "	
2	Ossenwalsen	
1	Steenbreker	
1	Motorsproeiwagen	
10	Vierwielige sproeiwagens	
2	Haspelwag. met slangen en straalpijp	
24	Verschillende transportwagens	
32	Vuilniswagens	
15	Handwagens (voor straatvuil)	
12	Modderwagens (ijzeren)	
8	Faecaliën tankwagens	
1	" slangenwagens	
2	" pompen	
2	Veegmachines	
3	Aambeelden	
1	Draaibank	
1	Groote boormachine	
1	Kleine "	
1	Buigmachine	
1	Draadsnijmachine	
2	Veldsmidsen	
2	Takels	
6	Vijzels	
1	Pijpafsnijder	
4	Stel snijgereedschappen	
6	Groote asfaltkookketels	
1	Kleine "	
2	Ketelwagens	
6	Lorries met 500 M. draagbaar spoor	
6	Betonbuisvormen.	

BIJLAGE: III.

WIJKVERDEELING
van den Veeendienst op 31 December 1923.

Wijk I.	Padang Boelanweg, Valentijnstraat, Bothstraat, Daendelsstraat, Idenburgstraat, Daratweg, Achterweg, Bindjeiweg, Skipweg, Gloegoerweg, Gemeente Kampong Skip, terrein om Gemeentepasser, Coenstraat, Rivierpad.
Wijk II.	Bentengweg, Poloniaweg, Electriciteitsweg, Residents- weg, Kanonnenweg, Manggalaan, Kroesenstraat, Calcuttastraat, Colombostraat, Madrasstraat, Negapatam- straat, Ceylonstraat, Bombaystraat, Max Havelaarlaan, Gemeente Kampong Djati Oeloe, gedeelte van Ballot- Rahder- en v.d. Plasstraat, Voetpad, Parkstraat, Kam- pementsweg, Verlengde Manggalaan, Ceintuurbaan, Kartinilaan Zuidzijde.
Wijk III.	Paleisweg, Rensstraat, Soekamoelia, Controleurstraat, Nieuwstraat, Voorstraat, Tjong A Fieweg, Maleische- straat, Kampong Auer, Gang Mantri, Gedeelte Kerk- straat, Smidstraat, gedeelte Spoorstraat en kampong Soeka Radja.
Wijk IV.	Oude Markt, Hüttenbachstraat, Japanschestraat, Kesawan, Hindoestraat, Moskeestraat, Rensstraat, Datoestraat, Spoorstraat, Tepekongstraat, Marktstraat, Pacht- straat, Nieuwe Markt en Vleeschmarkt.
Wijk V.	Nienhuisweg, Cremerweg, Demmeniweg, Stationsweg, Stationsplein, Societeitsweg, gedeelte Serdangweg tot het spoor, Boolweg, Pakhuisweg, Laboeanweg en de wegen rond de Esplanade.
Wijk VI.	Balistraat, Riouwstraat, Bankastraat, Klingenstraat, Hospitaalweg, Depotweg, Hailohongstraat, Wilhelmina- straat vanaf Prins Hendrikstraat, Verlengde Hakka- straat, Merapistraat, Bromostraat, Sindorostraat, Ren- baanstraat, Serdangweg vanaf spoor tot Oranje Nassau- straat, gedeelte Soengei Kerahstraat, Celebesstraat, Billi- tonstraat, Lombokstraat, Krugerstraat, Siakstraat, Lang- katstraat, Asahanstraat, Djatilaan, Kampong Doerianweg en Timorstraat.

Wijk VII	Hakkastraat, gedeelte Kerkstraat, Prins Hendrikstraat, gedeelte Wilhelminastraat, Luitenantsweg, Tjong Yong Hianstraat, Kapiteinsweg, Pekingstraat, Dardanellenstraat, Cantonstraat, Shanghaistraat, Toengkastraat, Taypoestraat, Amoystraat, Hainanstraat, Swatowstraat, Manillastraat, Slamatraat, Gedehstraat, Kloetstraat, Salakstraat, Willisstraat, Merapistraat, Foetjanstraat, Hokkianstraat, Hongkongstraat, Yan Khing Hianstraat, en Teoetjoestraat.
Wijk VIII	Oranje Nassaustraat, Serdangweg vanaf Oranje Nassaustraat tot Gemeentegrens, Julianastraat, Emmastraat, Wilhelminastraat, vanaf Spoorwegovergang tot Djaln Antara, Louisestraat, Frederik Hendrikstraat, Willemstraat, Amaliastraat, Frisostraat, van Hogendorpstraat, de Wittstraat, v. Maasdamstraat, Oldenbarneveldtstraat, gedeelte Djaln Antara, Mauritsstraat, Avroslaan, Adolfstraat, van Dillenburgstraat, Marnixstraat, Pertjoetweg, Soengei Kerahstraat, Soengei Rengasweg.
Wijk IX	Djaln Mahkamah, Djaln Radja, Djaln Djaparis, Djaln Poeri, Djaln Amalioen, Djaln Oetama, Djaln Antara, Djaln Laksana, Djaln Missigit, Djaln Toe-toepan en de wegen bij de gemeentelijke badhuizen.

Bijlage: IV.

WIJKVERDEELING VOOR DEN SPROEIDIENST.

Wijk nummer:	Straatnamen:	Trek- kracht:	Lengte der te be- sproeien wegen:	Aantal malen te be- sproeien:	Totaal te besproeien oppervlak in M ² .	Bijzonderheden.
I.	Pad. Boelanweg Bindjieweg Passer Petissah Coenstraat Calcuttastraat Ged. Kroesenstraat Madrasstraat Negapatamstraat Colombostraat Bombaystraat	Paarden of muil- dieren	2730 1205 135 125 335 180 225 225 135 160	2 2 3 3 3 2 2 2 2 2	27300 12050 6075 1875 5025 1800 2250 2250 1350 1600 61575 M ²	driemaal in het rond
II.	Electriciteitsweg Ged. Poloniaweg Manggalaan Kanonnenweg Residentsweg Parkstraat Ged. Kroesenstraat Kampementsweg Bentengweg Jan Ligthartlaan Kartinilaan Max Havelaarlaan	muil- dieren	450 1295 750 350 700 390 350 285 370 425 450 600	3 2 2 2 3 2 2 2 2 2 2 2	6750 12950 7500 3500 10500 3900 3500 2850 3700 4250 4500 6000 69900 M ²	
III.	Demmeniweg Japanschestraat Hüttenbachstraat Nienhuisweg	muil- dieren	280 155 420 210	2 2 3 3	2800 1450 6300 6300 16850 M ²	dubbel
		Over te brengen:				

Wijk nummer:	Straatnamen:	Trek- kracht:	Lengte der te be- sproeien wegen:	Aantal malen te be- sproeien:	Totaal te besproeien oppervlak in M ² .	Bijzonderheden.
		Overgebracht			16850 M ²	
	Cremerweg		480	3	7200	
	Societeitsweg		245	3	3675	
	Stationsweg		275	2	5500	
	Stationsplein		190	2	5700	driemaal
	Ged. Serdangweg		230	2	6900	dubbel
	Boolweg		920	2	9200	
	Laboeanweg		750	2	7500	
					62525 M ²	
*) IV.	Oude Markt		420	3	6300	
	Hindoestraat		115	2	1150	
	Moskeestraat		570	3	8550	
	Datoekstraat		70	2	700	
	Rensstraat		205	2	2050	
	Controleurstraat	muil- dieren	100	2	1000	
	Kesawan		505	3	15150	dubbel
	Pachtstraat		290	2	2900	
	Nieuwe Marktstr.		500	3	7500	
	Tepekongstraat		215	3	3225	
	Marktstraat		185	3	2775	
	Vleeschmarkt		90	3	1350	
					52650 M ²	
V.	Paleisweg		1540	3	23100	
	Soekamoelia		375	3	5625	
	Rond Gouverne- ments kantoren	muil- dieren	130	2	2600	dubbel
	Ged. Kerkstraat		200	3	3000	
	Spoorstraat		500	3	15000	dubbel
	Smidstraat		75	3	1125	
		Over te brengen:			50450 M ²	
*)	De sproeiwagen in wijk IV gaat des morgens voor de veegploeg uit en besproeit dan ±				15000 M ²	

Wijk nummer:	Straatnamen:	Trek- kracht:	Lengte der te be- sproeien wegen:	Aantal malen te be- sproeien:	Totaal te besproeien oppervlak in M ² .	Bijzonderheden.
VI.	Gang Mantri Tjong A Fieweg Voorstraat Nieuwstraat	Overgebracht:			50450 M ²	
			450	2	4500	
			170	2	1700	
			340	2	3400	
			525	2	5250	
					65300 M ²	
	Javastraat Timorstraat Balistraat Bankastraat Riouwstraat Klingenstraat Hospitaalweg Depotweg Gd. Wilhelminastr. Djatilaan Kamp. Doerianweg Ged. Sgei Kerahstr.	ossen	440	2	4400	
			440	2	4400	
			390	2	3900	
			180	2	1800	
			160	2	1600	
			475	2	4750	
			315	2	3150	
			310	2	3100	
			340	2	3400	
			300	2	3000	
			350	2	3500	
			520	2	5200	
					42200 M ²	
VII.	Ged. Julianastraat Ged. O. Nassaustr. Louisestraat Emmastraat Freder. Hendrikstr. Frisostraat Ged. Djalan Antara „ Wilhelminastr. „ Djal. Djaparis „ „ Radja	ossen	520	2	5200	
			420	2	4200	
			515	2	5150	
			515	2	5150	
			575	2	5750	
			245	2	2450	
			515	2	5150	
			390	2	3900	
			350	2	3500	
			280	2	2800	
					43250 M ²	

Wijk nummer:	Straatnamen:	Trek- kracht:	Lengte der te be- sproeien wegen:	Aantal malen te be- sproeien:	Totaal te besproeien oppervlak in M ² .	Bijzonderheden.
VIII.	Gaat voor de veeg- ploegen en veegma- chine uit in de Chi- neesche buurt, waar- na de nieuw aange- legde straten links en rechts van de Prins Hendrikstraat gelegen, worden be- sproeid. Het te besproeien oppervlak bedraagt	ossen			$\pm 42500 \text{ M}^2$	
IX.	Ged. Serdangweg Ged. O. Nassaustr. Prins Hendrikstraat Ged. Wilhelmina- straat Kapiteinsweg Pekingstraat Hongkongstraat Cantonstraat Shanghaistraat Swatowstraat Tjong Yong Hian straat Ged. Kerkstraat „ Hakkastraat Luitenantsweg	motor	1040 1150 575 1370 430 430 400 425 440 385 427 100 320 425	4 4 4 3 3 3 3 3 2 2 3 2 2 3	41600 46000 23000 41100 12900 12600 12000 12750 8800 7700 12810 2000 66400 12750	252410 M^2

Hierbij komt nog voor het besproeien van verschillende buiten-wegen tot een oppervlakte van $\pm 65000 \text{ M}^2$, welke in den vooravond worden besproeid.

BIJLAGE: V.

WIJKVERDEELING

voor den Vuilnis-Ophaaldienst op 31 December 1923.

No. Wagen.	STRAATNAMEN.
1.	Padang Boelanweg vanaf Calcuttastraat tot grens Valentijnstraat, Bothstraat, Idenburgstraat, Baboerastraat, Coenstraat, Calcuttastraat, Madrasstraat, Colombostraat, Negapatamstraat, Ceylonstraat, Gedeelte Kroesenstraat vanaf Calcuttastraat tot het einde.
2.	Parkstraat, Kroesenstraat, Rahderstraat, Ballotstraat, v.d. Plasstraat, Manggalaan, Residentsweg vanaf Kroesenstraat tot Poloniaweg.
3.	Electriciteitsweg, Residentsweg tot Poloniaweg, Poloniaweg vanaf begin tot Residentsweg, Kampementsweg, Bentengweg en de gestationeerde wagen van de kazerne.
4.	Padang Boelanweg vanaf Calcuttastraat tot Passer Petissah, Rond Passer Petissah, bak Passer Petissah, Bindjeiweg, Skipweg, Gemeente Kampong Skip en de gestationeerde wagen van het hospitaal.
5.	Poloniaweg vanaf Residentsweg tot einde, Kanonnenweg, Jan Ligthartlaan, Kartinilaan, Max Havelaarlaan, Gemeente Kampong Djati Oeloe.
6.	Oude Markt, Hindoestraat, Moskeestraat vanaf Oude Markt tot Datoekstraat, Japanschestraat, Demmeniweg, Cremerweg vanaf den Demmeniweg tot de Kesawan.
7.	Moskeestraat van Datoekstraat tot Soekamoelia, Kesawan tot Marktstraat, Marktstraat, Rensstraat, Controleurstraat en de gestationeerde wagen bij de firma Rathkamp. Nieuwe Markt tot Marktstraat, Kerkstraat tot Spoorwegovergang en de brandgangen 15 en 16 gelegen tusschen Kesawan, Marktstraat, Nieuwe Markt en Kerkstraat.
8.	Soekamoelia, Voorstraat, Nieuwstraat, Tjong A Fieweg, Paleisweg, Smidstraat, Maleischestraat, Gang Mantri, Kampong Auer.

No. Wagen.	STRAATNAMEN.
9.	Kesawan vanaf de Marktstraat tot den Nienhuisweg, Nienhuisweg, Societeitsweg, Stationsweg, Boolweg tot Serdangweg, Serdangweg links tot spoorwegovergang, Pakhuisweg, Gedeelte Nienhuisweg en de gestationeerde wagen van Hotel de Boer, Datoekstraat met bak Moskeestraat.
10.	Pachtstraat, Tepekongstraat, Nieuwe Markt, Marktstraat vanaf Nienhuisweg tot aan de Tepekongstraat, Brandgangen achter het Medan Hotel, bak a/d Nieuwe Markt, Spoorstraat met Vleeschmarkt en bak bij de Vischpasar.
12.	Serdangweg vanaf de spoorwegovergang tot aan de Wilhelminastraat, Wilhelminastraat vanaf den Serdangweg tot aan de Hakkastraat, Timorstraat, Balistraat, Bankastraat, Riouwstraat, Klingenstraat, Hospitaalweg, Depotweg, Hailohongstraat, vanaf Klingenstraat tot Wilhelminastraat.
13.	Pekingstraat, Hongkongstraat, Cantonstraat, Shanghaistraat, Swatowstraat, allen vanaf de Hakkastraat tot aan de Tjong Yong Hianstraat, Teotjoestraat, Prins Hendrikstraat, Luitenantweg, Merapiststraat, Bromostraat, Renbaanstraat en Sindorostraat.
14.	Serdangweg vanaf Wilhelminastraat tot brug, Celebesstraat, Billitonstraat, Lombokstraat, Siakstraat, Krugerstraat, Asahanstraat, Soengei Kerahstraat, Oranje Nassaustraat vanaf den Serdangweg tot aan de Avroslaan, Pertjoetweg, Avroslaan en de gestationeerde wagen bij de Deli Rijclub.
15.	Tjong Yong Hianstraat, Wilhelminastraat vanaf de Tjong Yong Hianstraat tot aan den Kapiteinsweg, Swatowstraat idem, Shanghaistraat idem, Cantonstraat idem, Hongkongstraat idem, Pekingstraat idem, Foetsjastraat, Hainanstraat, Amoystraat, Kapiteinsweg, Manillastraat, Dardanellenstraat en Groentenpasser.

BULAGE: VI.

WERKZAAMHEDEN van het Gemeentelijk Bouwtoezicht over de jaren 1914 tot en met 1923.

Jaar	Aantal uitge- reikte bouwver- gunningen	Aantal Gebouwen:				Groote ver- bouwingen	Ontvangen Rooi- gelden	Bebouwde oppervlakte in M ²			Afgekeurd		Aanmerkingen
		Europee- sche woningen	(Kedeh's) voor Inl. en Chin.	Winkel- huizen en kantoren	Bijzon- dere gebouwen			Begane grond	Verdie- ping	Totaal	Huizen	Kleine bouwver- ken	
1914	185	46	182	3	39	86	f. 7101.80			26.291	29	78	
1915	200	43	175	3	50	74	7537.95			30.715	85	78	
1916	154	24	147	5	24	88	7673.73			32.931	75	47	
1917	211	75	170	7	109	32	11479.04			53.042	5	62	
1918	227	85	358	14	59	87	19250.75			89.393	10	—	
1919	283	60	427	9	85	37	18513.09	67.431	26.059	93.490	—	—	
1920	357	47	400	7	47	40	19248.50	75.209	25.602	100.811	—	—	
1921	288	15	127	6	28	34	12730.72	48.452	19.869	68.321	61	—	
1922	265	14	53	—	25	31	6153.65	12.882	3.100	15.982	47	—	
1923	295	20	29	7	20	57	7293.60	18.443	1.465	19.908	37	2	

BIJLAGE: VII.

STAAT VAN AFGEKEURDE WONINGEN.

Naam v/d eigenaar:	Plaatsaanduiding:	Omschrijving:
Tjong Kong Tat	Paleisweg 6-8	bijgebouwen
Djemila	Kp. Bantam 19A.	1 woonhuis
Djalal	„ „ 35	1 „
Amoerdom	„ Koeboer 53-54	2 woonhuizen
Kario	„ „ 98	1 woonhuis
Sech Abd. bin Saleh bin Abd. Azis	„ „ 91-91A	2 woonhuizen
V. S. A. M. Welajoedan Chetty	„ „ 102-103-103A	3 „
S. M. Menatjee Sundaram	„ „ 66A	1 woonhuis
S. V. Menatjee Sundaram	„ „ 31	1 „
M. R. M. Somasundaram Chetty	„ „ 57	1 „
R. M. N. Nagappa Pillay	„ „ 36, 38 t/m 43	7 petaks
P. V. Sabapathie Padayachie	„ „ 32 b-c	2 „
R. M. N. Nagappa Pillay	„ „ 32 E, F, H t/m M.	8 „
R. M. A. L. Raman Chetty	„ „ 32G	1 woonhuis
M. Nena Mohamad	„ „ 34B	1 „
Gurditsingh	„ „ 36-38-40-40A.	4 woonhuizen
R. M. A. L. Ameyappa Pillay	„ „ zonder No.	1 woonhuis

BIJLAGE: VIII.

STAAT VAN PERCEELEN,
waaraan op last van het Bouwtoezicht herstellingen worden verricht.

Naam v/d eigenaar:	Plaatsaanduiding:	Omschrijving:
Oen Huat Kim	Moskeestr. 20,30en32	Vervangen houten pui- balken door beton
T. S. Muturaman Chetty	„ 22	„
M. M. P. L. Suppramanian Chetty	„ 28	„
R. M. A. N. K. Raman Chetty	„ 34	„
Hadji Abdul Hamid	„ 38-40	„
Hadji Ibrahim	„ 51 en 61	„
Hd. Moh. Amat Saleh	„ 53	„
Boen Jai Kong	„ 55	„
Hd. Moh. Zin e. a.	„ 57-59	„
Hadji Basir	„ 63	„
Hadji Ismael	„ 65-67	„
Oen Huat Kim	„ 69 t/m 75	„
„	„ 85 t/m 93	„
„	„ 103 t/m 107	„
Ng Tee Tong Stichting	„ 109 t/m 121	„
Tjong Koei Jin	„ 54	„
Oen Huat Kim	„ 72 t/m 76	„
Malim Mohamad	„ 78	„
Oen Huat Kim	„ 80 t/m 86	„
Dt. Hadji Aroen	„ 188	„
Lie Tjoean Soei	Shanghaistr. 94 t/m 98	„
Go Soen Kim	„ 70 t/m 74	„
Lie Phie Soe	„ 59 t/m 65	„
Go Tjau Joh	„ 67 t/m 75	„
H. M. Tan Tang Ho	Tjong Jong Hianstraat 51 t/m 59	„
„	„ 44 t/m 54	„
Tjan Ah Kaw	„ 61 t/m 65	„
Siang Hong	„ 67-69	„
Wee Beng Kim	„ 75	„

Naam v/d eigenaar:	Plaatsaanduiding:	Omschrijving:
Ng Tee Tong Stichting	Marktstr. 51 t/m 59	Vervangen houten pui-
"	Vleeschmarkt 1 t/m 17	balken door beton
Oen Kian Lim	Marktstr. 2, 6 en 18	"
Ng Ho Hian	" 4	"
Oen Tjap Lim	" 8	"
Ang Tok Seng	" 12	"
Lian Ho	" 14	"
Lan Tjan	" 20	"
Lam To	" 24	"
King Son & Co.	" 26	"
Ken Leong Seng	" 16	"
Tan Soei Keng	" 30	"
Wong Hong Bouw	" 32	"
"	N. Markt 66 t/m 72	"
Tjong Hau Lung	" 99 t/m 113	"
Erven Tjong A Fie	" 85 t/m 93	"
Tho Thak Woh	" 24-26	"
Gurditsengh	" 29-31	"
P.S. Suppramian Chetty	" 33	"
Erven Tjong A Fie	Marktstr. 34 t/m 38	"
Tho Thak Woh	Tepekongstr. 29	"
Tjong Han Liong	" 55 t/m 59	"
Law Jok Haw	" 25	"
V.A.M. Muturaman Chetty	Spoorstr. 24	"
Tan Tjoe Han	Hakkastr. 11	"
Tan Hong Tjio	" 13	"
T.S. Muturaman Chetty	" 15	"
Ho A Sam	" 17-19	"
Aishama	" 21-23	"
Loe Ei Tjong	" 25	"
Quah Siew Kee	" 27	"
Chunghwa Shangyeh Mij.	" 29-31	"
Tjong San Fie	" 33	"
Lie Tjoean Soei	" 35 t/m 45	"
H. M. Tan Tang Ho	Cantonstr. 46 t/m 56	"

Naam v/d eigenaar :	Plaatsaanduiding :	Omschrijving :
Choa A Swan	Cantonst. 60	Vervangen houten pui-
H.M. Tan Tang Ho	„ 70 t/m 76	balken door beton
Cheah Seng Siew	„ 77 t/m 85	„
Go Soen Kim	„ 119 t/m 123	„
Dt. Bahaoedin	Kapiteinsweg 8	„
Oen Huat Kim	„ 10 t/m 22	„
Tan Soei Keng	„ 36-38	„
Lie Tjoean Soei	„ 55 t/m 67	„
Cheah Seng Siew	Tjong Yong	„
„	Hianstraat 56 t/m 86	„
„	Shanghaistr. 60 t/m 68	„
V.A.M. Muturaman Chetty	Vischpassar 1, 5, 7 en 9	„
Erven Tjong A Fie	„ 2 t/m 12	„
„	„ 40 t/m 50	„
Tan Soei Keng	Luitenantsweg	„
„	15 t/m 37	„
„	Hakkastr. 20 t/m 40	„
A.M. Muturaman Chetty	Marktstr. 44 t/m 72	Verbeteren waterafvoer
„	Spoorstr. 18 t/m 24	„
„	Vischpassar 1 t/m 15	„
Erven Tjong A Fie	„ 2 t/m 50	„
„	Nieuwe Markt	„
„	81 t/m 93	„
Tjong Hau Lung	„ 95 t/m 125	„
„	Vischpassar 17 t/m 37	„
„	Spoorstr. 26 t/m 50	„
„	Vischpassar 52 t/m 64	„

BIJLAGE: IX.

Staat van de door Gemeentewerken
in 1923
verwerkte bedragen.

Nummer van het artikel	Omschrijving van het artikel	Toegestaan bedrag	Verwerkt bedrag	Onverwerkt bedrag	Over-schreden met
46	Onderhoudskosten van gebouwen	1700.—	1662.86	37.14	
48	Onderhoud van monumenten, hydranten en fonteinen	250.—	197.58	52.24	
49	Onderhoud van wegen	31840.98	25977.07	5863.91	
50	Herstelling van wegen	61251.87	53000.58	8251.29	
51	Uitgaven voor werken ten behoeve van derden	10000.—	5757.29	4242.71	
52	Aankoop en onderhoud van karren, walsen, trek-dieren en gereedschappen ten dienste van de werken aan de wegen	12895.60	10628.81	2266.79	
53	Waterverbruik van hydranten en fonteinen	8400.—	7113.80	1286.20	
54	Onderhoud van bruggen en duikers	1750.—	1530.42	219.58	
55	Reparatie van spoelleidingen en goten	2000.—	1473.90	526.10	
56	Onderhoud van plantsoenen en wegbeplanting	4350.—	3819.60	530.40	
57	Zware herstelling en vernieuwing van bruggen en duikers	2400.—	2426.82	—.—	26.82
58	Onderhoud van vlucht-heuvels en basementen op kruispunten van wegen	160.—	13.60	146.40	
66	Onderscheidingsteekens voor mandoers en koelies	250.—	249.90	—.10	

TOELICHTINGEN

Wegens prijsdaling der materialen en mede door de doorgevoerde bezuinigingsmaatregelen kon op dit artikel worden overgehouden.

Idem.

Door de N. I. Gas Maatschappij (afd. Gas) werden in het afgelopen jaar belangrijk minder opgravingen van de wegen verricht dan waarop was gerekend.

De verschillende vernieuwingen en reparatie's, welke aan een wals moesten worden verricht, waren einde van het jaar nog niet gereed, en moest hiervoor een bedrag van f 1650.— op de begrooting van 1924 worden overgeschreven.

Daar de badhuizen in kampong Pandau en Tempel nog niet waren afgebouwd is het daarvoor opgebrachte bedrag voor het badwater niet uitgegeven.

Door het maken van een tijdelijke brug in plaats van een ingestorte duiker in den Poloniaweg en op welk werk niet was gerekend, werd het toegestane bedrag een weinig overschreden.

Nummer van het artikel	Omschrijving van het artikel	Toegestaan bedrag	Verwerkt bedrag	Onverwerkt bedrag	Over-schreden met
67	Arbeidsloo­nen voor het besproeien der wegen	4284.—	3966.85	317.15	
68	Sproeiwater	3000.—	2823.40	176.60	
69	Onderhoud sproeiwagens	500.—	450.71	49.29	
70	Arbeidsloo­nen voor het onderhoud der sproeiwagens	1497.60	1500.20	—.—	2.60
71	Onderhoud autosproeiwagen	4341.82	3895.43	446.39	
72	Arbeidsloo­nen voor het schoonhouden en bewaken van 14 openbare badhuizen en privaten	3600.—	3197.10	402.90	
73	Aankoop gereedschappen en ontsmettingsmiddelen voor onderhoud badhuizen en privaten	400.—	380.—	20.—	
74	Arbeidsloo­nen voor het schoonhouden van wegen, pleinen en goten	44990.40	43653.45	1336.95	
75	Aankoop gereedschappen voor het schoonhouden van wegen, pleinen en goten	4000.—	3413.64	586.36	
76	Water voor doorspoeling der goten	3480.—	2869.55	610.45	
77	Arbeidsloo­nen voor schoonhouden van rivieren	1872.—	1782.55	89.45	
78	Aankoop van gereedschappen voor het schoonhouden van rivieren	250.—	225.65	24.35	

TOELICHTINGEN

Door verzuim der werklieden werd op dit artikel f 1336.95 overgehouden.

Daar gedurende een drietal maanden geen water in het reservoir werd geleverd, werd er geld op dit artikel overgehouden.

Nummer van het artikel	Omschrijving van het artikel	Toegestaan bedrag	Verwerkt bedrag	Onver- werkt bedrag	Over- schreden met
79	Arbeidsloonen voor het onderhoud der spoellei- dingen	967.20	948.75	18.45	
81	Arbeidsloonen voor het ophalen van vuilnis	9547.20	8924.57	622.63	
82	Arbeidsloonen voor het onderhoud der vuilniswa- gens	2496.—	1667.19	828.81	
83	Aankoop en onderhoud van karren en gereedschap- pen	2000.—	1966.07	33.93	
84	Arbeidsloonen voor het ophalen van faecaliën	4570.80	3393.47	1177.33	
85	Onderhoud van het mate- rieel voor den faecaliën- dienst	1500.—	1368.13	131.87	
86	Arbeidsloonen voor het onderhoud der stallen	2592.—	2283.15	308.85	
87	Onderhoud der stallen	300.—	256.62	43.38	
88	Verlichting der stallen	180.—	361.05	—.—	181.05
89	Aankoop van trekdieren	5800.—	1300.—	4500.—	
90	Voeding voor paarden, muildieren en ossen	13192.60	13142.67	49.93	
91	Hoefbeslag voor de trek- dieren	850.—	695.40	154.60	

TOELICHTINGEN

Wegens inkrimping van personeel, werd op dit artikel f 622.63 uitgespaard.

Door mutaties onder het personeel, door verzuim alsmede door eenige versobering van het onderhoud werd op dit artikel overgehouden.

Als gevolg van de vermindering van aanvragen voor putlediging werden minder werklieden voor dezen dienst aangesteld dan waarop bij de begroting werd gerekend. Hierdoor bleef een bedrag van f 1177.33 op dit artikel over.

Om reden de verlichting der stallen niet langer per abonnement werd geleverd doch naar metertarief moest worden berekend werd het toegestane bedrag overschreden.

Het bleek in het afgelopen dienstjaar onmogelijk geschikte muildieren aan te koopen.

Het voor aankoop van trekdieren uitgetrokken bedrag moet daarom op het gelijkluidende artikel der begroting voor 1924 worden overgeschreven.

Nummer van het artikel	Omschrijving van het artikel	Toegestaan bedrag	Verwerkt bedrag	Onverwerkt bedrag	Over-schreden met
92	Medicijnen voor de trek-dieren	400.—	317.65	82.35	
93	Onderhoud en vernieuwing van stalbenoodigdheden	150.—	142.—	8.—	
94	Onderhoud en aankoop van tuigen	1660.—	1604.04	55.96	
BUITENGEWONE UITGAVEN					
1	Bouw van openbare badhuizen	12000.—	10139.25	1860.75	
2	Afwatering van kampong Soengei Kerah	16000.—			
5	Uitbreiding der stallen	2000.—	1890.47	109.53	
7	Aankoop faecaliëntanken en slangenwag en	5100.—	2210.—	2890.—	
8	Plaatsen nieuwe hydranten	3750.—	139.20	3610.80	
9	Asfalteering der wegen	40014.—	38052.14	1961.86	
9a	Uitgaven ten behoeve kampongverbetering	15000.—	8657.05	6342.95	
9b	Uitvoering voor het Gouvernement van het werk „Verbetering van de afwatering van de kampong Soengei Kerah”	25000.—	15994.26	9005.74	

TOELICHTINGEN

Einde 1923 was de bouw der badhuizen in kampong Pandau en Tempel nog niet voltooid. Het resteerende bedrag moet naar de begrooting van het volgende dienstjaar worden overgebracht.

De aanmaak van een slangenwagen werd aan N.V. Machinefabriek Braat & Co. opgedragen, doch de wagen was einde verslagjaar nog niet geleverd. Een bedrag van f 725.— moet daarvoor op de begrooting van 1924 worden overgebracht.

Met het plaatsen der hydranten voor vulling der sproeiwagens was in December begonnen doch het werk kwam in 1923 niet gereed. Het overgebleven bedrag moet naar de begrooting van 1924 worden overgebracht.

Het asfalteeren van de Prins Hendrikstraat kwam niet gereed, reden waarom het onverwerkte bedrag naar de begrooting voor 1924 moet worden overgebracht.

Het aanleggen van wegen en voetpaden in kampong Silalas en Sekip kwam nog niet gereed waarom het onverwerkte bedrag naar de begrooting voor 1924 moet worden overgebracht.

Het onverwerkte bedrag moet in 's Landskas worden teruggestort.

Nummer van het artikel	Omschrijving van het artikel	Toegestaan bedrag	Verwerkt bedrag	Onver- werkt bedrag	Over- schrede met
10	Bouw van Volkswoningen	50950.—	4496.16	46453.84	
11	Bouw van een permanen- te brug over de Delirivier	72125.—	67031.14	5093.86	
12	Bouw van dienstwoningen	35400.—	34226.07	1173.93	
14	Aanleg van nieuwe wegen	100076.40	24854.26	75222.15	

TOELICHTINGEN

Met den bouw van kampong Padang Loembah werd in December 1923 begonnen. Het onverwerkte bedrag moet daarom naar het volgende dienstjaar worden overgebracht.

Van het toegestane bedrag voor dit werk bleef ongeveer het bedrag uitgetrokken als „post voor onvoorziene uitgaven” over.

Over het onverwerkte bedrag werd in den loop van het jaar reeds beschikt.

Voor den aanleg van den Pakhuisweg en Djatilaan waarmede nog geen aanvang werd gemaakt moet een bedrag van f 42000.— naar de begrooting van 1924 worden overgebracht.

VERSLAG

van den Dienst der Openbare Gezondheid der Gemeente Medan over het jaar 1923.

Samengesteld door P. Visser,
Hoofd van den dienst der Openbare Gezondheid.

A. GEMEENTE SLACHTHUIS.

Slachthuis-Commissie.

Gedurende 1923 bestond deze uit de heeren:

H. H. Cohen,	Voorzitter.
J. de Waard,	Lid.
Dr. W. G. Harrenstein,	Lid.

Wegens vertrek van laatstgenoemden trad op de heer Ir. J. W. Duys.

Personeel.

Geen enkele wijziging kwam voor, noch onder de ambtenaren, leambten of werklieden.

Gebouwen.

a. Gebruiken onderhoud.

De gebouwen bleven in goeden staat verkeer en aan het doel beantwoorden waarvoor zij gebouwd zijn. Eigen personeel verrichtte het dagelijksch onderhoud.

De directeurswoning moest dit jaar van buiten geschilderd worden.

Diverse herstellingen vonden plaats in de varkensstallen en aan de gebouwen, grootendeels vervanging van vergaan materiaal. Dit laatste geschiedde eveneens in het waterleidingbuizennet, in de stoomleiding en bij de hoogtransportbaan (staaldraad).

b. Vernieuwing.

De stortgoot bij de Delirivier werd door een bandjir vernield waardoor vernieuwing ervan noodzakelijk was.

Exploitatie.

a. Slachtingen.

1. Grootvee.

Gedurende 1923 werden geslacht 2857 runderen, 2191 buffels en 2 paarden, totaal 5050 stuks d.i. 412 minder dan in 1922.

Evenwel kan hier niet geconcludeerd worden dat ook het verbruik van vleesch afgenomen is, integendeel is er wederom een stijging daarvan waar te nemen. Dit blijkt reeds uit de toename van het aantal geslachte buffels, dus der dieren met het meeste slachtgewicht. De verhouding der runderen en buffels was in 1923 als 57:43 tegen 64:36 in 1922.

Het is duidelijk dat deze verhouding bij toenemend vleeschverbruik voor den slager het voordeeligt is. Daar zijn bedrijfskosten niet veranderen of hij een zwaar of een licht stuksvee slacht, zal het voor hem voordeeliger zijn indien er meer vraag naar vleesch is zwaarder vee daarvoor te bestemmen. Neemt de vraag af dan moet hij lichter vee slachten, daar anders bij het tropisch klimaat te veel onverkocht vleesch zal bederven. Was er een koelhuis aan het slachthuis verbonden, dan behoefde hij met deze omstandigheden minder rekening te houden, want dan is zijn vleeschvoorraad tegen bederf bewaard en hoeft hij deze slechts aan te vullen indien alles verkocht is. Nu loopt hij steeds kans niet al zijn vleesch kwijt te raken (b.v. op dagen van grooten vischaanvoer, waardoor het vleeschverbruik daalt). Dat hierdoor de vleeschprijzen hooger blijven dan behoef is duidelijk. Een koelhuis, waarvan de exploitatie niet het doel heeft groote winst te maken, zou vooral in deze onzekere tijdsomstandigheden voor den vleeschverkooper van niet te overschatten waarde zijn en meewerken tot het op een lager peil geraken en blijven der vleeschprijzen.

Onderstaand staatje geeft wat de slachtdieren betreft de verhouding tusschen de verschillende rassen aan.

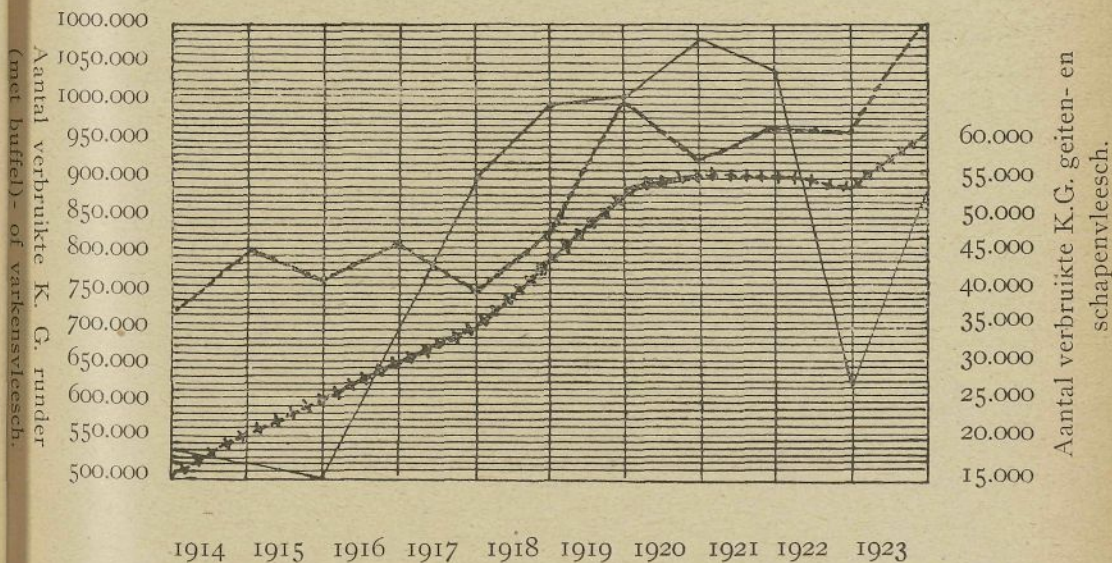
Veeras	1918	1919	1920	1921	1922	1923
Atjeh-vee	45%	41%	48%	58%	54%	42%
Inlandsch-vee	6%	6%	6%	7%	10%	15% *
Bali-vee	6%	6%	6%	—	—	—
Batak-buffel	23%	31%	28%	17%	22%	35%
Atjeh-buffel	20%	16%	12%	18%	14%	8%

* hieronder 6 Australische kalveren.

Bij de eenmaal aangenomen gemiddelde slachtgewichten, nl.: 125 K.G. voor een Atjeh-rund, 145 K.G. Inlandsch-rund, 250 K.G.

Batak- en 175 K.G. Atjeh-buffel wordt gevonden dat in 1923 totaal geconsumeerd zijn 887825 K.G. runder- en buffelvleesch tegen 609505 K.G. in 1922, hetgeen een toename beteekent van 45%.

Bijgevoegde grafiek geeft aan het verloop van het runder- en buffelvleeschverbruik vanaf 1913 tot eind 1923. We zien daaruit dat het vleeschverbruik in 1914 en 1915 daalde, daarop steeg tot 1921, langzaam daalde in 1921, zeer sterk afnam in 1922 om in 1923 opnieuw te gaan stijgen. (De getrokken lijn heeft betrekking op het runder- en buffelvleesch, de stippellijn op het varkensvleesch, de + + + lijn op het geiten- en schapenvleeschverbruik.)

Het aantal geslachte paarden is sterk afgenomen nl. van 29 tot 2. In Europeesche landen zou destijds een afnemend verbruik van dit volksvoedsel wijzen op een verbetering der oeconomische toestanden. Want waar vroeger een vooroordeel van het publiek tegen het gebruik van paardenvleesch bestond, steeg het verbruik ervan slechts in tijden van vleeschgebrek zooals oorlog, beleg van steden. Nu verandert het inzicht aldaar en neemt mede als middel tot bezuiniging het verbruik van dit voedingsmiddel, dat zeker geen geringere voedingswaarde heeft dan rundervleesch, toe.

Voor Medan is het anders. Hier werden slechts paarden geslacht voor verbruik op de uitbetaaldagen door de werklieden der ondernemingen, dus niet voor de consumptie binnen de gemeente. Thans is de vraag ernaar evenwel zeer sterk afgenomen, doordat het rundervleesch wat de mindere kwaliteiten betreft, sterk in prijs is gedaald. (van f 0.80 tot f 0.35 per K.G.). Het laat zich daarom aanzien dat zoolang deze prijsdaling aanhoudt het paardenvleesch geheel van de markt zal verdwijnen.

2. Kleinvee.

Hiervan werden geslacht 8470 stuks (tegen 7514 in 1922), vertegenwoordigende 59290 K.G. vleesch (slachtgewicht 7 K.G.). Ook de consumptie van dit vleesch is stijgende en heeft sinds 1913 een maximum bereikt. (zie de + + + lijn in de grafische voorstelling).

3. Varkens.

22073 varkens tegen 19270 varkens in 1922, waardoor ook voor deze slachtingen 1923 een recordjaar geworden is. Het totaal slachtgewicht is 1103650 K.G. (per stuk 50 K.G.) of 140150 K.G. (= $\pm 14\%$) meer dan 1922. (zie de — — — lijn boven).

Uit de grafische voorstelling blijkt dat na een bereikt maximum in de jaren 1919 tot 1921 het geheele vleeschverbruik in 1922 afnam (het meest voor het rund- en buffelvleesch) om daarna in 1923 beduidend te stijgen.

De drie lijnen geven aan het vleeschverbruik door de volgende groepen der bevolking:

———— : Europeanen en Mohammedanen,

——— : Chineezzen,

+ + + + : Klingaleezzen, Bengaleezzen en Arabieren.

Omdat deze groepen, wat de consumptie van een bepaalde vleeschsoort betreft, zich tamelijk scherp laten scheiden, is het overzichtelijker het vleeschverbruik voor elk afzonderlijk op te geven. We zien daaruit dat de Chineesche bevolking per hoofd de grootste hoeveelheid vleesch gebruikt (± 55 K.G.), daarop volgt de groep Europeanen, Mohammedanen (± 30 K.G.) en dan de Arabieren, Klingaleezzen en Bengaleezzen (± 25 K.G.). Deze cijfers blijven behalve wat de Chineezzen betreft, beneden de voor Europa opgegevene (Nederland ± 35 K.G., Frankrijk ± 40 K.G., Duitschland 1913 ± 52 K.G.).

Gemiddeld werden per dag geslacht:

14 runderen en buffels, 24 stuks kleinvee en 61 varkens tegen respectievelijk 15, 21 en 53 in 1922.

Het grootste aantal slachtingen per dag bedroeg voor:

runderen en buffels:	28 op 15/5 '23 (v.j. 34)
kleinvee	: 48 „ 16/4 '23 („ 44)
varkens	: 200 „ 14/2 '23 („ 160)

Wegens godsdienstige plechtigheden werden buiten het slachthuis geslacht:

6 runderen, 13 buffels, 33 stuks kleinvee en 2 varkens.

b. Ingevoerd vleesch.

In gekoelden staat werden ingevoerd: 4 kalveren, 27 schapen, 42 ossentongen, 35 ossenbouten, 350 K. G. rundervleesch, 2 ribstukken, 100 K. G. niervet, 10 K. G. rookvleesch, 1267 K. G. diverse worstsoorten, 22 lamsbouten en 50 K. G. varkensvleesch, afkomstig van Nederland en Australië. Dit vleesch komt slechts als luxe-consumptie artikel in aanmerking.

In enkele gevallen moesten zendingen per koelkamer aangevoerd vleesch en visch wegens bederf bij aankomst afgekeurd en vernietigd worden. Vrijwel steeds was dit het gevolg van de verkeerde behandeling waaraan het blootgesteld was vóórdat het in de koelkamer kwam. Wegens het optreden van veepest werd de vee- en vleeschinvoer uit de westelijke en noordelijke staten van Australië in Ned. Indië verboden, waardoor, indien deze ziekte niet spoedig overwonnen wordt, in 1924 zeer zeker beduidend minder van deze koelkamerartikelen verbruikt zullen worden. Zooals reeds opgemerkt zal dit voor dit gewest geen invloed uitoefenen op het vleeschverbruik in totaal.

c. Stallingen

Het aantal gestalde dieren bedroeg in:

1923: grootvee 583, kleinvee 136, varkens 53034.

1922: „ 561, „ 278, „ 50112.

Zooals reeds in het vorig verslag vermeld houdt het groot aantal stallingen wat groot- en kleinvee betreft verband met het weideverbod op de gronden der cultuurondernemingen. De opgevatte dieren worden in de stallen van het slachthuis bewaard tot na afloop der procedure.

Staat van afkeuringen.

Drie buffels en een varken werden wegens finnigheid slechts in gekookten toestand voor consumptie vrij gegeven. Bij een geheel rund was deze bewerking ondoenlijk, dit werd daarom afgekeurd. Eveneens werd een geheel rund afgekeurd, hetwelk gestorven was en daarna uitgeslacht. Een buiten het slachthuis clandestien geslacht varken werd door de politie ter keuring opgezonden. Wegens den bedorven staat waarin het verkeerde, moest dit voor de consumptie worden afgekeurd.

Andere voor consumptie schadelijke dierziekten werden niet aangetroffen.

Slacht- en Vleeschkeur.

6 nieuwe vergunningen voor vleeschverkoop werden afgegeven, nl. aan 2 varkensvleesch-, 3 rundervleesch- en één dendengverkooper.

Tot de genoemde rundervleeschverkoopers behoort een Europeesche firma, waarvan vermeldenswaard is dat deze in het bezit is van een koelinstallatie met koelkamer.

Vee- en vleeschprijzen.

De betreffende staat doet zien dat de daling der vleeschprijzen op de pasars welke in 1922 begonnen is, zich gedurende 1923 voortgezet heeft. Evenzoo zijn de prijzen van het levend gewicht gedaald.

Finantieel overzicht.

Exploitatierkening.

Bij raadsbesluit dd. 31 October 1922 No. 254 werd de begrooting tot een bedrag van f 61300.— in ontvangsten en uitgaven vastgesteld.

Ontvangsten.

Totaal bedroegen deze f 74303.24 d.i. f 13003.24 meer dan de raming.

Onderdeel 1. Slachtretributiën.

Opbrengst f 55003.50 nl:

5050 stuks grootvee	à f 4.—	= f 20200.—
8470 „ kleinvee	„ „ 0.20	= „ 1694.—
22073 „ varkens	„ „ 1.50	= „ 33109.50

Totaal f 55003.50

of f 7003.50 meer dan de raming.

Onderdeel 2. Keurloonen.

Buiten het slachthuis 54 stuks vee	à f 2.— = f 108.—
Ingevoerd vleesch	= „ 115.44
Totaal	f 223.44

of f 123.44 boven de raming.

Onderdeel 3. Stalloonen.

583 stuks grootvee gedurende	875 staletmalen	à f 0.10 = f	87.50
236 „ kleinvee „	368 „	„ „ 0.05 = „	18.40
53034 „ varkens „	53034 „	„ „ 0.05 = „	2651.70
	Totaal	f	2757.60

of f 257.60 boven de raming.

Uitgaven.

De exploitatieuitgaven waren in totaal f 44445.96 d.i. f 1154.04 beneden de raming.

Artikel 7. Vrije geneeskundige behandeling v/h personeel.

Dit artikel werd overschreden doordat de kosten voor speciale behandeling ten behoeve der beambten hooger waren dan geraamd was.

Artikel 25. Uitkeering saldo exploitatierekening.

Dit saldo werd aan de Gemeente uitgekeerd. Het bedraagt f 29857.38 d.i. f 14157.38 boven de raming. Daar in dit saldo begrepen is f 12524.87 over het jaar 1922, blijft er voor 1923 op de begrootingsrekening een overschot over van f 17332.51.

Deze uitkeering geschiedde dit jaar ingevolge besluit van den Gemeenteraad. Tot dusver kwam het saldo ten voordeele van het slachthuis bedrijf. Hierdoor is een wijziging in de verhouding van het bedrijf tot de Gemeente ontstaan en is er feitelijk niet veel meer over van het wezen van een op zich zelfstaand bedrijf. Ook op het finantieele eindresultaat heeft deze wijziging invloed, daar voortaan in plaats van „winst” steeds „verlies” te boeken zal zijn.

Een tweede wijziging in de finantieele positie van het slachthuisbedrijf kwam tot stand door de beslissing van den Gemeenteraad bij de behandeling der begroting 1923, dat de afschrijvingen voortaan niet meer gereserveerd zullen worden. Afschrijving heeft voortaan slechts in de boeken plaats en het geldswaardig bedrag wordt niet

meer zooals tot dusver à deposito geplaatst ten einde, als het geheele bedrijf afgeschreven is, over middelen te kunnen beschikken om zoo noodig een nieuw slachthuis te kunnen bouwen.

Het is duidelijk dat de Gemeenteraad door deze beslissingen geheel overstag gegaan is met betrekking tot het wezen van een zelfstandig slachthuisbedrijf en is het tot dusver gehuldigd principe, dat alle winst op het slachthuis gemaakt het bedrijf ten goede moet komen, verdwenen.

Door het verliezen dezer zelfstandigheid komt het maken van een balans, verlies en winstrekening voortaan onnoodig voor. Daar de Financiële zoowel als de Slachthuiscommissie zich met deze zienswijze kunnen vereenigen zijn bij dit verslag deze berekeningen weggelaten. De staat der ontvangsten en uitgaven benevens de exploitatierekening geven een duidelijk beeld van den finantiëelen toestand van het bedrijf gedurende het afgelopen jaar.

Bijgevoegd zijn bovendien een staat welke aangeeft de kosten van aanleg en uitbreiding benevens de gedane afschrijvingen op de gebouwen en vasten inventaris, zoomede een staat betreffende de waarde der losse inventaris op 31 December 1923.

De belegde reserve voor gebouwen en vasten inventaris was op 1 Januari 1923 f 17495.91. Voor uitbreiding in 1923 is er beschikt over f 495.91, zoodat belegd was op ultimo December 1923 f 17000.—

De belegde reserve voor reiskosten van personeel met buitenlandsch verlof bedroeg op 1 Januari 1923 f 4000.—. In 1923 werd f 2000.— gereserveerd, zoodat dit fonds op 31 December 1923 f 6000.— groot was.

„Van de 4½% leening ad f 75000 in 1911 aangegaan voor den bouw van het slachthuis moet nog afbetaald worden f 47500.— (zie aflossingstabel).

Personeel.

STAAT van het personeel op 31 December 1923.

Betrekking.	N a a m.	Benoemd bij besluit van :	Maandelijk- sche bezol- diging op het einde van verslagjaar.	W o n i n g.	
				Dienst- woning.	Huishuur- vergoeding.
A. Gem. Slachthuis					
Dir. Gem. Veearts	P. Visser	3 Aug. 1912 No. 49 In dienst 1 Nov. '12	f 900.—	Dienstw.	—
Adj. Gem. Veearts	R. Abdul Manap	3 Jan. 1918 No. 15 In dienst 1 Aug. '18	„ 500.—	id.	—
1e Klerk	M. Boesthamie	15 April 1913 No. 10 ^a In dienst 30 April 1913	„ 150.—	—	f 30.—
1e Ind. Keur- meester	R. Soejadi	In dienst 15 Aug. 1920	„ 120.—	woning	—
2e id.	Kettek *)	In dienst 1 April 1918	„ 100.—	—	„ 20.—
1 Jav. mandoer	Kromopawiro	In dienst 1 Jan. 1913	„ 40.—	woning	—
1 Stoker	Moertjin	id.	„ 1.05 (per dag)	„	—
7 Werklieden	—	4) —	id.	„	—
1 Chin. mandoer	Lie Sin Joe	In dienst 22 April 1920	f 40.—	„	—
3 Werklieden	—	—	„ 0.90 (per dag)	„	—
2 id.	—	—	f 0.80 (per dag)	„	—
B. Melkveror- dening.					
Lab. assistent	M. Rais	*) In dienst 16 Aug. 1918	f 84.—	—	f 16.80
C. Pasarwezen.					
Gem. Pasarbedrijf					
a. Pasar Patissah					
Hulpkassier	Salim	*) In dienst 1 Febr. 1919	„ 1.— (per dag)	—	„ 5.—
1 Werkman	—	—	f 0.85 (per dag)	—	„ 5.—
b. Vischpasar					
Marktopzichter	Darno	In dienst 7 Juli 1922	f 68.—	—	—
Kassier	Soedarmo	„ 18 „ „	„ 32.—	—	—
Weger	Lok Teng	„ 1 „ „	„ 38.—	—	„ 7.60
1 Werkman	—	—	„ 1.— (per dag)	—	—
1 id.	—	—	f 0.80 (per dag)	—	—
D. Voerwezen.					
Mantri	M. Partowirio	In dienst 28 Jan. 1921	f 76.—	—	—
E. Hondenkeur.					
2 Werklieden	—	—	„ 20.— + een be- paalde pre- mie	woning	—

*) Beambten en werkliden in vasten gemeentedienst.

STAAT van het aantal op het Gemeente Slachthuis geslachte dieren gedurende 1923.

MAAND	Runderen	Buffels	Paarden	Varkens	Geiten	Bokken	Schapen
Januari	229	172	—	1756	285	306	142
Februari	210	178	—	1766	302	281	141
Maart	229	205	—	1754	403	254	60
April	201	224	—	1760	412	318	20
Mei	179	272	—	1842	401	363	49
Juni	217	193	1	1809	396	247	6
Juli	228	202	—	1846	366	249	30
Augustus	265	181	—	1921	377	271	7
September	280	151	—	1879	345	247	124
October	272	143	—	1860	329	258	105
November	258	144	—	1891	370	291	34
December	289	126	1	1989	343	279	59
Totaal	2857	2191	2	22073	4329	3364	777

Vergelijkende staat met betrekking tot het aantal geslachte dieren over 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923.

Jaar	Grootvee	Kleinvee	Varkens
1913	3977	1988	14292
1914	3910	2724	15810
1915	3911	3560	15262
1916	4536	4246	16205
1917	5190	4869	14709
1918	5844	6084	16233
1919	5667	7389	20051
1920	6301	7662	18501
1921	6614	7702	19351
1922	5462	7514	19270
1923	5050	8470	22073

STAAT van het aantal gestalde dieren gedurende 1923.

JAAR	GROOTVEE:			KLEINVEE:			Varkens
	Runderen	Buffels	Paarden	Geiten	Bokken	Schapen	
1923	557	20	6	132	4	—	53034

Vleeschprijzen gedurende 1923.

VLEESCHSOORT	PRIJZEN PER K.G.	
	op 1-1-'23	op 31-12-'23
Rundervleesch:		
1e kwaliteit	f 2.—	f 1.80
2e "	" 1.40	" 1.20
3e "	" 1.—	" 0.75
4e "	" 0.80	" 0.35
Buffelvleesch:		
1e kwaliteit	" 2.—	" 1.80
2e "	" 1.40	" 1.—
3e "	" 1.—	" 0.70
4e "	" 0.80	" 0.35
Geiten- en Schapenvleesch:	" 1.35	" 1.—
Varkensvleesch:		
1e kwaliteit	" 1.50	" 1.15
2e "	" 1.—	" 0.60
reuzel	" 0.70	" 0.50

Veeprijzen op 31-12-1923.

Batakbuffel . . .	f 80.—	—	f 160.—
Atjehbuffel . . .	" 70.—	—	" 125.—
Atjehrund . . .	" 65.—	—	" 120.—
Varken	" 28.—	per 63 K.G.	

STAAT DER AFKEURINGEN.

REDENEN VAN AFKEURING	Geheelee dieren				Koppen				Harten				Longen			Levers				Milten				Magen				Darmen				Nieren				K. G. vleesch en vet				Uiers
	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee	Paarden	Runderen	Varkens	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee	Paarden	Runderen	Varkens	Kleinvee					
Abscessen.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17	5	.	6	
Aspiratie .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	105	alle	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Bederf .	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Bezoedeling .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	14	9	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Bronchitis Catarrhalis .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Catarrh intestinalis .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Catarrh intestin haemorrh.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Contusio .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22	.	.		
Cysten .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8	65	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Cysticercus inermis .	.	4*)	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
„ tenuicollis .	.	.	1*)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Echinococcosis .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Emphyseem .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	179	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Fractura .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10	21½	7	2	.	.			
Haematoom .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	32	.	20	.	.	.	.	.	.			
Hepatitis Chronica .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Koud slachting .	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Nephritis Chronica .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	82	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
„ traumatica .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15	.	.	.	.	.	.	.	.		
Pneumonia catarrhalis .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
„ croupeusa .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Pericarditis puruleuta .	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		
Te bloedrijk .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	66½	.	.	.	3	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
Tumor .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20	.	.	.	.	.	.		
Vermiosis .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	57½	.	.	598½	357½	.	.	.	.	.	.	.	.	37	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.			
TOTAAL	-	5	2	-	-	2	-	-	-	2	-	-	1009	alle	638	3	602½	16	378½	-	3	7	-	-	2	-	-	72	14	-	-	9	147	47	10	100½	12	2	6	

*) Waarvan: 3 buffels en
1 varken gekookt
1 Bengaalsch rund afgekeurd

Staat van Ontvangsten en Uitgaven benevens de Exploitatierekening 1923.

ONTVANGSTEN.

UITGAVEN.

Ond.	OMSCHRIJVING.	ONTVANGSTEN		Over te brengen naar de exploitatie rekening	Art.	OMSCHRIJVING	Uitg. (t/m 31-12-'23)		Over te brengen naar de exploitatie rekening			
		Totaal van het onderdeel	Onderdeelen				Totaal v/h artikel	Onderdeelen				
	Kassaldo op 1-1-1923.....	f	957.75	f	957.75	f	—	f	—	f	—	
I	a. Gewone ontvangsten					1	a. Gewone uitgaven					
II	Slachtretributiën	"	55003.50	"	55003.50	2	Bezoldiging Personeel	f	26453.30	f	26453.30	
	Keurloonen	"	223.44	"	223.44	3	Overwerk Personeel	"	28.74	"	28.74	
	van ingevoerd vleesch	"	—	"	115.44	4	Huishuurvergoeding Personeel	"	600.—	"	600.—	
	van slachtingen buiten het slachthuis...	"	—	"	108.—	5	Fonds voor kapitaalsuitkeeringen	"	500.—	"	500.—	
III	Stalloonen	"	2757.60	"	2757.60		Aandeel in het pensioen- en Wed. en Weezenfonds v. Eur. Loc. Ambtenaren	"	1629.30	"	1629.30	
IV	Gekweekte rente van belegde fondsen	"	897.92	"	897.92	6	Transportkosten Personeel	"	240.—	"	240.—	
V	Saldo vorigen dienst	"	12524.87	"	12524.87	7	Vrije geneesk. behand. v/h Personeel	"	604.65	"	604.65	
VI	Aandeel v/h pasarbedrijf in de kosten v/h personeel	"	2400.—	"	2400.—	8	Kosten v. genees- en verbandmiddelen	"	181.25	"	181.25	
VII	Andere ontvangsten	"	—	"	—	9	Reserve voor verloffonds	"	2000.—	"	2000.—	
VIII	b. Buitengewone ontvangsten					10	Rente der leening 1911	"	2250.—	"	2250.—	
	Beschikking over de belegde reserve voor gebouwen en vasten inventaris	"	495.91	"	495.91	11	Aflossing der leening 1911	"	2500.—	"	2500.—	
	Gem. Ontvanger: ontvangen mandaten	"	74375.76	"	74375.76	12	Kosten voor uitloting der leening 1911	"	43.75	"	43.75	
	Java'sche Bank: beschikt over	"	29751.36	"	29751.36	13	Onderh. geb. en vasten inventaris	"	705.51 ⁵	"	705.51	
							a. gebouwen en terreinen	"	—	"	651.05 ⁵	
							b. machines	"	—	"	17.—	
							c. luchtspoor en div. werktuigen	"	—	"	—	
							d. lichtinstallatie	"	—	"	22.40	
							e. waterleiding	"	—	"	15.06	
						14	Verzekering der geb. en vasten inventaris	"	312.50	"	312.50	
						15	Verlichting	"	675.70	"	675.70	
							a. stroomverbruik	"	—	"	650.05	
							b. lichtmiddelen	"	—	"	25.65	
						16	Watervoorziening	"	2813.72	"	2813.72	
						17	Telefoonabonnement	"	209.75	"	209.75	
						18	Kantoorbehoeften	"	81.48	"	81.48	
						19	Laboratoriumbehoeften	"	23.70	"	23.70	
						20	Brandhout en oliën	"	1268.50	"	1268.50	
						21	Aankoop en onderh. v. lossen inventaris	"	727.53	"	727.53	
							a. kantoorinventaris	"	—	"	34.50	
							b. laboratoriuminventaris	"	—	"	128.78	
							c. slacht- en keurbenoodigdheden	"	—	"	185.26	
							d. overige gereedschappen	"	—	"	378.99	
						22	Bibliotheek	"	45.12	"	45.12	
						23	Onkosten jaarverslag	"	—	"	—	
						24	Onvoorz. uitgaven	"	135.14 ⁵	"	135.14	
							a. onkosten	"	—	"	135.14 ⁵	
							b. werkel. onvoorz. uitgaven	"	—	"	—	
						25	Uitk. a/d Gemeente v. een gedeelte v/h batig saldo	"	29500.—	"	29500.—	
							Saldo der expl. rek. nog niet gestort...	"	—	"	—	
							b. Buitengewone uitgaven	"	—	"	357.38	
						26	Verbet. nieuwbouw en zware herstel. v. geb. en vasten inventaris	"	416.22	"	416.22	
							a. geb. en terreinen	"	—	"	285.35	
							c. luchtspoor en div. werktuigen	"	—	"	120.—	
							e. waterleiding	"	—	"	7.87	
							f. telefoon	"	—	"	3.—	
							Gemeente Ontvanger: gestort	"	73604.41	"	73604.41	
							Java'sche Bank: gestort	"	29817.04	"	29817.04	
							Kassaldo op 31 December 1923	"	1951.09	"	1951.09	
							Crediteuren	"	69.70	"	69.70	
		f	179388.11	f	179388.11	f	74303.24	f	179388.11	f	179388.11	
											f	74303.24

BEGROOTINGS. REKENING 1923.

ONTVANGSTEN.

[illegible]

UITGAVEN.

Artikel	OMSCHRIJVING	Begrootings post	Werkelijke uitgaven	VERSCHIL			
				Meer		Minder	
	A. Gewone Uitgaven						
1	Bezoldiging Personeel	f 26526 30	f 26453 30	f	—	—	f 73 —
2	Overwerk Personeel	75 78	28 74	—	—	—	47 0
3	Huishuurvergoeding Personeel	600 —	600 —	—	—	—	—
4	Fonds voor kapitaalsuitkeering	500 —	500 —	—	—	—	—
5	Aandeel in het pensioen en Wed. en Weezenfonds v. Europ. Loc. Ambtenaren	1629 30	1629 30	—	—	—	—
6	Transportkosten personeel	240 —	240 —	—	—	—	—
7	Vrije geneesk. behand. v/h per- soneel	350 —	604 65	254	65	—	—
8	Kosten v. genees- en verbandmid- delen	125 —	181 25	56	25	—	—
9	Reserve voor verloffonds	2000 —	2000 —	—	—	—	—
10	Rente der leening 1911	2250 —	2250 —	—	—	—	—
11	Aflossing der leening 1911	2500 —	2500 —	—	—	—	—
12	Kosten voor uitloting der leening 1911	70 —	43 75	—	—	26	25
13	Onderh. geb. en vasten inventaris	800 —	705 51	—	—	94	49
14	Verzekering der geb. en vasten inventaris	315 —	312 50	—	—	2	50
15	Verlichting	600 —	675 70	75	70	—	—
16	Watervoorziening	2700 —	2813 72	113	72	—	—
17	Telefoonabonnement	204 —	209 75	5	75	—	—
18	Kantoorbehoeften	125 —	81 48	—	—	43	52
19	Laboratoriumbehoeften	50 —	23 70	—	—	26	30
20	Brandhout en oliën	1500 —	1268 50	—	—	231	50
21	Aank. en onderh. v. lossen invent.	900 —	727 53	—	—	172	47
22	Bibliotheek	100 —	45 12	—	—	54	88
23	Onkosten Jaarverslag	30 —	—	—	—	30	—
24	Onvoorziene uitgaven	909 62	135 14	—	—	774	48
25	Uitk. aan de Gemeente van een gedeelte v/h batig saldo	15700 —	29857 38	14157	38	—	—
	B. Buitengewone uitgaven						
26	Verbetering, nieuw bouw en zware herstellingen van geb. en vasten inventaris	500 —	416 22	—	—	83	78
		f 61300 —	f 74303 24	f 14663 45	f 1660 21		

S T A A T V A N A A N L E G E N U I T B R E I D I N G.

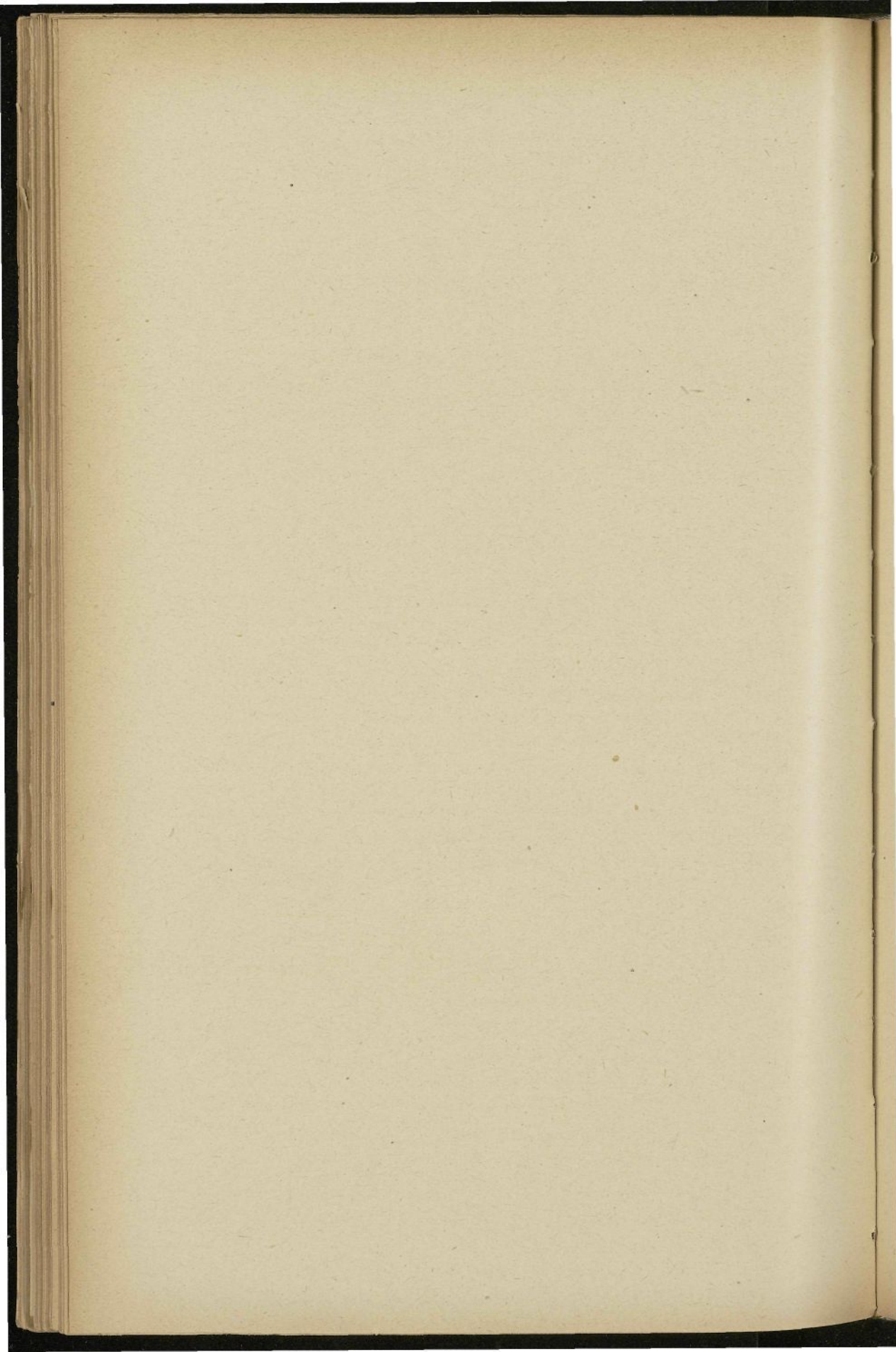
H O O F D E N	Bouw- en installatiekosten op 1 Januari 1913	Kosten uitbreiding vanaf 1 Januari 1913 tot 1 Januari 1923	Kosten aanleg en uitbreiding tot 1 Januari 1923	Vermeerdering in 1923	Kosten aanleg en uitbreiding op 31 December 1923	A F S C H R I J V I N G E N				Getaxeerde waarde op 31 December 1923
						Percentage	Op ultimo 1922	Over 1923	Totaal	
Oprichtings- en installatiekosten	f 6191.61	f —.—	f —.—	f —.—	f 6191.61	—	f 6191.61	f —.—	f 6191.61	f —.—
Gebouwen en terreinen	59242.48	37648.38	96870.86	288.35	97159.21	5	40588.82	4816.70	45405.52	51753.69
Machines	1200.—	563.17	1763.17	—.	1763.17	10	1338.77	172.—	1510.77	252.40
Luchtspoor en div. werktuigen	5478.40	1248.01	6726.41	120.—	6846.41	10	6188.70	625.30	6814.—	32.41
Lichtinstallatie	1800.89	438.35	2239.24	—.	2239.24	10	1872.40	225.13	2097.53	141.71
Waterleiding	1086.62	431.43	1526.55	7.87	1534.42	10	1184.42	155.40	1339.82	194.60
Lichtgasleiding	—.—	350.—	350.—	—.	350.—	10	35.—	35.—	70.—	280.—
Totaal.	f 75000.—	f 40679.34	f 109476.23	f 416.22	f 116084.06		f 57399.72	f 6029.53	f 63429.25	f 52654.81

Staat betreffende de losse inventaris.

H O O F D E N	Waarde van den aanwezigen voorraad op 1 Januari 1923	Aangekocht gedurende 1923	Waarde van den aanwezigen voorraad op 31 Dec. 1923	Afschrijving
Genees- en verbandmiddelen	f 4.—	f 181.25	f —.—	f 185.25
Materialen ten dienste van het onderh. v. geb. en terreinen	1.—	651.05 ⁵	35.—	617.05 ⁵
Idem v. onderhoud machines	8.25	17.—	—.	25.25
Kantoorbehoefte	103.60	81.48	96.—	89.08
Laboratoriumbehoefte	12.—	23.70	7.50	28.20
Brandhout en oliën	1.60	1268.50	28.—	1242.10
Kantoorinventaris	211.—	34.50	199.60	45.90
Laboratoriuminventaris	63.30	128.78	85.—	107.08
Slacht- en keurbenodigdheden	94.35	185.26	49.80	229.81
Overige gereedschappen	355.10	378.99	247.59	486.50
Bibliotheek	270.—	45.12	255.—	60.12
Totaal.	f 1124.20	f 2995.63 ⁵	f 1003.49	f 3116.34 ⁵

Staat der aflossingen en der betaalde rente tot 1 Januari 1924.

Jaar	Geldleening groot f 75000.— ad $4\frac{1}{2}\%$ aangaan bij raadsbesluit dd. 20/5-1911 No. 30 ten behoeve van den bouw van het Gemeente-Slachthuis		
	Kapitaal	Aflossing	Rente
1912	f 75000.—	f —.—	f 3375.—
1913	75000.—	—.—	3375.—
1914	75000.—	5000.—	3150.—
1915	70000.—	2000.—	3060.—
1916	68000.—	2000.—	2970.—
1917	66000.—	2000.—	2880.—
1918	64000.—	2000.—	2790.—
1919	62000.—	2000.—	2745.—
1920	60000.—	2500.—	2643.75
1921	57500.—	2500.—	2531.25
1922	55000.—	× 5000.—	2418.75
1923	50000.—	2500.—	2250.—
Totaal	f 27500.—	f 34188.75	× f 2500.— extra aflossing.

B. MELKCONTROLE.

Algemeen gedeelte.

In het verslagjaar waren in het bezit van een vergunning tot verkoop van melk 74 Bengaleezen, 3 Klingaleezen en 2 Europeanen, De in het vorige verslag vermelde Maleier heeft het bedrijf gestaakt.

Wegens staking van het bedrijf vervielen 8 vergunningen, terwijl 2 vergunningen werden ingetrokken daar de stallen niet meer aan de gestelde eischen voldeden en de betrokken melkverkoopers niet overgingen tot verbetering der stallen.

Op den 31sten December 1923 stonden derhalve ingeschreven 64 Bengaleezen, 3 Klingaleezen en 2 Europeanen, waarvan 31 binnen de kom der Gemeente wonen.

Het in het vorige verslag vermelde verzoek van den heer H. M. Botje om geldelijke steunverleening door de Gemeente voor een op te richten melkbedrijf werd door den Gemeenteraad niet ingewilligd, eveneens werd een voorstel verworpen om de Gemeente naast de Deli Plantersvereeniging deel te doen nemen in een op te richten melkbedrijf. Dit voorstel werd gedaan in verband met de crisis, welke de melkvoorziening van Medan doormaakte, wegens het gebrek aan gras voor het vee.

Onafhankelijk van de Gemeente kwam daarop tot stand de N. V. Melkbedrijf Sikambing, hetwelk dus het eerste Europeesche melkbedrijf mag heeten. Wel is waar werd eenige jaren geleden eveneens door een Europeaan melk verkocht van Australisch vee, echter een melkbedrijf zooals dit, kon het niet genoemd worden.

In de maand November kwam het tweede Europeesche melkbedrijf tot stand nl. de N. V. Melkerij Veelust, gedreven door den heer H. E. A. Raasveldt.

Beide bedrijven onderscheiden zich daarin van de tot dusver gevestigde melkerijen, dat zij hun bedrijf met Australisch of gekruisd Hollandsch vee drijven, vee hetwelk stalverzorging eischt in tegenstelling met het Bengaalsche vee dat nog steeds gehoed wordt.

De kwestie der grasvoorziening voor het melkvee bleef in hetzelfde stadium verkeerren. De pogingen aangewend om erin te voorzien leden schipbreuk door de niet na te komen eischen van de zijde der cultuurmaatschappijen, eischen welke zijn verbonden aan het ingebruik geven van grond. Hoewel het begrijpelijk was dat

deze eischen gesteld werden, kon de Gemeente er niet voor instaan dat zij van de zijde der Bengaleezen opgevolgd zouden worden; terwijl juist van de Gemeente deze garantie verlangd werd. Op dit antwoord van de zijde der Gemeente trok de Deli Planters-vereeniging haar aanbod in en bleef de toestand zooals deze was. Echter werd van de zijde der maatschappijen bij de Regeering aangedrongen op een wijziging van het Wetboek van Strafrecht, in dier voege dat verboden werd het betreden van onbepoot of onbezaaid terrein. Dit verzoek kreeg een gewillig oor en de gevraagde wijziging kwam tot stand.

Nog steeds wordt streng tegen de Bengaleezen opgetreden, wier koeien op de ondernemingen los gelaten worden. Een bewakingssysteem is speciaal hiertegen ingesteld. Het gevolg hiervan is dat velen hun droog en jong vee naar elders gebracht hebben en te Medan slechts het productieve aanhouden. Dat dit met verhooging der onkosten gepaard gaat is te begrijpen. Ook werd door enkelen grasaanplanten gemaakt, evenwel zijn en blijven dit uitzonderingen, daar de Bengalees blijkbaar niet de kunst van gras planten of beter gezegd gras kweken verstaat. Het meerendeel hoedt het vee langs de berm en op plaatsen niet verboden. Hierdoor wordt evenwel bij lange na niet in de voedselbehoefte van het vee voorzien, als gevolg waarvan de melkopbrengst gedaald is. Tevens daalde door deze moeilijkheden het aantal Bengaleesche melkverkoopers van 71 tot 64.

De kwestie gerezen tusschen de cultuurmaatschappijen en de veehouders is het gevolg eensdeels dat alle gronden buiten de kampongs vrijwel in concessie uitgegeven zijn, anderdeels dat het Bengaleesche bedrijf meer veefok- dan melkbedrijf is. Hierdoor is in een Bengaleesch bedrijf het droog en jongvee overwegend grooter in aantal dan het productieve. Deze bedrijven vinden dan ook hun voornaamste bron van inkomsten in het verkoopen van het jonge vee ten dienste der karrevoerders. Hetgeen de melk opbrengt is slechts voldoende voor onderhoud van mensch en dier. Een veefokkerij dient de beschikking te hebben over een flink stuk grond om het jonge vee beweging te geven. Daarvoor leent zich de omtrek van Medan wegens het gebrek aan grond niet. De kwestie der grasvoorziening zal dus alléén dan een goede en de eenige oplossing krijgen, indien zich te en om Medan melkbedrijven vestigen, welke melk leveren afkomstig van vee dat op stal gehouden wordt en waarvoor het gras gekweekt of gekocht wordt.

Nu kan een Bengaleesch bedrijf onder deze omstandigheden nooit productief zijn, omdat een Bengaleesch rund geen melkrund is, tenminste geen rund hetwelk een zoodanige hoeveelheid melk geeft, dat daardoor de kosten voor voeding en verpleging ruimschoots goed gemaakt worden. Hiervoor moeten de bedrijven de beschikking hebben over vee met een grootere melkproductie nl. Hollandsch of Australisch vee. Of de Bengalees in staat is met dit vee, hetwelk veel meer verzorging vereischt dan het Bengaleesche, om te gaan is de groote vraag.

Een eerste stap in deze richting is de oprichting der bovengenoemde Europeesche bedrijven, waarvan het eene de beschikking heeft over een flink stuk grond, waarop dan ook voldoende groen- en bijvoer gekweekt kan worden. De tweede is uitgegaan van het landschap door het stationeeren op de Gewestelijke vee-fokkerij te Tandjong Moelia van een aantal Hollandsche stieren (de Wet stieren) ten dienste der melkbedrijven en om het op die veefokkerij aanwezige Hissar vee geleidelijk om te kruisen in een veeslag hetwelk een grootere melkproductie heeft dan het oorspronkelijke. Ook dit vee vereischt stalverzorging. Dit vee zal in den handel gebracht worden ten dienste der melkerijen. Slaagt deze poging dan laat het zich aanzien dat na verloop van tijd om Medan een ander veeslag ontstaan is, hetwelk meer opbrengt en daardoor goedkooper in onderhoud is dan het tegenwoordige. De Bengaleezen hebben tot dusver zeer sporadisch van deze stieren gebruik gemaakt, zij nemen een afwachtende houding aan en willen wachten totdat de eerste afstammelingen op de gewestelijke vee-fokkerij geboren zijn om daaruit de resultaten dezer kruising te kunnen zien.

Tevens dient in verband met de graskwestie genoemd te worden het indienen van een ontwerp-veeregistratieverordening, welke bedoeld was om al het vee te merken, waardoor bij overtreding gemakkelijker de eigenaar te vinden zou zijn. Deze veeregistratie zou dan een deel zijn van de overeenkomst tusschen de veehouders en de ondernemingen, een gedeelte dat de Gemeente en de Cultuurraad ten uitvoer zouden brengen. Wegens het niet tot stand komen der overeenkomst bracht dit ontwerp het niet tot eene behandeling.

Voor nadere bijzonderheden deze kwestie betreffende kan volstaan worden te verwijzen naar het betreffend rapport (Gemeentebld II jaar 1923 No. 54) en de verdere correspondentie.

Op het einde van 1923 leverden 336 koeien melk, waarvan

dagelijks 's morgens 880 en 's middags 510 flesschen binnen de Gemeente verkocht werden. Totaal dus ± 1400 flesschen tegen 1620 flesschen in 1922. Hiervan nemen de beide Europeesche bedrijven voor het eerst gedurende dit jaar een groot deel voor hunne rekening, zoodat de hoeveelheid melk uit de Britsch-Indische bedrijven aanzienlijk gedaald is.

De melkprijs handhaafde zich, mede door de concurrentie der Europeesche bedrijven, op f 0.20 per flesch van 600 — 625 cc.

Onder het melkvee kwamen geen besmettelijke ziekten voor.

De melkstallen voldoen alle aan de eischen gesteld bij de nieuwe melkverordening.

Melkonderzoek.

Onderzocht werden 687 melkmonsters, waarvan 659 genomen van de melk door de Bengaleesche, 16 der melk door de Klingaleesche en 12 der melk door de Europeesche verkoopers verkocht. Zoowel straat- als stalmonsters.

Niet uit het oog moet verloren worden, dat de waarden der melk afkomstig uit de Europeesche bedrijven betrekking hebben op melk geleverd door niet-Bengaleesch vee. Dus melk met een lager vetpercentage. Hieruit moet niet geconcludeerd worden dat deze melk slechter van kwaliteit is. In geen deele, daar een hoeveelheid van slechts $\pm 3\%$ melkvet door het menschelijk lichaam geheel opgenomen wordt, wat meer toegevoegd wordt, heeft geen nut.

a. Soortelijk gewicht.

Als hoogste s.g. bij 15 C werd bij de monsters der Bengaleezen 1.0339, der Klingaleezen en Europeanen 1.0311 gevonden. De laagste waarden waren respectievelijk 1.0166, 1.0273 en 1.0245.

Bij stalproef was het hoogste gevonden s.g. 1.0363 en het laagste 1.0230. Dit laatste bij een monster van een oud-melksche koe, welke 5 maal gekalfd had en reeds 6 maanden melk gaf. Het vetgehalte was 6.6 % en de vetvrije droogrest 6.96 %.

De gemiddelde waarden verschillen niet veel met de in 1922 gevundene.

b. Vetgehalte.

Dit gehalve varieerde bij de monsters der Bengaleezen tusschen 2.2 % en 8 %, bij die der Klingaleezen tusschen 3.7 % en 5.5 % en der Europeanen van 2.9 % — 4.3 %.

Een vetgehalte beneden 2 % werd wederom niet aangetroffen, beneden 3 % bij 1.31 % der monsters (v. j. 0.72 %).

De meeste waarden lagen tusschen 4 en 5 %. Daar de voor verkoop gemiddelde melkopbrengst van een Bengaleesche koe gering nl. 4 flesschen d. i. ± 2.5 Liter per dag is, is trouwens een product van hoog vetgehalte te verwachten.

Overeenkomstig hiermede is de middagmelk steeds vetrijker dan de morgenmelk, welke het grootste gedeelte der dagproductie vormt. Tevens is de melk van Australische en Hollandsche koeien minder vetrijk, daar de melkproductie hiervan grooter is.

c. Vetvrije droge stof.

Het grootste gehalte nl. 9.6 % werd gevonden bij een stalproef. Het s. g. dezer melk was 1.0363 (bij 15° C) en het vetgehalte 2.9 %. De betreffende koe gaf nog slechts 1 flesch melk per dag. De alcoholreactie viel buitendien positief bij dit monster uit.

Van de melk der Australische koeien was het gehalte gemiddeld beneden 8 %, hetwelk te laag is. Vermoedelijk is hier de factor acclimatisatie gepaard met verandering van voedsel in het spel. Bij de melk der Bengaleesche koeien was het gehalte gemiddeld boven 8 %, hetgeen beantwoordt aan de eischen te stellen aan melk van deugdelijke samenstelling.

d. Graad van reinheid.

Als onvoldoende rein werd gevonden 11.35 % van het aantal onderzochte monsters. Vorig jaar 6.22 %. Hoofdzakelijk komt deze toename door het bij komen der Europeesche bedrijven, want van de Britsch Indische is het aantal te vuile monsters afgenomen. Te wijten is dit aan de nieuwhed der bedrijven, waardoor allerlei onbekende factoren er op inwerken. Tevens aan de omstandigheid dat de melk in de open stallen der Bengaleezen blijkbaar minder aan vervuiling bloot staat dan in de dichte stallen, waarin bovendien de koeien den geheelen dag verblijven. Daardoor moet de melk extra goed gezeefd worden, wil ze rein zijn. Thans is hierin voorzien, zoodat het volgend verslag wat dit betreft op betere resultaten zal kunnen wijzen. Dat overigens deze melk uit een hygienisch oogpunt niet achter staat, blijkt uit het onderzoek van den reductietijd.

e. Reductietijden.

Geen der monsters ontkleurde binnen drie uren de methyleenblauwoplossing, alle deden het na zes uur.

f. Katalase.

Hierbij werden geen bijzonderheden gevonden.

g. Zuurgraad.

Middels titratie werd van alle monsters de zuurgraad bepaald. Normaliter werden waarden gevonden tusschen 6 en 7°. Slechts in geval van verwateringen werden geringere uitkomsten verkregen. Zodoende was de zuurgraadsbepaling een hulpmiddel voor het opsporen van vervalsching der melk.

Onderzoek voor particulieren.

In dit verslagjaar werden 38 ingezonden melkmonsters onderzocht. Vijf hiervan bleken verwaterd te zijn.

Door een medicus werd tweemaal een monster vrouwenmelk voor het maken van een analyse ingezonden.

Voorts werden eenige partijen blikken melk, zoowel volle als gecondenseerde melk onderzocht. Een groote partij hiervan was door het Bestuur in beslag genomen. Deze melk bleek door den geruimen tijd van bewaring ondeugdelijk te zijn geworden.

Melkverordening.

1. Aanvulling.

In de vergadering van den 21 November stelde de Gemeenteraad een aanvulling vast, waarbij bepaald werd dat een vergunning tot melkverkoop niet verleend wordt, indien binnen het tijdvak van één jaar voorafgaand aan den datum van indiening der aanvraag, een vroeger aan den verzoeker verleende vergunning, anders dan op diens verzoek, is ingetrokken.

2. Overtredingen.

Door den Gemeentelijken keuringsdienst werden 105 processenverbaal opgemaakt, nl. wegens melkvervalsching

20	×	
vervuilde melk	48	×
verkoopen zonder vergunningen	14	×
overige overtredingen	23	×

Bovendien werd door de politie vele malen zelfstandig opgetreden waar het overtredingen gold het melkvervoer betreffende.

Gemiddeld soortelijk gewicht bij 15° C.

Jaar	Europeaan		Bengalees		Klingalees		Maleier		Totaal	
	Aantal monsters	Soortelijk gewicht	Aantal monsters	Soortelijk gewicht	Aantal monsters	Soortelijk gewicht	Aantal monsters	Soortelijk gewicht	Aantal monsters	Soortelijk gewicht
1915	—	—	101	1.0301	21	1.0298	—	—	112	1.0300
1916	—	—	655	1.0304	114	1.0301	9	1.0305	778	1.0303
1917	—	—	733	1.0301	68	1.0293	11	1.0319	812	1.0300
1918	18	1.0301	811	1.0301	97	1.0291	4	1.0318	930	1.0300
1919	12	1.0294	909	1.0300	37	1.0301	—	—	958	1.0300
1920	17	1.0293	816	1.0298	38	1.0297	—	—	871	1.0297
1921	2	1.0248	850	1.0299	25	1.0300	—	—	877	1.0296
1922	—	—	812	1.0299	26	1.0298	—	—	838	1.0299
1923	12	1.0283	659	1.0297	16	1.0299	—	—	687	1.0297

Gemiddelde vetprocenten.

Jaar	Europeaan	Bengalees	Klingalees	Maleier	Totaal
1915	—	4.23 %	4.16 %	—	4.22 %
1916	—	4.50 %	4.18 %	5.41 %	4.45 %
1917	—	4.26 %	4.61 %	4.92 %	4.30 %
1918	4.10 %	4.31 %	4.26 %	4.30 %	4.32 %
1919	4. — %	4.60 %	4.20 %	—	4.60 %
1920	4.20 %	4.90 %	4.73 %	—	4.77 %
1921	3.45 %	4.71 %	4.57 %	—	4.70 %
1922	—	4.68 %	4.80 %	—	4.71 %
1923	3.44 %	4.37 %	4.47 %	—	4.36 %

Vetprocenten.

	Minder dan 2% vet	2—3 %	3—4 %	4—5 %	5—6 %	6—7 %	7—8 %	8 % en meer	3% en hoger
Europeaan	1	2	8	2	1	1	1	1	10 = 83.33%
Bengalees	1	7	137	422	79	13	1	1	652 = 98.94%
Klingalees	1	1	2	11	3	1	1	1	16 = 100. — %
Maleier	1	1	1	1	1	1	1	1	—
Totaal	—	9	147	435	82	13	1	1	678 = 98.69%

Vetvrije droge stof.

	Gemiddeld gehalte aan vetvrije droge stof	
Europeaan	7.73 %	8.23%
Bengalees	8.23 %	
Klingalees	8.30 %	
Maleier	—	

Graad van reinheid.

Aantal monsters.

	Zeergoed 6	Goed 5	Vol- doende 4	Onvol- doende 3	Vuil 2	Zeervuil 1	Totaal onvol- doende	
							1923	1922
Euro- peaan	—	1 (8.33%)	7 (58.34%)	2 (16.67%)	1 (8.33%)	1 (8.33%)	25. — %	—
Benga- lees	—	68 (10.71%)	497 (78.27%)	16 (2.52%)	14 (2.20%)	40 (6.30%)	11.02%	5.64%
Klinga- lees	—	3 (21.43%)	10 (71.43%)	1 (7.14%)	—	—	7.14%	23.08%
Maleier	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	—	72	514	19	15	41	11.35%	6.22%

**Gemiddelde samenstelling der onderzochte
melkmonsters in 1923.**

Nummer der vergunning	Naam van den melkverkooper	Woonplaats	Aantal monsters	Soortelijk gewicht bij 15° C.	Vetprocent	Vetvrije droge stof	Punten voor reinheid bere- kend op 100
1	Labe Seng	Soengei Kerah	6	1.0311	3.6	8.45	58
2	Wier Seng	Soekaradja	3	1.0296	4.3	8.20	72
3 ¹⁾	Pagga Seng ¹⁾	Kampong Baroe	3	1.0291	4.6	8.13	67
3 ²⁾	Manggal Seng	Soengei Kerah	3	1.0282	5.6	8.08	67
4	Nial Seng	Soekaradja	9	1.0300	4.4	8.32	61
5	Goedjer Seng ¹⁾	Kampong Darat	3	1.0295	4.8	8.27	61
6	Massa Seng	Tandjong Moelia	7	1.0283	4.5	7.92	57
7 ¹⁾	Paudja Seng ¹⁾	Poeloe Brajan	7	1.0310	4.-	8.50	64
7 ²⁾	Tara Seng	Kotabangoen	6	1.0303	5.1	8.48	69
8	Wier Seng	Soengei Kerah	12	1.0298	4.3	8.25	57
9	Pagga Seng	Kampong Darat	5	1.0291	4.7	8.15	57
10	Souder Seng	Tandjong Moelia	10	1.0294	4.4	8.18	70
11	Abdoel Said	Sei. Kerah Pandau	14	1.0301	4.3	8.32	63
12	Hoekoem Seng	Kampong Doerian	11	1.0302	4.4	8.39	61
13	Radja Seng	Kampong Baroe	3	1.0301	4.-	8.27	78
14	Paudjoe	Tandjong Moelia	8	1.0277	4.3	7.73	60
15	Nam Seng	Kampong Baroe	6	1.0288	4.6	8.06	50
16	Melkbedrijf „Si- kambing”	Sei. Sikambing	11	1.0281	3.5	7.70	61
17	Pertabe Seng	Soengei Kerah	4	1.0302	4.3	8.35	56
18	Mija Seng	Soenggal	10	1.0298	4.2	8.23	70
19	Massa Seng	Tandjong Moelia	3	1.0294	4.6	8.21	66
20 ¹⁾	Harnam Seng ¹⁾	Soekaradja	10	1.0302	4.3	8.35	68
20 ²⁾	Tjam Seng	id.	3	1.0305	4.4	8.44	61
21	Djağar Seng	Laboeanweg	13	1.0305	4.1	8.39	69
22	Palla Seng	Verl. Julianastr.	14	1.0306	4.3	8.45	62
23	Melk. „Veelust”	Laboeanweg	1	1.0308	3.-	8.28	33
24	Soun Seng	Kampong Darat	7	1.0280	4.3	7.81	67
25	Souder Seng ¹⁾	id.	6	1.0275	4.9	7.78	56
26	Kelawan	Tandjong Moelia	14	1.0300	4.3	8.30	62
27	Boetha Seng	Kampong Djati	11	1.0273	4.4	7.66	64
28	Nerrein Seng	Tandjong Moelia	9	1.0291	4.7	8.15	69
29	Pagge Seng	Kampong Tempel	12	1.0299	4.5	8.31	59
30	Mohabali	Kampong Djati	11	1.0310	4.-	8.50	68
31	Eisser Seng	Kampong Tempel	9	1.0297	4.4	8.24	70
32	Harnam Seng	Tandjong Moelia	17	1.0301	4.1	8.29	69
33	Kata Seng	id.	11	1.0303	4.3	8.37	62
34	Soun Seng	id.	9	1.0297	4.1	8.19	58
35	Rachmatoelah	Kampong Djati	6	1.0299	4.3	8.27	64
36	Dasoenda Seng	Sigara-gara	14	1.0298	4.5	8.29	70
37	Dalwari	Soengei Kerah	5	1.0300	4.1	8.27	57
38	Kissun Seng ¹⁾	Kampong Darat	8	1.0301	4.1	8.29	67
39	Dessa Seng	Kampong Tempel	21	1.0300	4.2	8.38	49
40	Sentha Seng	Tandjong Moelia	8	1.0294	4.6	8.21	71

**Gemiddelde samenstelling der onderzochte
melkmonsters in 1923.**

Nummer der vergunning	Naam van den melkverkooper	Woonplaats	Aantal monsters	Soortelijk gewicht bij 15° C.	Vetprocent	Vetvrije droge stof	Punten voor reinheid bere- kend op 100
41	Paggoe	Soenggal	13	1.0304	4.4	8.42	63
42	Pagge Seng	id.	7	1.0295	4.4	8.20	64
43	Tjarth Seng	Kampong Darat	10	1.0275	4.8	7.77	67
44	Bode Seng	id.	13	1.0301	4.3	8.32	67
45	Dalmirah	Soenggal	6	1.0273	4.6	7.69	58
46	Djagar Seng	Tandjong Moelia	18	1.0282	5. -	7.98	64
47	Nerrein Seng	Kampong Darat	2	1.0289	4.6	8.08	42
48	Paudja Seng	Patoemba	13	1.0302	4.3	8.35	62
49	Karimbass ¹⁾	Deli Toea	3	1.0291	4.8	8.17	72
51	Bodea	Tandjong Moelia	9	1.0299	4.2	8.25	61
52	Djohar Seng	Soekaradja	3	1.0322	4. -	8.79	78
54	Kolie Seng	Tandjong Moelia	8	1.0297	4.4	8.24	58
55	Dalip Seng	Poeloe Brajan	15	1.0294	4.5	8.20	63
57	Gengaram	Soekaradja	3	1.0298	4.2	8.23	67
59	Alif	Pad. Boelanweg	12	1.0317	3.7	8.61	71
60	Mahaboeb	Kampong Doerian	12	1.0298	4.4	8.27	60
61	Abdul Madjid	Kampong Skip	6	1.0292	4.6	8.16	67
62	Baga	Pad. Boelanweg	10	1.0303	4.1	8.34	55
63	Atma Seng	Tandjong Moelia	14	1.0304	4. -	8.35	57
65	Badar Seng	id.	6	1.0281	4.3	7.83	72
66	Paudja Seng	Soekaradja	9	1.0286	4.5	8. -	70
67	Letchmie	Kampong Kling	8	1.0306	4.2	8.43	72
69	Serrein Seng	Kampong Darat	14	1.0301	4.4	8.32	65
70	Lellin	Kampong Kling	5	1.0291	4.7	8.15	61
72	Koinderas	Poeloe Brajan	3	1.0298	4.6	8.30	67
74 ¹⁾	Kolla Seng ¹⁾	Tandjong Moelia	4	1.0293	5. -	8.25	42
74 ²⁾	Moenchie	id.	3	1.0286	4.4	7.98	61
75	Wessaka Seng	Kampong Tempel	13	1.0300	4.2	8.28	59
77	Mohamad	Kampong Doerian	13	1.0304	4.4	8.42	67
78	Boetha Seng	Kampong Djati	9	1.0284	4.6	7.96	57
83	Tjinker Seng ¹⁾	Tandjong Moelia	9	1.0296	4.2	8.18	67
84	Aloe	Kampong Tempel	16	1.0298	4.7	8.32	68
86	Sahali	Soengei Mati	10	1.0295	4.5	8.22	63
88	Briam Seng	Soenggal	15	1.0315	4.2	8.65	63
92	Ganda Seng	id.	8	1.0298	4.2	8.23	69
95	Poemoen	Soekaradja	2	1.0249	4.5	7.08	42

¹⁾ Verkocht op 31 December 1923 geen melk meer.

C. PASARWEZEN.

1. Particuliere Pasars.

Ingevolge de bepalingen der (gewijzigde) Particuliere Pasar-verordening, welke in werking trad op den 27 Augustus 1922 waren de exploitanten dezer pasars verplicht binnen twee maanden na de inwerkingtreding dezer verordening — indien zij de exploitatie wenschten voort te zetten — daartoe vergunning te vragen aan den Gemeenteraad. De exploitanten richtten daarop bij rekestten dd. 27 October 1922 aan den Gemeenteraad het verzoek om:

1e aan te teekenen dat adressanten bereids een wettige vergunning bezaten om de pasars te exploiteeren gedurende den tijd waarvoor haar grantrechten op de betreffende terreinen zijn verleend;

2e. te besluiten deze exploitatierechten te erkennen;

3e aan adressanten, voor zoover de Gemeente dit noodig of gewenscht oordeelde, bovendien nog van Gemeentewege de vergunning te verleen tot exploitatie der pasars.

De in het vorig verslag vermelde Pasarcommissie heeft daarop de toepassing der particuliere pasarverordening op de particuliere pasars in studie genomen tegelijk met de mogelijkheid van overneming door de Gemeente van die pasars. Een enkele harer vergaderingen werd bijgewoond door den rechtskundig raadsman als gemachtigde der tegenwoordige exploitanten.

De commissie kwam in haar rapport van 1 Februari 1923 tot de volgende conclusie:

1. Door de wijziging bij artikel 2 van Staatsblad 1870 No. 117 gebracht in artikel 60 van het Reglement op het Beleid der Regeering in Nederlandsch-Indie, vormen na 1870 de particuliere pasars geen onderwerp meer van regeeringszorg. Dit onderwerp werd van dien tijd geheel overgelaten aan de locale raden.

2. De particuliere Pasarverordening is wat de Oostkust van Sumatra en speciaal Medan betreft de eerste wettelijke bepaling op het gebied van particuliere pasars. Het aanleggen en exploiteeren van pasars was dus na 1870 en voor het inwerking treden van die verordening, aan geen enkele beperkende bepaling onderworpen.

Vandaar dat de besluiten van den Resident van Sumatra's Oostkust dd. 5 October 1905 No. 604 en dd. 11 Augustus 1906 No. 314 betreffende het verleen van vergunning tot exploitatie van respect. de groenten- en de vleeschpasar, op welke besluiten de

exploitanten zich in hun bovengenoemd rekest onder 1 beriepen, geen rechtsgrond hebben.

3. De Gemeenteraad was dus bij het uitvaardigen der particuliere pasarverordening in geen enkel opzicht in zijne bevoegdheid beperkt om het exploiteeren van particuliere pasars binnen zijn ressort te binden aan voorwaarden noodig geacht in het belang der openbare orde, hygiene en veiligheid en van het algemeen belang. Buitendien is deze bevoegdheid niet te buiten gegaan door het uitvaardigen dezer verordening.

4. De gemeentelijke verordening kan dus op de bestaande pasars toegepast worden zonder bestaande rechten te schenden.

De door de exploitanten in hun rekest aangevoerde rechten verkregen ingevolge de besluiten van den Resident der Oostkust van Sumatra, bestaan niet. Evenmin gaat op hun beroep op clauses in de grant n^o. dat de terreinen voor pasarbouw zijn uitgegeven. Deze rechten worden door de gemeentelijke pasarverordening niet aangetast, hoogstens wordt het gebruik van die rechten beperkt, evenals het gebruik van alle grantrechten beperkt wordt door andere van het bevoegde gezag uitgaande verordeningen.

5. De gedane verzoeken tot erkenning van rechten kunnen dus niet worden ingewilligd. Wel kan aan de exploitanten overeenkomstig de gemeentelijke verordening vergunning verleend worden tot het exploiteeren hunner pasars.

6. Daarna kan de Gemeente krachtens hare verordening er voor zorgen dat de pasars behoorlijk worden geëxploiteerd. Noodzakelijkheid tot overneming is dus niet aanwezig. Wenschen de exploitanten dit te doen, dan kan de Gemeente het slechts doen tegen een dusdanige som dat de inkomsten alle uitgaven (ook die terzake van de koopsom) dekken. Niet uit het oog moet daarbij verloren worden dat de Gemeente aan hare exploitatie strengere eischen zal moeten stellen dan zij aan particulieren zou doen.

7. Daarom dient overname van de vleeschpasar ontraden te worden. Het bedrag, daaraan ten koste te leggen om die pasar in goeden staat te brengen is te hoog.

8. Met de groentenpasar is het anders gesteld en hiervoor kan ten hoogste f 100000.— (Een honderd duizend gulden) geboden worden. Dit betreft dan alleen de groentenpasar en niet de andere aan de stichting Tjie On Djie Jan toebehoorende zaken en speciaal niet het Chineesche hospitaal.

Wat laatstgenoemde inrichting betreft hadden de exploitanten

het steeds doen voorkomen alsof exploitatie ervan na verkoop van de groentenpasar onmogelijk zou geworden zijn, dus dat de Gemeente met de pasar ook het hospitaal moest overnemen. Alléén dan zou exploitatie van het hospitaal onmogelijk zijn indien de Gemeente noodzaakte de pasarexploitatie te staken. Verkoopt de stichting de pasar dan krijgt zij er immers een kapitaal voor terug, waarna de rente in de plaats der pasarinkomsten treedt.

Door de pasarexploitanten werden tegen genoemde conclusie der Pasarcommissie diverse bezwaren ingebracht, evenwel behield de Pasarcommissie haar standpunt en adviseerde overeenkomstig den Gemeenteraad, in welken zin dit college in zijne vergadering van 28 Februari op de rekesten beschikte. Hierdoor heeft de stichting Tji On Djie Jan vergunning verkregen tot het exploiteeren van de groenten- en de Heer Tjong Hau Lung, Chineesche consul te Medan, van de vleeschpasar, in beide gevallen „onder zoodanige nader te bepalen voorwaarden als in verband met de openbare orde, hygiëne en veiligheid en met het algemeen belang noodig zullen blijken”. „De pasarkwestie” was hiermee van de baan.

Ingevolge de particuliere Pasarverordening is deze vergunning verleend voor 10 jaar. Evenwel heeft de Pasarcommissie er met nadruk opgewezen dat het opnemen in de verordening van dezen termijn, niet bedoelt rechten te verkorten doch slechts beoogt den Gemeenteraad in de gelegenheid te stellen om na afloop van dat tijdvak te beoordeelen of hygiëne en openbare orde dan geen andere eischen stellen dan oorspronkelijk aangenomen. In geen deele zal dus na 10 jaar de particuliere exploitatie der pasars onmogelijk geworden zijn.

De voorwaarden aan de vergunning te verbinden zijn daarop door den Gemeenteraad in de zitting van 25 April 1923 vastgesteld, zooals deze door den Gemeenteveearts in overleg met den directeur der gemeentewerken waren voorgesteld, waarbij de kosten verbonden aan de uitvoering ervan berekend waren. Uitgegaan was daarbij van het standpunt dat van de pasarexploitanten niet meer dan het noodige om de bestaande pasars te laten voldoen aan billijke eischen verlangd mocht worden. Wat geëischt werd, moest de Gemeente ook zelve *minstens* aan hare pasar gedaan hebben of bezig zijn te doen.

Hierdoor zullen beide pasars een grondige verbetering ondergaan wat gebouwen en terrein betreft, zullen privaten gebouwd moeten worden en de pasars door hekken geheel van den openba-

ren weg afgesloten worden. De vleeschpasars zullen geheel verbouwd worden, zoodat als dit alles gereed is de bestaande pasars een geheel ander en zeer zeker veel beter aanzien zullen verkregen hebben.

Met de uitvoering van een en ander is het echter minder goed gesteld. De exploitanten vroegen tijd daarvoor en wel een tijd overeenkomstig met dien, waarbinnen de Gemeente haar aangekochte vischpasar verbouwd zou hebben. Daar dit verzoek billijk was werd het toegestaan. Als gevolg hiervan werd voor elke pasar een werkplan vastgesteld, waarbij aangegeven werd op welke tijdstippen de diverse werkzaamheden gereed zouden zijn. Nu is het te betreuren dat door de pasarexploitanten aan het door henzelf vastgesteld werkplan niet beter de hand gehouden is, zoodat verschillende onderdeelen later gereed zijn of zullen zijn dan beloofd is. Wel werden allerlei oorzaken daarvoor aangegeven, evenwel getuigt een en ander niet van een ernstig streven om te doen hetgeen overeengekomen is.

Ingevolge de Particuliere Pasarverordening werden de tarieven der pasars door de exploitanten ter goedkeuring door den Gemeenteraad ingezonden waarop dit college deze in hare zitting van 11 Januari 1923 ongewijzigd vaststelde. Deze tarieven waren dezelfde als gedurende 1922 van kracht.

Verder valt er over deze pasars weinig te vermelden. De indeeling bleef zooals vastgesteld in 1922. Het pasarbezoek had geducht te lijden door de malaise, zoodat vele plaatsen door de verkoopers verlaten werden. Vooral is dit het geval met de kainen met de tabakverkoopers. De handelaren in levensmiddelen hebben nog het minste te lijden, al zijn er onder dezen ook klappen gevallen. Hierdoor waren de pasarexploitanten gedwongen de tarieven niet à outrance toe te passen, doch royaal te zijn bij het berekenen der huur in vergelijking met het aantal ingenomen M².

2. Gemeentelijk Pasarbedrijf.

a. Pasar Petissah.

Van deze pasar werden in totaal gedurende 1923 in gebruik genomen 27834 M² tegen 32507 M² in 1922. Per dag gemiddeld 76 M² tegen 89 M² in 1922 en 70 M² in 1921. Het verhuurbare oppervlak is 446 M² of $\frac{3}{5}$ van het totaal oppervlak 744 M². Gedurende 1923 was 17 % van het verhuurbaar oppervlak uitgegeven (in 1922 20 %, in 1921 15.7 %).

Deze achteruitgang is uitsluitend te wijten aan de malaise. Dat er meer verhuurd is dan in 1921, komt zeer zeker door de per 1 Maart 1922 ingevoerde lagere tarieven.

Ook hier zien we weer dat de verkoopers van niet-levensmiddelen het kind van de rekening worden. Versche visch, groenten namen meer M² in, terwijl gebak, koude dranken, kains en diversen (verkoopers van allerlei dranken, tabak, strootjes, lucifers, knollen) beduidend minder ruimte inbeslagnamen.

Op het personeel werd nog verder bezuinigd door den op verzoek ontslagen kassier niet te vervangen. Op deze pasar gaat zoo weinig om dat het personeel thans bestaande uit 2 man, nl. 1 werkmans-hulpkassier en 1 werkmans-voldoende is. Doordat alle verkoopers vaste huurders zijn is de contrôle daarop al zeer eenvoudig door het geringe aantal.

De ontvangsten dezer pasar bedroegen f 2726.68, de exploitatieuitgaven f 1206.23, het saldo f 1520.45 (v. j. f 1602.04).

b. *Vischpasar.*

Zooals reeds in het vorig verslag vermeld kwam deze pasar door aankoop in gemeentehanden op den 1sten Juni 1922 voor f 30000.— Bij het vaststellen van deze koopsom was rekening gehouden met de verplichting om deze pasar, in gemeentehanden gekomen, te verbouwen. De Gemeente toch kon niet gedoogen dat een dergelijke aan geen enkelen eisch van hygiëne beantwoordende markt door haar geëxploiteerd werd. Zoodra dus de Gemeente zich ingewerkt had in deze voor haar nieuwe exploitatie werden de plannen ter verbetering, welke ten slotte feitelijk op een nieuwbouw uitliepen, ter goedkeuring aan den Raad ingezonden.

Deze plannen beoogden 1e de loods welke op vele plaatsen bouwvallig was te verbeteren, 2e de loods vrij te maken van de aan de noordzijde in de pasar gebouwde kains kedehs, welke verder niets met de pasar te maken hadden, doch deze slechts bedompt maakten, 3e door een doelmatiger indeeling de pasar productiever te maken. Doordat de loods door het vrij komen van de ingebouwde kedehs kleiner werd, moest compensatie voor dit ruimtegemis gevonden worden. Dit werd bereikt door aan de Spoorstraatzijde een galerij te ontwerpen, bestemd voor bergplaats hoofdzakelijk voor gedroogde en gekookte visch. Vooral van laatstgenoemde soort geconserveerde visch kan de aanvoer tot eenige honderdtallen manden bedragen. Door den directeur van gemeentewerken werden

in dezen geest een drietal plannen ontworpen, waaruit de Pasar-commissie haar keus liet vallen op dat waardoor het voorgedeelte van de loods opgetrokken zou worden van steen en gewapend beton en het achtergedeelte van ijzer en met toepassing van houten platafdekking. De vischtafels zouden daarbij van een andere constructie worden, met marmer blad en houten bakken voor het bewaren der verse visch. Eveneens werden de overige verkoop-tafels vernieuwd. De oude vloertegels konden opgebroken en opnieuw gelegd worden. De geraamde kosten beliepen f 38500.— Hierbij kwam dan nog voor verbetering van het terrein f 1750.— Totaal f 40250.—

In de gemeenteraadszitting van 28 Februari 1923 werd dit plan goedgekeurd en besloten het werk in eigen beheer te doen uitvoeren. Aan het Gemeentelijk Pasarbedrijf werd voor dezen verbouw een renteloos voorschot verstrekt tot een maximum van f 26950.—

Op den 18en April werd met den verbouw begonnen. Doordat de pasarhandel zoo weinig mogelijk belemmering mocht onder-vinden, werd voorloopig slechts het voorste gedeelte ontruimd. Dit gedeelte kwam gereed en werd in gebruik genomen den 28sten Augustus. Vervolgens werd het achterste gedeelte ontruimd en verhuisden de verkoopers naar voren. Op 31 October was het geheel gereed en kon in gebruik genomen worden. Doordat de tafels nog niet alle gemaakt waren, had de officieele opening van deze eerste gemeentelijke pasar plaats op den 15den November. De Chineesche gebruikers hadden reeds de nieuwe pasar ingewijd met een wajangvoorstelling.

Na de verbouwing bleek dat de kosten bedroegen f 34886.13 dus f 5363.87 beneden de raming. Hiervoor heeft de Gemeente het pasarbedrijf geleend f 21700.—

Met voldoening kan op het resultaat van den verbouw terug gezien worden. Medan is een nette, luchtige pasar rijker geworden, zeer zeker een voorbeeld voor de particuliere pasars.

Het middengedeelte is bestemd voor verse visch, terwijl in de zijgangen verkocht worden gedroogde, gekookte en gezouten visch. Het overblijvende gedeelte dezer zijgangen wordt in beslag genomen door verkoopers van kramerijen en kruidenierswaren, terwijl eveneens, zooals op elke Indische pasar, de verkooper van koude dranken, koffie en eetwaren een plaats moest krijgen.

Doordat de indeeling der loods afwijkend is met die der oude

kwamen na de ingebruikname de verkoopers met bezwaren voor den dag, bezwaren met betrekking tot het minder winstgevend zijn, hunner plaatsen. Eenigen haalden daarbij als motief aan dat zij destijds aan den vorigen eigenaar eenige honderden guldens hadden betaald, alleen om op de pasars te mogen verkoopen. Hiermede kon onmogelijk rekening gehouden worden, daar de nieuwe indeeling een totaal andere was. Na eenige besprekingen schikten zij zich echter in den nieuwen toestand, zoodat ten slotte de indeeling aanvaard werd. Verloop van pasarverkoopers is er niet het gevolg van geweest, hetgeen het bewijs is dat de pasar evengoed voldoet. Trouwens het geheel is overzichtelijker geworden. Er is thans geen gedeelte, zooals in de oude loods, hetwelk, daar het nooit koopers tot zich trok, niet verhuurd kon worden. Door de hoogere tafels komt de visch beter uit, zoodat de koper kan zien waar de visch ligt, welke hij wenscht. De houdbaarheid van de visch wordt bevorderd door de betere ventilatie en het thans aan alle zijden vrij liggen der loods.

Op het langs drie zijden der loods zich bevindend pasarterrein zijn tafels geplaatst voor den verkoop van groenten en vruchten, want wil een markt rendeerden dan moet er alles te koop zijn. Het specialiseeren van een markt voor een bepaald artikel gaat in de praktijk zeer bezwaarlijk. Werd de verkoop van deze andere artikelen verboden, dan zou de handel ervan in de omliggende kedehs en kakilima's welig beginnen te bloeien. Daarom is het verstandiger niet zoover te gaan en practisch te blijven hetgeen bevorderlijk is zoowel voor den pasarhandel als voor de gemeentefinanciën. Ook uit een hygiënisch oogpunt is er weinig tegen in te brengen. Het pasarterrein is geen openbare verkeersweg, dus afgesloten voor voertuigen. Doordat dit geheel opnieuw bestraat is en er streng de hand aangehouden wordt dat afval geregeld opgeruimd wordt, blijven de wegen er steeds netjes uitzien en kon het er niet stuiven. Verder zijn de groenten uitgestald op tafels van ± 50 c.M. hoogte.

De ontvangsten der vischpasar bedroegen f 20829, gemiddeld per maand f 1735.75. In 1922 was dit gemiddelde f 1831.80. Dit is uitsluitend te wijten aan de vermindering in den invoer der verse visch, welke bedroeg in 1922 per maand ± 118117 K.G. tegen in 1923 ± 87356 K. G., dus 30761 K. G. per maand minder, hetwelk een beduidende hoeveelheid is. Het aantal verhuurde M^2 van loods en terrein steeg daarentegen van 5630 M^2 tot 7780 M^2 per maand.

Voor den verminderden vischaanvoer kunnen verschillende

oorzaken opgenoemd worden: a. oorzaken gelegen bij de visschers, b. veel regendagen, waarop steeds minder gevangen wordt, c. verbouw van de pasar, waardoor minder verkoopplaats disponibel was, d. mindere koopkracht der bevolking. Toch lijkt het alsof de eerstgenoemde oorzaken van meer gewicht zijn dan de beide laatste. Was een onder-consumptie in het spel, dan zou dit ook het geval moeten zijn met het vleeschverbruik. En daar visch bij de bevolking een meer gewild voedingsmiddel is dan vleesch, zal een onder-consumptie zich zelfs het eerst doen gevoelen op vleesch. Nu zien we juist dat het vleeschverbruik in 1923 is toegenomen, waaruit mag geconcludeerd worden dat indien er meer visch aangevoerd was, deze verbruikt zou zijn ten koste van het vleesch. In de vorige jaren bleek steeds dat als de vischaanvoer steeg het aantal slachtingen op het slachthuis daalde.

De uitgaven der vischpasar bedroegen f 3040.06, d. z. die uitsluitend de exploitatie betreffende.

Het personeel der vischpasar bleef bestaan uit 1 marktopzichter, 1 kassier, 1 weger en 2 werklieden.

Behalve de exploitatieuitgaven komen ten laste van het pasar-bedrijf: aandeel in de kosten van andere gemeentediensten f 2450, rente en aflossing van door de Gemeente verstrekt kapitaal f 5477.75, verbouw vischpasar f 34886.13.

Worden uitsluitend de exploitatieuitgaven in rekening gebracht dan bedraagt het saldo van het bedrijf f 19310.39. Met alle verdere ontvangsten (voorschot van de Gemeente voor verbouw vischpasar) en uitgaven heeft de Gemeente een saldo ontvangen van f 3828.29.

In de tarieven kwam geenerlei wijziging. De bezwaren van de berekening der retributie voor de verse visch (5 % van de opbrengst) gelden nog steeds. Getracht zal worden het nieuwe systeem: nl. berekening per K. G., in 1924 ingang te doen vinden. Ook dit heeft echter het bezwaar dat het moeilijk controleerbaar is, daarvoor zou de pasar de beschikking moeten hebben over een zelfregistreerend weeginstrument.

Een goed geregelde gemeentelijke vischafslag zou aan al deze bezwaren tegemoet komen. Evenwel heeft deze niet de sympathie der vischverkoopers, welke bovendien voor het grootste aantal tevens de aanvoerders der visch zijn. Bovendien dulden de bestaande vischverkoopers geen vreemden opkoper, zoodat de vischprijs toch door hen vasigesteld zou worden evenals nu het geval is.

Gemeenten welke een vischafslag hebben ingevoerd hebben met deze bezwaren te kampen, de visch wordt z. g. laag verkocht met oog op de te betalen retributie en de consument betaalt de visch even duur als zonder afslag.

c. Finantieele overzicht.

Gebouwen en terreinen:

Bouw Pasar Petissah	f 27000.—
Aankoop Vischpasar	„ 30000.—
Verbouw Vischpasar	„ 33978.63
Kleine verbeteringen	„ 62.—

f 91040.63

Afschrijving tot ultimo 1922	f 6658.63
idem over 1923	„ 3034.70

„ 9693.33

Boekwaarde op 31 December 1923 f 81347.30
De afschrijving heeft plaats in 30 jaar.

Meubilair.

De kosten van aanmaak van nieuwe verkooptafels benevens van het fietsenrek hebben bedragen f 907.50. Deze komen op den staat van ontvangsten voor onder art. 15: Verbetering en verbouwing der pasars.

Gemeente Medan.

Deze rekening bestaat uit

Bouw Pasar Petissah	f 27000.—
Aankoop Vischpasar	„ 30000.—
Geleend voor verbouw vischpasar	„ 21700.—

f 78700.—

Afgeïost tot ultimo 1922	f 8565.31
idem over 1923	„ 1150.—

f 9715.31

f 68984.69

Dit wordt terugbetaald in annuïteiten gedurende 30 jaar met tot dusver 6% rente.

Daar sedert bepaald is dat de bedrijven 7% rente van het door de Gemeente geleend kapitaal zullen betalen, wordt te beginnen met 1924 de rente verhoogd.

Evenmin als bij het slachthuisbedrijf zijn bij dit bedrijf balans en verlies- en winstrekeningen gevoegd. Ook de verhouding van dit bedrijf tot de Gemeente maakt het opmaken van deze berekeningen onnoodig.

3. Pasarc redietwezen.

In het vorig jaarverslag werd reeds gewezen op het korte tijdperk van bloei van deze gemeentelijke instelling, gevolgd door een van achteruitgang, welke het gevolg was van den kwijnenden pasarhandel. Daarom moest ook gedurende 1923 groote voorzichtigheid betracht worden bij het verstrekken van credieten, welke trouwens alleen verleend worden op de gemeentelijke pasars. De credietnemers staan daar beter onder contrôle.

Dank zij deze taktiek is de Gemeente behoed voor verliezen, welke anders zeer zeker plaats gehad zouden hebben.

In 1923 werd uitgeleend voor f 2235.—, hiervan was verschuldigd aan rente f 223.50. De onkosten waren vrijwel nihil nl. f 0.90.

Op Pasar Petissah werden totaal afgesloten 12 leeningen nl.: 1 van f 15, 2 van f 20, 4 van f 25, 1 van f 30 en 4 van f 50.— totaal f 385.—

Op de Vischpasar totaal 39 leeningen nl.: 2 van f 10, 1 van f 30, 36 van f 50.— totaal f 1850.—

De terugbetalingen kwamen geregeld dagelijks binnen.

Van deze leeningen behoeft geen enkele als oninvorderbaar afgeschreven te worden.

Behalve de in het vorig jaarverslag vermelde zes oninvorderbare schulden moeten dit jaar nog 2 schulden, uitgeleend in 1922 op de particuliere pasars, afgeschreven worden. Het totale nog niet terugbetaald bedrag dezer 8 leeningen (alle op de particuliere pasars) is f 313.10 (geleende som + rente). Wegens terugbetaling binnen de overeengekomen termijnen werd op verzoek kortingen toegestaan tot een bedrag van f 6.80. Totaal is de afschrijving op „Debiteuren” dus f 319.90 = 1.36 % van het uitgeleende bedrag ad f 23476.—

Op 31 December stond uit op:

Pasar Petissah	f 64.70
Vischpasar	„ 401.—

Totaal	f 465.70
--------	----------

Zooals de bijgevoegde balansrekening doet zien is er over 1923 een winst gemaakt van f 193.80 en vanaf de instelling van dezen tak van gemeentezorg van f 1167.— Ten deele is dit nog niet ontvangen interest van uitstaande rekeningen.

Het bedrijf kon f 1000.— aan de Gemeente terugbetalen, zoodat de Gemeente op 31 December 1923 een vordering had van f 10000 — f 1000 de gedane onkosten (salaris en administratiekosten) totaal f 9808.78.

Het banksaldo was op dien dag f 10106.10. Dit blijft beschikbaar om gebruikt te worden zoodra de omstandigheden het toelaten.

STAAT van het aantal verhuurde M²
op de Gemeente Vischpasar

Koopwaren	Januari	Febr.	Maart	April	Mei	Juni
Loods:						
Mal. ikan kering	147 ¹ / ₂	113 ³ / ₄	257 ³ / ₄	207	130 ³ / ₄	167 ¹ / ₂
Chin. ikan kering	1977 ¹ / ₂	1740 ³ / ₄	1944 ¹ / ₄	1880 ¹ / ₂	1910 ¹ / ₂	1894 ³ / ₄
Chin. ikan masak	116 ¹ / ₄	97 ³ / ₄	116 ¹ / ₄	112 ¹ / ₂	116 ¹ / ₄	112 ¹ / ₂
Ikan kembong	208	78	138	172	71	36
Toekang borong						
ikan basah	696 ¹ / ₂	706	768 ¹ / ₂	722	677 ¹ / ₂	545
IJstafels	104	130 ¹ / ₂	178	170	182	162
Koffie pikolans	310	274	310	300	310	300
Eettafels	1 ¹ / ₂	—	—	—	—	—
Rookgerei, zeep						
etc.	373 ¹ / ₄	295 ³ / ₄	390 ¹ / ₂	260	94	94 ¹ / ₂
Kleermaker	271 ¹ / ₄	235	232 ¹ / ₂	192 ¹ / ₂	161 ¹ / ₄	151 ¹ / ₄
Kain-kain	31	28	40	38	40	29
Mutsen	37 ¹ / ₂	25	—	—	5	37 ¹ / ₂
Klontong	—	—	—	—	17	—
Boenga	29	15 ³ / ₄	64 ³ / ₄	63 ³ / ₄	65 ³ / ₄	70
Diversen	51 ³ / ₄	42	12	—	—	—
Medicijnen	—	—	—	—	—	—
Barbier	—	—	—	—	—	—
Totaal	4355	3782 ¹ / ₄	4452 ¹ / ₂	4118 ¹ / ₄	3781	3599 ³ / ₄
Terrein:						
Groenten	1844	1710	2203	1998	2049	2225
Koffie	45	40 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	42	42	45
Koewèh-koewèh	373	398	469	565	1173	712
Eettafels	—	—	—	—	—	—
Koude dranken	—	—	—	—	—	—
Rookgerei, zeep						
etc.	—	—	—	—	—	—
Kain-kain	—	—	—	—	—	—
Kleermaker	—	—	—	—	—	—
Boenga	—	—	—	—	—	—
Sepoeh emas	—	—	—	—	—	—
Diversen	—	—	—	—	—	—
Bamboe manden	146	131	169	234	230	233
Barbier	—	—	—	—	—	—
Totaal	2408	2279 ¹ / ₂	2887 ¹ / ₂	2839	3494	3215
Totaal loods en terrein	6763	6061 ³ / ₄	7340	6957 ¹ / ₄	7275	6814 ³ / ₄

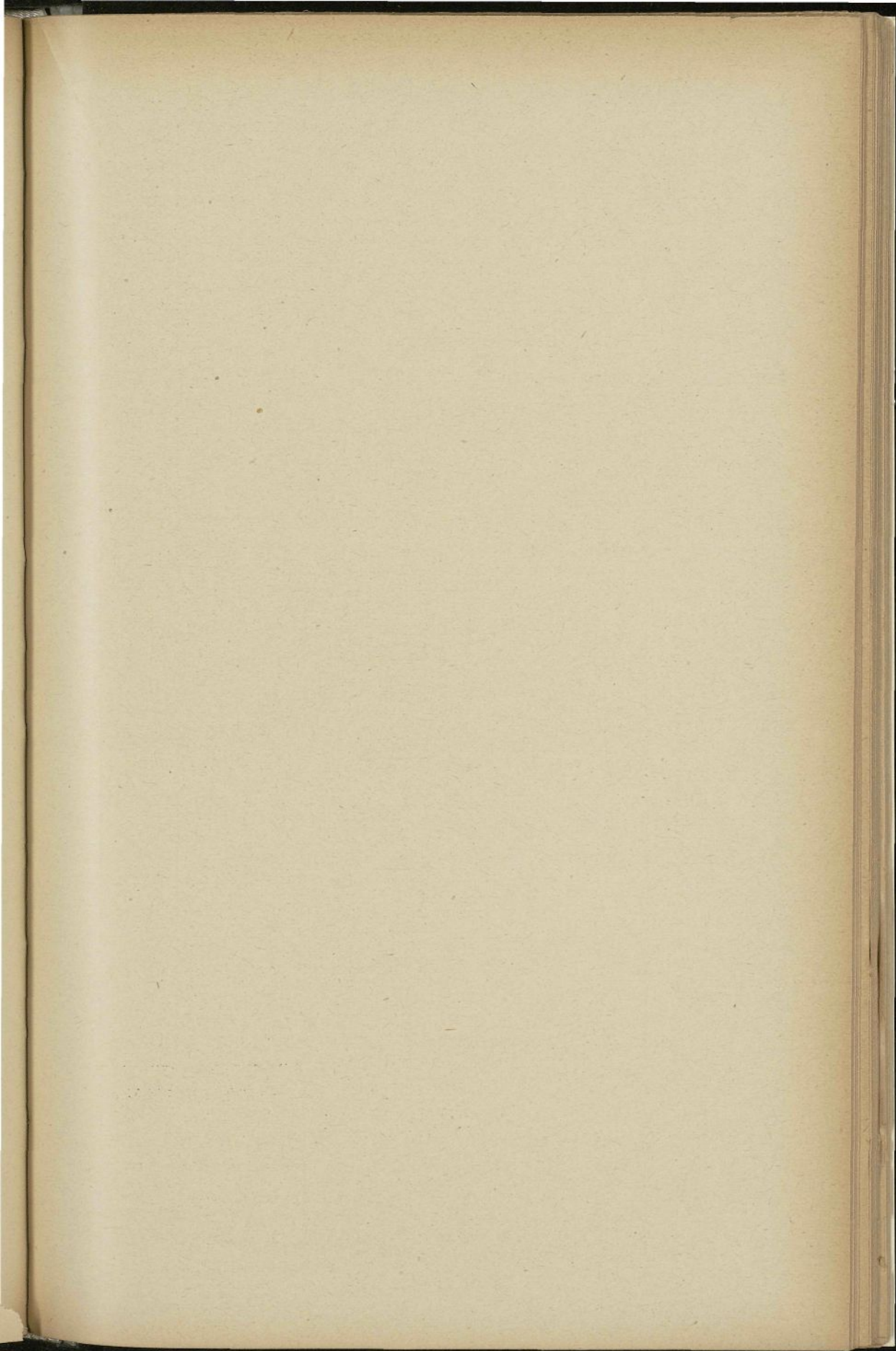
benevens der hoeveelheden aangebrachte visch
gedurende 1923.

Juli	Aug.	Sept.	October	Nov.	Dec.	Totaal
265 ⁷ / ₈	279 ¹ / ₄	89 ⁷ / ₈	109 ¹ / ₄	326 ¹ / ₄	172 ³ / ₄	2.267 ¹ / ₂ M ²
2044	2005 ³ / ₄	2137 ³ / ₄	2825	3113 ¹ / ₄	3114 ¹ / ₄	26.588 ¹ / ₄ "
118 ¹ / ₄	116 ¹ / ₄	198 ¹ / ₄	253 ¹ / ₄	382 ¹ / ₂	395 ¹ / ₄	2.135 ¹ / ₄ "
27	21	54	84	88	88	1.065 "
553 ¹ / ₂	465	473	451	461	506	7.025 "
126	—	—	—	—	—	1.052 ¹ / ₂ "
310	306	296	310	286	371	3.683 "
—	—	—	—	—	72 ³ / ₄	74 ¹ / ₄ "
189 ¹ / ₄	—	—	—	—	405	2.102 "
75	63 ³ / ₄	6 ¹ / ₄	—	—	—	1.388 ³ / ₄ "
31	—	—	—	—	32 ¹ / ₂	269 ¹ / ₂ "
7 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	112 ¹ / ₂ "
—	—	—	—	—	—	17 "
165 ³ / ₄	—	—	—	—	—	474 ³ / ₄ "
—	—	—	—	—	694 ¹ / ₂	800 ¹ / ₄ "
21 ¹ / ₄	—	—	—	—	—	21 ¹ / ₄ "
—	—	—	—	—	1	1 "
3934 ³ / ₈	3257	3255 ¹ / ₈	4032 ¹ / ₂	4657	5853	29.077 ³ / ₄ M ²
2394	1732	2111	2860	3250	4116	28.492 M ²
46 ¹ / ₂	64 ¹ / ₂	45	46 ¹ / ₂	45	46 ¹ / ₂	537 "
675	473 ¹ / ₂	367	356 ¹ / ₂	813	484	6.859 "
26 ¹ / ₄	38 ³ / ₄	8 ³ / ₄	—	—	5	78 ³ / ₄ "
—	98	60	62	48	2	270 "
—	179 ¹ / ₄	161 ³ / ₄	162 ³ / ₄	482 ¹ / ₄	—	986 "
—	31	42	62	39 ¹ / ₂	—	174 ¹ / ₂ "
—	—	—	—	109 ¹ / ₂	78	187 ¹ / ₂ "
—	176	147 ³ / ₄	159 ¹ / ₄	165 ¹ / ₂	127	775 ¹ / ₂ "
—	—	—	4	7	—	11 "
—	—	—	—	170	—	170 "
248	237	155	185	184	31	2.183 "
—	—	—	—	—	46	46 "
3389 ³ / ₄	3012	3098 ¹ / ₄	3898	5313 ³ / ₄	4935 ¹ / ₂	40.770 ¹ / ₄ M ²
7324 ¹ / ₈	6269	6353 ³ / ₈	7930 ¹ / ₂	9970 ³ / ₄	10788 ¹ / ₂	69.848

Koopwaren	Januari	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal
Transport. loods en terrein	6763	6061 ^{3/4}	7340	6957 ^{1/4}	7257	6814 ^{3/4}	7324 ^{1/8}	6269	6353 ^{3/8}	7930 ^{1/2}	9970 ^{3/4}	10788 ^{1/2}	69.848
Verbindingsweg	—	—	—	—	—	—	—	—	860	880	795	918	3.453 M ²
Groenten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rookgerei, zeep, etc.	—	—	—	—	—	—	—	—	9	32	33	24	98
Boenga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 ^{1/2}	11 ^{1/2} „
Totaal	—	—	—	—	—	—	—	—	869	912	828	953 ^{1/2}	3.562 ^{1/2} M ²
Totaal loods, terrein en verbindingsweg	6763	6061 ^{3/4}	7340	6957 ^{1/4}	7275	6814 ^{3/4}	7324 ^{1/8}	6269	7222 ^{3/8}	8842 ^{1/2}	10798 ^{3/4}	11742	73.410 ^{1/2} M ²
Invoer versche zeevisch (K.G.)	107088	86874	96781	87199	75654	65025	8640	68696	93781	94686	90482	88064	1.017.970 G.K.
id. rivier „ („)	—	—	—	—	—	—	4728	6057	6419	5182	2815	5100	30.301 „
id. gedroogde ikan kembong (gr. mnd.)	722	174	186	366	197	49	33	85	153	175	383	458	2.981 mand.
id. gedroogde ikan kembong (kl. mnd.)	123	126	81	—	—	—	—	218	47	248	8	194	1.045 „
id. gedroogde ikan kembong (gr. zakk.)	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3 zakken
In 1922:													
Totaal loods, terrein en verbindingsweg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39.404 ^{3/4} M ²
Invoer versche visch (K.G.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	623.981 K.G. *)
id. gedroogde ikan kembong (gr. mnd.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.064 mand.
id. gedroogde ikan kembong (kl. mnd.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.669 „
id. gedroogde ikan kembong (gr. zakk.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16 zakken
id. gedroogde ikan kembong (kl. zakk.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26 „
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*) vanaf 20 Juli

STAAT van het aantal verhuurde M² der Gemeente Pasar Petissah gedurende 1923.

Koopwaren.	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Totaal
Rundervleesch . . .	38 ³ / ₄	33 ³ / ₄	38 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	38 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	453 ³ / ₄ M ²
Varkensvleesch . . .	38 ³ / ₄	32 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	38 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	453 ³ / ₄
Versche visch. . . .	271	236	270	250	230	166	176	216	260	218	204	252	2749
Groenten	690 ¹ / ₂	718	765	748	768 ¹ / ₂	745	971 ¹ / ₂	1238	789	844	904 ¹ / ₂	892 ¹ / ₂	10074 ¹ / ₂
Koewèh-koewèh . . .	99	69	94	123 ¹ / ₂	96	112	52	32	29	31	29	31	797 ¹ / ₂
Eettafels.	60 ³ / ₄	60 ³ / ₄	63	42 ³ / ₄	29 ¹ / ₄	58 ¹ / ₂	118 ³ / ₄	161 ¹ / ₂	129	124	71	119 ³ / ₄	1039
IJs	85 ¹ / ₂	82 ¹ / ₂	88 ¹ / ₂	72	79 ¹ / ₂	82 ¹ / ₂	87	93	85 ¹ / ₂	84	33 ¹ / ₂	51	924 ¹ / ₂
Kain-kain	108 ³ / ₄	34	2	—	7 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	152 ¹ / ₄
Kleermaker	43 ³ / ₄	35	37 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂	33 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	37 ¹ / ₂	32 ¹ / ₂	31 ¹ / ₄	33 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	38 ³ / ₄	436 ¹ / ₄
Rookgerei, Tabak, Lucifers etc.	93	84	93	87	72	90	90	90	90	75	69	87	1020
Diversen . . . t . .	1051 ¹ / ₂	881	912	855	774 ¹ / ₂	732	801 ¹ / ₂	781 ¹ / ₂	731	757	763 ¹ / ₂	693	9733 ¹ / ₂
Totaal . . .	2581¹/₄	2266¹/₂	2402¹/₂	2290³/₄	2168¹/₂	2098¹/₂	2411³/₄	2722	2219³/₄	2243	2187	2242¹/₂	27834 M²
Hongkong met aangevoerde vruchten	21	19	21	30	26	33	65	244	142	128	64	60	853
Hoeveelheid aangevoerde doerians	—	—	—	—	—	—	—	7180	—	—	—	—	7180
Totaal in 1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32507 M²
Hongkong met aangevoerde vruchten in 1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	342

STAAT der Ontvangsten en Uitgaven
Gemeentelijke benevens de Exploitatier rekening
Pasarbedrijf 1923.

Ontvangsten.

[illegible]

Uitgaven.

Artikel	OMSCHRIJVING	Begrooting	Uitgaven	Meer	Minder
	A. Gewone uitgaven.				
	a. Exploitatie uitgaven.				
1	Bezoldiging v/h personeel . . .	f 3988 16	f 3148 41	f — —	f 839 75
2	Huishuurvergoeding idem . . .	" 816 —	" 211 20	" — —	" 604 80
3	Kosten v. geneesmiddelen idem . . .	" 75 —	" 14 25	" — —	" 60 75
4	Kantoorbehoefte	" 230 —	" 159 50	" — —	" 70 50
5	Aark. en onderh. v. meubilair . . .	" 275 —	" 60 10	" — —	" 214 90
6	Onderh. geb. en terreinen . . .	" 150 —	" 23 40	" — —	" 126 60
7	Waterverbruik	" 400 —	" 311 85	" — —	" 88 15
8	Verlichting	" 210 —	" 201 90	" — —	" 8 10
9	Aankoop v. gereedschappen . . .	" 150 —	" 89 96	" — —	" 60 04
10	Onvoorziene uitgaven	" 251 84	" 25 72	" — —	" 226 12
	b. Verrekening met de Gemeente				
11	Aandeel in de kosten van andere Gemeente diensten	" 2450 —	" 2450 —	" — —	" — —
12	Rente en aflossing v. door de Gemeente verstrekt kapitaal.	" 5477 75	" 5477 75	" — —	" — —
13	Uitkeering aan de Gemeente v/h saldo der expl. rekening.	" 546 25	" 3828 29	" 3282 04	" — —
	B. Buitengewone uitgaven.				
14	Verbetering en verbouwing pasars	" 40250 —	" 34886 13	" — —	" 5363 87
		f 55270 —	f 50888 46	f 3282 04	f 7663 58

P A S A R C R E D I E T W E Z E N.

Stand op 31 December 1923.

Jaar 1923	Aantal gesloten leeningen								Totaal verstrekt	Te ontvangen rente	Totaal v/h crediet	Door de leeners afbetaald	Nog uitstaand	Door de Gemeente verstrekt bedrag
	f 10	f 15	f 20	f 25	f 30	f 40	f 50	f 100						
Tot. 1-1-'23	1	—	5	6	2	6	91	140	f 19110.—	f 1907.50	f 21017.50	f 20071.45	f 946.05	f 10804.31
In 1923	2	1	2	4	2	—	40	—	„ 2235.—	„ 223.50	„ 2458.50	„ 2618.95	„ 160.45	„ 4.47
Totaal	3	1	7	10	4	6	131	140						f 10808.78
Afgelost	1	—	7	8	4	6	118	134						„ 1000.—
Stand op 31-12-'23	2	1	—	2	—	—	13	6	f 21345.—	f 2131.—	f 23476.—	f 22690.40	f 785.60	f 9808.78

Balans op 31 December 1923.

Debet	Credit
Nederl. Handel Mij. f 10106.10	Gemeente Medan f 9808.78
Debiteuren f 785.60	Winstsaldo 1922 f 812.09
Afschrijving „ 319.90	Giro rente „ 161.11
_____ „ 465.70	_____ „ 973.20
Kas „ 403.98	Winst „ 193.80
_____	_____
f 10975.78	f 10975.78
_____	_____

D. VOERWEZEN.

De halfjaarlijksche keuringen der personenvoertuigen met de trekdieren vonden plaats in de maanden Januari en Juli, die der lastvoertuigen in Februari en Augustus. Totaal werden goedgekeurd 552 personen- en 1132 lastvoertuigen. (v. j. respect. 525 en 1176). Voor den trekdienst werden afgekeurd 2 paarden. Afgegeven werden 442 vergunningen tot het besturen van een personenvoertuig.

Het aantal paarden der sadohouders welke te Medan geregistreerd worden (waarvan een groot gedeelte in de omliggende kampongs of op de ondernemingen woont) bedraagt ongeveer 830.

Evenals vorig jaar was de concurrentie der huurauto's oorzaak van het afnemen der inkomsten der sadohouders. Als gevolg hiervan kunnen deze niet meer zooveel ten koste leggen aan den uiterlijken staat hunner voertuigen, waardoor het algeheel aanzien ervan gedurende de laatste twee jaren verminderd is. De strijd tusschen beide groepen van vervoermiddelen wordt bovendien voor de sado's zwaarder gemaakt door de daadwerkelijke contrôle waaraan zij onderworpen zijn en door de beide halfjaarlijksche keuringen. Zoo zijn gedurende 1923 totaal 136 processen-verbaal door den gemeentelijken dienst opgemaakt wegens overtredingen der voorschriften betreffende den staat der sado's, tuigen en paarden. Behalve deze moeten er nog die door de politie opgemaakt bijgerekend worden. De opgelegde boete bedroeg voor deze overtredingen f 5.— — f 15.—. Dit is dus een verhooging der onkosten rekening. Dan moeten de wagens voor de beide halfjaarlijksche keuringen totaal opgelakt en waar noodig vernieuwd worden. Evenzoo de tuigen. Hierbij nog de inkomstenderving gedurende den tijd van opknappen en gedurende de keuringen. Men ziet dus dat deze factoren alle schadeposten voor de personenvoertuigen beteekenen. Bekijkt men de rekening der huurauto's dan zullen deze posten zeer zeker voor een relatief veel minder bedrag er op voorkomen. Dit is de reden dat er af en toe met reden geklaagd wordt over den achteruitgang van den staat der sado's. Ten deele spruiten deze klachten voort uit de vergelijking met de wagentjes van vroeger, want ziet men naar elders dan kunnen de Medansche sado's zeer zeker den toets doorstaan. De huurauto's, daarentegen hebben geen reputatie te verliezen, het publiek heeft zich van begin af aan gewend aan hun voorkomen.

Hoewel dus de kosten voor personeel en voeding der paarden afgenomen is, zou het sadobedrijf de genadeslag toegebracht worden indien de tarieven verlaagd werden. Door de ontwikkeling van het autobedrijf voorzien de sado's feitelijk alleen in de transport-behoefte binnen de stad, voor ritten naar buiten hebben zij zoo goed als afgedaan. Dit beteekent een belangrijke inkomstender-ving. Aangenomen kan worden dat de inkomsten der sadohouders met ruim 50 % afgenomen zijn.

Schijnbaar spreekt hiertegen het toenemen van het aantal sado's (het aantal was 1921, 1922 en 1923 respect. 526, 525, 552). Dit is echter een gevolg der malaise. Vele crani's, mandoers e. d. zijn ontslagen en kunnen geen gelijksoortige werkkring meer vinden. Nu nemen zij een sado in huurkoop, verdienen juist zooveel dat zij ervan kunnen leven, hunne bedrijfskosten betalen en de schuld maandelijksch afbetalen. Of deze wijze van een bedrijf oprichten stand kan houden zal de toekomst moeten leeren. In elk geval is dit mede de oorzaak dat de staat der wagens er op achter-uit gegaan is. Door hun groot aantal maken zij de spoeling nog dunner dan deze al is.

Het instellen van een derde keuring, dus binnen een jaar keuren om de vier maanden, zou het aanzien der sado's zeer zeker doen verbeteren. Evenwel moet deze maatregel ontraden worden, omdat dan de bedrijven nog zwaarder belast worden, waardoor de overheid de vijand van het bedrijf zou worden.

De verbetering der stallen werd voortgezet, zoodat op het einde van het verslagjaar alle stallen in orde gemaakt waren. Wel kon, door de mindere verdiensten de eischen bij de kleine stallen, wat betreft cementen ondervloer en idem afvoergoten, niet overal worden doorgevoerd. Evenwel juist deze kleine stallen zijn door eenvoudige verbeteringen tot zindelijke, zij het primitieve, stallen om te bouwen. Bij de grootere gaat dit niet, daarom moeten deze geheel aan de eischen beantwoordend gebouwd worden. Trouwens de groote worden gebouwd voor stalhouderijbedrijf, waarin elke standplaats verhuurd wordt. De kleine daarentegen zijn meest eigen stallen.

**E. REGLEMENT OP HET MAKEN EN VERKRIJGBAAR
STELLEN VAN IJS EN KOOLZUURHOUDENDE
WATEREN (Stbd. No. 678 van 1922).**

Gedurende 1923 werden alle in de gemeente gevestigde onder dit reglement vallende inrichtingen verbouwd of verbeterd volgens de bepalingen van het betreffende Gouvernementsbesluit (26 October 1922 No. 85). Vooral bij de fabrieken van koolzuurhoudende wateren gaven de door Chineezzen geëxploiteerde veel werk alvorens de gemeenteraad de vereischte vergunningen kon verleen.

Op 31 December stonden zoodoende geregistreerd twee ijsfabrieken (één vergunning) en acht fabrieken van koolzuurhoudende wateren (twee Europeesche en zes Chineesche).

F. BROODVERORDENING.

De Gemeenteraad stelde in zijn vergadering van 22 Maart 1923 de Medansche Broodverordening vast. Afgekondigd in de Javasche Courant van 20 April 1923 No. 32 trad deze verordening in werking op 20 Mei 1923.

Daar deze verordening reeds afgekondigd was vóórat de door den Directeur van Justitie voorgestelde wijzigingen den Gemeenteraad bereikte, was een wijziging der Broodverordening spoedig na hare inwerkingtreding noodzakelijk. Deze wijziging werd vastgesteld in de Gemeenteraadsvergadering van 20 Juni 1923 en afgekondigd in de Javasche Courant van 27 Juli 1923 No. 60.

Ten einde mede de buiten de Gemeente gevestigde bakkerijen welke brood invoeren, onder de verordening te doen vallen, werd een daartoe gerakend voorstel gedaan. Gedurende het verslagjaar kwam deze aanvulling evenwel nog niet in behandeling.

Ook wat deze verordening betreft kostte het veel moeite de inrichtingen eenigszins aan hygienische eischen te doen beantwoorden. Trouwens aan de nakoming van een hygienische verordening door een Oostersche bevolking zal voorloopig nog veel ontbreken. Hiervoor staat deze nog pas aan het begin van een ontwikkeling. Een groot voordeel is het dat door den open huizenbouw licht, lucht en zon overal kunnen binnendringen, waardoor veel goedgemaakt wordt.

Op 31 December stonden ingeschreven:

7	Bengaleesche broodbakkerijen met 137 man personeel,
3	Chineesche " " 15 " "
1	Europeesche " " 4 " "

Een weging der diverse broodsoorten liet zien, dat de verschillende bakkers voor denzelfden prijs niet hetzelfde gewicht aan brood leveren. Wel zijn de bakvormen van gelijke afmetingen, doch daar deze met de hand met deeg gevuld worden, kan de vulling nu eens zwaarder uitvallen dan weer lichter. Zoo bleek dat de gewichten der brooden, verkocht voor gelijken prijs tot 30% uitelkaar kunnen loopen. Dat hierbij geen opzet in het spel is, bleek uit het feit dat bij denzelfden bakker belangrijke gewichtsverschillen bij gelijke broodsoorten gevonden werden.

Hiertegen kan in zekeren zin opgetreden worden door bij verordening de minimale gewichten der broodsoorten vast te stellen en een zeker spillage toe te staan. Eenige locale raden doen dit dan ook. Om een dergelijke regeling vast te stellen is het vanzelfsprekend allereerst noodig een groot aantal wegingen der verschillende broodsoorten te verrichten, om daaruit een billijk minimum vast te stellen. Want al naar de plaatselijke toestanden verschillen de broodsoorten. (Het is daarom onjuist om te doen zooals een locale raad ter Oostkust gedaan heeft, door de voorgeschreven gewichten van de Batavia'sche verordening zonder meer over te nemen).

Evenwel treden bij het zich inwerken in deze aangelegenheid allerlei overwegingen speciaal de wijze van het maken van brood betreffende naar voren. Daardoor stelt men zich dan vanzelf de vraag, is een dergelijk voorschrift bij de huidige werkwijze van de bakkers hier ter stede opvolgbaar? Moet niet allereerst een omwerking daarin plaatsvinden; door de manuale om te zetten in een machinale? Daarom kan met recht ondersteld worden dat een dergelijke regeling bij de toepassing op groote practische bezwaren zou stuiten, waarom het aangewezen is voorloopig de zaak te laten zooals ze is.

G. HONDENKEUR.

Gedurende 1923 zijn opgevangen 1603 honden, hetzij zonder geldige penning rondlopende, hetzij ingevolge de Hondsdolheidordonnantie. 114 honden werden aan den eigenaar teruggegeven, nadat de verschuldigde belasting voldaan was.

Afgemaakt zijn 1497 honden (v.j. 439). Op verzoek bovendien nog 83 honden, totaal zijn dus afgemaakt 1580 honden (v.j. 486).

In quarantaine werden gehouden 38 honden en één kat. Een dezer honden stierf aan hondsdolheid. (zie onder H. 3).

De kosten aan gasverbruik voor 't afmaken bedragen f 29.58 = 2 cent per dier.

Aan vergoedingen ingevolge artikel 9 (2) der Hondenkeur werd ontvangen f 103.80.

Vanaf 1 October werd het vangen verricht door 2 brigaden, elk van 2 vangers.

De inrichting aan den Laboeanweg voldeed goed. Het gebouw-tje verkeert in goeden staat, eigen personeel verrichtte de werkzaamheden noodig voor onderhoud en herstelling der hokken.

H. BESMETTELIJKE DIERZIEKTEN WELKE BINNEN DE GEMEENTE GEHEERSCHT HEBBEN.

1. Onder het hoornvee van den trekdiestapel van Gemeente-Werken kwam een enkel geval van *lymphangitis infectiosa* (builenziekte) voor. Sterfgevallen hadden niet plaats.

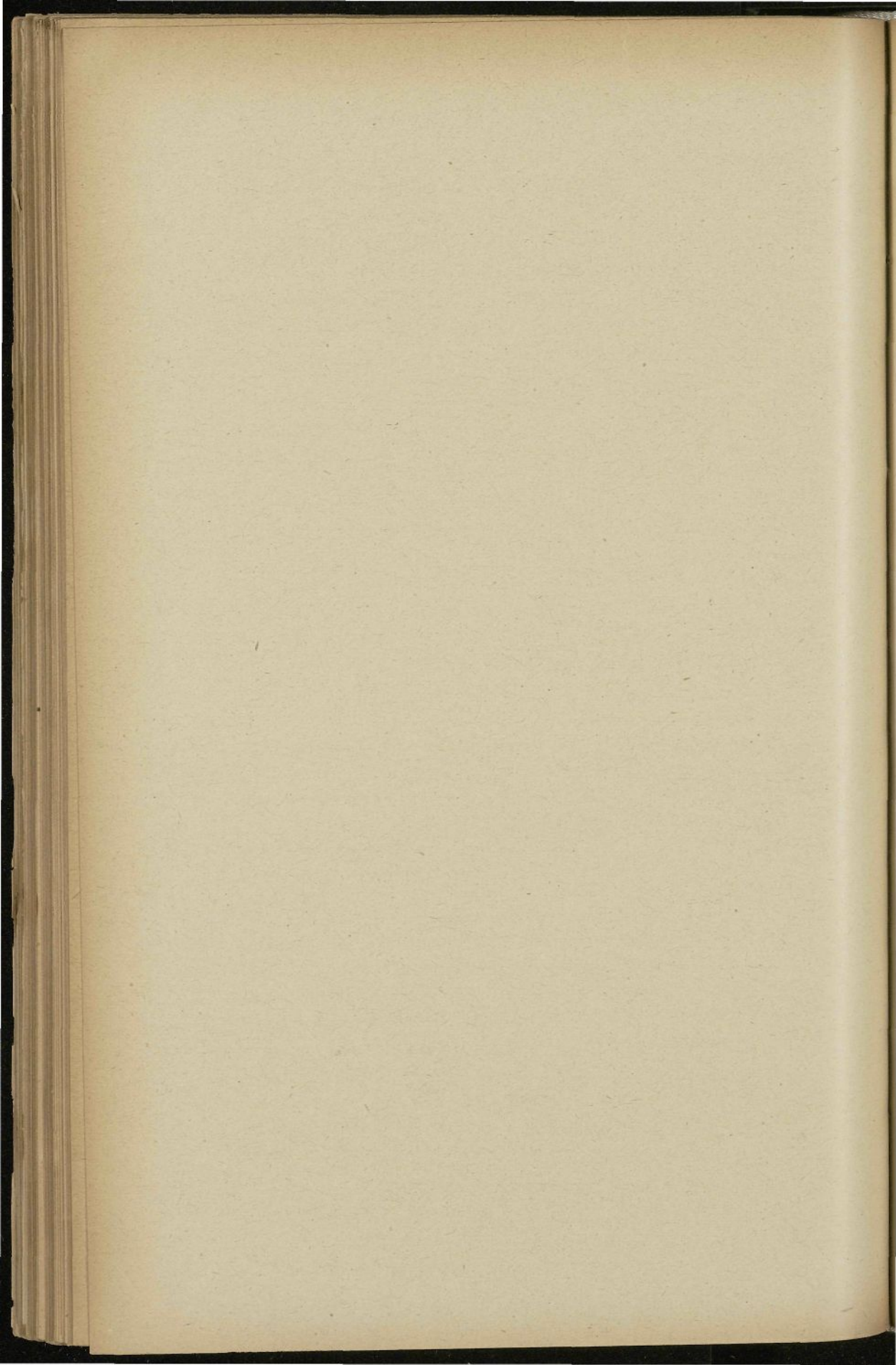
2. Werd in het vorig verslag melding gemaakt van het heerschen van *malleus* (kwade droes), thans kan vermeld worden dat zich in dit verslagjaar geen enkel geval heeft voorgedaan, zoodat deze ziekte met succes bestreden is.

3. In den gemeentelijken hondenstal stierf een hond, in quarantaine wegens het bijten van twee personen, afkomstig van de naburige tabaksonderneming Padang Boelan, aan *rabies* (hondsdolheid). Onmiddellijk werden vanwege het Bestuur de betreffende bepalingen der hondsdolheidordonnantie van kracht verklaard. De Gemeente besloot van haar kant ter bescherming harer ingezetenen zoo krachtig mogelijk op te treden door zooveel mogelijk loslopende honden te vangen. Ingevolge genoemde bepalingen moesten deze onverbiddelijk afgemaakt worden. Een tweede vangbrigade werd indienst genomen en extra premie's voor 't vangen uitgeloofd. Hierdoor is een groote opruiming onder de honden gehouden (zie onder: Hondenkeur).

Het optreden dezer ziekte bleef beperkt tot dit eene geval, dat buiten de Gemeente voorkwam. Toch moet men steeds op een nieuw optreden bedacht zijn, omdat in Atjeh de ziekte zich langzaam verbreidt en ook Tapanoelie besmet is. Hondenhouders dienen daarom steeds bij het bespeuren van verdachte verschijnselen daarvan aangifte te doen. Verzuimen zij dat, dan laden zij daardoor een groote verantwoording op zich.

De door bovenbedoelden hond gebeten personen hebben zich door het Instituut Pasteur te Bandoeng laten behandelen.

Medan, 25 Maart 1924.

VERSLAG

van het Gemeentelijk Bureau voor Grondzaken over 1923.

a. Algemeen.

In het personeel kwam gedurende verslagjaar geen wijziging.

Een opnemer was gedurende vijf maanden ziek, waardoor het meetwerk ernstig werd vertraagd.

Gedurende drie maanden was een opnemer onder toezicht van een opzichter der Gemeentewerken belast met het nagaan der huizennummering en het aangeven der huizennummers op de bestaande kaarten.

De Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting bestond bij den aanvang van verslagjaar uit de heeren: J. de Waard, Voorzitter, Dr. R. A. A. Fruin, G. van Altena en Raden Noerngali, Leden. Het Hoofd van het Bureau voor Grondzaken is ambtshalve Secretaris. In de Raadsvergadering van November werd in de plaats van den heer G. van Altena tot Commissielid gekozen de heer Ir. J. W. Duys.

b. Grondzaken.

1. *Opmetingen.* Voor de 146 afgegeven nieuwe stukken (zie onder c) werden opmetingen verricht.

De opmetingen en kaarten voor het kampoengrapport (zie vorig verslag) kwamen gereed.

Evenals vorige jaren werd een groot aantal grantacten voorzien van nieuwe kaartjes, zoowel voor de verbetering van fouten in de oude opmetingen als om den afstand van grond voor wegverbetering of wegaanleg te kunnen aanteekenen.

Door de langdurige ziekte van een opnemer en de werkzaamheden voor het kampoengrapport en de huizennummering kon met het systematisch opmeten der grantperceelen ten behoeve van af te geven definitieve bewijzen slechts een eerste aanvang worden gemaakt.

2. *Regeling van grondrechten.* In het bijzonder valt te vermelden de regeling welke werd getroffen voor de verdeling van de pacht bij splitsing van Opstalperceelen. Hieromtrent is in de bepalingen der opstalacten niets bepaald; het gevolg

is, dat in de gerechtelijke acten der door splitsing ontstane perceelen met de andere bedingen der oorspronkelijke opstalacte ook de vergoeding voor het geheele perceel daaruit wordt overgenomen, wat natuurlijk voor iemand, die de grosse van een zoodanige acte in handen krijgt, hoogst onduidelijk is.

Voor recht van erfpacht is in artikel 728 B. W. bepaald, dat de verplichting om de erfpacht te voldoen onsplitsbaar is en dat ieder gedeelte van den in erfpacht uitgegeven grond voor de geheele pacht aansprakelijk blijft. In de Medansche Erfpachtsverordening is hiervan afgeweken; voor splitsing moet de goedkeuring van den Gemeenteraad worden verkregen; bij die goedkeuring worden de rechten en verplichtingen (zoowel van den ouden als van den nieuwen erfpachter van den grond) tegenover de Gemeente op-nieuw geregeld (art. 16).

Voor opstalperceelen werd nu eenzelfde regeling mogelijk gemaakt. In het algemeen zal bij splitsing de pacht kunnen worden verdeeld eenvoudig naar de oppervlakte; dit is echter niet altijd juist, want ook de ligging heeft invloed op de waarde en het is billijk dat de pacht wordt verdeeld evenredig aan de waarde der door splitsing ontstane perceelen. Bij Gemeenteraads-besluit No. 36 werd de Burgemeester gemachtigd, de Commissie voor taxatie gehoord, met den opstalhouder een nadere overeenkomst te treffen waarbij de pacht van het oorspronkelijk perceel wordt verdeeld over de door splitsing ontstane perceelen.

Er werden verder verscheidene bijzondere regelingen getroffen met granthouders betreffende afstand van grond voor aanleg of verbreeding van wegen.

3. Herziening hasil-tanah. Op het verzoek aan den Gouverneur-Generaal om een tweetal Raadsbesluiten, waarbij de hasil-tanah van twee Controleursgrants tusschentijds werd verlaagd, te willen vernietigen, aangezien die besluiten in strijd zouden zijn met het algemeen belang (zie jaarverslag 1923 blz. 207), werd bij schrijven van den eersten Gouvernements-Secretaris van 12 April 1923 No. 923/II antwoord ontvangen. Daarbij werd er op gewezen, dat bij de controleursgrants twee partijen zijn, enerzijds de erfpachter, anderzijds de Gemeente, zoodat er geen bezwaar bestaat in gemeenschappelijk overleg (op verzoek van den erfpachter) tot verlaging van den pachtschat met een luttel bedrag te besluiten.

Dat de beslissing van den Gemeenteraad misschien anders zou hebben geluid bij een meer voltallige opkomst der leden kon buiten beschouwing worden gelaten. Waar ook de geldelijke gevolgen voor de gemeente Medan van weinig beteekenis zijn, konden de Raadsbesluiten nòch op grond van in strijd zijn met algemeene verordeningen nòch met algemeen belang, worden vernietigd.

Inderdaad zijn de geldelijke gevolgen van de gevallen beslissingen op zich zelf slechts zeer gering, doch er werd bij het doen van het verzoek meer gedacht aan de gevolgen welke deze beslissingen zouden hebben, wanneer zij tot regel werden en dus met terzijdestelling van het bestaande systeem der periodieke herzieningen wel tusschentijdsche verlaging zouden worden vastgesteld, maar natuurlijk nooit verhoogingen want daartegen zouden de granthouders zich zeer waarschijnlijk verzetten.

Het Raadslid Abdullah Loebis deed naar aanleiding van genoemd schrijven van den eersten Gouvernements-Secretaris het voorstel de verlaging, die voor twee grants was toegestaan, nu ook voor alle andere grants toe te staan. Hierbij werd uit het oog verloren, dat het niet-in-strijd-zijn met het algemeen belang werd gemotiveerd met de woorden: de geldelijke gevolgen zijn van weinig beteekenis. Een algeheele verlaging zou echter zeer zeker in strijd zijn met het algemeen belang. Het behoeft toch immers geen betoog, dat de grondbezitters, die zoo zeer hebben meegeholpen de grond- en huizenprijzen op te zetten, in het algemeen belang een gedeelte van hun winsten afstaan, ook al hebben zij die winsten door de na de taxatie ingetreden daling niet kunnen realiseeren.

In het desbetreffend advies van de Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting werd er nog op gewezen, dat de heer Abdullah Loebis zijn voorstel motiveert met deze zinnen: „Thans is de hasil-tanah van deze twee Controleursgrants verlaagd, terwijl de andere zijn gebleven zooals ze zijn verhoogd. Indien van die twee grants de hasil is verlaagd behoort de hasil van de andere grants ook verlaging te ondergaan”. De Commissie wees er nadrukkelijk op, dat de beslissing, die den 18den October 1922 een meerderheid in de vergadering kon vinden, niet kan worden geacht de meening van de Raadsmeerderheid te zijn. Er kan dus hoogstens sprake van zijn, dat door die Raadsbeslissing een onbillijkheid tegenover de andere granthouders is begaan, doch deze onbillijkheid mag niet worden goedge maakt door zoo een ernstige maatregel als het algeheel verlagen der hasil-tanah.

Op het voorstel van den heer Abdullah Loebis werd niet nader ingegaan, omdat het Raadslid H. E. Krol een voorstel indiende van veel verder strekking, namelijk om tot den eerstvolgenden herzieningsdatum restitutie te verleenen op de vastgestelde hasil-tanah, welke restituties zouden worden vastgesteld door een speciale Commissie, belanghebbenden gehoord.

Over dit voorstel werd eenige malen door de Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting vergaderd, waarbij de voorsteller zelf tegenwoordig was, doch toen inmiddels de Raad van Justitie vonnis had gewezen in het proces Goerditsengh en de Gemeenteraad besloot in hooger beroep te gaan, trok de heer Krol zijn voorstel in.

In het proces Goerditsengh contra Gemeente, dat werd ingeleid bij exploit van dagvaarding van 1 December 1920, werd den 8sten Juni 1923 vonnis gewezen, waarbij de Gemeente in het ongelijk werd gesteld. Het zeer uitvoerige vonnis bracht echter enkele beslissingen, die voor de Gemeente van buitengewoon groot belang zijn. Immers liep het proces niet alleen over het bedrag der verhoogde hasil tanah, doch over het al of niet rechtmatige van de verhooging in het algemeen. Zoo had de procureur van eischer gesteld, dat het burgemeestersbesluit, waarbij de verhooging werd vastgesteld, onrechtsgeldig zoude zijn,

1°. omdat tengevolge der grondschenking, aannemende dat hierdoor de gemeente Medan de eigendom in den zin van het Burgerlijk Wetboek verkreeg, slechts rechten aan den (civielrechtelijken) eigendom verbonden, op de Gemeente zouden zijn overgegaan en niet het praerogatief van den Sultan tot wijziging der hasil tanah als omschreven in artikel II der grantacten;

2°. omdat, ook al zoude dit praerogatief zijn overgegaan op de Gemeente, delegatie hiervan aan den Burgemeester in strijd zou zijn met het karakter van het recht;

3°. omdat, teneinde rechtszekerheid te scheppen, de herziening slechts mogelijk zou zijn precies vijf jaren of een veelvoud daarvan na den dag van registratie der grantacte;

4°. omdat de herziening is gebaseerd op een andere waarde dan de huurwaarde, welke in de grant wordt genoemd en welke huurwaarde niet zou zijn gestegen, omdat de huren door de instelling der huurcommissie per 1 Januari 1916 zouden zijn gefixeerd, terwijl overigens de hasil-tanah wel reeds op het maximum werd

gesteld en de huurwaarde nog niet op het maximum is gekomen, wijl de grantrechten eerst in 1976 expireeren.

In het vonnis worden de door den procureur der Gemeente opgeworpen middelen van niet-ontvankelijkheid der vordering verworpen, voornamelijk op de overweging „pas de nullité sans grief”, de Gemeente is door een verzuimde formaliteit niet benadeeld.

De Raad van Justitie verklaarde de vordering ontvankelijk en kon dus de hierboven genoemde vier punten achtereenvolgens nagaan. In de eerste plaats de vraag of het recht tot herziening een praerogatief van den Sultan zou zijn. Deze vraag werd ontkennend beantwoord, zoowel op overwegingen ontleend aan de historische wording van het grantrecht zooals omschreven bij Controleurs-grants (omdat immers de Sultan van alle geldelijke belangen had afstand gedaan ten behoeve van het Gemeentefonds, waarvan de Gemeente Medan de natuurlijke opvolgster is) als op de overweging, dat in de grantacten de erfpachtstitel van het Burgerlijk Wetboek wordt van toepassing verklaard, hetgeen uiteraard elke gedachte aan eenig vorstelijk praerogatief uitsluit.

Omtrent de delegatie van het recht tot verhoogen aan den Burgemeester wordt in het vonnis opgemerkt, dat bezwaarlijk kan worden aangenomen, dat de Gemeente de bevoegdheid tot het verleenen van volmacht, die ieder natuurlijk persoon en elk rechts-persoon privaatrechtelijk bezit, zoude missen.

Voor de beantwoording van de derde en vierde vraag betreffende termijn en bedrag der herziening wordt in het vonnis artikel II der grantacte aangehaald, welk artikel naar het inzicht van den Raad voor onderscheiden uitleggingen vatbaar is. Zonder na te gaan welke de oorspronkelijke bedoeling van partijen kan geweest zijn en de vroegere herziening van 1910 (vastgesteld volgens hetzelfde systeem als de Gemeente van het Negorijfonds overnam) beschouwende als een overtreding van het contract, zegt de Raad, dat er derhalve twijfel aanwezig is en de overeenkomst ingevolge het bepaalde bij artikel 1349 B. W. moet worden uitgelegd ten nadeele van dengene, die iets bedongen heeft en ten voordeele van hem, die zich verbonden heeft, d.i. de eischer. Gelukkig wordt daarbij gezegd, dat evenwel geenszins eischers interpretatie in haar geheel behoort te worden gevolgd, vermits de billijkheid medebrengt, dat dit beding niet verder te zijnen voordeele wordt uitgelegd, dan bestaanbaar is met de aard van het uit te leggen beding.

De Raad stelt dan vast, dat weliswaar de duur van het grantrecht is verdeeld in lustra en dat telkens na ommekomst van vijf jaar het recht tot herziening ontstaat, doch dat als na ommekomst van een lustrum niet onmiddellijk van de bevoegdheid tot herziening wordt gebruik gemaakt, het recht tot verhooving niet weder voor vijf jaar zou zijn vervallen. M.a.w. van een fatalen termijn is geen sprake; de herziening mocht plaats hebben met ingang van 1 Januari 1920.

Echter wordt verder overwogen, dat ook al kan de herziening plaats hebben eenigen tijd nadat de bevoegdheid daartoe heeft opengestaan, als maatstaf van de herziening moet worden aangenomen de toestand van het perceel op het oogenblik, dat de bevoegdheid tot pachtverhooving ontstaan is. De herziening van hetzelfde perceel met ingang van 1 Januari 1910 wordt dan als zoodanige tusschentijdsche herziening beschouwd en als die niet was vastgesteld naar den maatstaf van 8 Augustus 1906, zou dit een overtreding van artikel II zijn, en overtreding van een contractuele bepaling schept geen recht om later diezelfde overtreding te begaan. Dit is de eenige plaats in het vonnis, waar zeer terloops wordt genoemd als juiste datum van aanvang van het tweede lustrum de dag precies vijf jaren na den datum van *registratie*. Hoewel dit nu geen fatale datum is voor de ingang van de herziening, is het toch van belang als datum waarmede de taxatie moet rekening houden. En het is jammer, dat het punt van aanvang der lustra in het vonnis niet scherper wordt belicht, vooral waar van vele grants de datum van registratie en de datum van ingang der hasilbetaling belangrijk verschillen, vaak meer dan een jaar.

Het vierde punt in kwestie betreft de waarde-vermeerdering, waarop de verhooving der hasil-tanah is gebaseerd. Uit het proces-verbaal der taxatiecommissie blijkt niet, dat de taxatie is gebaseerd op huurwaarde-vermeerdering (die in de onderhavige grantacte wordt genoemd) doch daarin is sprake van waardevermeerdering, „hetgeen uiteraard een geheel ander begrip oplevert”.

De Gemeente had het geding verloren en derhalve moest worden nagegaan of er reden zou zijn om van dit vonnis in hooger beroep te gaan. Bij de besprekingen daarover werden twee meeningen gegeven. Eenerzijds werd gewezen op het groote belang, dat het hoogste Indische rechtscollege in deze zaak een uitspraak zal geven, welke voor latere geschillen met betrekking tot het Delische grantrecht door den lageren rechter kan worden gevolgd. Ander-

zijds werd de vraag gesteld, of het niet beter zou zijn voort te werken op de regels, die dit vonnis geeft en het risico te vermijden, dat in hooger beroep die regels niet zouden worden behouden. Immers staat het geval, waarover dit geding loopt, niet op zichzelf, doch zou uit den aard der zaak de uitspraak moeten worden gebruikt als leiddraad voor het optreden tegen andere granthouders. Daarom werd gevraagd, welke de gevolgen zouden zijn van het berusten in het vonnis.

Deze vraag kan niet beantwoord worden met eenvoudig te zeggen, dat de Gemeente ongelijk heeft gekregen en derhalve alle herzieningen der Gemeente onjuist zijn, doch er moet worden nagegaan, hoe de overige herzieningen zich verhouden tot de regelen van het vonnis. Dat is geen gemakkelijke taak, want hoe duidelijk het vonnis ook is waar het betreft het vaststellen van de mogelijkheid van herziening der hasil-tanah bij Burgemeestersbesluit en met ingang van een bepaalden datum, juist met betrekking tot de twee punten, waarin de Gemeente ongelijk heeft gekregen, wordt wel gezegd hoe het niet moet, doch niet hoe het dan wel mag. Daar blijven twee zeer belangrijke vragen onbeantwoord. De verhooging mag ingaan met een willekeurigen datum, doch moet gebaseerd zijn op den toestand precies een of meer lustra na den datum van registratie; moet de taxatie dan plaats hebben precies op het tijdstip van intreden van een nieuw lustrum en is die datum fataal? Of moet misschien in het taxatierapport dat tijdstip uitdrukkelijk worden genoemd? Is de herziening onjuist, als in het taxatie-rapport een andere datum staat?

En verder de tweede vraag: er is getaxeerd naar waardevermeerdering en er had moeten worden getaxeerd naar huurwaardevermeerdering, hetgeen (volgens het vonnis) uiteraard een gansch ander begrip oplevert — maar wat is huurwaarde?

De heer De Waard gaf naar aanleiding van deze laatste vraag een beschouwing over de begrippen waarde en huurwaarde, en beredeneerde, dat huurwaarde moet worden afgeleid uit de onder de bestaande omstandigheden te verwerven *normale* huurprijs d.i., de huurprijs, die men bij normale bebouwing en verhuring zou kunnen bedingen.

In de nota, die het Hoofd van het Bureau voor Grondzaken indiende over het al of niet in hooger beroep gaan, werden de beide bovenstaande vraagpunten niet zoozeer theoretisch beantwoord als wel gepoogd een practische regel te vinden voor de toepassing

van het vonnis op andere grants. Een interpretatie was daartoe onvermijdelijk. Voorop werd gesteld het belang van den granthouder: wanneer de granthouder niet is benadeeld doordat in het taxatierapport ontbreekt een verwijzing naar den datum van ingang van het loopende lustrum, (dus wanneer vaststaat dat een taxatie op laatstbedoelden datum gelijk zou zijn aan de taxatie op het oogenblik van onderteekening van het rapport) dan bestaat er geen reden om de herziening te vernietigen. Wanneer bijvoorbeeld het lustrum is aangevangen op 1 Juli 1919 en de taxatie had plaats op een dag in December 1919, dan kan zonder enig bezwaar worden aangenomen, dat de taxaties op beide tijdstippen gelijk zouden zijn. Door het vormverzuim, dat in het taxatierapport niet staat, dat een datum van eenige maanden geleden is bedoeld, is de granthouder niet benadeeld en de overweging die de Raad eveneens bij het passeeren van een vormverzuim deed gelden, kan ook hier van kracht zijn: pas de nullité sans grief.

Ook ten aanzien der taxaties naar de waarde, terwijl in de grant huurwaarde wordt genoemd, werd een dergelijke redeneering toegepast. In de huurwaardegrants wordt bepaald, dat de hasil niet meer mag bedragen dan één vijfde van de huurwaarde — indien nu de hasil minder bedraagt dan één vijfde der huurwaarde (volgens de ordonnantie op de personeele belasting) is de granthouder niet benadeeld door de overweging in het taxatierapport dat de waarde is gestegen. Is bijvoorbeeld de huuropbrengst f 1200.— en de hasil verhoogd tot + 200.—, dan doet het er voor den granthouder toch niets toe, welke berekening aan die f 200.— ten grondslag ligt.

Met deze interpretaties wordt niet bedoeld het vonnis te ontduiken, doch het zijn regelen volgens welke de Gemeente zelf de hasil van verschillende perceelen zou kunnen verlagen, hoewel het vonnis, dat immers betrekking heeft op één grant, daartoe niet verplicht. Voor ontevreden granthouders staat bovendien steeds het beroep op den rechter open.

Met inachtneming van de gegeven interpretaties werden alle Controleursgrants stuk voor stuk nagegaan, hetgeen verscheidene weken werk kostte. Daarbij bleek vooreerst, dat de grant, waarover het geding liep, een uitzondering vormt, immers een grant is, waarvan de hasil afhankelijk wordt gesteld van de huurwaarde, maar die bijna geheel onbebouwd is. De andere huurwaardegrants, dat zijn die uitgegeven vòòr 1909, liggen alle in de binnenstad en zijn zoo goed als alle bebouwd. Bij het nagaan dezer grants met huurwaardeclausule,

bleek het aantal grants, waarvan de huurwaarde (volgens pers. bel.) minder bedraagt dan vijf maal de hasil, zeer gering te zijn.

Het aantal grants, waarvan het tijdstip der taxatie niet precies overeenkwam met het begin van een lustrum, was zeer groot, doch hiervan was een belangrijk aantal getaxeerd in dezelfde conjunctuur als waarin het begin van het loopende lustrum viel. Verder zijn er verscheiden grants, waarvan de verhooving plaats had bijv. met ingang van 1 Januari 1920, doch waarvan het nieuwe lustrum iets later aanvangt. Inderdaad zal voor deze grants de hasilverhooving moeten worden ongedaan gemaakt, doch daarna heeft de Gemeente volgens het vonnis dadelijk het recht de hasil weder te verhoogen op de basis van de aanvang van het lustrum, en wanneer die aanvang valt in het tijdperk van hooge conjunctuur, zal de nieuwe taxatie weinig verschillen van de oude. De financieele gevolgen van het vonnis zullen daardoor betrekkelijk gering zijn; slechts bestaat de kans, dat de Gemeente thans geld zou moeten terugbetalen, dat zij volgende jaren weder kan vorderen.

Het vele werk, dat aan al deze beschouwingen was ten koste gelegd, bleek tenslotte overbodig, althans voorbarig te zijn geweest, want de Gemeenteraad besloot op advies der Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting tot het in hooger beroep gaan, voornamelijk op de overweging dat het verkrijgen van een uitspraak van het Hooggerechtshof van het grootste belang is voor de rechtszekerheid.

Met de herziening der hasil-tanah houdt verband de wijziging van de bestemming van Controleursgrants. Er is nl. aangenomen, dat de hasil voor grants met de bestemming „voor tuinbouw” $\frac{1}{2}$ cent per vierkanten meter zou bedragen. Verscheidene houders van grants met bestemming „voor huizenbouw” vroegen wijziging van die bestemming in tuinbouw. Voorzooover de perceelen onbebouwd zijn en gelegen in een omgeving waar nog tuinbouw mogelijk is, werd die wijziging toegestaan; één keer is een zoodanige omzetting geweigerd, omdat het perceel midden tusschen petaks lag en er slechts enkele verwilderde boomen stonden. Het was hier ongetwijfeld de bedoeling van den granthouder weder omzetting in huizenbouw te vragen, zoodra hij een behoorlijk bod op zijn grond zou krijgen. Vermoedelijk zullen er wel meer granthouders zijn, wier verzoek om omzetting wel werd ingewilligd en die ook geen andere bedoeling hadden dan hun hasil verlaagd te krijgen, ongeacht het feit, dat hun rechten daardoor zeer aanzienlijk minder waard worden. Bij iedere omzetting wordt de grant-

houder er op gewezen, dat het perceel nu niet meer zou mogen worden gebruikt voor het bouwen van huizen en dat bij een verzoek om wederomzetting in een huizenbouw-grant er door den Gemeenteraad bepaalde voorwaarden aan een toestemming kunnen worden verbonden.

4. Grondafstand aan het Gouvernement. Nadat het antwoord der Regeering was ontvangen, dat wordt ingestemd met het betalen van 3 cent per vierkanten meter als evenredig deel in de kosten, welke de Gemeente betaalde voor verkrijging van den vrijen eigendom (kosten grondruil Deli Maatschappij), werden bij Raadsbesluiten Nos. 57 en 58 aan het Gouvernement afgestaan de perceelen, waarop de tweede Europeesche school en de Inlandsche kweekschool zijn gebouwd.

Door het Hoofd van den Pandhuisdienst werd verzocht te willen opgeven, onder welke voorwaarden grond op het Raceterrein voor een Gouvernementspandhuis zou kunnen worden afgestaan. Er werd geantwoord, dat indirect reeds grond voor dat doel werd afgestaan, waar immers de tweede Europeesche school naar het Raceterrein werd verplaatst, omdat de oude tweede school op een veel gunstiger punt voor een op te richten pandhuis lag dan het Raceterrein.

5. Grondafstand aan particulieren. (zie ook onder Grondbedrijf). De afstand van grond aan de Deli Spoorweg Maatschappij kreeg zijn beslag. Bij de behandeling van den grondruil met de Deli Maatschappij was aan de Deli Spoorweg Maatschappij een terrein van ongeveer 10 hectare aan den Serdangweg in kosteloos recht van opstal toegezegd. In 1919 verzocht de Deli Spoorweg Maatschappij weder een terrein van ongeveer 5 hectare voor den bouw van Inlandsche dienstwoningen. In dat rekest beroept de Deli Spoorweg Maatschappij zich op de haar bij Staatsblad 1906 No. 516 en bij artikel 6 harer concessievoorwaarden door het Gouvernement gewaarborgde faciliteit ten aanzien van de verkrijging van gronden welke tot het Landsdomein behooren en aan locale ressorten in beheer zijn gegeven, terwijl overigens de Gemeente tot den gevraagden grondafstand verplicht zou zijn ingevolge een overeenkomst den 1sten Maart 1912 gesloten tusschen het Zelfbestuur van Deli en de Deli Spoorweg Maatschappij.

De Gemeenteraad meende in overeenstemming met het advies van de Commissie voor Grondzaken, dat het beroep op bedoeld staatsblad niet opgaat, omdat hier van geen Landsdomein sprake is, terwijl

verder werd gezegd, dat het Zelfbestuur in 1912 geen toezeggingen meer kon doen aan de Deli Spoorweg Maatschappij met betrekking tot grond, welke toen aan de Deli Maatschappij in concessie was gegeven. Waar echter de grond werd gevraagd voor Inlandschen woningbouw, meende de Gemeenteraad, dat in het belang van volkshuisvesting en hygiene het verzoek der Deli Spoorweg Maatschappij in zoverre behoorde te worden ingewilligd, dat het gevraagde terrein kosteloos in erfpacht zou kunnen worden afgestaan, hetgeen door de Deli Spoorweg Maatschappij aanvankelijk werd geaccepteerd. De definitieve erfpachtsafstand wachtte op de Gouvernements goedkeuring voor de Deli Spoorweg Maatschappij.

Intusschen werd begin 1922 door de Gemeente aan de Deli Spoorweg Maatschappij verzocht om afstand van een strook grond benodigd voor de doortrekking van den Pakhuisweg. De Deli Spoorweg Maatschappij meende op dat verzoek niet te mogen ingaan alvorens door de Gemeente zoude worden erkend de aanspraken, die de Deli Spoorweg Maatschappij krachtens de reeds bovengenoemde overeenkomst van 1 Maart 1912 ten aanzien van Gemeente-eigendom zou bezitten.

De Deli Spoorweg Maatschappij schreef betreffende de bedoelde overeenkomst met het Zelfbestuur: „De Deli Spoorweg Mij. zou het daarom zeer op prijs stellen, indien de Gemeenteraad de hierboven omschreven aanspraken van de Deli Spoorweg Maatschappij wilde erkennen en haar wilde toezeggen in de toekomst door haar eventueel benodigde gronden aan haar in gebruik te zullen afstaan op denzelfden voet als zulks vroeger door het Zelfbestuur geschied is of toegezegd is”.

Bij een naar aanleiding van dat schrijven gehouden bespreking werd uiteengezet, dat het allerminst op den weg der Gemeente ligt een contract, dat het Zelfbestuur met de Deli Spoorweg Maatschappij sloot, uitdrukkelijk te erkennen. De Gemeente heeft op zich genomen de op of met betrekking tot den bij de schenkingen verkregen grond bestaande rechten niet te zullen verkorten; het is overbodig de aanspraken der Deli Spoorweg Maatschappij voortvloeiende uit het contract van 1 Maart 1912 nog eens weder vast te leggen of zelfs een geheel nieuw contract met de Deli Spoorweg Maatschappij te sluiten. Zou de Gemeente haar uit contract en schenkingsacte voortvloeiende verplichtingen niet nakomen, dan staat toch immers steeds beroep op den rechter open; alleen de rechter is bevoegd te beoordeelen in hoeverre de aanspraken der Deli Spoorweg Maatschappij juist zijn.

Waar het echter bleek, dat de Deli Spoorweg Maatschappij om redenen van uniformiteit in plaats van opstal of erfpacht op de beide voor woning-bouw benoodigde terreinen liever een gebruiksrecht zou verkrijgen overeenkomstig het recht, dat zij op de overige geoccupeerde terreinen heeft, terwijl het voor de Gemeente geen verschil maakt of zij kosteloos opstal, erfpacht of gebruiksrecht geeft, werden bij Raadsbesluiten Nos. 59 en 231 de bedoelde terreinen in gebruik afgestaan, nadat de betreffende grondkaarten door den Directeur van Gouvernementsbedrijven waren goedgekeurd. De bepalingen van dezen gebruiksafstand sluiten zoo veel mogelijk aan bij die van het genoemde contract met het Zelfbestuur van 1 Maart 1912.

Ook de reeds zeer lang hangende afstand van 10 hectare aan den Sultan van Deli kreeg zijn beslag. (Zie jaarverslag 1921 blz. 185). Bij Raadsbesluit van 25 April 1923 No. 72 werd eindelijk de definitieve afstand geregeld, waarna op 20 October 1923 de inschrijving plaats had.

Er werden verschillende kleine terreintjes afgestaan, o. m. voor de oprichting van ijshuisjes. Voor de oprichting van een H. B. S. werd aan de Medansche schoolvereeniging een terrein in erfpacht toegezegd. De Y. M. C. A. gaf het haar toegezegde terrein terug, omdat zij niet in staat was den grond te betalen en binnen afzienbaren tijd te bouwen.

6. L a d a n g s. In December 1922 werd besloten, dat de ladangs in Nieuw-Polonia voor nog één jaar in gebruik zouden worden gelaten aan de bewerkers, doch dat gedurende het jaar 1923 tot geleidelijke ontruiming zou worden overgegaan, door van 1 September af het opnieuw planten of zaaien te verbieden. Op verschillende rekestten om verlenging werd afwijzend beschikt, onder mededeeling dat eerst over een nieuwe beschikbaarstelling zal worden gesproken, wanneer alle ladangs zijn ontruimd.

c. Overschrijvingen.

Gedurende verslagjaar werden 880 grantacten overgeschreven, verdeeld over de verschillende soorten grants als in onderstaand staatje aangegeven. Daarin zijn verder de overschrijvingen verdeeld in overdrachten, zekerheidsstellingen en terugstellingen, om een denkbeeld te geven van de belangrijkheid van het grantrecht als onderpand voor crediet.

Dit is echter in zooverre onjuist, dat er een belangrijk aantal

grantrechten formeel worden verkocht, terwijl de bedoeling is een onderpand te geven. Dikwijls wordt dan de vorm van verkoop met recht van wederinkoop gekozen, doch ook wordt vaak een verkoopacte opgemaakt, waarvan de openbaarmaking op de gewone wijze bij het Bureau voor Gronzaken geschiedt, terwijl gelijktijd een tweede overeenkomst wordt gesloten, waarin het beding van wederinkoop onder den naam „optie” verschijnt en verder het perceel wordt verhuurd aan den oorspronkelijken verkoper, waarbij dan „huurpenningen” heet wat in normale omstandigheden hypotheek-rente zou worden genoemd. De tweede acte wordt niet openbaar gemaakt en geldt dus alleen tusschen partijen. De oorzaak van deze gewrongen vorm is de angst voor de super-preferentie van belastingen, in het bijzonder de oorlogswinstbelasting, waaromtrent hieronder nader. Het gevolg is echter, dat de grantregisters, hoewel ze formeel juist zijn, den feitelijken toestand niet weergeven.

	Overdrach- ten	Zekerheids- stellingen	Terugstel- lingen	1919	1920	1921	1922	1923
Controleursgrants	159	102	83	970	436	597	485	344
Sultansgrants	37	19	10	255	98	114	48	66
Voorloopige bewijzen	99	21	23	—	189	111	167	143
Soerat keterangan	19	4	1	—	31	22	15	24
Deli Mij.-grants	163	54	57	—	—	180	544	274
Gemeentegrants	15	5	9	—	37	23	3	29
	492	205	183	1225	791	1047	1262	880

Aan overschrijvingskosten werd in totaal ontvangen f 7254.75 tegen f 9.997.50 in 1922 en f 6.401.25 in 1921.

Evenals vorige jaren werd een belangrijk aantal nieuwe acten afgegeven; voor de beteekenis dezer verschillende stukken moge worden verwezen naar het jaarverslag over 1920. In onderstaand staatje is een en ander aangegeven.

Afgegeven in	1919	1920	1921	1922	1923	Totaal
Voorl. bewijzen	116	163	118	178	87	662
Soerat keterangan	25	37	18	10	4	94
Gemeentegrants	—	34	—	5	12	51
Deli Mij.-grants	—	—	3	42	43	88
	141	234	139	235	146	895

Betreffende de registratie van Controleursgrants werd in verslagjaar een belangrijke beslissing genomen. Toen met ingang van Januari 1919 de Gemeente Medan in de plaats trad van het Zelfbestuur werd de registratie der Controleursgrants en Sultansgrants resp. van den Controleur en de Kerapatan overgenomen. Dit was niet formeel juist, omdat de grantregistratie voor wat betreft de Controleurgrants onafhankelijk van den eigendom der gronden werd gevoerd door den Controleur als deel van de bestuurstaak. Echter was een van de voornaamste redenen van de grondschening het scheppen van de mogelijkheid voor de Gemeente om de ingewikkelde grondzaken te regelen, en het werd van meet af aan als vanzelfsprekend geacht, dat de Gemeente verder de registratie zou voeren.

Om te voorkomen, dat de rechtskracht der Gemeentelijke registratie aanvechtbaar zou zijn werd den 19den October 1920 aan den Gouverneur-Generaal verzocht alsnog de overdracht der registratie van den Controleur aan de Gemeente te bekrachtigen. Gelijktijd werd verzocht de overdracht van de registratie der Sultansgrants door de Kerapatan op de Gemeente goed te keuren. Hiervan zou men de registratie kunnen beschouwen als privaatrechtelijk en dus behoorende bij den eigendom van den grond, dan wel als publiekrechtelijk, zoodat de registratie door de overheid moet plaats hebben. In beide gevallen is echter de Gemeente het aangewezen lichaam, omdat gelijk met de schenking het gebied der Gemeente werd ingelijfd bij het rechtstreeks bestuurd gebied van Nederlandsch-Indië.

Bij Gouvernements-besluit van 22 September 1923 No. 59 werd antwoord ontvangen. Voor wat betreft de Controleursgrants werd het

Gouvernementsbesluit van Bijblad 5271, waarbij het model der grantacten was vastgesteld, gewijzigd. Oorspronkelijk werd bij „ten tweede” van dat besluit bepaald, „dat de registers, bedoeld in artikel VIII van de bij artikel 1 van dit besluit vastgestelde model-acte bij de betrokken ambtenaren voor een ieder kosteloos ter inzage liggen”. De betrokken ambtenaren zijn de Controleurs. Volgens de nieuwe redactie is bepaald: „dat voor zoover betreft het gebied van gemeenteraden, de registers bedoeld in artikel VIII van de bij artikel 1 van dit besluit vastgestelde model-acte niet meer door de betrokken ambtenaren worden bijgehouden en op hun kantoor voor een ieder kosteloos ter inzage liggen, wanneer voormelde raden de bijhouding op zich nemen en tevens voor het kosteloos ter inzage leggen daarvan zorgen”.

Betreffende de Sultansgrants werd bij hetzelfde Gouvernements-besluit aan den Gemeenteraad van Medan medegedeeld, „dat (waar door de inlijving bij het rechtstreeks bestuurd gebied van de gronden, waarop de stad Medan is gebouwd, de desbetreffende Zelfbestuursregeling voor dat gebied niet meer van kracht is) aan de gemeente Medan ook de boekhouding van de Sultansgrants wordt overgelaten”.

Om verder alle twijfel aan de rechtsgeldigheid der gemeentelijke registratie uit te sluiten, werd door den Gemeenteraad de registratie zoowel van Controleursgrants als van Sultansgrants uitdrukkelijk aanvaard en het Hoofd van het Bureau voor Grondzaken belast met de bijhouding der registers. (Besl. No. 214).

De overschrijvingen en de registratie der grants vormen een zeer belangrijk deel der werkzaamheden van het Bureau voor Grondzaken. Langzamerhand wordt door het belanghebbend publiek de noodzakelijkheid ingezien vòòr het sluiten van een overeenkomst informaties in te winnen bij het Bureau omtrent de juiste rechten van den vervreemder of den pandgever en den goeden vorm der overeenkomst. Dat kost natuurlijk veel tijd, doch het is een gelukkig verschijnsel, dat het gemeentelijk kadaster de plaats in het maatschappelijk leven gaat innemen, die het toekomt. Vooral ook van de zijde van Inlanders en Vreemde Oosterlingen worden zeer veel inlichtingen gevraagd en het blijkt herhaaldelijk dat de gegeven aanwijzingen ter verkrijging van meer rechtszekerheid worden op prijs gesteld. Dat daarbij de absolute lijdelijkheid van den registratieambtenaar wel eens moet worden prijs

gegeven is geen bezwaar, vooral in dit land, waar zoo veel groepen met geheel verschillende opvattingen onderling handeldrijven.

Waar zoo veel gedaan wordt om de rechtszekerheid te bevorderen blijft het te betreuren, dat het grantrecht niet past in een der rubrieken, waarin naar Westersche rechtsopvattingen alle rechten zijn verdeeld. Toch hebben we reeds eenige belangrijke beslissingen van den Raad van Justitie ter plaatse, waardoor meer zekerheid wordt verkregen omtrent den aard van het grantrecht en die een jurisprudentie vormen, waarnaar de rechtspraak zich bij verdere gevallen zal richten.

Vooreerst de beschikking van den Raad van 3 Februari 1922 No. 13. Het betrof hier een zeer zuiver geval, waar immers door een voogd vergunning werd gevraagd tot verkoop van grantrechten, omdat deze een roerend karakter zouden dragen. Er behoorde dus in de allereerste plaats te worden nagegaan, of deze grantrechten werkelijk een roerend karakter dragen. Daarbij werd overwogen, dat het grantrecht is een recht, wortelende in het inheemsche recht (adat), doch dat zich na de komst der Europeanen ter Oostkust zelfstandig heeft ontwikkeld en mitsdien niet onderworpen is aan de heerschappij van het Europeesch burgerlijk recht. Toch eischt dit levende zelfstandige recht erkenning van den rechter, zonder welke erkenning het grondbezit van niet-Inlanders ter Oostkust op losse schroeven zou komen te staan. Om de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek op dit grantrecht te kunnen toepassen moet worden nagegaan of dit recht in aard en omvang meer overeenkomt met een in het B. W. genoemd zakelijk recht op den grond, dan wel met een persoonlijk recht op den grond. Na een en ander te hebben nagegaan wordt in de beschikking overwogen „dat derhalve een „grantrecht” is een zeer omvangrijk, langdurig recht, bij versterf van den granthouder op diens erfgenamen overgaande en voor overdracht aan anderen vatbaar, onafhankelijk van den eigenlijken eigenaar (?) van den grond, dus een beslist zakelijk karakter draagt, en in aard en omvang zeer veel overeenkomst vertoont met de in het B. W. geregelde rechten van opstal en erfpacht, en in belangrijke mate afwijkt van huur en dergelijke persoonlijke rechten”. En verder: „dat dus de grantrechten een onroerend karakter dragen, aangezien de lichamelijke zaak, waarover men krachtens dit recht heerschappij heeft, een stuk van den aardbodem is, de grond, d. i. de oorsprong van alle onroerendheid”.

Een tweede beslissing van belang geeft het onder het hoofd *hasil-tanah* genoemde vonnis in het proces Goerditsengh contra Gemeente Medan, waarbij is vastgesteld, dat tusschen granthouder en Gemeente civiel-rechtelijke betrekkingen bestaan.

In de derde plaats is er vonnis gewezen in het proces tusschen de Weeskamer als curatrice in het faillissement van de naamlooze vennootschap Handelmaatschappij Djoe Sen Tjong en twee heeren, die aan genoemde maatschappij geld hadden geleend met een Delimaatschappij-grant tot zekerheid. De geldleening werd vastgelegd in een notarieele obligatie, waarbij aan de geldschieters werden gecedeerd en overgedragen alle rechten op een perceel als omschreven in een bepaalde grantacte. Die cessie en overdracht geschiedde „uitsluitend opdat gemelde zaken gedurende den duur dezer overeenkomst niet zullen kunnen worden vervreemd of bezwaard, maar aan partij ter eene (de crediteuren) zullen strekken tot zekerheid voor de richtige nakoming van deze overeenkomst”. De crediteuren werden gemachtigd om, wanneer het verschuldigde niet wordt betaald zooals is overeengekomen, de grant in het openbaar volgens plaatselijk gebruik te verkoopen en uit de opbrengst het verschuldigde met de kosten enz. te verhalen. Is er een surplus, dan heeft de debitrice recht op terugvordering; is de opbrengst onvoldoende, dan hebben de crediteuren het recht het ontbrekende te verhalen op de andere bezittingen van de debitrice.

De overeenkomst werd aangegaan voor zekeren tijd, doch het verschuldigde zou tusschentijds opeischbaar zijn, onder meer in het geval debitrice zou worden failliet verklaard.

Deze overeenkomst bevat vrijwel dezelfde bepalingen als bij pand of hypotheek voorkomen; de bijzondere vorm van cessie als zakelijke zekerheid werd gekozen, omdat men geen pand of hypotheek op grantrechten kon vestigen. Vroeger werd wel van pand gesproken en meende men door het eenvoudig in de macht van den geldschietser brengen van de grantacte een pandrecht te hebben gevestigd; de vrees echter, dat grantrechten bij een geding als onroerend zouden worden beschouwd maakte het vestigen van pandrecht riskant. Omgekeerd zou natuurlijk hypotheek geen waarde hebben, wanneer beslist zou worden, dat grantrechten roerend zijn, maar bovendien zou openbaarmaking der hypotheekovereenkomst door registratie bij den Raad van Justitie niet wel mogelijk zijn, omdat de grantrechten daar niet zijn geregistreerd. Bovendien

blijft de vrees bestaan, dat aan het B. W. ontleende zakelijke rechten niet kunnen worden gevestigd op Zelfbestuursgronden.

De practijk had al deze bezwaren ondervangen door in plaats van een zakelijke zekerheidsstelling een cessie te bewerkstelligen, onder voorwaarden overeenkomende met die van hypotheek of pand. Deze vorm blijft dichter bij de bedoeling dan verkoop met recht van wederinkoop, waar bij niet nakoming der verplichtingen door den debiteur deze geen recht heeft op terugvordering van het verschil tusschen waarde en geleende som, dan koopprijs genoemd.

De genoemde vorm, waarbij de debiteur zijn rechten cedeert tot zekerheid, bracht geen moeilijkheden. De obligatie werd op de gewone wijze openbaar gemaakt door registratie bij het Bureau voor Grondzaken; in geval van faillissement van den debiteur werd de Weeskamer als curatrice door den crediteur aangezegd, dat deze zijn rechten zelfstandig zou realiseeren door openbare verkoop, waarvan rekening en verantwoording zou worden gegeven aan de curatrice.

Dit ging jaren lang goed, totdat bij het faillissement van de genoemde Chineesche maatschappij het Gouvernement een zeer groote vordering wegens oorlogswinstbelasting had en op instigatie van den Inspecteur van Financiën beslag werd gelegd op de opbrengst van de openbare verkoop van Deli Maatschappij-grants, welke op de boven omschreven wijze waren gecedeerd en met toestemming van de Weeskamer openbaar verkocht.

De vrees, dat door deze cessie geen preferentie zou worden verkregen, doch de geldschietter gelijk zou staan met een gewoon concurrent crediteur, gaf dadelijk een belemmering van het crediet op grants. In plaats van cessie werd den vorm van verkoop met recht van wederinkoop gekozen, hetgeen de positie van den geldnemer aanzienlijk zwakker maakt. Zelfs werd, zooals hiervoren reeds werd aangegeven, tusschen geldschietter en geldnemer een gewone overeenkomst van verkoop en koop gesloten, welke wordt geregistreerd en daarnaast een tweede overeenkomst, waarbij de verkooper het perceel huurt en optie krijgt om het te koopen.

Bij het vonnis van den Raad van Justitie van 28 December 1923 worden de voorgedragen niet-ontvankelijkheidsmiddelen verworpen, en wordt nagegaan, of door de cessie inderdaad de grant-rechten niet meer vielen in den faillieten boedel, zoodat de geldschietters volkomen bevoegd waren tot den openbaren verkoop.

Er wordt daarbij vooropgesteld, dat op de grantrechten en op de overdracht en verpanding daarvan de bepalingen van het B. W. *niet* van toepassing zijn, zulks op de overweging „dat toch bedoelde door de Deli Maatschappij onder bepaalde voorwaarden aan derden afgestane gebruiksrechten geen andere zijn dan degene, welke indertijd aan de Maatschappij zelve zijn verleend door het Zelfbestuur van Deli en dus in aard en wezen zijn en ook na den overgang van den grond in eigendom aan de gemeente zijn gebleven. „Inlandsche gebruiksrechten op den grond”, waaromtrent ten aanzien van overdracht en verpanding door gewoonte en gebruik bijzondere regelen zijn ontstaan en zich hebben ontwikkeld, waarbij men zich wel heeft gericht naar het voor Europeanen geldende recht, speciaal het Burgerlijk Wetboek, doch welke toch eene op zich zelf staande eigen inhoud en beteekenis hebben en in verband met de hier op dit stuk heerschende bijzondere toestanden te beoordeelen gewoonterecht vormen”.

De vraag, of de grantrechten van het vermogen van den geldnemer zijn overgegaan in het vermogen van den geldschieder, wordt dan bevestigend beantwoord, waarbij wordt overwogen: „dat weliswaar de bedoeling van partijen bij deze cessie en overdracht in werkelijkheid geen andere is geweest dan een zekerheidsstelling voor de aangegane leenschuld, doch partijen die zekerheid tevens aldus hebben willen stellen, dat zij met pand en hypotheek gelijk stond en waar vestiging van deze rechten niet mogelijk was, hun wil erop gericht was bedoelde grantrechten onder de bij de getroffen overeenkomst gemaakte bedingen in het vermogen van den geldschieder te doen overgaan”. En verder „dat deze wijze van zekerheidsstelling en hiermede gepaard gaande, aan beperkende bepalingen gebonden, overdracht van rechten (waarvoor een feitelijke overgave van den grond in de macht van den geldschieder niet noodig is en welke pleegt te worden gevolgd en in casu op 18 Augustus 1921 ook gevolgd is door een kennisgeving van de zekerheidsstelling aan de eigenaresse, de gemeente Medan, die daarvan aantekening doet houden en in casu ook aantekening heeft doen houden), in overeenstemming is met tot ontwikkeling gekomen gebruiken en inzichten bij de justitiecabelen, waarmede de rechter verplicht is rekening te houden”.

Waar op de gegeven overwegingen niet kan worden aangenomen, dat de grantrechten op het oogenblik van het faillissement nog tot den faillieten boedel behoorden, kan de Weeskamer de opbrengst

van den openbaren verkoop niet opvorderen als behoorende in den boedel en wordt daarom de vordering ontzegd.

Dit vonnis zal niet nalaten een gunstigen invloed uit te oefenen op de credietwaardigheid van grants (*). Gezien uit een oogpunt van registratie der grantrechten is het echter te betreuren, dat de Raad de aanbieding ter overschrijving bij de Gemeente beschouwt als een kennisgeving van de zekerheidsstelling aan de eigenaresse. Waar uit vroegere beslissingen blijkt dat de Raad aan de grantrechten een beslist zakelijk karakter toeschrijft, terwijl die grantrechten in aard en omvang veel overeenkomst vertoonen met opstal of erfpacht volgens het B. W., daar had de registratie beter kunnen worden beschouwd overeenkomstig de registratie van genoemde zakelijke rechten, namelijk als openbaarmaking van den titel van aankomst. De openbaarheid der registers geeft de eenig mogelijke basis voor rechtszekerheid van onroerende goederen. Ook al geeft de inschrijving in het register geen absolute zekerheid (zooals bij het Deutsche Grundbuch of bij het Australische Torrensstelsel) doch slechts een „vermoeden” dat de ingeschrevene inderdaad rechthebbende is, toch zal dit vermoeden aan waarde winnen door de mogelijkheid, dat een ieder zich door inzage van de openbare registers heeft kunnen overtuigen van de juistheid der registratie.

Trouwens bij de eerste opzet van Controleursgrants in 1887 luidt artikel VIII: „De rechten en verplichtingen van den erfpachter zullen ingaan op den dag, waarop de titel van aankomst in opvolging van artikel 620 van het Burgerlijk Wetboek en op de wijze, voorgeschreven bij artikel 26 van de „Bepalingen omtrent de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving” is *openbaar gemaakt*”. (Zie Bijblad 4351). Art. 26 der „Bepalingen enz.” stelt de regeling van het B. W., zooals die ongeveer van Holland was overgenomen, buiten werking en bepaalt, dat „de openbaarmaking zal worden vervangen door de opmaking eener gerechtelijke acte in de vorm omschreven bij de In- en overschrijvingsordonnantie”. In 1889 werd artikel VIII der model-acte gewijzigd, omdat vestiging van een zuiver zakelijk recht op Zelfbestuursgrond niet mogelijk was (eerst door het Kon. Besl. in Stbl. 1915 No. 474 is die mogelijkheid geschapen); het nieuwe

(*) De Weeskamer is inmiddels van het vonnis in hooger beroep gegaan (17-3-1924).

artikel VIII bepaalt, dat de rechten en verplichtingen van den erfpachter zullen ingaan met den dag waarop de acte zal zijn ingeschreven „in het daartoe bestemde openbare register”.

Uit het bovenstaande blijkt wel, dat de bedoeling van de registratie der Controleursgrants is geweest een openbaarmaking overeenkomende met die van onroerende goederen. Nu heeft weliswaar het genoemde vonnis betrekking op Deli Maatschappij-grants, waarvan geen registratie is voorgeschreven, doch waarin vermeld staat, dat de granthouder zijn rechten niet mag overdragen zonder schriftelijke toestemming van de Deli Maatschappij. Echter wordt in het vonnis zelf overwogen, dat de rechten voortvloeiende uit een Deli Maatschappij grant geen andere zijn dan de rechten, die het Zelfbestuur aan de Deli Maatschappij verleende, dat zijn rechten als in een Controleursgrant omschreven. Het verbod van vervreemden of bezwaren is dan analoog aan de bepaling in de Controleursgrants „zullende geen overgang dier rechten en verplichtingen worden erkend, zoolang daarvan geen aanteekening in het register is gehouden”. De practijk bij de registratie der Deli Maatschappij kwam geheel overeen met die ten Controleurskantore: aan de voef der acte wordt de aanteekening geplaatst „Krachtens acte..... overgeschreven ten name van.....”. Slechts gedurende korten tijd werd gebruik gemaakt van afzonderlijke acten van overdracht, die door den vervreemder, den verkrijger en den Hoofdadministrateur der Deli Maatschappij werden onteekend. Deze klaargemaakte overdrachten, waarbij slechts namen en nummers waren in te vullen, boden geen gelegenheid voor het stellen van bijzondere voorwaarden; het komt voor, dat naast een notarieele obligatie zulk een overdracht wordt opgemaakt. Het systeem is niet lang gehandhaafd.

Sinds ook de registratie der Deli Maatschappij-grants aan de Gemeente kwam worden de aanteekeningen gesteld als bij de Controleursgrants. Er wordt daarbij steeds in het oog gehouden dat de registratie de beteekenis heeft van openbaarmaking van overeenkomsten ten aanzien van bepaalde grants en het zal gewenscht zijn die registratie zoo veel mogelijk te doen aansluiten bij de beginselen, welke de registratie van zakelijke rechten beheerschen, ook al wordt in het hooger aangehaald vonnis de registratie van grants beschouwd als de aanteekening door de Gemeente-eigenaresse van de kennisgeving, dat een overdracht heeft plaats gehad.

Deze opvatting der registratie brengt mede, dat er meer waarde wordt gehecht aan de acten, waarop de registratie steunt. Vroeger werd wel overgeschreven op mondeling verzoek, soms alleen van den verkrijger of zelfs van een derde; zoover er overeenkomsten zijn opgemaakt zijn die verdwenen. Thans echter wordt niet overgeschreven zonder schriftelijk bewijs; voorzoover de overeenkomsten onderhandsch zijn worden ze aangehouden. Bij de Deli Maatschappij werden die overeenkomsten opgeborgen bij het duplicaat der grantacte; voorzoover er acten ten Controleurskantore werden aangehouden werden deze in bundels gepakt. Thans worden de acten in volgorde van behandeling genummerd en ingenaaid; ter verwijzing wordt bij iedere mutatie op het duplicaat der grantacte aangegeven het nummer der onderhandsche acte, waarop de overschrijving steunt.

Verder wordt in analogie met de behandeling van zakelijke rechten bij voorgenomen openbare verkoop een certificaat afgegeven; landmeterskennissen zijn niet noodig, omdat alles in een hand is en niet zooals bij zakelijke rechten verdeeld over In- en overschrijving en Kadaster. Voor grants zijn deze certificaten nog van bijzonder belang, omdat het licht kan voorkomen dat de grantacte niet de laatste mutatie bevat, doch deze op een aangehecht vel papier is geplaatst. Tegenwoordig wordt ter voorkoming van het achterhouden van zulk een supplement op de grantacte zelf aantekening gehouden, dat er nog een vel papier bij behoort. Het certificaat bevat de naam van den granthouder en eventueel van dengeen te wiens behoeve de rechten zijn verbonden, alsmede verwijzing naar de acte waaraan hij zijn recht ontleent; verder het bedrag der hasil-tanah (noodig omdat van de wijzigingen daarvan niet steeds aantekening op de grantacten kon worden gehouden) en aantekening tot wanneer de hasil-tanah is voldaan. Er werden in verslagjaar afgegeven 50 certificaten betrekking hebbende op 89 grants.

De strengere toepassing der bepalingen van de Zegelverordening 1921 deed de vraag rijzen, hoe het zit met de zegeling van grantacten. Volgens de oude zegelordonnantie zouden Controleursgrants gezegeld moeten zijn; in Bijblad 8239 wordt de vraag of een in Zelfbestuurd gebied opgemaakt contract gezegeld moet zijn beantwoord: wanneer een of meer der onderteekenaren rechtstreeks onderhoorig zijn aan het Gouvernement is zegelrecht verschuldigd.

De Controleursgrants werden onderteekend door den verkrijger (bijna zonder uitzondering Gouvernementsonderhoorig), den Resident of Gouverneur en den Controleur, en hadden dus gezegeld moeten zijn. Echter is de practijk sinds 1890, dat deze grants ongezegeld worden afgegeven.

Bovendien zijn op de grantacten aanteekeningen van overdracht gesteld, onderteekend door den Controleur; ook deze aanteekeningen zijn ongezegeld. Om eenige zekerheid te krijgen werd den 20 sten Januari van verslagjaar aan den Hoofdinspecteur van Financiën verzocht te willen mededeelen:

„1°. of naar Uw oordeel grantacten gezegeld moeten worden;

2°. zoo ja, of U maatregelen wilt treffen, dat ongezegelde grantacten nog van omslagzegel kunnen worden voorzien zonder betaling van boeten;

3°. of naar Uw oordeel de aanteekeningen op de grantacten betreffende de registraties van overdracht of overgang aan zegelrecht zijn onderworpen;

4°. zoo ja, of grantacten met alle daarop voorkomende zoodanige aanteekeningen, gesteld vòòr den datum der mogelijke invoeworden voorzien van een enkel omslagzegel van één gulden vijftig ring van maatregelen als onder 2°. bedoeld, desniettemin kunnen cent;

5°. indien zegelrecht is verschuldigd voor aanteekeningen als onder 3°. bedoeld, of U maatregelen wilt treffen, dat dit zegelrecht kan worden voldaan middels plakzegels”.

Dit laatste werd gevraagd, omdat het gebruik van losse vellen gezegeld papier (al dan niet aan de grantacte gehecht) het karakter van de aanteekeningen doet verloren gaan, en er groot gevaar bestaat, dat door het verloren gaan van dergelijke aanhangsels moeilijkheden ontstaan, omdat nog door velen de acte zelf als belichaming der rechten wordt aangezien.

Einde verslagjaar was nog geen antwoord ontvangen.

d. Grondbedrijf.

De hoop, dat er meer animo voor perceelen in Nieuw-Polonia zou ontstaan, nu er wegen zijn aangelegd, is niet vervuld. Er is gedurende verslagjaar geen enkel perceel uitgegeven. Gelukkig behoeft dit niet te worden toegeschreven aan den prijs of de ligging van den grond, welke de Gemeente aanbiedt, doch de eenige oorzaak is de omstandigheid, dat er in het algemeen bijna geen vrij-

staande huizen gebouwd worden. In 1923 werden in totaal bouwvergunningen afgegeven voor 23 vrijstaande huizen, waarvan met 8 nog geen aanvang is gemaakt (zie onder „Bouwtoezicht”); hiervan zijn er 3 van de Gemeente zelf en 5 gebouwd op terreinen van het Grondbedrijf. De overige zijn alle 15 gebouwd of geprojecteerd op terreinen, die reeds aan de bouwers toebehoorden, zoodat niet verwacht zou kunnen worden dat deze bouwers grond van de Gemeente wilden koopen. Er is dus geen enkel huis opgericht, waarvan de bouwer er de voorkeur aan gaf een perceel van een particulier te koopen.

Uit deze cijfers blijkt wel, dat het ontbreken van animo allerm minst aanleiding behoeft te zijn om te twifelen aan de levensvatbaarheid van het Grondbedrijf. Pas wanneer er wat meer gebouwd wordt kan blijken, of de grond in Polonia in trek komt. Dan eerst zal er ook reden bestaan om wat meer reclame voor het Grondbedrijf te maken.

Uit de bijgevoegde bedrijfsrekening kan blijken, dat de financiële toestand van het Grondbedrijf gezond is. De schuld aan de Gemeente van f 37.494.22 betreffende voorgeschoten kosten van den grondruil met de Deli-Maatschappij is thans geheel afgelost. Aan wegeaanleg is sinds 1921 in totaal besteed een bedrag van f 106.082.76, geheel uit eigen middelen betaald. Daarvoor zijn op het Raceterrein en in Nieuw Polonia zooveel wegen aangelegd, dat er talrijke perceelen kunnen worden uitgegeven zonder dat tot nieuwen wegeaanleg behoeft te worden overgegaan.

De eenige verplichting, die het Grondbedrijf nog heeft, is de aanleg van de wegen, welke krachtens een beding van den grondruil op terrein van de Deli Maatschappij moeten worden aangelegd. De kosten hiervan zijn geraamd of f 42.000.— welk bedrag door de Gemeente wordt voorgeschoten. Uit de periodieke vergoedingen voor uitgegeven gronden wordt per jaar reeds zooveel ontvangen, dat deze schuld in vier jaar kan worden afgelost. Bovendien heeft het Grondbedrijf nog te vorderen een bedrag van f 19.640.— van de Methodischenschool, af te betalen in vier jaren.

Aan wegeaanleg zal nog een bedrag moeten worden besteed voor de verbinding van de Ceintuurbaan met den Padangboelanweg. Ook dit bedrag zal in enkele jaren kunnen zijn terugbetaald zonder dat er gerekend behoeft te worden op verdere gronduitgifte. Over eenige jaren zal de toestand dus zoo zijn, dat het Grondbedrijf ge-

heel vrij van schulden is en een groot aantal dadelijk bouwklare percelen voor uitgifte beschikbaar heeft.

Deze zeer gunstige positie van het Grondbedrijf is een gevolg van de omstandigheid, dat de Gemeente haar vrije gronden verkreeg zonder dat daarvoor geld behoefde te worden uitgegeven. Daarvan is echter mede een gevolg, dat een commercieele opzet van het Grondbedrijf, zooals dat in de betreffende verordening wordt voorgeschreven, niet goed mogelijk was. De Verordening regelende het Grondbedrijf bepaalt in navolging van dergelijke gemeentelijke regelingen, dat de gronden worden ingebracht tegen een door den Gemeenteraad te bepalen waarde, welke dan gewoonlijk gesteld wordt op het totaal der voor verkrijging der gronden uitgegeven gelden. Het doel van de commercieele boekhouding is dan voornamelijk om een beeld te geven van het voor of achteruit gaan van dit vermogen en van de rentabiliteit van het erin gestoken kapitaal.

Toen voor het eerst een begrooting voor het Grondbedrijf moest worden opgemaakt (dat was voor het jaar 1921, toen de grondruil nog niet had plaats gehad) werd reeds dadelijk het bezwaar gevoeld van een toepassing der verordening. In de toelichting op de ontwerp-begrooting werd daarop gewezen en o.m. gezegd, dat indien er geleend kapitaal in het Grondbedrijf is gestoken „uit de opbrengst van den grond moet worden betaald 1e. rente van het kapitaal en 2e. aflossing van het kapitaal, terwijl een eventueel batig saldo — na aftrek der reserveeringen — aan de Gemeente wordt uitgekeerd. De Gemeente ontvangt de geheele opbrengst (na aftrek van exploitatiekosten en reserveeringen), doch verantwoordt die in drie deelen: rente (die ze zelf moet betalen), aflossing (die ze zelf moet betalen) en winst, batig saldo. De verhouding van die drie deelen, welke in andere Gemeenten wordt bepaald door het bedrag van het in het grondbedrijf gestoken kapitaal en den duur van de voor kapitaalsver verkrijging gesloten leening, geeft te Medan geen enkele aanwijzing van practische beteekenis, omdat ze geheel afhankelijk is van de taxatie van den inbreng — een taxatie, die geen houvast heeft aan bekende prijzen van nabijliggende percelen”. Verder heeft een commercieele boekhouding beteekenis voor berekening der zelfkosten en voor het bijboeken van kapitaalsuitgaven en renteverlies bij de balanswaarde van nog niet uitgegeven gronden. Dit alles heeft echter voor Medan geen enkele beteekenis, omdat alles afhankelijk zou zijn van de taxatie van inbreng.

Hoewel door het aannemen dezer begrooting wel geacht kan worden, dat de Gemeenteraad met deze zienswijze instemt, is het toch nog gewenscht de bestaande verordening in te trekken en eventueel te vervangen door andere regelen, die voor den eenvoudigen toestand van het Medansche Grondbedrijf voldoende zijn.

e. Woningbedrijf.

Uit de hierbijgevoegde Bedrijfsrekening met bijlagen kan blijken, dat de exploitatie der woningen een zeer gunstig resultaat had. Het saldo van den dienst 1923 bedraagt ruim 6600 gulden, terwijl eigenlijk de huren voor Djati Oeloe en Sekip berekend zijn op een tekort van ongeveer 2400 gulden. Dit groote overschot is voornamelijk daaraan te danken, dat de bij de huurberekening aangenomen bedragen voor onderhoud, verzekering en leegstaan niet werden besteed.

Op de onderhoudspost is bijna f 3000.— over. Bijlage 3 der Bedrijfsrekening geeft aan, welke bedragen zijn toegestaan voor de verschillende onderdeelen en hoeveel daarvan is uitgeven. Hierbij is tevens geboekt een bedrag van f 90.— voor Sekip en f 180.— voor Djati Oeloe voor kosten van huurophalen. Deze bedragen worden uitgekeerd aan een tweetal krani's, die 's avonds huur ophalen; er is hierdoor een zeer groote verbetering gekomen in het geregeld betalen der huurpenningen. Te voren werden de quitanties alleen 's morgens aangeboden, doch vele Inlandsche vrouwen weten niets van huur betalen en hun mannen zijn op het werk, terwijl zeer vaak de huizen gesloten zijn, wanneer de vrouw zelf werkt of naar de pasar is.

De kosten voor onderhoud moeten natuurlijk de eerste jaren zeer veel lager zijn dan het berekende gemiddelde over den geheelen levensduur; wat dus op het berekende onderhoud wordt overgehouden is geen winst, maar zal voor volgende jaren, als de onderhoudskosten boven het gemiddelde komen, moeten worden gereserveerd.

Een zaak, die voor de exploitatie van het Woningbedrijf van veel belang is, is de verzekering der gebouwen tegen brandschade. Voor vrijstaande steenen woonhuizen is de premie van één kwart percent der waarde, welke door de meeste assurantie-kantoren ter plaatse wordt berekend, zeer hoog. Voor Djati Oeloe wordt bijvoorbeeld per jaar meer dan f 1050.— berekend, dat is meer dan de bouwkosten van een woning type O; in totaal moet het woningbedrijf rekenen op een bedrag van ruim f 1900.— voor verzekeringspremie.

Er werd op verschillende manieren gepoogd deze belangrijke post te verminderen. Herhaaldelijk werd in de Commissie voor Volks-

huisvesting besproken om het risico voor brandschade zelf te dragen; er werd daarbij gewezen op de omstandigheid, dat er in Medan althans de laatste vijftien jaar geen brand is geweest in een vrijstaand steenen huis, zoodat het risico hier gering is. Zou er al eens door een ongeluk een enkel huis in brand raken, dan is het gevaar, dat door de brand nabijgelegen huizen zullen worden beschadigd, zeer gering. In gevallen, dat er wél gevaar bestaat voor verbreiding van de brand, bijvoorbeeld bij een aardbeving, bij oproer of beschieting, wordt het risico door de loopende verzekeringen toch ook niet gedekt. De bedoeling van de voorstanders van eigen risico was de premie in een fonds te storten; een klein gedeelte daarvan behoeft maar liquide te worden gehouden voor gedeeltelijke brandschade aan gebouwen; het overige kan dadelijk worden belegd door het bouwen van nieuwe huizen.

Hoewel de meeste leden wel voelden voor het dragen van eigen risico, wilde men niet de verantwoordelijkheid op zich nemen er thans toe over te gaan; zou echter het dragen van eigen risico reeds zijn ingevoerd, dan zouden de meesten niet er voor zijn om over te gaan tot verzekering.

Het risico zou aanzienlijk kleiner zijn, wanneer de Locale raden een onderlinge brandwaarborgmaatschappij zouden oprichten. Een voorstel om in overleg te treden met andere Gemeenten vond weinig bijval, omdat men bevreesd was voor het inbrengen van zeer riskante gebouwen, waarop dan geen voldoende controle valt uit te oefenen. Er bestaat hier gelegenheid voor een vereeniging van Locale ressorten om samenwerking te verkrijgen en daarmee jaarlijks zeer belangrijke bedragen te bezuinigen.

Intusschen werd ook op andere wijzen gepoogd het premie bedrag verlaagd te krijgen. Een der assuradeuren bood een verzekering aan voor lager bedrag; hij redeneerde daarbij als volgt: wanneer ik een verzekering sluit door tusschenkomst van een agent betaal ik tot 25% van de premie als aanbrengcommissie; 75% der premie dient voor dekking van het risico, voor administratie, reclame, inspectiereizen. Voor Medan behoeven geen inspectiereizen gemaakt te worden, de administratiekosten zijn gering (één polis voor een groot bedrag) — in de 75% der premie zit dus nog winst. — Deze assuradeur bood daarom verzekering aan tegen 75% der usantieele premie; om echter geen tijd te laten verloren gaan voor overleg met zijn hoofdkantoor, zou de polis gesteld worden op $\frac{1}{4}$ % en een kwart der premie worden terugbetaald als agentencommissie. De meerderheid der Commissie voor de Volkshuisvesting vond dit oneerlijke concurrentie en meende, dat

een Gemeente zooveel mogelijk een ieder gelijk moet bevoordeelen. Het gevolg is, dat kampoeng Djati Oeloe werd verdeeld over een viertal assurantiekantoren.

Doch in begin 1923 kwam er een nieuw assurantiekantoor bij, dat brandverzekering aanbood tegen 1.75 pro mille in plaats van 2.5 pro mille; dat beteekent dus nog meer dan 25% korting. De andere assuradeuren, die niet graag een voordeelige klant als de Gemeente laten glippen, boden dadelijk een zelfde verlaging aan, hetgeen de Gemeente in één jaar een voordeelig verschil van meer dan f 500.— bezorgde. Einde verslagjaar had ook het nieuwe kantoor zich aangesloten bij de „tariefvereniging”, waarop de anderen hun premie weer verhoogden tot $\frac{1}{4}\%$.

Vervolgens is op de berekende bedragen voor verlies wegens leegstaan ongeveer f 550.— overgehouden. Bijlage 1 der Bedrijfsrekening geeft een overzicht van de bedragen dezer verliezen voor de verschillende woninggroepen; ze zijn een gevolg van drie verschillende oorzaken: leegstaan der woningen, oninbaarheid van verschuldigde huur en verlaging der huurprijzen.

Het verlies wegens oninbaar is voor kampoeng Sekip f 5.50 en voor Djati Oeloe nihil. Het verlies wegens leegstaan is voor de Inlandsche huizen in Sekip f 7.34 en voor die in Djati Oeloe f 2.17 — een gevolg van de Inlandsche gewoonte om zonder eenigen termijn de huur op te zeggen. Van de Europeesche huizen stond er in kampoeng Sekip een gedurende drie maanden leeg; in Djati Oeloe werd f 39.75 verlies geleden, doordat twee huizen respectievelijk $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{2}$ maand leegstonden bij verwisseling van huurders.

Een belangrijker verlies werd echter geleden op de toko's. In Djati Oeloe waren aanvankelijk beide toko's aan denzelfden man verhuurd, die in de eene een handel in provisiën en dranken dreef en in de andere kleeren en kramerijen wilde verkoopen. Voor de laatste artikelen bleek echter Djati Oeloe een onvoldoende afzetgebied te vormen. Met ingang van 1 December 1922 zegde de huurder een der beide toko's op; hij had het gebouw, dat hij verliet nog niet eens ingericht. Sinds dien is het onmogelijk gebleken een huurder te vinden; als voornaamste bezwaar wordt genoemd het aaneengebouwd zijn der beide toko's en de te hooge huurprijs.

Het eerste bezwaar is niet meer te verhelpen; aan het tweede bezwaar kon worden tegemoet gekomen door in overleg met de Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting de huur per toko te

verlagen van f 85.— tot f 50.— per maand. Hierdoor is de huurprijs der toko's welke oorspronkelijk berekend was op een belangrijk overschot, gekomen beneden zelfkosten. Het is een les, om bij het bouwen van toko's in Gemeentekampoengs alleen te letten op het belang der bewoners en niet de toko's te beschouwen als een belegging. Er is in dat verband zelfs sprake van geweest de toko in kampoeng Sekip voor zeer lagen prijs te verhuren om dan, bijv. door het vaststellen van een prijslijst, de huurders van Gemeentewoningen in staat te stellen dichtbij tegen billijken prijs hun dagelijksche inkoop te doen.

In kampoeng Sekip moest eveneens de tokohuur worden verlaagd, deze is gebracht van f 60.— op f 40.— per maand en het kost groote moeite dit geld geregeld binnen te krijgen. Doch daar zijn tevens de woningen type D, die sinds de vermindering der huizen nood en door de concurrentie van Djati Oeloe enkele keeren hadden leeggestaan, in huur verlaagd en wel van f 45.— op f 40.—, voornamelijk op de overweging, dat hetzelfde type huis in Djati Oeloe, dus dicht bij de stad en voorzien van kookgasleiding, f 45.— huur doet.

Door deze huurverlaging komt maandelijks van kampoeng Sekip f 40.— minder binnen, dan waarop bij de huurvaststelling werd gerekend. In totaal is dit f 480.— per jaar, terwijl de huurberekening voor de geheele kampoeng is gebaseerd op een verlies wegens leegstaan van f 274.—

Wanneer in Djati Oeloe een der toko's blijft leegstaan is het verlies op de beide toko's f 120.— per maand en ook daardoor wordt het berekende bedrag voor verlies wegens leegstaan geheel opgeslokt.

Uit de gegeven cijfers blijkt, dat de Inlandsche wonigen vrijwel geen risico wegens leegstaan geven, doch dat de toko's, die o.m. moesten dienen om het berekende tekort op de Inlandsche woningen te dekken, zelf een gevaar vormen. Er bestaat dan ook alle reden om de reserve zoo krachtig mogelijk te maken en daardoor het Woningbedrijf te behoeden voor onaangename verrassingen.

Bij de Bedrijfsrekening en Balans met de bijlagen mogen nog de volgende toelichtingen dienen.

De Gebouwde eigendommen zijn uitgebreid door de inbreng van drie nieuw gebouwde dienstwoningen. Reeds in 1921 werd aan het Woningbedrijf afgestaan een bedrag van f 15000.—, dat door de Nillmij was betaald voor het eigendomsrecht van een perceel aan de Soekamoelia. Hierbij werd uit de leening ruim f 19.000.— gevoegd

voor den bouw van drie woningen. Bij Raadsbesluit No. 157 werd de inbreng dezer woningen in het Woningbedrijf tegen een waarde van f 34.226.07 vastgesteld. Het daarbij behoorend financieele schema volgt hieronder:

Grondaankoop 3 perceelen à f 3000.—	= f 9000.—	
Rente à 7% hiervan		f 630.—
hasil 1/40 hiervan		225.—
Wegenaanleg 3 × 30 M à f 25.—	= f 2250.—	
Rente à 7% hiervan		157.50
Bouwkosten in totaal f 34226.07		
Annuiteit hiervan (7%, 50 jaar)		2480.02
Assurantie ¼%		90.—
Onderhoud ¾%		270.—
Verlies wegens leegstaan ½%		180.—
Totaal berekende kosten		4032.52
Opbrengst 12 × (135.— + 112.50 + 112.50) =		4320.—
Overwinst		287.48

De drie eerstgenoemde bedragen voor rente van grondaankoop, hasil en rente van wegeaanleg te zamen f 1012.50 worden uitgekeerd aan het Grondbedrijf. Van de berekende annuiteit wordt aan de Gemeente uitbetaald de annuiteit van f 19.226.07, terwijl de annuiteit van de geschonken f 15.000.—het Woningbedrijf ten goede komt. Dit laatstbedoelde bedrag, f 1086.90 per jaar, wordt geboekt onder het hoofd „Subsidie”, zoodat telken jare de oorsprong van deze bijzondere ontvangst kan blijken. Deze subsidie, te zamen met overwinst vormt een bedrag van f 1374.38 hetwelk het Woningbedrijf jaarlijks door deze drie dienstwoningen verdient.

De drie woningen werden per 1 Augustus ingebracht; met de aflossing wordt, ter vereenvoudiging der berekening, aangevangen gerekend van 1 Januari 1924; de overige bedragen zijn over 5 maanden berekend.

Het saldo van den dienst 1923 bedraagt f 6632.33. Er wordt voorgesteld van dit saldo f 5898.81 in het reservfonds te storten, waardoor dit juist f 12000.— bedraagt, en het restant ad f 733.52 over te brengen op nieuwe rekening. Dit wordt vooral noodig geacht, omdat in 1924 de Oranje bioscoop en twee dienstwoningen een groote beurt moeten hebben.

Zooals reeds boven werd gezegd, geschiedt het huurophalen thans ook 's avonds, hetgeen een verbetering bracht in het geregeld betalen. Een andere wijziging, die aanvankelijk niet in de bedoeling der Verordening op het Woningbedrijf heeft gelegen, is, dat sinds de opening van Djati Oeloe de huren niet meer worden geïnd door den Gemeenteontvanger, maar door het Bureau voor Grondzaken. De ontvangen huurpenningen worden zoo veel mogelijk dagelijks bij den Gemeenteontvanger gestort.

Ongeveer den roden van iedere maand wordt een staat ingediend betreffende de achterstallige huur; deze staat is ingericht naar het onderstaande model:

Achterstand volgens vorige opgave	
-----------------------------------	-------

Achterafbetalende huurders

Kampoeng Sekip		
Dienstwoningen		

Bruto maandhuren
over de maand.....

Bioscoopgebouw		
Dienstwoningen		
Kampoeng Sekip		
Kampoeng Djati Oeloe		

Totaal vorderbaar	
-------------------	-------

Verlies:

a. wegens huurverlaging		
b. wegens leegstaan		
c. wegens oninbaar		

Achterafbetalende
huurders

Kampoeng Sekip		
Dienstwoningen		

Achterstand per.....

.....

Totaal ontvangen

Gestort t/m (stortingsbewijzen Nos.)

Verlies sedert 1 Januari

Kampoeng Sekip a. wegens huurverlaging

b. wegens leegstaan

c. wegens oninbaar

toegestaan volgens huurberekening

voor(na)deelig verschil

Kamp. Dj. Oeloe a. wegens huurverlaging

b. wegens leegstaan

c. wegens oninbaar

toegestaan volgens huurberekening

voor(na)deelig verschil

Deze staat geeft maandelijks een goed overzicht van den stand van zaken; er moge nog het volgende bij worden opgemerkt. De huren zijn bij vooruitbetaling verschuldigd, zoodat de staat den toestand van de loopende maand weergeeft. Echter betalen de huurders, die van vòòr 1922 in Kampoeng Sekip wonen achteraf; de later aangenomen huurders betalen vooruit. Ook de dienstwoningen worden achteraf betaald, omdat de huishuurindemniteiten na afloop van iedere maand worden gemandateerd.

De eerste twee posten Achterstand en Achterafbetalende huurders betreffen dus huren verschuldigd over de maand voorafgaande aan die waarop de staat betrekking heeft, en beide posten moeten derhalve bij de Bruto huren (dat zijn de huren over de loopende maand van *alle* huizen) worden opgeteld om het totaal vorderbare te verkrijgen. Het bedrag der huren over de loopende maand, dat achteraf wordt betaald (hetgeen door wijziging in de huurders anders kan

zijn dan dat over de vorige maand) alsmede het verlies wegens de aangegeven redenen en de huren, die op den 10den nog niet zijn voldaan, wordt van het totaal vorderbare afgetrokken om het totaal der ontvangen huur te verkrijgen, hetgeen moet overeenkomen met het totaal der stortingen.

Aan den staat is toegevoegd een overzicht van het verlies sedert den aanvang van het jaar in vergelijking met een evenredig deel van het berekende bedrag voor verlies wegens leegstaan.

Zooals uit de gegeven cijfers betreffende het verlies wegens leegstaan blijkt, zijn de Inlandsche woningen voortdurend verhuurd. Ook zijn er steeds tientallen aanvragers, die zelfs niet nalaten te klagen, wanneer ze niet vlug genoeg kunnen worden geholpen. Uit een en ander kan wel de conclusie worden getrokken, dat de huizen zeer in trek zijn. Het was daarom wel bevreemdend, dat een vereeniging van Mohamedaansche bewoners met de naam Sarikat toeloeng menoeloeng (vereniging wederzijdsch-hulpbetoon) een rekest indien- de met verschillende klachten en verzoeken. De klachten betroffen het lekken der daken en de rookafvoer der keukens, terwijl werd ver- zocht voor Gemeenterekening een bedehuis te bouwen, meer hydran- ten te plaatsen en het badhuis te vergrooten.

Het bouwen van een bedehuis ligt natuurlijk niet op den weg der Gemeente doch er is bij het projecteeren der huizen gerekend op een terrein voor een bedehuis, dat de bewoners desgewenscht zelf kunnen oprichten. Het plaatsen van meer hydranten werd niet noodig geacht, omdat het verst-afgelegē huis slechts 200 meter van het badhuis verwijderd is, terwijl iedere hydrant maandelijks f 50.— aan water kost. De toevoer van water in het badhuis was op de drukste uren niet voldoende; de aanvoerpijp werd daarom iets ver- groot. Doch een gehouden onderzoek wees uit, dat de baders veel te lang van het badhuis gebruik maken en zeer veel water gebruiken, namelijk gemiddeld 12 minuten en 56 liter water per keer baden.

De klacht over het lekken der daken had betrekking op het binnenspatten van waterdruppels tusschen de pannen wanneer een zware regen gepaard gaat met wind. Om dit te verhelpen zouden plafonds moeten worden gelegd, hetgeen de huizen duurder zou maken en dat kan de bedoeling van het verstrekken van goedkoope huizen niet zijn. De rookafvoer der kookplaatsen was voldoende, als tenminste de bewoners de gaten in de muren niet hadden dicht gemaakt; het veranderen van den rookafvoer zou eveneens de huren doen stijgen.

f. Volkshuisvesting.

Het Kampoengrapport (zie vorig verslag blz. 216) naderde einde verslagjaar zijn voltooiing.

Een voor de verbetering der volkshuisvesting belangrijke beslissing werd genomen toen werd besloten van het nog resteerende gedeelte der Nillmij-leening een kampoeng in Oost-Medan te bouwen.

Aan dit besluit ging vooraf een excursie van de leden van den Gemeenteraad door de verschillende kampoengs. De excursie had in twee groepen plaats op de Zondagen 8 en 15 Juli. Er werden bezocht enkele in hun soort redelijk goede kampoengs bij de grenzen der stad, eenige kampoengs in het centrum, waar de huizen zeer slecht zijn en zeer dicht op een staan, en verder eenige gedeelten van de Chineesche wijken. De heer De Waard gaf als voorzitter der Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting een toelichting, er op wijzende, dat wanneer er nog een kampoeng wordt gebouwd in Oost-Medan voorloopig van verderen gemeentelijken bouw niet veel kan komen, doch de Gemeente zich in het bijzonder zal moeten richten op verbetering der bestaande kampoengs.

Bij besluit van 15 Augustus 1923 No. 150 werd besloten tot den bouw van een kampoeng op de plaats, waar kampoeng Padang loemba staat. Er zouden worden opgericht 12 woningen type Ma en 18 woningen type Oa, overeenkomende met de types M en O in Djati Oeloe, doch eenigszins verbeterd in verband waarmee de huurprijs iets hooger zou worden. Verder 6 type P en 8 type Q van resp. f 6.— en f 5.— huur, twee-aan-twee gekoppelde steenen éénkamerwoningen. (In Januari 1924 werd het plan gewijzigd om een ruimere bebouwing te kunnen krijgen; er werd een grooter terrein voor aangewezen, waarop in plaats van 44 nu 48 woningen werden geprojecteerd, waarvan dadelijk te bouwen 42).

Het terrein, waarop de nieuwe kampoeng is geprojecteerd, was bebouwd met een dichte kampoeng, die nu zou moeten worden ontruimd. Deze kampoeng op het Zuidelijkste puntje van het Raceterrein stond op Gemeenteeigendom (zie jaarverslag 1921 blz. 183); door de huiseigenaren werd f 0.50 per maand per huis grondhuur betaald evenals vroeger aan de Deli Rijclub, die de vergunning gaf om daar te bouwen.

De bewoners hadden geen bezwaar tegen een verhuizing, maar zij vroegen grond van de Gemeente, omdat zij in de bestaande kampoengs moeielijk grond zouden kunnen huren. Er werd gemeend, dat tegen het afstaan van grond voor kampoengbouw geen bezwaar zou be-

staan, omdat de Gemeenteraad reeds in principe daartoe had besloten. Er werd, in overleg met de Commissie voor Grondzaken en Volkshuisvesting en onder nadere goedkeuring van den Gemeenteraad, voor overplaatsing der kampoeng aangewezen het terrein aan den Serdangweg, indertijd afgestaan aan Pro Juventute, maar door deze vereeniging weder teruggegeven. Om de nieuwe kampoeng niet weder even slecht te krijgen als de oude, werden eenige ruime wegen opengekapd en behoorlijke perceelen uitgezet; door ruimte en regemaat zou inderdaad reeds veel worden gewonnen. Het bleek echter, dat de bewoners neiging hadden ook hun huizen te verbeteren; door geregeld toezicht der Gemeente was het mogelijk een aanzienlijke verbetering te krijgen.

Een tweetal onderwerpen in verband met de verbetering der volkshuisvesting verdienen nog vermelding, nl. de aanvankelijk door het Gouvernement toegezegde subsidie van f 150.000.— voor de verbetering der met de volkshuisvesting verband houdende hygienische maatregelen en het plan „De Mooy” betreffende naamlooze vennootschappen voor volkshuisvesting.

De f 150.000.— subsidie werd het eerst genoemd in een brief van den Adviseur voor de Decentralisatie van Juli 1922, welke handelt over gewijzigde accresregeling. Als toevoeging wordt daarbij vermeld, dat gerekend is op een voorschot van f 300.000.— tegen 6% voor woningbouw en een subsidie van f 150.000.— voor de verbetering der met de volkshuisvesting verband houdende hygienische maatregelen. Deze toezegging houdt natuurlijk verband met de in September 1920 gedane verzoeken om voorschot en subsidie; een rechtstreeksch antwoord op die verzoeken werd niet ontvangen.

Omdat niets verder werd vernomen werd in Juli 1923 een uitvoerig schrijven aan den Gouverneur-Generaal gericht, waarin werd toegelicht, dat de Gemeente voor ongeveer f 575.000.— heeft gebouwd (inclusief kampoeng Padang loemba) en dat naar het oordeel van den Gemeenteraad met het oog op de tijdsomstandigheden niet verder mag worden gegaan met het vastleggen van gelden in den bouw van volkswoningen. De toegezegde subsidie van f 150.000.— echter zou noodig zijn voor de uitvoering van werken in de door de Gemeente gebouwde kampoengs en verder voor aanvoer van drink- en badwater in en afvoer van huishoud- en hemelwater uit de bestaande kampoengs; een en ander werd in een bijgevoegd schema nader uitgewerkt. Er werd nog op gewezen, dat bij den bouw van het aantal

badhuizen als men zich voorstelde de Gemeente zelf ook een belangrijk bedrag daaraan zou besteden, immers jaarlijks voor waterlevering en schoonhouden een bedrag van f 12.000.—, dat is de rente van een kapitaal van f 150.000.—

Het antwoord van 24 November 1923 bevatte de mededeeling, dat door het prijsgeven van de aanspraak op een voorschot van f 300.000.— ter verbetering der volkshuisvesting de aanleiding tot toekenning der subsidie ad f 150.000.— is vervallen. Dit antwoord was voor de Gemeente zeer teleurstellend, evenals de zienswijze dat de bouw van openbare badhuizen met hydranten en de verbetering van de afwatering in verschillende kampoengs los staat van de verbetering der volkshuisvesting (*).

Het plan van den Hoofdingenieur van Gouvernements Bedrijven De Mooy bedoelde in de groote gemeenten naamlooze vennootschappen op te richten, waarvan Gouvernement en Gemeente eenige aandeelhouders zijn en wier doel het is uitsluitend in het belang der volkshuisvesting werkzaam te zijn. Het voorstel werd gedaan naar aanleiding van het Volkshuisvestingcongres in 1922 te Semarang gehouden en werd ook aan de gemeente Medan toegezonden om te vragen of er mee wordt ingestemd, „uiteraard zonder terzake eenige toezegging te doen”.

Uit het schrijven blijkt niet welke voordeelen er eigenlijk zouden zijn van een naamlooze vennootschap boven een woningbedrijf. Als nadeel valt echter dadelijk op, dat de invloed van den Gemeenteraad wordt uitgeschakeld, want in de algemeene vergadering en in den raad van Commissarissen heeft het Gouvernement de meeste stemmen. De raad van Commissarissen n.l. bestaat voor het grootste gedeelte uit Gouvernements-ambtenaren als vertegenwoordigers van B. B., B. O. W., B. G. D. en Financiën.

Er werd geantwoord, dat de Gemeente waarschijnlijk niet vòòr 1925 zou bouwen en dat geen prijs wordt gesteld op het ontvangen van mondelinge toelichtingen van den voorsteller. Daarbij werd reeds dadelijk de aandacht gevestigd op de bezwaren, die

(*) Op een hernieuwd verzoek om althans een gedeelte van de subsidie uit te keeren, alleen voor werken, die rechtstreeksch verband houden met de door de Gemeente gebouwde woningen, werd 6 Maart 1924 geantwoord, dat de f 150.000.— alleen verband houdt met het verder uit te voeren woningplan en dat de Regeering geen steun verleent voor verbetering van hygienische toestanden in de kampoengs.

naar het oordeel der Gemeente aan het plan zijn verbonden. In het daarop weder ontvangen antwoord van den heer De Mooy staat onder meer, dat het hier niet gaat „om de toezending van een plan, omdat de te Medan gevolgde weg verkeerd geacht wordt. Integendeel, wanneer de Gemeente op eigen kracht voorziet en kan blijven voorzien in hetgeen in het belang der volkshuisvesting noodig blijkt te zijn, dan kan zulks niet anders dan waardeering verdienen. — Het geldt hier echter een plan, waarbij in een bepaalden vorm steun van Gouvernementswege verleend zou worden.....”

Hiermede wordt dus de meening bevestigd, dat met betrekking tot de verbetering der volkshuisvesting een naamlooze vennootschap niet beter is dan een woningbedrijf. De naamlooze vennootschap evenwel zal meer inhouden dan toezicht alleen; de politiek der volkshuisvesting zal in hare handen liggen. Uit een oogpunt van decentralisatie is deze situatie niet aan te bevelen. Intusschen zal de Gemeente Medan er op bedacht moeten zijn, dat aan een toestaan van Gouvernements-voorschot voor woningbouw bij aanneming door de Regeering van het plan-De Mooy de conditie zal worden verbonden van oprichting eener naamlooze vennootschap met allen nasleep van dien.

Medan, Maart 1924.

BEDRIJFSREKENING GRONDBEDRIJF 1923. ONTVANGSTEN.

Onderdeel I.

Beschikking over batig saldo

Saldo 1922 60.808.60

Onderdeel II.

Periodieke vergoeding v. uitgeg. gronden

Canon van particulieren 6184.75

„ „ Woningbedr. 1175.—

Rente grondwaarde id. 3290.—

10.649.75

Transporteere 71.458.35

Transport 71.458.35

Onderdeel III.

Ontv. uit op andere wijze rente-
gevend gemaakte gronden.

Huur v. Kampoeng Padang loemba 422.50

„ v. Klappertuin Polonia 84.—

„ v. Deli Renvereeniging 416.20

Andere verhuur 12.—

934.70

Onderdeel V.

Andere ontvangsten

Terugontv. voor meetbrieven 71.50

Onderdeel VIII.

Opbrengst v. vaste sommen

Meth. Zending, 1°. termijn 4000.—

Gouv. Inl. kweekschool 779.55

„ 2e. Eur. school 119.10

4.898.65

Onderdeel IX.

Wegengeld

Deli Planters Ver. 2250.—

Tawijam 56.—

Meth. Zending 1800.—

Woningbedr. 1054.—

5.160.—

82.523.20

UITGAVEN.

Artikel 4.		
Drukwerken enz.		
Meetbrieven		71.—
Artikel 6.		
Onvoorziene uitgaven.		
piketten, naamborden enz.		88.42
Artikel 7.		
Aflossing van bedrijfskapitaal		37.494.22
Artikel 8.		
Kosten van uitgevoerde werken		
Wegen Raceterrein: totaal	37.813.93	
waarvan in 1922	33.800.98	
en in 1923	4.012.95	
Manggalaan enz.	16.477.21	
Ceintuurbaan enz.	13.926.05	
Openkappen Sidodadi	698.75	
„ Polonia	277.80	
		35.392.76
Saldo		9.476.80
		82.523.20

WONINGBEDRIJF
BEDRIJFSREKENING 1923.

Bruto huren (zie bijlage 1)		63841.50
Verlies wegens leegstaan (zie bijlage 1)	1239.26	
„ „ oninbaar (zie bijlage 1)	5.50	
„ „ huurverlaging (zie bijlage 1)	1080.—	
Onderhoud (zie bijlage 3)	2885.71	
Verzekering (zie bijlage 4)	1440.98	
Rente van bedrijfskapitaal (zie bijlage 2)	42233.38	
Afschrijvingen (zie bijlage 2)	3244.06	
Grondrechten (zie bijlage 5)	5771.23	
Rente van reserves		365.61
Subsidie		325.34
Saldo naar Gemeente Medan (kap.)	6632.33	
	64532.45	64532.45

BALANS PER 31 DECEMBER 1923.

Gebouwde eigendommen (zie bijlage 2)	648471.10	
Gemeente-ontvanger (kassier)	6461.08	
Debiteuren (zie bijlage 6)	1276.50	
Reservefonds	6101.19	
Gemeente Medan (kapitaal)		662309.87
	662309.87	662309.87
Saldo 1922: in kas		2494.94
debiteuren 1/1-1923		880.25
		3375.19
hiervan is gereserveerd		2269.94
en overgebracht naar dienst 1923		1105.25
Saldo dienst 1923 bedraagt		6632.33
te zamen		7737.58
waarvan in kas		6461.08
en Debiteuren per 31 December 1923		1276.50

BIJLAGE: I.

1. SEKIP.

	Bruto huur	VERLIES			Netto huur
		huur- verl.	leeg- staan	onin- baar	
Jan.	515.—	—	45.—	—	470.—
Febr.	515.—	—	46.84	—	468.16
Maart	515.—	20.— ^a	40.—	5.50	449.50
April	515.—	35.— ^b	—	—	480.—
Mei	515.—	35.—	—	—	480.—
Juni	515.—	35.—	—	—	480.—
Juli	515.—	35.—	5.50	—	474.50
Aug.	515.—	35.—	—	—	480.—
Sept.	515.—	35.—	—	—	480.—
Oct.	515.—	40.— ^c	—	—	475.—
Nov.	515.—	40.—	—	—	475.—
Dec.	515.—	40.—	—	—	475.—
	6180.—	350.—	137.34	5.50	5687.16
		verlies	492.84		
		toegestaan	274.08		

a. 4 types D verlaagd tot 40

b. toko „ „ 45

c. „ „ „ 40

2. DJATI OELOE.

	Bruto huur	VERLIES			Netto huur
		huur- verl.	leeg- staan	onin- baar	
Jan.	3352.—	—	85.— ^b	—	3267.—
Febr.	3352.—	—	85.—	—	3267.—
Mrt.	3352.—	—	85.—	—	3267.—
April	3352.—	—	85.—	—	3267.—
Mei	3267.— ^a	60.— ^c	66.— ^d	—	3141.—
Juni	3267.—	70.— ^e	50.—	—	3147.—
Juli	3267.—	70.—	50.—	—	3147.—
Aug.	3267.—	70.—	50.—	—	3147.—
Sept.	3267.—	70.—	52.17 ^f	—	3144.83
Oct.	3267.—	70.—	50.—	—	3147.—
Nov.	3267.—	70.—	50.—	—	3147.—
Dec.	3267.—	70.—	78.75 ^g	—	3118.25
	39544.—	550.—	786.92		38207.08
		verlies	1336.92		
		toegestaan	2108.47		

a. 1 woning type B ingang

1/5-'23 gevoegd bij dienst-
woningen

b. 1 toko à f 85. —

c. 2 toko's van 85 tot 55.—

d. 1 toko à 55

¹/₄ mnd. D = f 11.—

e. 2 toko's tot 50.—

f. toko en 1/3 O.

g. toko en ¹/₂ L.

3. BIOSCOOP.

7200.— — — — 7200.—

4. DIENSTWONINGEN.

	Bruto huur	VERLIES			Netto huur
		huur verl.	leeg- staan	onin- baar	
Jan.	686.25	22.50 ^a	—	—	663.75
Febr.	686.25	22.50	—	—	663.75
Maart	686.25	22.50	—	—	663.75
April	686.25	22.50	—	—	663.75
Mei	771.25 ^b	22.50	—	—	748.75
Juni	883.75 ^c	22.50	—	—	861.25
Juli	996.25 ^d	22.50	—	—	973.75
Aug.	996.25	22.50	—	—	973.75
Sept.	1131.25 ^e	—	157.50 ^f	—	973.75
Oct.	1131.25	—	157.50	—	973.75
Nov.	1131.25	—	—	—	1131.25
Dec.	1131.25	—	—	—	1131.25
	10917.50	180.—	315.—		10422.50
		495.—			

- a.* dw. Dir. G. W. ged. 8 mnd.
aangewezen aan H. B.
Grondz.
b. 1 type B. Djati Oeloe bij-
gevoegd.
c. 1 dw. Adj. Secr. gereed.
d. 1 dw. Ontv. gereed.
e. 1 dw. H. B. Gr. gereed.
f. dw. Dir. G. W. voor repa-
raties

RECAPITULATIE.

	Bruto huur	VERLIES			Netto huur
		huur- verl.	leeg- staan	onin- baar	
Jan.	5153.25	22.50	130.—	—	5000.75
Febr.	5153.25	22.50	131.84	—	4998.91
Maart	5153.25	42.50	125.—	5.50	4980.25
April	5153.25	57.50	85.—	—	5010.75
Mei	5153.25	117.50	66.—	—	4969.75
Juni	5265.75	127.50	50.—	—	5088.25
Juli	5378.25	127.50	55.50	—	5195.25
Aug.	5378.25	127.50	50.—	—	5200.75
Sept.	5513.25	105.—	209.67	—	5198.58
Oct.	5513.25	110.—	207.50	—	5195.75
Nov.	5513.25	110.—	50.—	—	5353.25
Dec.	5513.25	110.—	78.75	—	5324.50
	63841.50	1080.—	1239.26	5.50	61516.74
Totaal geleden verlies		2324.76			
Totaal toegestaan					

Bijlage 2.

Oranje Bioscoop en Deli-Club.

Balanswaarde per 1 Jan. 1923		74467.90
Annuiteit	4758.30	
rente 6 % van 74.467.90	4468.08	
aflossing	290.22	290.22
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		74177.68

Dienstwoningen.

1 Oud

Balanswaarde per 1 Jan. 1923		65531.76
Annuiteit	4187.30	
rente 6 % van 65.531.76	3931.92	
aflossing	255.38	255.38
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		65276.38

2. dw. 1923.

Inbreng per 1 Aug. 1923		34226.07
rente 7 % (5/12)	998.25	
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		34226.07

Kampoeng Sekip.

1. Permanent gedeelte

Balanswaarde per 1 Jan. 1923		24714.59
Annuiteit	1573.41	
rente 6 % van 24.714.59	1482.90	
aflossing	90.51	90.51
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		24624.08

2. Semi-permanent gedeelte

Balanswaarde per 1 Jan. 1923		29165.01
Annuiteit	2613.79	
rente 6 % van 29.165.01	1749.90	
aflossing	863.89	863.89
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		28301.12

3. Houten huizen		
Balanswaarde per 1 Jan. 1923		5037.44
Annuiteit	500.—	
rente 6 % van 5037.44	302.22	
aflossing	197.78	197.78
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		4839.66

Kampoeng Djati Oeloe.

1. Europeesche woningen		
Balanswaarde per 1 Jan. 1923		215987.82
Annuiteit	15650.49	
rente 7 % van 215.987.82	15119.16	
aflossing	531.33	531.33
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		215456.49

2. Inl. woningen, toko's en badhuis		
Balanswaarde per 1 Jan. 1923		202584.57
Annuiteit	15195.90	
rente 7 % van 202.584.57	14180.95	
aflossing	1014.95	1014.95
Balanswaarde per 31 Dec. 1923		201569.62

	Rente	Aflossing	Balanswaarde 31 Dec. 1923.
Bioscoop en Deli-club	4468.08	290.22	74177.68
Dienstwoningen 1	3931.92	255.38	65276.38
2	998.25	—	34226.07
Kampoeng Sekip 1	1482.90	90.51	24624.08
2	1749.90	863.89	28301.12
3	302.32	197.78	4839.66
Kampoeng Djati Oeloe 1	15119.16	531.33	215456.49
1	14180.95	1014.95	201569.62
	42233.48	3244.06	648471.10

Bijlage 3.

Onderhoud.

Oranje Bioscoop en Deli-club, toegestaan 550.—	verbruikt	—
Dienstwoningen	„ 1300.—	186.50
Kampoeng Sekip	„ 636.12	275.39
id. (huuroph.)	„ —	90.—
Kampoeng Djati Oeloe	„ 3161.81	579.66
id. (huuroph.)	„ —	180.—
Dienstw. I (zware herstellingen)	„ —	1349.16
	5647.93	2660.71
Voordeelig verschil	2987.22	
Aanleg el. licht Kamp. Sekip		225.—
		2885.71

Bijlage 4.

Verzekeringen.

Oranje bioscoop en Deli-club, toegestaan 200.—	uitgegeven	140.—
Dienstwoningen 1	266.25	123.38
„ 2	36.01	36.01
Kampoeng Sekip	425.80	348.64
„ Djati Oeloe	1054.23	792.95
	1982.29	1440.98
Voordeelig verschil	541.31	

Bilage 5.

Grondrechten.

Hasil Kampoeng Sekip	252.23
Hasil kampoeng Djati Oeloe	1081.25
Hasil dienstw. 1923	93.75
Rente grondwaarde Djati Oeloe	3027.50
Rente grondwaarde dienstw. 1923	262.50
Rente wegeaanleg Djati Oeloe	988.40
Rente wegeaanleg dienstw. 1923	65.60
	5771.23

Bilage 6.

Debiteuren.

In kampoeng Sekip betalen de bewoners, die bij eerste verhuur een huis kregen achteraf; nieuwe huurders betalen alle vooruit.

In Sekip betalen nog achteraf de bewoners van:

1 type H	6.50	
1 „ F	15.—	
10 „ G	55.—	
		76.50
per 31 Dec. waren achterstallig:		
1 toko in Sekip	40.—	
1 type L in Djati Oeloe ($\frac{1}{2}$ mnd)	28.75	
		68.75
en verder dienstwoningen		1131.25
		1276.50

JAARVERSLAG

der Huurcommissie te Medan over 1923.

Samenstelling der commissie op 1 Januari 1923:

	J. Hogervorst.	Lid Voorzitter.
	Dr. R. A. A. Fruin.	Lid Plaatsvervangend Voorzitter.
	U. J. Huber.	lid – vertegenwoordigende de belangen van verhuurders.
	Mr. C.R.A. Eysvogel.	lid vertegenwoordigende de belangen van huurders.
	R. Vogel.	lid (niet belanghebbend).
Secretaris:	J. A. Vredevoogd.	
Plaatsvervangende leden:	Tan Boen An.	(vertegenwoordigende de belangen van verhuurders.)
	Soetan-Parlindoengan.	(vertegenwoordigende de belangen van huurders.)
	Mohamad Noech Raden Abdul Manap	} niet belanghebbend.
Plaatsvervangend Secretaris.	Mr. R. F. E. M. Romme.	

De Heer Hogervorst trad in de maand Februari af en werd opgevolgd door den Heer Dr. R. A. A. Fruin, in wiens plaats tot plaatsvervangend voorzitter werd benoemd de Heer R. Vogel.

In de vacature Vogel werd voorzien door benoeming van den Heer J. G. Eylander.

De Heer Mr. C. R. A. Eysvogel legde zijn functie neer in de maand April en werd opgevolgd door den Heer Mr. J. G. Geerlings.

Als Secretaris werd met ingang van 1 Maart 1923 aangewezen de adjunct-Gemeente Secretaris.

Verdere mutaties vonden niet plaats.

PERSONEEL.

Het personeel aan den Secretaris toegevoegd bestond uit een leerling-klerk.

Het aantal commissie-vergaderingen bedroeg . . . 25 (26) terwijl in het verslagjaar aan de leden en den secretaris der commissie werd uitbetaald: f 1625.— (f 1690.—)

Aan het publiek werden aangaande de huurcommissie-ordonnantie, de uitvoerings-ordonnantie der huurcommissie-ordonnantie en omtrent uitspraken en beslissingen der commissie door den secretaris mondeling inlichtingen verstrekt aan ongeveer 600 personen (806).

Per brief werden dergelijke inlichtingen verstrekt aan 62 personen (78).

Zoodat in het verslagjaar in totaal werd ingelicht $\pm$ 662 (884) personen.

Het aantal ontvangen en verzonden geagendeerde stukken bedroeg 548.

dat der aan verhuurders en huurders van woningen

1° verzonden afschriften van uitspraken der commissie: 452 (555)

2° verzonden afschriften van rekestten van verhuurders: 452 (555)

3° verzonden mededeelingen van den secretaris omtrent

uitspraken der commissie: 452 (555)

Bij afzonderlijke brieven werden door den secretaris in opvolging van het bepaalde bij artikel 28 (2) van Staatsblad 1918 No. 289, aan de bevoegde ambtenaren van het openbaar ministerie mededeelingen gedaan van 54 (75) gevallen van overtreding der Huurcommissie-ordonnantie door woning verhuurders.

Aantal ontvangen rekestten van woningverhuurders: 266 (374)

t. w. betreffende huurverhoogen: 68 (122)

„ huuropzeggingen: 197 (246)

„ schattingen: 1 (6)

Van de in 1923 ingekomen rekestten van woningverhuurders werd een rekest gedeponoord.

Van de ingekomen rekestē werden bij de behandeling door verhuurders ingetrokken: 37 (36)
n. l. van verhoogingen 6 en van opzeggingen 31.

UITSPRAKEN DER COMMISSIE.

De Commissie verklaarde zich onbevoegd om van 10 (3) der ingekomen verzoekschriften (opzegging) kennis te nemen:

De onbevoegdverklaring geschiedde in al deze gevallen, wijl niet kon komen vast te staan dat tusschen verhuurder en huurder nog eene huurovereenkomst bestond.

Het aantal door de commissie geweigerde verzoeken bedroeg: 92 (118)

t. w. „verhooging” 54 (74).

waarbij in aanmerking moet worden genomen dat, al werd het verzoek geweigerd meestal toch een hoogere huurprijs dan de oorspronkelijke billijkheidshalve werd vastgesteld,

en „opzegging” 38 (44)

t. w. in 24 gevallen, omdat de betrokken verhuurders niet ten genoegte der commissie hadden kunnen aantonen bij de huuropzegging te hebben een rechtmatig belang en in 14 gevallen omdat der commissie bleek dat de betrokken huurders niet achterstallig waren met het betalen der huishuur, wat ten onrechte door de verhuurders als reden der opzegging in hun rekestē was opgegeven:

Het aantal verzoeken door de commissie toegestaan bedroeg

„verhoogingen” 7 (21)

„opzeggingen” 116 (101)

„schattingen” 1 (5)

of totaal 124 (127)

Van de 116 gevallen van opzeggingen hadden er 85 betrekking op achterstallige huurders en 31 waarin door de commissie werd aangenomen dat de verhuurder een rechtmatig belang bij de huuropzegging had.

De huurprijs van de woning in het rekest schatting bedoeld werd door de commissie geschat op f 225.— per maand.

Van 10 Juli 1918 tot ultimo December 1923 werden op verzoek der betrokken verhuurders, de huurprijzen van in totaal 14 woningen door de Huurcommissie geschat.

De 85 rekestē „opzeggingen” waarop door de commissie een beschikking genomen werd hadden betrekking op huurders die

tezamen 551 (467) maanden huishuur achterstallig waren, of elk gemiddeld $6\frac{1}{2}$ (5.1) maand.

De totaal schuld in deze rekestten bedoeld bedroeg f 17905.35.

Het aantal woningen waarvan de huurprijs in het verslagjaar door de commissie werd vastgesteld op f 10.— 's maands of lager bedroeg: 4 (10)

op meer dan f 10.— t/m f 20.— 9 (19)

„ „ „ „ 20.— „ „ 30.— 15 (5)

„ „ „ „ 30.— „ „ 40.— 12 (1)

„ „ „ „ 40.— „ „ 50.— 5 (17)

„ „ „ „ 50.— „ „ 60.— 2 (1)

„ „ „ „ 60.— „ „ 70.— 3 (2)

„ „ „ „ 70.— „ „ 80.— 1 (4)

„ „ „ „ 80.— „ „ 90.— 1 (6)

„ „ „ „ 90.— „ „ 100.— 1 (1)

„ „ „ „ 100.— „ „ 110.— 1 (3)

„ „ „ „ 110.— „ „ 120.— 2 (—)

„ „ „ „ 120.— „ „ 130.— — (—)

„ „ „ „ 130.— „ „ 140.— 1 (1)

„ „ „ „ 210.— „ „ 220.— 1 (—)

Uitspraken in hooger beroep.

Tegen 24 (29) uitspraken der commissie werd hooger beroep aangeteekend en wel tegen 1 (1) uitspraak huurverhooging, en 23 (27) uitspraken huuropzegging.

Op deze 24 appèlzaken werd door den Residentierechter als volgt beschikt:

in 17 gevallen t.w. 1 huurverhooging en 16 huuropzeggingen werd de uitspraak der commissie bevestigd en in 7 gevallen (opz.) werd de uitspraak der Huurcommissie vernietigd.

Ultimo December 1923 waren nog in behandeling van het jaar 1920, 13 zaken van het jaar 1921, 3 zaken en van het jaar 1922 2 zaken, totaal 18 zaken t. w. 7 huurverhoogingen en 11 huuropzeggingen.

De kosten der Huurcommissie bedroegen: f 5.789.13 (f 8.528.69) of ongeveer f 3000.— minder dan het vorige jaar.

Van hare instelling (10 Juli 1918) af tot 1 Januari 1924 bedroegen die kosten in totaal f 56.399.27.

De werking der Huurcommissie-ordonnantie liet in het verslagjaar nog wel het een en ander te wenschen over, voornamelijk omdat nog zoo veel verhuurders van woningen te Medan in gebreke

bleven aan het bepaalde in de artt. 2 en 8 dier ordonnantie te voldoen.

Bij tal van gelegenheden toch bleek der commissie dat maar al te dikwijls huurverhoogingen waren opgelegd, zonder dat de commissie hare goedkeuring had verleend.

Gewoonlijk waren het verhuurders van woningen waarin tevens een beroep of bedrijf werd uitgeoefend, of zelfbestuursonderhoorigen die woningen in de gemeente Medan gelegen verhuren, die zich aan die overtredingen schuldig maakten.

Dat sedert de instelling der Huurcommissie aan het onredelijk opdrijven der huurprijzen van woningen te Medan nog niet op afdoende wijze kon worden paal en perk gesteld is voor een niet gering deel ook daaraan toe te schrijven, dat in 1918 en 1919 vele uitspraken der Huurcommissie betreffende huurverhoogingen door den appèlrechter vernietigd zijn geworden, waardoor bij een deel van het publiek de meening ontstond dat woonhuizen waarin ook zaken gedreven worden niet aan de bepalingen der Huurcommissie-ordonnantie zijn onderworpen, een meening die ook na de inwerkingtreding van Staatsblad 1919 No. 740 nog doorwerkt en de commissie in niet geringe mate bemoeilijkt in haar streven om in het algemeen belang naar behooren de hand te houden en te doen houden aan wat de Huurcommissie-ordonnantie voorschrijft.

Medan, 24 Mei 1924.

VERSLAG
Medansche Vrijwillige Brandweer
over het jaar 1923.

Ter voldoening aan het voorschrift van Art. 7 der Brandweer-verordening hebben wij de eer bij dezen verslag te doen van hetgeen in het afgelopen jaar door het personeel van de Medansche Vrijwillige Brandweer is verricht, alsook van den toestand der brandblusmiddelen.

PERSONEEL.

Aan het begin van het verslagjaar was het College van Brandmeesters samengesteld als volgt:

Commandant.	.	.	.	.	.	.	A. P. Varekamp.
Secretaris .	.	.	.	.	.	.	L. Schravendes.
Technisch adviseur.	.	.	.	.	.	.	G. Lodder.
Brandmeester Wijk I	.	.	.	.	.	.	F. W. Dijkman.
id.	„	II.	.	.	.	.	J. P. Hellinx.
id.	„	III	.	.	.	.	H. M. Smorenburg.
id.	„	IV	.	.	.	.	N. Hendrikse.
id.	„	V.	.	.	.	.	L. F. van Hell.
id.	„	VI	.	.	.	.	E. H. Gerritsen.
id. Ladderbrigade	.	.	.	.	.	.	W. J. Fröger.

Wegens vertrek naar Europa werd eervol ontslag verleend aan de Heeren H. M. Smorenburg (Wijk III) en N. Hendrikse (Wijk IV).

De Heer W. J. Fröger vertrok eveneens naar Europa en wordt tijdelijk vervangen door den Heer J. Th. Croon.

In de vergadering van het College van Brandmeesters dd. 30 Januari 1923 werd de Heer L. Schraevande herkozen als Secretaris.

De samenstelling van het College per 31 December 1923 is als volgt:

Commandant.		A. P. Varekamp.
Secretaris		L. Schravessande.
Technisch adviseur.		G. Lodder.

Brandmeester Wijk I	F. W. Dijkman.
id. „ II.	J. P. Hellinx.
id. „ III	H. Zeitlin.
id. „ IV	W. F. Michielsens.
id. „ V.	L. F. van Hell.
id. „ VI	E. H. Gerritsen.
id. Ladderbrigade	W. J. Fröger.

De Technisch Adviseur, de Heer G. Lodder keerde 8 Augustus 1923 van verlof terug en trad wederom als zoodanig op.

Het aantal adjunct-Brandmeesters bedroeg den 1sten Januari van het verslagjaar 36
tot het Corps traden toe 11

47

tot Brandmeester werden benoemd	2	
terwijl bedankten	15	17

Blijft totaal 30

Zie bijlage 1.

VERGADERINGEN.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering werd dit jaar gehouden dd. 3 Maart in het Raadhuis. Aanwezig waren 35 leden.

Het College van Brandmeesters kwam 4 maal bijeen en wel op 30 Januari met 8 leden, op 30 Mei met 8 leden, op 1 Augustus met 6 leden en op 25 October met 8 leden; een gemiddelde dus van 7 leden per vergadering.

OEFENINGEN.

Door elke spuit werd in het verslagjaar geregeld geoefend.

Op 23 Augustus werd bij wijze van oefening een loos alarm gegeven, voor een veronderstelde brand in het Avrosgebouw aan den Paleisweg.

Binnen 15 minuten was al het materiaal der Brandweer ter plaatse.

Bij alle oefeningen bleek het materiaal in goeden staat te verkeeren. Kleine gebreken werden onmiddellijk hersteld, terwijl oud materiaal, waar noodig, door nieuw werd vervangen.

INSPECTIES.

Het materiaal werd minstens eens per maand geïnspecteerd. Ook in de brandgangen werd regelmatig inspectie gehouden.

BRANDEN.

In 1923 kwamen geen branden voor, uitgezonderd één op 30 Juli in een kampong aan den Padang Boelanweg. Aangezien daar geen brandkranen zijn, rukte de Brandweer niet uit. Alleen de Ladderbrigade werd gerequireerd, doch kon weinig hulp bieden.

MATERIALEN ETC.

In het aantal brandspuiten werd in 1923 geen verandering gebracht.

In de maand Mei van het verslagjaar werd de in 1922 bestelde sirene ontvangen en op den watertoren opgesteld. Tevens werd het noodige klein materiaal ter aanvulling van voorraad aangekocht. Het materiaal bevond zich het geheele jaar in goeden staat.

Het aantal brandkranen werd met 26 stuks uitgebreid n.l.:

- 1 in de Verlengde Kroesenstraat
- 2 „ „ Colombostraat
- 1 „ „ Celebesstraat
- 3 „ „ Soengei Kerahstraat
- 1 „ „ Billitonstraat
- 2 „ „ Lombokstraat
- 8 „ „ Oranje Nassaustraat
- 3 „ „ Padang Boelanweg
- 1 „ „ Coenstraat
- 3 „ „ Madrasstraat
- 1 „ „ Renstraat

Het totaal aantal brandkranen in Medan bedraagt thans 407 stuks, waarvan 8 eigendom zijn der Deli Maatschappij, 199 eigendom der Gemeente en 200 van de Waterleiding Mij. „Ajer Beresih”.

De materialen zoowel in gebruik als in reserve, zijn aangegeven op een staat. Bijlage II.

In het verslagjaar werd de Ladderbrigade gereorganiseerd. Doelmatiger materiaal werd aangeschaft, terwijl een paard werd aangekocht voor een verbeterde ladderwagen.

FINANCIEN.

Beschikbaar werd gesteld een bedrag van f 10.440.96 waarvan in totaal verbruikt werd: f 9.753.27.

		Beschikbaar gesteld — Verwerkt.	
Art. 110.	Toelage, salarissen etc.	f 2250.—	f 2071.60
„ 111.	Losse koelies	„ 100.—	„ 64.—
„ 112.	Verzekering tegen ongelukken „	450.—	„ 405.—
„ 113.	Kantoorbehoeften etc.	„ 150.—	„ 139.70
„ 114.	Telefoon Commandant en Secr. „	315.—	„ 394.86
„ 115.	Onderhoud vernieuwing en bouw van brandspuithuizen. „	200.—	„ 21.—
„ 116.	Onderhoud en aanschaffing van materiaal	„ 6225.96	„ 6422.76
„ 117.	Aanmaak & plaatsen van aanwijspaaltjes.	„ 250.—	„ 234.35
„ 118.	Premiën	„ 500.—	„ —.—
		f 10440.96	f 9753.27

De aan dit verslag toegevoegde bijlagen zijn:

1. Naamlijst der leden op 31 December 1923.
2. Staat der materialen in gebruik en in reserve op 31 December 1923.
3. Wijkenverdeeling en ligging der spuithuizen.

Het College van Brandmeesters,
A. P. VAREKAMP.
Commandant.
L. SCHRAVESANDE.
Secretaris.

Medan, 30 Januari 1924.

Bijlage 1.

LEDENLIJST.

<i>Commandant</i>	A. P. VAREKAMP	Kanonnenweg
<i>Secretaris</i>	L. SCHRAVESANDE	Kapiteinsweg
<i>Technisch adviseur</i>	G. LODDER	Djalan Radja

Spuut 1 Luitenantsweg.

<i>Brandmeester</i>	F. W. DIJKMAN	Kapiteinsweg
<i>Adjunct</i>	J. F. HOBBELEN.	Manillastraat
"	CHRS. H. HOOGENBOOM	Prins Hendrikstraat
"	W. G. HALLÉGRAEFF	Hongkongstraat
"	L. FLIERS	Manillastraat

Spuut 2 Soekamoelia.

<i>Brandmeester</i>	J. P. HELLINX	Prins Hendrikstraat
<i>Adjunct</i>	J. VAREKAMP JR.	Kanonnenweg
"	C. FINK	Poloniaweg
"	L. C. J. WESTRA	Paleisweg
"	J. BAL	Oranje Nassaustraat

Spuut 3 Oude Markt.

<i>Brandmeester</i>	H. ZEITLIN	Prins Hendrikstraat
<i>Adjunct</i>	E. C. VON HOLTZ	Paleisweg
"	B. PH. M. DE GROOT	Gang Mantrie
"	P. SCHOTSMAN	Manggalaan
"	J. M. VAN ZANTEN	Ballotstraat
"	P. DE KORTE	Bentengweg

Spuut 4 Vleeschmarkt.

<i>Brandmeester</i>	W. F. MICHELSEN	Celebestraat
<i>Adjunct</i>	C. A. S. M. MARTENS	Kroesenstraat
"	F. H. BIJL	Parkstraat
"	H. C. v. HOOGSTRATEN	Pension Polonia
"	P. N. EVERTSE	Djattilaan
"	A. W. FEYS	Prins Hendrikstraat

Spuut 5 Pakhuisweg.

<i>Brandmeester</i>	L. F. VAN HELL	Wilhelminastraat
<i>Adjunct</i>	J. FRANKEN	Medan Hotel
"	J. H. DOMSTORFF	Javastraat
"	A. E. C. VEERMAN	Serdangweg
"	J. LA GRO	Balistraat

Spuut 6 Calcuttastraat.

<i>Brandmeester</i>	E. H. GERRITSEN	Medan Hotel
<i>Adjunct</i>	J. SCHWANER	Calcuttastraat
"	J. H. B. OOMEN	Manggalaan
"	PH. V. D. ZANT	Ballotstraat
"	L. E. PH. KLINGEN	Paleisweg

Ladderbrigade.

<i>Brandmeester</i>	W. J. FRÖGER	
<i>Adjunct</i>	J. TH. CROON	Kroesenstraat
"	P. A. J. DE VROOH	Paleisweg
"	W.F.A.L. v. ZUIJLEN	Bindjeyweg
"	W. E. GEERLING	Sennahlaan

Bijlage 2.

Staat van materiaal in gebruik bij de Medansche Vrijwillige Brandweer
op 31 December 1923.

Materialen.	Wijk 1	Wijk 2	Wijk 3	Wijk 4	Wijk 5	Wijk 6	Ladder- brigade.	Reserve.
Brandspuithuis	1	1	1	1	1	1	1	
Slangenwagens	1	1	1	1	1	1		1
Standpijpen	1	1	1	1	1	1	1	1
Straalpijpen	2	2	2	1	2	2	1	1
Slangen	4	4	4	4	4	4	6	14
Sleutels	1	1	1	1	1	1	1	2
Lantaarns	3	3	3	2	3	3	2	
Houten rekken	1	1	1	1	1	1		
„ schraag	1	1	1	1	1	1		
Gordels	2	2	2	2	2	2	6	6
Bijlen	2	2	3	2	3	3	7	
Touwen	2	2	2	2	2	2	2	
Brandemmers	1	1	1	1	1	1		
Led. slangdragers	2	2	2	2		2		
Canvas manchetten	1	2	1	1	1	1		
Schroevendraaiers	2	1	1	2	2	3	1	
Hangslot	1	1	1	1	1	1	1	
Kaarslantaarns	1	1	1	1	1	1	4	
Vlag (rood)	1	1	1	1	1	1		
Snelblusscher	1	1	1	1	1	1		
Materialen-wagens							1	3
Ladder wagen							1	
Ladders 7 Mtr.							1	
Ladders 5 Mtr.							4	
Korte ladders							2	
Brandhaken							5	
Spaden							2	
Groote opruimers							2	
Kleine opruimers							2	
Koevoeten							1	
Breekijzers							2	
Handzagen							2	
Verbandkisten							1	

Bij de Gewapende Politie berusten: 1 standpijp, 1 slangenwagen,
1 straalpijp, 1 sleutel, 3 slangen, 1 kaarslantaarn.

Bijlage 3.

W I J K V E R D E E L I N G.

Wijk 1.

Brandmeester F. W. Dijkman.

Het zuidelijk gedeelte van Medan, ten Oosten der spoorbaan, ten Noorden begrensd door de Balistraat en ten Oosten door Raceterrein en Wilhelminastraat.

Wijk 2.

Brandmeester J. P. Hellinx.

Het zuidelijk gedeelte van Medan, ten Westen der spoorbaan, ten Noorden begrensd door Oude Markt en Tepekongstraat en ten Westen door de Deli rivier.

Wijk 3.

Brandmeester H. Zeitlin.

Het noordelijk gedeelte van Medan, ten Westen der spoorbaan, ten Zuiden begrensd door Oude Markt en Tepekongstraat en ten Westen door de Deli rivier.

Wijk 4.

Brandmeester W. F. Michielsen.

Het Oostelijk gedeelte van Medan, ten Noorden begrensd door Raceterrein en Malakastraat, ten Zuiden door Kota Masoem en ten Westen door Wilhelminastraat.

Wijk 5.

Brandmeester L. F. van Hell.

Het Noordelijk gedeelte van Medan, ten Oosten der spoorbaan, ten Zuiden begrensd door Balistraat, Raceterrein en Malakastraat.

Wijk 6.

Brandmeesters E. H. Gerritsen.

Het gedeelte van Medan, ten Westen der Deli Rivier.

JAARVERSLAG van de Sekolah Derma over 1923.

Er kan voor wat betreft de Sekolah Derma met tevredenheid op het jaar 1923 worden teruggezien. Het aantal leerlingen bedroeg gemiddeld 87, tegen 84 in 1922 en 77 in 1921, hetgeen een voortdurende stijging aanwijst. Toch is het verloop onder de leerlingen vrij groot, hetgeen een euvel is, dat meer Inlandsche scholen kenmerkt en dat uit den aard der zaak bij een namiddagschool zeer sterk tot uiting komt.

Het groote aantal leerlingen maakte het gewenscht een afzonderlijke klasse voor beginners in te richten. Als hulponderwijzeres werd daarvoor aangenomen een oud-leerling der school op een maandelijksche toelage van f 15.— Deze regeling bracht een groote verbetering, want de beide andere onderwijzeressen hebben daardoor de handen vrij voor een beter onderricht aan de meer gevorderde leerlingen.

Het onderwijs bepaalde zich gedurende verslagjaar tot nuttige en fraaie handwerken, op een zoodanige wijze, dat alle leerlingen drie middagen per week onderricht krijgen in nuttige en drie middagen per week in fraaie handwerken. Dat is dikwijls niet heelemaal naar de zin van sommige leerlingen, die liever alleen kantklossen leeren, doch er wordt gemeend, dat het onderwijs der Sekolah Derma zich in de eerste plaats moet richten op de eischen der practijk.

De loonen der onderwijzeressen bedroegen resp. f 60.— en f 50.— per maand, plus vrij wonen. Met ingang van 1 October kreeg de tweede onderwijzeres op verzoek ontslag; in haar plaats werd aangesteld een vroegere onderwijzeres der school op een loon van f 50.— echter zonder vrij wonen.

Dit vrije wonen was oorspronkelijk mogelijk doordat in het schoolgebouw twee lokalen daarvoor beschikbaar waren. Toen echter door de Schoolvereeniging Boemi Poetera Hindia vóór de Neutrale Hollandsch Inlandsche school in de ochtenduren gebruik werd gemaakt van een drietal lokalen, moest een der onderwijzeressen buiten wonen; haar huishuur werd door genoemde vereeniging betaald.

Na de vastenmaand vroeg de schoolvereeniging een vierde

locaal te mogen gebruiken, hetgeen niet kon worden toegestaan zonder het eigen onderwijs te benadeelen. Voor de Neutrale Hollandsch Inlandsche school werd toen een eigen gebouw gevonden. De tweede onderwijzeres kwam echter niet weer in de school te wonen, omdat het lokaal noodig was voor de voorklasse; haar huishuur werd daarom extra uitbetaald.

Eenige maanden later, in September, werd door den Inspecteur van het Inlandsch onderwijs ter plaatse verzocht om een gedeelte van het gebouw voor een op te richten Gouvernements lagere school voor Inlandsche meisjes (zoogenaamde „kopschool”). Omdat de ruimte, die de Sekolah Derma kon beschikbaar stellen zonder haar eigen werk al te zeer te moeten bekrimpen, niet voldoende was voor de „kopschool” kon dit verzoek niet worden ingewilligd.

Intusschen werd zoowel door de Schoolvereeniging Boemi Poetera Hindia als door den Inspecteur van het Inlandsch onderwijs aan het verzoek om localiteiten kracht bij gezet door de bewering, dat het gebouw eigenlijk niet bestemd zou zijn voor een handwerkschool, maar voor een lagere school en dat de Commissie er dus geen recht op zou hebben. Uit oude stukken blijkt voldoende, dat het gebouw en de inventaris bestemd zijn voor een Inlandsche handwerkschool. In de acte waarbij de Sultan van Deli de grond schonk, staat zelfs, dat de grond tot den Sultan terugkeert, wanneer er geen handwerkschool meer wordt gehouden. Het blijkt echter noodig te zijn, dat de rechten op grond en gebouwen afdoende worden geregeld. Dit is te meer noodig, waar einde April 1924 ook het paviljoen van het gebouw aan de Sekolah Derma zal worden gegeven (zie verslag 1921 blz. 248).

In den loop van 1923 werd twee verkooptentoonstellingen gehouden van het gemaakte werk. Op 8 April werd de tentoonstelling gehouden in het gebouw zelf, voornamelijk bestemd voor de ouders der leerlingen. Er werden alleen lijfsgoederen verkocht; kant- en borduurwerk werd bewaard voor de Pasar malem, welke in de feestweek van het Regeeringsjubileum werd gehouden.

Door het Feestcomité was op de Esplanade een dubbele kraam kosteloos ter beschikking gesteld van de Sekolah Derma, te zamen met de Roemer Visscher Vereeniging. Hoewel het doel niet in de eerste plaats was de verkoop van handwerken stemt de opbrengst van ruim f 500.— tot tevredenheid. Hoofdzaak was echter de propaganda voor het handwerkonderwijs aan Inlandsche meisjes. Het

achtthal leerlingen, dat de verschillende onderdeelen van het onderwijs demonstreerde, trok zeer veel bekijks. De school was zoo gelukkig een eervolle vermelding te krijgen.

In de Commissie van toezicht werd Mevr. M. Cohen-van der Linden, die bedankte, vervangen door Mevr. S. Jansen-van Dijk.

Bij de rekening van ontvangsten en uitgaven moet nog het volgende worden opgemerkt. De subsidies bedragen f 110.— per maand van de Gemeente Medan en f 75.— per maand van het Landschap Deli. Deze bedragen zijn berekend op de gewone uitgaven der school, zoodat de opbrengst der verkochte handwerken kon worden gereserveerd. Die reserve is thans opgelopen tot ruim 1400 gulden. Het zal in het vervolg mogelijk blijken de subsidies te verminderen tot resp. f 80.— en f 55.— dat is met f 50.— per maand, hetgeen ongeveer de kosten van materialen vertegenwoordigt. Die materiaalkosten worden immers grootendeels weer terugontvangen door verkoop der vervaardigde handwerken.

De schoolgelden bedragen nog steeds 50 cent per leerling per maand; gedurende de vacantie maand (poeasa) wordt geen schoolgeld geheven.

Bij de opbrengst van verkochte goederen staat een bedrag van f 400.— van verkochte schoolbanken. Dit waren gewoon model schoolbanken met vaste hellende lessenaars, die zich minder goed leenen voor handwerk onderwijs. Er werden voor hetzelfde bedrag tafeltjes en bankjes aangemaakt.

Er werd aan onderhoud van het gebouw dit jaar een belangrijk bedrag uitgegeven, omdat verschillende reparaties noodzakelijk waren.

Comité van toezicht der Sekolah Derma,

W. WINCKEL.

S. JANSEN-VAN DIJK.

ONTVANGSTEN.

Saldo 1922.

in kas	f 101.82
--------	----------

girekening Jevasche Bank	„ 244.25
--------------------------	----------

Subsidies.		f 346.07
-------------------	--	----------

Gemeentesubsidie December 1922	„ 110.—
--------------------------------	---------

Landschapssubsidie 2e sem. 1922	„ 450.—
---------------------------------	---------

Gemeentesubsidie 1923	„ 1320.—
-----------------------	----------

Landschapssubsidie 1923	„ 900.—
-------------------------	---------

Schoolgelden.		„ 2780.—
----------------------	--	----------

Totaal		„ 530.50
--------	--	----------

Transporteere		f 3656.57
---------------	--	-----------

	Per transport	f 3656.57
Opbrengst verkochte goederen.		
Verkooptentoonstelling 8 April	f 271.—	
Pasar malam	„ 517.10	
Andere handwerken	„ 43.98	
Schoolbanken	„ 400.—	
		„ 1232.08
		f 4888.65

UITGAVEN.

Loonen.

1e onderwijzeres	f 720.—	
2e „	„ 731.30	
hulp „	„ 105.—	
tuinjongen	„ 238.20	
		f 1794.50

Materialen.

Totaal	„ 656.86
--------	----------

Inventarisgoederen.

Kanttafeltjes en bankjes	f 400.—	
Overige inventarisgoederen	„ 139.23	
		„ 539.23

Onkosten.

Kosten van Pasar malam	f 218.45	
Onderhoud gebouw en inventaris	„ 161.12	
Overige onkosten	„ 32.90	
		„ 412.47

Saldo 1923.

in kas	f 17.34	
girorekening Javasche Bank	„ 1468.25	
		„ 1485.59
		f 4888.65

